T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

I. BALKAN SAVAŞI'NDA YUNANİSTAN (YUNAN KAYNAKLARINA GÖRE)

KORAİ CHASAN
11082224291

DANIŞMAN:

Dr. Öğr. Üyesi İBRAHİM KAMİL

EDİRNE-2018

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

KORAI CHASAN tarafından hazırlanan "I. BALKAN SAVAŞI'NDA YUNANİSTAN (YUNAN KAYNAKLARINA GÖRE)" konulu **Doktora** Tezi Savunma Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 33. - 34. maddeleri uyarınca 26 HAZİRAN 2018 SALI GÜNÜ SAAT 11.00'da yapılmış olup, tezin * KABUL EDİLMESİNE **OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. İlker ALP	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim KAMİL	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nur MORKOÇ	Kabul edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi V. Türkan DOĞRUÖZ	Kabul edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Serdar TABAKOĞLU	Kabul edilmesine	

(*) Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında **"Kabul Edilmesine / Red Edilmesine / Düzeltilmesine"** seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekmektedir.

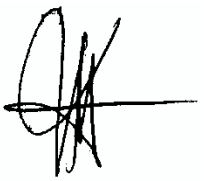
T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10198744
Yazar Adı / Soyadı	KORAI CHASAN
T.C.Kimlik No	99289038064
Telefon	5052454008
E-Posta	korayhasan@msn.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	I. BALKAN SAVAŞI'NDA YUNANİSTAN (YUNAN KAYNAKLARINA GÖRE)
Tezin Tercümesi	GREECE IN THE FIRST (1st) BALKAN WAR (ACCORDING TO GREEK SOURCES)
Konu	Tarih = History
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Tarih Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Tarih Bilim Dalı
Tez Türü	Doktora
Yılı	2018
Sayfa	270
Tez Danışmanları	DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM KAMİL
Dizin Terimleri	Balkan savaşları=Balkans wars
Önerilen Dizin Terimleri	Yunanistan, Selanik, Hasan Tansin Paşa, Yanya, Osmanlı Devleti

04.07.2018

İmza:

Tezin Adı: I. Balkan Savaşı'nda Yunanistan (Yunan Kaynaklarına Göre)

Hazırlayan: Korai CHASAN

ÖZET

I. Balkan Savaşı Osmanlı İmparatorluğu'nun günümüzde Arnavutluk, Bosna-Hersek, Sırbistan, Makedonya, Bulgaristan ve Yunanistan'ın elinde bulunan toprakları kaybettiği savaştır.

Bu çalışma; Yunanlı akademisyenlerin araştırmaları, Yunanistan Genelkurmay Başkanlığı'nın belgeleri ve savaş sırasında yayınlanmış olan gazete haberlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Araştırma ve incelemeler sırasında I. Balkan Savaşı'na gelmeden önce bu savaşı hazırlayan faktörlerle karşılaşılmış, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki topraklarını ele geçirmek ve Türkleri Avrupa kıtasından çıkartmak için uzun süren bir hazırlığın olduğu tespit edilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuzey ve kuzey batı sınırlarında Rusların destekleri ile başlayan küçük çaplı isyanlar zaman içerisinde Karadağ, Eflak ve Sırbistan'ın imparatorluktan ayrılmasına yol açmıştır. Ayrıca yine Rusya'nın desteği sayesinde 1821 yılında Yunan isyanı başlamış ve ilk eylemler Mora yarımadasında görülmüştür.

Çalışmanın ilk bölümünde Yunan isyanına, dış güçlerin Osmanlı İmparatorluğu'nu Balkanlardan çıkartmak için hazırladıkları planlara, Müslüman olmayan halkı örgütlemelerine ve Balkanlarda ayaklanmaları başlatmalarına değinilmiştir.

Çalışmanın devamında Yunanistan'ın kuruluşu siyasi, ekonomik ve silahlı kuvvetlerinin oluşumu, bu oluşumlara dış devletlerin verdiği maddi ve manevi yardımlar, yaşanan iç çatışmalar, I. Balkan Savaşı'nı hazırlayan faktörler, Balkan devletlerinin askeri güçleri, bu devletlerde yaşayan halkların nufus dağılımları kısaca değerlendirilmiştir.

I.Balkan Savaşı öncesi Balkan devletleri arasına bir dizi gizli antlaşmalar imzalanmıştır. Yunanistan ve Bulgaristan arasında 10 Ağustos 1910 yılında ilk görüşmeler olmuş olsa da geçici bir süre bundan vazgeçilmiş, 1911 yılından itibaren

Venizelos tarafından tekrar başlatılmıştır. 29 Şubat 1912 yılında Sofya'da Sırplar ve Bulgarlar bir işbirliği antlaşması imzalamışlardır. Bunun sonrasında 16 Eylül 1912 tarihinde Sırbistan ve Karadağ seferberlik ilan etmiştir. Yunanistan, Makedonya ve Trakya'da bulunan Yunan azınlıkları için bu savaşa dâhil olmayı kabul etmiştir. 17 Eylül 1912 yılını 18 Eylül'e bağlayan gece savaş ilan edilmiştir. Yunanistan'la birlikte yedi gün sonra Karadağ da savaş ilan etmiş ve 25 Eylül 1912'den itibaren savaşa öncülük eden ülke olmuştur. Yunan kaynaklarının aksine Türkçe kaynaklar I. Balkan Savaşı'nın başlangıcını 8 Ekim 1912 olarak vermektedir.

Yunan orduları 5 Ekim sabahı harekete geçmiş ve Osmanlı ordusu ile ilk çarpışmalar 6-7 Ekim muharebelerinde gerçekleşmiştir. Bundan sonra Sarandoporo muharebesi yapılmış ve Servia Yunanlılar tarafından alınmıştır. Hemen ardından gerçekleşen Yanya muharebesinde Yunanlılar beklediklerinden daha iyi bir savunma ile karşılaşmışlar ve Yanya'yı ele geçirememişlerdir. Ancak, 26 Ekim 1912'de Hasan Tahsin Paşa elindeki 25.000-26.000 askere rağmen tek kurşun atmadan Yunanlılara teslim olmuştur. 21 Şubat 1913'te Yanya şehrinin Yunalılara teslim edilmesiyle Yunanistan topraklarındaki savaş sona ermiştir.

I.Balkan Savaşı'nın ardından Osmanlı İmparatorluğu Avrupa'daki topraklarının % 83'ünü kaybetmiş, bu savaştan en kârlı ayrılan ülke ise Yunanistan olmuştur. Osmanlı topraklarından 55.919 km²'lik bir bölümünü kendi topraklarına eklemiştir. Osmanlı İmparatorluğu uğradığı ağır yenilgilerden sonra barış istemiş ve 30 Mayıs 1913 tarihinde Londra Konferansı ve Antlaşması ile I. Balkan Savaşı sona ermiştir.

Name of Thesis: Greece in the First (1st) Balkan War (According to Greek Sources)

Prepared by: Korai CHASAN

ABSTRACT

The 1st Balkan War is the battle where the Ottoman Empire lost the lands that are now in the possession of Albania, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Macedonia, Bulgaria and Greece.

This study was based on the researches of Greek academics, the documents of the Greek Army and the newspaper articles published during the war.

During this study, the factors that led to this war were evaluated, long before the 1st Balkan War started, and it was seen that there was a long term preparation for conquering the lands of the Ottoman Empire and removing the Turks from Europe. Small rebellions, beginning with the support of the Russians on the northern and north-western borders of the Ottoman Empire, have led over time to the departure of Montenegro, Wallachia and Serbia from the empire. In addition, the Greek revolt started in 1821, again with the support of Russia, and the first actions were seen in the Peloponnese peninsula.

The first part of the study is about this rebellion, the plans of the external powers in order to remove the Ottoman Empire from the Balkans, about how they organized the non – Muslim populations and how they launched rebellions in the Balkans.

Later in the study, the foundation of Greece, the formation of the political, economic and armed forces of it, the material and moral aid given to these formations by foreign states, the internal conflicts, the factors that prepared the 1st Balkan War, the military forces of the Balkan States and the population distribution of the people living in these states were briefly reviewed.

A number of secret agreements have been signed between the Balkan states before the 1st Balkan War. Although the first negotiations between Greece and Bulgaria were started on 10th August 1910, this attempt was temporarily abandoned

and it was resumed by Venizelos in 1911. On 29th February 1912, Serbs and Bulgarians signed a co-operation agreement in Sofia. Subsequently, on 16th September 1912, Serbia and Montenegro declared mobilization in preparation for war. Greece has agreed to participate in this war for its Greek minorities in Macedonia and in Thrace. A war was declared the night connecting 17th September to 18th September. Seven days later, together with Greece, Montenegro declared war as well, and from 25th September 1912 it became the leading country in the war. Contrary to Greek sources, Turkish sources give the 8th October 1912, as the beginning of the First Balkan War.

Greek armies went into action on the morning of October 5th and the first combats with the Ottoman army took place in the battles of October 6th -7th. After that Sarandaporo battle was done and Servia was taken by the Greeks. In the immediate battle of Yanya, the Greeks faced a better defence than they had expected, and they could not capture Yanya. However, on 26th October 1912, despite the fact that he had 25.000 – 26.000 soldiers, Hasan Tahsin Pasha surrendered to the Greeks without using a single bullet. On 23th February 1913, the battle on the Greek lands was brought to an end with the delivery of the city of Yanya (Ioannina) to Greeks.

After the 1st Balkan War, the Ottoman Empire lost 83% of its land in Europe. Greece was the most profitable country to leave this war. 55,919 km² of Ottoman territory was added to Greek territory. The Ottoman Empire suffered a heavy defeat and wanted peace, so on 30th May 1913, the 1st Balkan War was brought to an end with the London Conference and the London Treaty.

ÖNSÖZ

Oğlum Ozan'a ve aileme ...

Balkanlarda yaşayan bir kişi olarak, Balkan tarihine lise yıllarımdan beri ilgi duyuyorum. Bu konuyu incelemeye başladığımda Türkçe yayınlanmış kitap, makale, bilimsel araştırmaların mevcut olduğunu, birçok Balkan ülkesi tarihçi, yazar ve araştırmacısının eserlerinin Türkçeye çevrilmiş olduğunu ve literatüre kazandırıldığını gördüm. Balkan Savaşlarının diğer bir ülkesi olan Yunanistan'da ise yayımlanan eserlerin yok denecek kadar az olduğunu tespit ettim.

Bu tezi bana teklif eden ve çalışma boyunca uyum içerisinde çalıştığım hocam, danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Kamil'e, çalışmamım başından beri benden desteğini esirgemeyen ve daima konunun önemini, Türk bilim dünyasına yapacağı katkıyı hatırlatarak beni motive eden değerli hocam Prof. Dr. İlker Alp'e şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Çalışmam sırasında günlerce evimden uzakta yaptığım araştırmalarda bana destek olan değerli eşime, bir tanecik oğluma, Atina'da, Selanik'de ve Yunanistan genelinde ziyaret ettiğim şehirlerde eğitim hayatlarını sürdüren Batı Trakya'daki Türk kökenli öğrencilere, kütüphanelere ulaşmam konusunda ve eserleri inceleme aşamasında benimle birlikte değerli zamanlarını harcayan genç kardeşlerime, bu çalışma sürecinde ellerindeki kısıtlı imkânlar ile bana yardım eden bütün arkadaşlarıma, hocalarıma ve dostlarıma teşekkür ederim. Umarım yaptığım bu çalışma, Türk bilim dünyasına faydalı bir eser, gelecek nesillere güzel bir kaynak olur.

Korai Chasan

Gümülcine, 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT iii
ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLO LİSTESİ x
HARİTA LİSTESİ x
FOTOĞRAF LİSTESİ xiii
GİRİŞ 1

I. BÖLÜM 6
1. I. BALKAN SAVAŞI ÖNCESİ YUNANİSTAN (1821 – 1912) 6
1.1. İsyan Öncesinde Kurulan Örgütler 7
1.1.1. Fili ton Mouson 7
1.1.2. Filiki Eterya 7
1.1.2.1. Kurucuları 7
1.1.2.2. Başkanları 10
1.2. 1821-1823 Yunanistan'da İsyanların Başlaması 13
1.2.1. Mora İsyanı 14
1.2.2. Kuzey, Merkez ve Adalarda İsyanlar 16
1.2.3. İsyanların yoğun olarak yaşandığı yerler 17
1.2.4. Girit'te İsyanlar 17
1.2.5. Adalar 18
1.2.6. Thesalya, Epir ve Makendonya İsyanları 19
1.2.7. Deniz Muharebeleri 20
1.2.8. İç Anlaşmazlıklar 21
1.2.9. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın İsyanı Bastırması 23
1.2.10. Sterea Ellada'daki Mücadeleler 26
1.3. Kapodistria Yönetimi 27

1.3.1. Otonas'ın Kral Naibi Olduğu Dönem 31
1.3.2. Devletin Düzenlenmesi 33
1.3.3. Otonas'ın Yunan Tahtına Geçmesi 34
1.3.4. Otonas'ın Anayasal Monarşiye Geçişi (1843-1862) 35
1.3.5. Georgios A Dönemi 35
1.3.6. Girit İsyanı'nda Gelişmeler (1866-69) 35
1.3.7. Thessalya'nın Yunanistan'a Bağlanması 36
1.3.8. Etniki Eteria Örgütü 39
1.4. 1904-1908 Makedonya Mücadelesi 40

II. BÖLÜM 43
2. BALKAN SAVAŞINI HAZIRLAYAN FAKTÖRLER VE BALKAN SAVAŞI 43
2.1. I. Balkan Savaşı'nı Hazırlayan Faktörler 43
2.1.1. Jön Türk Hareketi 45
2.2. I. Balkan Savaşı 53
2.2.1. Balkan İttifakının Oluşturulması 55
2.2.2. Balkan Savaşın Katılan Ülkelerin Askeri Güçleri 59
2.2.2.1. Bulgaristan Ordusu 59
2.2.2.2. Sırbistan Ordusu 59
2.2.2.3. Karadağ Ordusu 60
2.2.2.4. Makedonya 60
2.2.2.5. Osmanlı Kuvvetleri 61
2.2.3. Yunan Ordusunun Kurulması ve Düzenlenmesi 63

III. BÖLÜM 67
3. I. BALKAN SAVAŞINDA YUNANİSTAN 67
3.1. Savaşın İlanı 67
3.2. Savaşın Başlangıcı 70
3.3. Ellasonna Muharebesi 71
3.4. Sarandoporo Muharebesi 71

3.5. Osmanlı Ordusunun Düzeni 72
3.6. 9 Ekim 1912 73
3.7. 10 Ekim 1912 74
3.8. Yenice-Vardar Muhaberesi 76
3.9. Yunanlılar Tarafından Selanik'in Teslim Alınması 83
3.10. Batı Makedonya'da Tasfiye Harekâtları 89
3.11. V. Tümenin Hatası 89
3.12. Koriça Harekâtı 90
3.13. Epir Cephesi 90
3.13.1. Sapuncakis'in Hücuma Geçmesi 90
3.13.2. Preveza Savaşı 91
3.13.3. Anogyo ve Pentepigadya'da Çatışmalar 92
3.13.4. İkincil Harekâtlar ve Pesti Savaşı 92
3.13.5. Yanya Savaşı 93
3.13.6. İkinci Harekât Dalgası 94
3.13.7. Epir Ordusunun Yeniden Düzenlenmesi 95
3.13.8. Yanya'nın Tahkimatı ve Savunma Hazırlıkları 96
3.13.9. Yanya Şehrinin Ele Geçirilmesi 97
3.13.10. Epirde Tasfiye Harekâtları ve Kuzey Epire İlerleme 98

IV. BÖLÜM 100
4. I. BALKAN SAVAŞI'NDA KARA VE DENİZ SAVAŞLARI 100
4.1. Kara Savaşları 100
4.2. Deniz Savaşları 121
4.2.1. Deniz Kuvvetlerinin Düzenlenmesi 121
4.2.2. Ege Adalarının Alınması 123
4.2.3. Elli ve Limnos Deniz Savaşları 124
4.2.4. Balkanlardaki Etnik Nüfus dağılımı 127

SONUÇ 133
KAYNAKÇA 144

HARİTALAR..... 150
FOTOĞRAFLAR..... 159
BELGELER 196
I. BALKAN SAVAŞI'NDA YAYINLANMIŞ BAZI GAZETE ÖRNEKLERİ 247

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Bulgar tarihçi ve akademisyen Nikolai Todorov'un Odessa'da Bir Arşivde Bulduğu Filiki Eterya Üyelerinin Etnik Kökenleri 13
Tablo 2: Mora'da Yapılan Savaşlar 15
Tablo 3: Kuzey Yunanistan'da Gerçekleşen Kuşatmalar 16
Tablo 4: Gerilla Savaşı'nın Yaşandığı Savaş Alanları 17
Tablo 5: İsyan Başlatan Adalar ve İsyan Tarihleri 18
Tablo 6: Gayrimüslim Milletvekili Tablosu 48
Tablo 7: 1912 yılında Yunan Deniz Kuvvetlerinde Bulunan Gemiler 121
Tablo 8: 1912 Yılında Osmanlı Donanması Ege Denizi savaş Gemileri 121
Tablo 9: Makedonya Nüfus Dağılımı Tablosu 126
Tablo 10: Yunanistan Nüfus Dağılımı Tablosu 127
Tablo 11: Trakya Bölgesi 1905 Yılı Yunan Konsolosluğu'nun Nüfus Sayımında Etnik ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu 127
Tablo 12: Trakya Bölgesi 1905 yılında Osmanlı'nın Yaptığı Nüfus Sayımında Etnik ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu 128
Tablo 13: 1907 Yılı Resmi Osmanlı Nüfus Sayımına Göre İstanbul Etnik ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri 128
Tablo 14: Kuzey Batı Yunanistan 1906 Yılı Yunan Dışişleri Bakanlığı'nın Yapığı Sayıma Göre Yüzde Tablosu 129
Tablo 15. Argirokastro(Ergiri) ve Berat Sancakları Milli ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu 129
Tablo 16: Koriça Sancağı Milli ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu 130
Tablo 17: Kosova'da 1906-1907 Osmanlı Nüfus sayımına göre Milli ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu 130
Tablo 18: 1914 yılında Anadolu'da 26 Vilayette Osmanlı Nüfus Sayımına Göre Milli ve Dini Nüfus Dağılımı ve Yüzdeleri Tablosu 131
Tablo 19: Yunanlıların 1912 Yılında Yaptığı Yarı Resmi Bir Araştırmaya Göre 20 Sancakta ve Vilayette Milli ve Dini Nüfus Dağılımı ve Yüzdeleri Tablosu 131

HARİTA LİSTESİ

Harita no:1 4 Ekim 1912 Tarihli Gecede Yunan Ordusunun Konumunu Gösteren Harita 100
Harita no:2 6 Ekim 1912 Tarihinde Yunan Ordusunun Ellasona- Deskati Arasındaki Savaşının Haritası 101
Harita no:3 9/10 Ekim 1912 Tarihindeki Sarandapora Savaşı'nın Haritası 103
Harita no:4 12/17 Ekim 1912 Tarihinde Kozana- Beria(Karafere) Savaşı'nın Haritası 105
Harita no:5 19/20 Ekim yenice-Vardar Savaşı'nın Haritası 106
Harita no: 6 Selanik Kuşatması'nın Haritası 109
Harita no:7 Yunan Ordusun Batı Makedonya Harekâtı'nın Haritası 110
Harita no:8 Koniça Savaşı'nın Haritası 111
Harita no:9 Gribovo ve Ammotopo Savaşları'nın Haritası 112
Harita no:10 Meçovo Savaşı Haritası 113
Harita no:11 Peston Savaşı Haritası 114
Harita no: 12 Dorisko Savaşı Haritası 115
Harita no: 13 Bizani Savaşı'nda Osmanlı Kuvvetlerinin Savunma Hattını Gösteren Harita 116
Harita no:14 7 Ocak 1912 Tarihinde Yanya Kırsalında Gerçekleşen Savaşın Haritası 117
Harita no: 15 20 Şubat 1912 Tarihinde Gerçekleşen Yanya Savaşı'nın Haritası .. 118
Harita no: 16 Yunan Ordusunun Epir Bölgesi'ne Yerleşme Planını Gösteren Harita 119
Harita no: 17 I. Balkan Savaşları Haritası 150
Harita no: 18 1812 Yılında Balkanlar. 151
Harita no: 19 1830 Yılında Balkanlar 151
Harita no: 20 1879 Yılında Balkanlar 152
Harita no: 21 1913 Yılında Balkanlar 152
Harita no: 22 Balkan Savaşı Öncesi Balkanların Haritası 153
Harita no: 23 1913 Yılında Balkanlardaki Etnik Gurupları Gösteren Harita 154
Harita no: 24 Balkan Savaşları'nda Osmanlı'ya Saldıran Ülkelerin Ordularının Hareketleri 155

Harita no: 25 Balkan Savaşı Öncesi ve Balkan Savaşı'nın Sonrasındaki Balkan Haritası 156
Harita no: 26 Balkanlardaki Etnik Gurupları Gösteren Harita..... 157
Harita no: 27 Balkanlardaki Etnik Grupların Yerleşim Yerlerinin Haritası 158

FOTOĞRAF LİSTESİ

Foto: 1 Evzoni Taburu Osmanlı Mevzilerine 250 Adım Mesafede (Yunanistan Genel Kurmay Arşivi)..... 159
Foto:2 Piyade Askerleri Mevzilerinde Ateş Ederken. (Yunanistan Genelkurmay Arşivi) 159
Foto:3 Nöbetçi Yunan Askeri Türk Mevzilerini Gözetlerken (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)..... 160
Foto:4 Yunan Askerleri Bizani Savaşı'nda Mevzilerde. (Yunanistan Genelkurmay Arşivi) 160
Foto:5 Albay Paraskevopulos Epir Topcu Bölge Komutanı(Yunanistan Genelkurmay Arşivi)..... 161
Foto:6 Yunan Askerinin Yanya Şehrine Girişi. (Yunanistan Genelkurmay Arşivi).... 161
Foto:7 Topçu Askerlerinin Eğitimi (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)..... 162
Foto:8 Süvari Birlikleri Yanya Yolunda(Yunanistan Genelkurrmay Arşivi) 162
Foto:9 Türk-Yunan Savaşı'nda Ön Cephe. (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)..... 163
Foto:10 İletişim Merkezi (Türk-Yunan Savaşı) (Yunanistan Genelkurmay Arşivi).... 163
Foto:11 Dagli Kurmay Heyeti Epir. (Yunanistan Genelkurmay Arşivi) 164
Foto:12 Bulgar-Yunan Savaşı'nda Yedek Askerler(Yunanistan Genelkurmay Arşivi) 164
Foto:13 Türk-Yunan Savaşı Bizani(Yunanistan Genelkurmay Arşivi) 165
Foto:14 Evzonon Taburu Dinlenirken. (Yunanistan Genelkurmay Arşivi) 165
Foto:15 Yanya Kuşatması Tasviri. 166
Foto:16 Esat Paşa'nın Yanya'yı Teslim Edişinin Tasviri. 166
Foto:17 Yanya Savaşı'ndan Bir Kare..... 167
Foto:18 Sarandopora, Hacı Gogu Han'ı, Sarandopora Savaşı'nda, Yunan Karargâhı Olarak Kullanılmış. 167
Foto:19 Hacıgogu Hanı'nda Bulunan Kitabe'de«Hanı Hacıgou Sarandopora Savaşı'ndaki Prens Konstadinos'un Karargâhı» Yazılmış 168
Foto:20 Sarandapora Savaşı Müzesi. Hacıgogu Hanı'nın Hemen Yanına Kurulmuş. . 168

Foto:21 Sarandapora Savaşı'nda Ölen Yunanlı Subayların ve Yunanlı Askerlerin İsimlerinin Yazılı Olduğu Anıt. 169
Foto:22 SarandoporaSavaşı'nda Kullanılmış Bir Top 169
Foto:23 Selanik Şehrinin Tesliminin İmzalandığı Gefira Köyü'ndeki Konak (Günümüzdeki Balkan Savaşları Müzesi)..... 170
Foto:24 Hasan Tahsin Paşa'nın Selanik Teslim Antlaşması'nı Yunan Generale Teslim Anı (Gefira Balkan Savaşları Müzesi) 170
Foto:25 Gefira Köyü'nde Balkan Savaşları Müzesinde sergilenen Türk Ordusuna Ait Silahlar(Gefira Balkan Savaşları Müzesi)..... 171
Foto:26 Balkan Savaşları'nda Yunan Ordusunun Kullandığı Silahlar.(Gefira Balkan Savaşları Müzesi)..... 172
Foto:27 Balkan Savaşları Sırasında Selanik'in Teslim Antlaşması'nın İmzalandığı Gefira Köyü'ne İsmini Veren ve Yunan Ordusunun Kayıklardan Oluşturulmuş Bir Köprüden Geçerek Nesi Aşmasını Sağladığı Köprünün İnşasını Tasvir Eden Resim. (Gefira Balkan Savaşları Müzesi) 173
Foto:28 Gefira Köyü'nde Balkan Savaşları Müzesi'nin Bahçesinde Bulunan Hasan Tahsin Paşa ve Oğlu Kenan Mesare'nin Mezarı(Gefira Balkan Savaşları Müzesi) 173
Foto:29 Gefira Köyü'nde Balkan Savaşları Müzesi'nin Bahçesinde Bulunan Hasan Tahsin Paşa ve Oğlu Kenan Mesare'nin Mezarı.(Gefira Balkan Savaşları Müzesi).174
Foto:30 Selanik Limanı'nda Fethi Bülent Firkateyni'ni Batıran Torpil Gemisinin bayrağı.(Selanik Askeri Müzesi)..... 175
Foto:31 Selanik Limanı'nda Fethi Bülent Firkateyni'ni Batıran Torpil Gemisinin Mürettebatının Listesi. (Selanik Askeri Müzesi) 175
Foto:32 Balkan Savaşları'nda Osmanlı Donanmasındaki Gemiler(Selanik Askeri Müzesi)..... 176
Foto:33 Balkan Savaşları'nda Osmanlı Donanmasındaki Gemiler(Selanik Askeri Müzesi)..... 177
Foto:34 Balkan Savaşları Sırasında Selanik Limanı'nda Batırılan Fethi Bülent Fırkateyni'nin Yelken Direklerinin Beyaz Kulenin Üzerine Zafer Anıtı Niteliğinde Dikildiğinin Fotoğafı(Selanik Askeri Müzesi) 178
Foto:35 Hasan Tahsin Paşa'ya Ait Şefkat Nışanı (Selanik Askeri Müzesi) 178

Foto:36 Hasan Tahsin Paşa'nın At Üzerindeki Resmi. Oğlu Ressam Kenan Mesare Tarafından Çizilmiş. (Selanik Askeri Müzesi) 179
Foto:37 Selanik Teslim Antlaşması'nın Orijinal Metninin Ön Yüzü. (Selanik Askeri Müzesi)..... 180
Foto:38 Selanik Teslim Antlaşması'nın orijinal metninin arka yüzü (Selanik Askeri Müzesi)..... 181
Foto:39 Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof.(Günümüzde, Selanik Limanı'nda Hizmet Vermektedir.)..... 182
Foto:40 Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof(Günümüzde Selanik Limanı'nda Hizmet Vermektedir.) 182
Foto:41 Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü olan Yunan Savaş Gemisi Averof (Günümüzde Selanik Limanı'nda Müze Olarak Hizmet Vermektedir.)..... 183
Foto:42 Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof (Günümüzde Selanik Limanı'nda Hizmet Vermektedir.)..... 183
Foto:43 Yanya Kalesi'nin Ana Giriş Kapısının İçeriden Görünümü..... 184
Foto:44 Yanya Kalesi Kitabesi..... 184
Foto:45 Yanya Kalesi'nde Bulunan Aslan Paşa Cami. Günümüzde Etnografya Müzesi Olarak Hizmet Vermektedir. 185
Foto:46 Yanya Kalesi İçerisinde, Balkan Savaşı'ndan Kalma Top Gülleri..... 185
Foto:47 Yanya Kalesi İçerisinde, Tepedelenli Ali Paşa Konağı Önünde Bulunan Balkan Savaşı'ndan Kalma Toplar..... 186
Foto:48 Yanya Kalesi İçerisinde Balkan Savaşı'ndan Kalma Top Gülleri..... 186
Foto:49 Yanya Kalesi İçerisinde Balkan Savaşı'ndan Kalma Top Gülleri..... 187
Foto:50 Yanya Kalesi İçerisinde Balkan Savaşı'ndan Kalma Toplar. 187
Foto:51 Yanya Savaşı Kahramanlarından Şair- Milletvekili, Doriskos'ta Savaş Sırasında Ölen Yüzbaşı Lorencos Mavilis(Yanya Aslan Paşa Cami Müzesi)..... 188
Foto:52 Yanya Savaşı Kahramanlarından Şair- Milletvekili, Doriskos'ta Savaş Sırasında Ölen, Yüzbaşı Lorencos Mavilis'e Ait Eşyalar (Yanya Aslan Paşa Cami Müzesi)..... 189
Foto:53 Yanya Savaşı Kahramanlarından Şair- Milletvekili, Doriskos'ta Savaş Sırasında Ölen Yüzbaşı Lorencos Mavilis'e Ait Eşyalar (Yanya Aslan Paşa Cami Müzesi)..... 189

Foto:54 Yanya Savaşı Sırasında Yunan Ordusu Karargâhı Olarak Kullanılan Dodoni Köyü'ndeki Hacı Emin Ağa Hanı 190
Foto:55 Yanya Savaşı Sırasında Yunan Ordusu Karargâhı Olarak Kullanılan Dodoni Köyü'ndeki Hacı Emin Ağa Hanı'nın Savaş Sırasındaki Görünümü. 190
Foto:56 Yanya Savaşı Sırasında Dinlenen Yunan Askerleri (Yunanistan Genelkurmayı Arşivi)..... 191
Foto:57 Yanya Savaşı Sırasında Yunan Sıhhiye Askerleri (Yunanistan Genelkurmayı Arşivi)..... 191
Foto:58 Selanik Teslim Alınında Toplanan Osmanlı Askerilerinin Silahlarıyla Yunan Askerleri Kahramanca Poz Verirken.(Yunanistan Genelkurmayı Arşivi) .. 192
Foto:59 Balkan Savaşları'na Girit'ten Katılan Gönüllü Askerler (Net Tv Balkan Savaşları Belgeselinden) 192
Foto:60 Balkan Savaşları'na Amerika'dan Katılan Yunanlı Gönüllüler. (Net Tv Balkan Savaşları Belgeselinden)..... 193
Foto:61 Balkan Savaşları'na Amerika'dan Katılan Yunanlı Gönüllüler. (Net Tv Balkan Savaşları Belgeselinden)..... 193
Foto:62 Balkan Savaşları sırasında Bulgar Ordusunun Selanik Şehrine Yaklaştığını Bildiren Yunan Ajanı 194
Foto:63 Hasan Tahsin Paşa'nın Selanik Şehrinin Teslim Antlaşmasını İmzalama Anı. Oğlu Kenan Mesare Tarafından Çizilmiş. 194
Foto:64 Türk Askerleri Yaralı Arkadaşlarını Taşırken. 195
Foto:65 Esir Düşmüş Türk Askerleri (Yer Belirtilmemiş)..... 195

GİRİŞ

I. Balkan Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nun, Avrupa'daki topraklarının Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ tarafından paylaşılması amacı ile başlatılmıştır. Bu paylaşıma Avrupa'nın büyük devletleri ile Rusya da destek vermiştir. Hazırlıkları yıllar öncesine dayanan savaşın sonunda, Osmanlı İmparatorluğu büyük bir yıkıma uğramış, Balkanlardaki topraklarını kaybetmiştir.

Konuya giriş kısmına, Bizans İmpatartorluğu'nun, 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet Han tarafından İstanbul'un feth edimesiyle tarih safyasından silinerek uzun yıllar var olmaktan uzak kalmış bir toplumun, tekrar nasıl devlet olduğuna genel bir bakış yaparak girmek istiyorum. Konuya böyle başlangıç yapmak istememin sebebi; 1821 yılında Yunanistan'da isyanların başlaması ve Yunan Devleti'nin kurulması ile Balkan Savaşları'na kadar olan gelişmelerin bağlantılı ve yapılan hazırlıkların hep Yunan topraklarını genişletmek adına yapılmış olmasıdır. Yapılan araştırmalar doğrultusunda karşıma çıkan kaynakların ve tarihi belgelerin büyük çoğunluğunda bu konuda haklı olduğumu ve özellikle 19. yüyılda Yunan Devleti'nin yaptığı bütün atılımların ordu ve silahlanma üzerine olduğunu göstermektedir. Bunun temel sebebi ise Megali İdea'yı gerçekleştirmektir.

Mergali İdea, Yunanistan dışında kalan ve Yunanlıların yaşadığı bütün bölgeleri Osmanlı İmparatorluğu'nun elinden kurtararak Büyük Yunanistan'ı kurmayı amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için İstanbul, Anadolu ve Pontus'taki Ortodoks Hristiyan Rumları tek bir bayrak altında toplamak, bu halkara kaybettikleri toprakları geri vermek istenmektedir.

Yunanlıların içlerindeki ilk kıvılcımı, 1789 yılında gerçekleşen Fransız Devrimi uyandırmıştır. Osmanlı topraklarını terk ederek dış devletlere yerleşmiş olan ve orada çok iyi eğitim almış onlarca Yunanlı, yaşadıkları devletlerde önemli mevkilerde bulunuyordu. Öğretmen, işçi, iş adamı ve daha birçok meslekten kişi vardı. Bu durum dış devletlerde yaşayan Yunanlıların tek bir sivil toplum örgütünün çatısı altında toplanma fikrini körüklemiştir. Bu körüklenme sonucunda birçok örgüt kurulmuştur.

Kurulan örgütlerin başında gelen Filiki Eterya Örgütü, isyanlarda öncülük etmiş ve birçok Yunanlıyı bünyesinde toplamayı başarmıştır. Örgüt, Osmanlı İmparatorluğu topraklarının dışında olan günümüz Odessa şehrinde kurulmuştur.

19. yüzyılda başlayan Yunan coğrafiyasının genişlemesi Balkan Savaşları ile birlikte had safhaya ulaşmıştır. 1910 yılından itibaren Yunanistan'daki liberal hükümetlerin amacı, Yunanistan'ı modernize edip sınırları genişletmek olmuştur. Balkan Savaşları ile de bu hedefe ulaşılmıştır. Bu hedefe giden ilk yolu, Harilaous Trikoupi önderliğindeki Yunan hükümeti, diğer Balkan ülkeleriyle imzaladığı gizli bir antlaşma ile açmıştır. Bu antlaşma ile "köleleştirilmiş halkların kurtuluşu"nu amaçlamıştır.[1]

Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu zor durum nedeniyle Doğu sorunu yeniden gündeme gelmiş ve milli duyguları ateşlemiştir. Buna ilâveten, Rusların Panslavist emelleri, Bulgar kilisesinin ayrılık çanları, 1878 Türk-Rus Savaşı, 1897 Türk-Yunan Savaşı ve Makedonya'daki Yunanlıların ve Bulgarların silâhlı mücadeleleri de durumu Osmanlı açısından içinden çıkılmaz bir vaziyete sürüklemiştir.

1908'deki Jön Türk Devrimi, başta Girit ve diğer merkezlerde yaşanan krizlere karşı tepki olarak gerçekleşmiş olsa da, bu girişime karşılık, Balkan ülkeleri de Elefterios Venizelos liderliğinde Osmanlı'ya karşı bir savunma paktı imzalamışlardır. Aslında Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan, Romanya ve Karadağ'ın oluşturduğu bu pakt, Balkan Savaşları'nın bir provasıdır.[2] İmzalayan devletlerin ortak isteği, Osmanlı'nın Avrupa topraklarındaki "köleleştirilmiş Hristiyan halklar" lehine olacak radikal reformların hayata geçirilmesiydi. Bir başka deyişle bu devletlerin amacı, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan azınlıkların haklarını garantiye alma yönünde, bazı siyasi ayrıcalıklar elde edip Hrıstiyan okullarının tanınmasını sağlamaktı. Bu yönde Osmanlı'ya bir ultimatom verdiler.

[1]Vlasis Blagkopulos, *Odiporika 146 hronon 1821-1967. Sintikes-Statmi tis istorias,* Salukas, Atina 1998, s. 43

[2] *İ Balkaniki Polemi 1912-13 me mia matia,* Ekdotis Logos&İkona, Atina,2012, s.17

Dersaadet, bu ultimatomu reddetmiştir. Böylece 25 Eylül 1912'de* ilk olarak Karadağ Osmanlı'ya savaş ilân etti. [3]

Osmanlı İmparatoluğu, savaş dışı kalması karşılığında Yunanistan'a Girit'i önermiştir. Ancak 3 Ekim'de Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan gibi Osmanlı'ya savaş ilân etmiştir.

Bu savaşlarda Osmanlı sürekli olarak toprak kaybetmiştir. Yunanistan ise Makedonya ve Epir bölgesinde birçok yeri ele geçirmiş ve daha da önemlisi Selanik şehrini almıştır. Osmanlı tek kurşun atmadan Balkanlar'ın incisi olarak adlandırılan Selanik şehrini kaybetmiştir.

Balkan ittifakı arasındaki en güçlü donanma Yunanistan'a aitti. Bu nedenle Yunan donanma filosu Osmanlı İmparatorluğu ile denizlerde gerçekleşen savaşlarda galip gelerek birçok adayı ele geçirmiştir. Osmanlı bir ay içinde savaşların sonra ermesi için büyük güçlerden yardım istemek zorunda kalmıştır. [4]

Bu çalışmada; Balkan Savaşları öncesi Yunanistan'ın tarihsel gelişimine kısa bir göz gezdirilmiş, Yunanistan'ın kurulduğu 1821 isyanından I. Balkan Savaşı'na kadar uyguladığı politikaları ve savaşa nasıl hazırlandığı hakkında kısa bir değerlendirme yapılmış, Yunan ordusunun o günkü durumuna kısaca değinilmiş, savaşın Yunanistan açısından hangi koşullarda ve nasıl başladığı anlatılmaya çalışılmıştır.

I. Balkan Savaşı öncesinde Balkan devletleri arasında uzun yıllar hazırlığı yapılan gizili ittifak antlaşmaları ve bu antlaşmalarda Balkan topraklarının nasıl paylaşılacağı, orduların savaş sırasında birbirlerine ne kadar kuvvetle yardım ettikleri gibi detaylar incelenmiştir.

Savaşın ilanı ile birlikte Yunan meclisinde ve Genel Kurmay başkalığında gelişen gelişmeleri ve Yunan ordusunun kurulumu, Ordunun hareketi, Savaş sırasında gerçekleştirdikleri menevraları saldırı ve savunma hatlarını, Yunanistan

---

* Jülyen takvimi ile Gregoryan takvimi arasında 13 günlük fark vardır. Bu sebeple Yunanca ve Türkçe kaynaklarda farklılıklara rastlanmaktadır. Bu tezde Jülyen takviminin kullanıldığı hatırlanmalıdır.

[3] Tasos Kostopulos, *Polemos ke ethnokatharsi*. Ekdosis Bibliorama. Atina 2007, s.22 (I. Balkan Savaşı'nın başlangıç tarihini Türkçe kayanakalar 8 Ekim 1912 olarak vermektedir. Bk.AnaBritanica, Genel Kültür Ansiklopedisi, cilt 4. S.215. ara yayıncılık. İstanbul.)

[4] Fontas Ladis, *Prosopika imerologia melon ton pliromaton ton Thorikon Averof ke İdra,* Ekdothis Ekdotios İkos A. A. Libani 1993, s. 57

Genel Kurmay Başkanlığı'nın yayınladığı harita ve krokiler üzerinde incelemeler ve değerlendirmeler yapılarak savaşın nasıl geliştiğini ve ordunun nasıl hareket ettiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Savaşın en trajik tarafı olan Selanik şehrinin tek kurşun atmadan Yunanlılara teslim edilmesi, bu sürecte gerçekleşen olaylar, teslim antlaşmasını günümüzde müze olarak hizmet veren Gefira (Topsin) köyündeki tarihi yapı, çalışmada değerlendirilmiştir.

Savaşın en şiddetli yaşandığı Epir bölgesi ve Yanya şehrinin teslimine kadar geçen sürede Yunan ordusunun hazırlıklarına ve nasıl bir strateji ile uygulandığı ve sonuçlarında nelerin olduğu analiz edilmiştir.

Sonuç bölümünde ise, çalışmadan elde edilen veriler ışığında Balkan Savaşları'nın Yunanistan için ne anlama geldiği üzerinde durulmuş, metodoloji olarak konu hakkında yayınlanmış olan Yunanca kaynaklar kullanılmıştır.

AMAÇ

Balkan Savaşları, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ devletlerinden oluşan Balkan İttifakı'nın, Osmanlı Devleti'ne saldırmasıyla başlamıştır.

I. Balkan Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti, Rumeli'deki topraklarının büyük kısmını kaybetmiş ve Midye-Enez hattına kadar çekilmiştir. Bu çalışmadaki temel amaç, Yunanlı araştırmacıların eserlerinden faydalanarak Balkan Savaşlarına yeni bir bakış açısı getirmektir.

ÖNEM

Balkan Savaşları siyasî, askerî, toplumsal ve fikrî etkileri açısından yakın dönem Türk tarihinin en önemli olaylarından birisidir. Balkan Savaşları'yla birlikte Avrupa'daki Türklerin siyasî hâkimiyeti sona ermiş, Balkanlar'da milyonlarca Müslüman ve Türk hayatını kaybetmiş, hayatta olanlar ise vatanlarını terk etmek zorunda kalarak muhacir konumuna düşmüştür.

Yunan Cephesi merkezli yapacağımız çalışma Balkan coğrafyasının sınırlarını değiştiren, yeni devletlerin kurulduğu, bu devletlerde yaşayan çoğunluk olan Müslüman-Türklerin azınlık durumuna düştüğü, zorunlu göçlere tabi kaldıkları, savaş sırasında düşman ordusunun (Yunan Ordusunun) nasıl hareket ettiğini, hangi stratejileri uyguladığını ve savaşın neden ve nasıl kaybedildiğini daha iyi

anlaşılmasına katkı sağlayacağı gibi Balkan Savaşları'nın neden olduğu siyasî, toplumsal ve kültürel dönüşümün anlaşılması açısından faydalı olacaktır. Bu çalışma temelinde sadece Yunanca yayınlanmış kaynaklar değerlendirimiştir. Böylece Türk araşırmacıların konu hakkında karşılaştırma yapmalarına ve savaşın gelişimini daha iyi değerlendirmelerine katkı sağlayacaktır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Tez konusundaki çalışma, sadece Yunan kaynaklarına dayanılarak yapılacaktır. Arşiv belgeleri, dönemin basını, hatıratlar ve konuyla ilgili araştırma eserleri incelenecektir.

I. BÖLÜM

1. I. BALKAN SAVAŞI ÖNCESİ YUNANİSTAN (1821-1912)

1453 yılından İstanbul'un fethedilmesinden sonra Osmanlı, Yunanistan'ın tamamına hâkim olmuş ve buraya yerleşmiştir. Yunan halkı bu dönemde yapılan baskınlardan dolayı dağlık kesimlere kaçmak zorunda kalmıştır. [5]

Yunan toprak ağaları bu dönemden sonra topraklarını ve mallarını kaybetmemek için Osmanlıların tarafına geçerek Balkanlarda Osmanlıları savunmuşlardır.

Osmanlı'nın ekonomik olarak çökmesi 18 yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Büyük Yunanlı direnişçi ve şair Rigas Velestinlis veya Feraios [6] bütün Balkan halklarının Osmanlı'ya karşı direnmesinin kışkırtıcı seslerinden biri olmuştur.[7]

Yunanistan'ın 18. yüzyılın sonları ve 19. yüzyılın başlarında dış güçlerin desteğiyle bağımsızlık kazanma umutları boşa çıkmıştır. Dış ülkelerden bekledikleri desteğin gelmeyeceğini anlayan Yunanlılar kendi başlarına bir şey yapmaları gerektiğinin farkına varmışlardır. Yunanlılar bağımsızlıklarını kazanmak için kendi aralarında iki sosyal örgüt kurma kararı almıştır. Bu örgütler üzerinden Yunanistan'ın bağımsızlık hareketinin planları yapılacak, Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Yunanlılar örgütlenecek ve isyan hazırlıkları başlatılarak en uygun zamanda Büyük Yunan isyanı başlatılacaktır.[8]

---

[5] Katsoulakos Theodoros- Tsantinis Kostas, *Provlimata İstorigrafias Epanastasi tou '21Sta Sxolika Balkaniki Polemoı Egheıridia Ton Balkanikon Kraton.* Atina.199, s.36

[6] Yunan milli kahramanı ve Yunan direnişinin öncülerindendir. En büyük hayali bütün Balkan halklarının Osmanlı'ya karşı ayaklanarak kendi bağımsızlıklarını almalarıdır. Yazdığı şiirlerle ve türkülerle milli direnişe destek vermiştir. Megali İdea haritasını hazırlayan ve bastıran kişidir.

[7] Markezni SP.B. *Politiki İstaria Tis Neoteras Ellados.* 1966 Atina.s.114

[8] Vakopulos, E. Apostolos, *Nea Elliniki İstoria 1204-1985* Selanik. s.157

1.1. Yunan İsyanı Öncesinde Kurulan Örgütler

1.1.1. Fili ton Mouson

Bu örgütün amacı, Yunanlıların ve diğer Hristiyan halkların maneviyat seviyesini yükseltmek, Yunan kültürünü ve Yunan politik değerlerini yüceltmektir.

1.1.2. Filiki Eterya

Filiki Eterya örgütü 1814 yılının eylül ayında Odessa'da kurulmuştur. Bu örgütün amacı Yunanlıların tam bağımsızlığını kazanmasıdır. [9]

Yunan halkı, bu iki örgüt içerisinde, Fili Ton Mouson örgütünün ideolojisini benimsememiş ve bu hareket kısa bir süre içerisinde yok olmuştur. Bu hareket hakkında çok fazla detaylı bilgi maalesef bulunmamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan Yunanlılar, Filiki Eterya Örgütü'nün ideolojisini benimseyerek desteklerini bu örgüte vermişlerdir. Bu örgüte destek verme sebepleri ise; Yunan'lılara tam bağımsızlık ve Yunan kültürünü tekrar eski yüce yerine getirme vaatleri olmuştur.

Filiki Eterya Yunan tarihinde önemli yere sahip olan bir örgüttür. Bu örgüt özgür Yunanistan'ın kurulmasında ilk adımları atmış olup adını Yunan tarihine altın harflerle yazdırmayı başarmıştır. Örgüt günümüzde Moldovya'nın Odessa kentinde kurulmuştur. İlk merkezi olan ev, bugün Filiki Eterya Müzesi olarak kullanılmaktadır. Müzenin tüm masrafları Yunanistan devletince karşılanmaktadır.[10]

Filiki Eterya Örgüt 1814 yılının eylül ayında, günümüzde Ukrayna'nın Odessa şehrinde kurulmuştur.

---

[9] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.157

[10] Dimitrios Çiamalos, *Kinoniki kaı epanastatiki sinidisi tov evoplon tis Rumelis stin epanastasi toy 1821.* Pantio Panepistimio Kinomıkon kaı Politikon Epistimon Tmima Kinoniologias Didaktoriki Diatrivi Atina 2007 s.9
(Dimitrios Çiamalos'un Pantio üniversitesinde Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümünde hazırladığı doktora tezi.)

1.1.2.1. Kurucuları

- Emanoil Ksantos [11]
- Nik. Skoufas[12]
- Athanasios Çaklaov[13]

1815 yılında Avrupa, kaynayan bir kazan gibidir. İtalya, İspanya, Güney Amerika, Almanya'nın iç kesimleri ve Fransa'nın bir kısmı bu karmaşanın içerisindedir. Bu karmaşadan korkan büyük güçler İpsilandis'in başlattığı devrim hareketini 'Kanuni Hak' olarak nitelendirmiştir. Moldovya devriminden sonra büyük güçler, Avusturya'da Napolyon'un tekrar tahtan indirilmesini sağlamıştır. Yunan devriminin desteklenmesi, Kapodistrias'ın biraz şanlı olması ve bunun benzerinin İtalya'da ve bir yıl sonra da İspanya'da olması büyük güçlerin bir operasyonu şeklinde algılanmıştır.[14]

Filiki Eterya örgütünün kurulmasında en büyük etkenin Rus çarının destekleri ve yardımlarının olduğu inanışı hâkimdir. Şubat 1820'de Emanuel Ksanthos, Sen Petersburg'a giderek o zamanlar Rus Çarı'nın İçişleri Bakanı olan İoannis Kapodistrias[15] ile bir görüşme ayarlamış, onu direnişin başlaması için ikna etmeye

---

[11] Filiki Etheria nın üç kurucusundan bir tanesidir. Patmos'ta dünyaya gelmiştir. Sonra Odessaya giderek kendine ait küçük bir işletme kurmuştur. 1814 yılında Athasios Çakalov ve Nikolaos Skoufas ile Filiki Etheria'yı kuruyor. Ondan sonra İstanbula yerleşiyor. Baştan Filiki Etheryanın başkanlığını Kapodistriasa vermek istiyor. Ama reddedince yönünü İpsilandise çeviriyor ve ona veriyor. Direnişin Tuna boylarında başarısız olmasından sonra İtalya'ya oradanda Moraya geçiyor.1826 yılında Avusturya'ya kaçarak İpsilandisi hapihaneden kurtarmak için çaba harcıyor.1839 yılında yunanistana dönüyor ve hayatının son günlerini burada geçiriyor. Aynı zamanda savaş günlükleri vardır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 11..s169-170

[12] 1779 yılında Arta'da dünyaya geliyor. Fakir aileden gelen bir kişidir. Arta'da Skoufa(Şapka) satmakatadır. Ali Paşa'nın baskılarına dayanamayarak Odessa'ya kaçıyor. 1815 yılında Çakalov ile birlikte Filiki Etarrya'nın temelleirni atıyor. 1818 yılında Kalp krızi geçiriyor. Bu hasta hali ile direnişe elinden geldiği kadar yardım ediyor. Mezarı Günüzde İstanbul Arnavut köydeki Yunan mezarlığındadır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 14..s.127

[13] 1790 yılında Yanya şehrinde aristokrat bir ailenin oğlu olarak dünyaya geliyor. Filiki Eteria'nın kurucularından biridir. Moskova'da bulunan babasının yanına gidiyor, oradan da Parise geçiyor. Paris'te millyetçi bir şirket olan Elinogloso Ksenodohiyo isminde bir şirkete katılıyor.1817 yılında Skoufas ile birlikte Odessa'ya gidiyor. 1818 yılında Etheria için Galatis N. İsminde bir kişiyi öldürmek için İstanbul'a gidiyor. Daha sonraları Tuna boyuya didiyor.1832 yılında Moskova'da ölüyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 15..s.83

[14]Viron Thodopulos, *İ Turki ke Emis*, Atina 1988, s.55

[15] Kerkira adasında dünyaya gelmiştir. Başkan ailesine Viktoria ailesi olarak anılmaktadır. Sonraları ise Dalmaçya kıyılarında yer alan Kapodeistriya Aadası'ndan geldikleri için sonradan Kapodistria adını alıyorlar. İtalya'da eğitim almıştır. Önceleri Katolik ailesindendir, sonradan Ortodoks olmuştur. 1807 yılında Yedi Adaları Fransızların işgal etmesiyle Rusya'ya kaçmıştır. Rusya hızla yükseliyor. Rusya'nın Avusturya ve İsviçre elçiliklerinde sekreterlik görevi yapıyor. Dışişleri bakanlığı görevine yükseliyor.1822 yılında Rus çarının Yunanlılara yardım etmemesinin ardından buradaki görevini

çalışmış fakat aldığı cevap olumsuz olmuştur. Ondan sonra, Yunanlıların Rusya'daki ikinci büyük adamı ve destekçisi olan Aleksandros İpsilandis[16] ile bağlantı kurarak bir görüşme ayarlamış ve direnişin başlaması konusunda olumlu cevap alarak, direnişin ilk başlangıç adımlarını bu şekilde atmıştır.[17]

Ekim 1920'de İpsilandis, ilk isyan hareketini Mora'dan başlatmak istemiştir fakat Mora halkı daha isyana hazır değildir. [18] Bu sebepten dolayı isyana günümüzde yok olmuş olan Eflak- Boğdan Prensliği başlama kararı almıştır. Bu isyanların başlamasında Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Osmanlı'ya karşı başlattığı isyanında rolü büyüktür. Bu aynı zamanda Filiki Eterya'nın, isyana Tuna prensliklerinden başlama nedenlerinden bir tanesidir. İkinci bir neden ise; birçok Yunanlı aydının buraya sürgün gönderilmesidir. Birçok Bulgar da Filiki Eterya örgütüne katılarak savaşmıştır. Basilis Apilov[19], Piter Beron ve Nikolaos Pikolos isimli Bulgarlar bunlara örnek olarak verilebilir.

Yunanlıların müttefikleri arasında küçük bir bölüm olarak Vlahlar ve Moldovyalılar, Arvanites, Bulgarlar, Sirpların bir bölümü başlamış olan Yunan isyanını desteklemişlerdir. Arvanitis[20] lerin büyük bir bölümü Filiki Eterya'nın içinde yer alan kişilerin önderliğinde örgütlenmişlerdir.

---

bırakıyor.2 nisan 1827 yılında Yunanistan'ın yöneticisi seçiliyor. 1828 yılında ülkeye yılında Yunanistan'a geliyor. Egina'da Yunan milli bankasını kuruyor. Çiftçilik adalet ve ülkenin güvenliğini sağlamaya çalışmıştır. Birçok yetkiyi elinde topladığı için bir kesim tarafının tepkisi toplamıştır.27 Eylül 1831 'de kiliseden çıkarken suikaste uğrayarak öldürülüyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8..s93-94

[16] 1792 yılında İstanbulda dünyaya gelmiştir. Yunan prens alim ve askeriye adamıdır. Fenerli varlıklı bir Rum ailenin oğludur.1810 yılında Rusya'ya giderek Rus ordusuna katılmıştır. Babası Konstandinos- Elizabet Vakareskou'dur. Napolyon savaşları sırasında gösterdiği başarılarla orduda yükselmiştir. 1814-15 yılında düzenlenen Viyana konferansına katılmıştır. 1820 yılında Filiki Eteria Örgütü'nün kurucusu ve yöneticisi olmuştur.22 Şubat 1821 tarihinde Yunan isyanını başlatan kişidir. Kerdeşi Nikolaos ve Georgis ile birlikte Purut Nehrini geçerek İasio ya(YAŞ Romanyada bir şehir) girerek isyanı başlatıyorlar. Dragaçine bir savaşta yenilmişler sonra Avusturya sınırına kaçıyor sahte belgelerle Karpat Dağları'nı geçmeye çalışırken Avusturyalılarca yakalanıyor. Tereziyan Stat isimli bir yerde hapishaneye konuluyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 15 s.148-149

[17] Katsoulakos Theodoros- Tsantinis Kostas, *a.g.e. s.37*

[18] Dimitrios Çiamalos,*a.g.e.,* s.11

[19] (Bulgarca: Васил Евстатиев Априлов) Vasil Evstatiev Aprilov (1789 21 Temmuz - 2 1847 Ekim) bir Bulgar eğitimci oldu. O, Moskova'da okudu Braşov bir liseden mezun ve daha sonra Viyana'da bir tıp diplomasını izlemiştir. 1811 olduktan sonra Odessa'da bir tüccardı. O başlangıçta Yunan devrimci harekete katılmış, ancak daha sonra Bulgar Rönesans adadı. O Bulgar halk şarkıları toplandı. Vasiyetinde o Gabrovo Aprilovska Lisesi'ni oluşturmak için para büyük miktarda bıraktı. Bu Bell-Lancaster yöntemini kullanarak ilk Bulgar laik okul olacaktı. [1] Bu okulun çıkması Bulgar eğitime bir destek verdi ve yakında diğer okulların hepsi Osmanlı İmparatorluğu'nun Bulgar nüfuslu bölgeler üzerinde açıldı. https://en.wikipedia.org/wiki/Vasil_Aprilov

[20] Tosk Arnavutçasını konuşan ve Yunanistan'da yaşayan etnik bir gurup.

1.1.2.2 Başkanları

- Geogakis Olimbios[21]
- Giannis Farmakis.[22]
- Savas Kaminaris. [23]

Savaş Geogakis Olimbios'un komutasında başlayacaktır. Georgakis Olimbios 1819 yılında Vlah[24] arkadaşı olan Teodor Valadenmiresku[25]'yu'da örgüt saflarına katacaktır.

Harekete geçmek için ilk fırsat 1821 yılının ocak ayında Vlahya Prensi Ales Suços[26]'un ölmesiyle doğmuştur. Georkakis, direnişi başlatmak için 38 tane Arvanites'i Vlahya'ya göndermiştir. Fakat Vlademiresku, Osmanlı düşmanı olduğu kadar Fener Rum'un da düşmandır. Bu sebepten dolayı Vlademiresku'dan bekledikleri desteği bulamamışlardır. İpsilandis 22 Şubat 1821 tarihinde Moldova'ya giderek oradaki Yunan halkını isyana teşvik edecak olan bir bildiri yayımlamıştır. [27]

---

[21] 1821 direnişinin elebaşlarında bir tanesidir.1772 yılında Brafolibado' da doğmuştur.1779 yılında Kara Georgi birlikte Sırp isyanında Osmanlı'ya karşı savaşmıştır.1818 yılında Filiki Eteria' ya katılıyor. 1821 yılında İpsilandis tarafından Blademiresku'nun askeri güçlerini yönetmek için başa getiriliyor. Direniş sırasında 45 askerle birlikte Seko mansatıtırnda kendini havaya uçuruyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 11.s.226-227

[22] Batı Makedonyanın Blachi kasabasında dünyaya gelmiştir.1795 yılında Ali Paşa'nın egemenlik kurması sebebi ile ailesi sereze taşınırken kendisi Olimbos'a gidiyor. Oradan Yedi Adalara gidiyor ve Ruslarla birlikte Ali Paşa'ya karşı birleşiyor. Daha sonra Makedonya'ya dönüyor. Kalamaria'daki armadollukun başına geçiyor. 1817 yılında filiki eteriaya katılıyor.1819 yılında Vlahya yöneticisi Aleksandros Suços'un hareminde büyük görevlere geliyor. Direnişin balmasından sonra İasio şehrindeki direniş örgütlemiştir. Dragaçani'de Osmanlıya yenilmelerinin ardırndan Seko Manastırı'na çekiliyor. Georgakis Olimbios ve 350 direnişçi ile birlikte şartlı teslim oluyor. Daha sonra İstanbul'a gönderiliyor ve idam ediliyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 15.s.162

[23] Filiki Eteria mensubu Yunanlı subay 1785 yılında Patmos'ta dünyaya geliyor. Adındaki Kaminaris sözcüğü Şarap Alkollü içkiler ve tütünden vergi alan kişi anlamına gelmektedir. Osmanlı ordusu için savaşmıştır. Bulgaristan Vidin'de çıkan Pazvantoğlu isyanının bastırılmasına yardım etmiştir. Bu yardımdan dolayı Osmanlı ordusunda binbaşı görevine yükselmiştir. Rusya'nın Yunanistan'a yardım etmeyeceğini anlayınca Osmanlı ile birleşerek Yunanlılara karşı savaşmıştır. Türklerle anlaşmasın dan dolayı Yunanlılar tarafından Bükreşte suikast düzenlenerek öldürülüyor.

[24] Vlahlar olarak'ta bilinmetedirler, Eflak-Boğdan ve Erdel'de yaşayan Hıristiyan halka verilen isim. Ayrıca Vlah kelimesi Arnavutça Eflak anlamına gelir. Vlahlar Eflaklılar olarak adlandırılabilirler.

[25] Silahlı Romanyalı isyancı 1821 yılında İpsilandis tarafından Moldovyad'aki direnişi satmasının ardından İpsilandis tarafından öldürülüyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 4..s.140

[26] 1758-18 Ocak 1821 Osmanlı donanmasında görevli, tercüman, 1802-1806 ve 1818-1821 yılları arasında Vlah'ya Prensi. Babası da Osmanlı'ya tercümanlık yapmıştır. Fener kökenlidir. Patrikhanenin akademisinde eğitim almıştır. 10 Haziran 1801 tarihinde Moldovya kralı ilan ediliyor. 1802 yılında Vlahya'nın başına getiriliyor fakat Ruslar saldırınca kaçmak zorunda kalıyor. Yunan denizciliğinin gelişmesinde büyük yardımları olmuştur. Filiki Eteria'ya katıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Bükreş'te ölmüştür.

[27] Vakopulos, E. Apostolos,, *a.g.e.* s.159

Bu bildiriye, Tuna boyunda ve Rusya'nın Mesimbini[28] bölgelesinde yaşayan Ortodoks Yunanlılar büyük destek verilmiştir. Bu ilk ayaklanmaya en büyük desteğini, dış devletlerde yaşayan Yunan gençlerinden görmüştür. Her sınıftan ve her meslekten gençler bu çağrıya destek vermiştir. Öğrencisinden işçisine, memurundan, çiftçisine kadar geniş bir kitleden destek görülmüştür. Odessa, Hersona, Taganrok ve Kırım'dan çok sayıda gönüllü bu isyan hareketine katılmıştır. İpsilandis'in etrafında Yunan, Sırp ve Bulgarlardan oluşan 1600 kadar silahlı isyancı ile birlikte beraber, Vlahya[29] (Ulahya) sınırlarını geçerek 28 Mart'ta Bükreş şehrinin yakınlarına gelinmiştir. Şehrin yakınlarında bulunan Kolendina'da(Colentina)[30] 500 atlı asker ve 3 tane toplu kuvvet konaklamıştır. Dukas isimli komutan 300 silahlı isyancı ile Bükreş şehrine girmiştir.[31]

Direniş sırasında Savas Binbasis isimli bir Bulgar çetecide çetesiyle beraber isyancıların yanında savaşmıştır. İpsilandis'in Bükreş'e gelmesinden bir gün öncesinde sultanın baskısıyla İstanbul Fener Rum Patriği İpsilandis, isyancıları *Aforoz* ederek dinden çıkartmıştır. Skarlatos Kalihis İsimli bir prens ise, isyan eden Yunanlılara karşı halkın destek vermemesini istemeyen bir bildiri yayımlamıştır. Vlademiresku direnişe verdiği desteği yaşanan bu gelişmelerden sonra çekmiştir. [32]

Rus Çarı Laybach[33] şehrinde bir kararname yayınlayarak İpsilandis'i Rus ordusundan silerek tarafsız olduğunu ilan etmiştir. Bu kararlarını Osmanlı Devleti'ne İstanbul'daki Rus elçisi Strogonoff ile bildirmiştir. Rusya bu aşamada Osmanlı ile olan ilişkilerinin bozulmasını istememektedir. Rusya'nın desteğini kaybeden

---

[28] Günümüz Ukraynası

[29] Vlahlar veya Ulahlar, Makedonya'da ve Romanya'da yaşayan bir etnik grup.Ulahlar'ın kökeninin, kullandıkları dil açısından benzerlik gösterdikleri Rumenlerle aynı olduğu söylenmektedir. Yunanlar ise Yunanca konuştuklarını ve Yunan olduklarını iddia etmektedirler. Topluluğun kökeni Balkanlardaki Romalıların ve Romalılaştırılmış kolonilerin soyundan gelmektedir. Rumen kültürü Slavların etkisi altında kalırken, Tuna'nın güneyinde ortaya çıkan Ulah kültüründe Bizans ve Yunan izleri görüldüğü idia edilmektedir. Tarihçiler bu toplulukları Makedon Rumenleri olarak adlandırırken, onlar Arumenler'i kullanmayı tercih ediyorlar.
https://tr.wikipedia.org/wiki/Ulahlar. 10/10/2017

[30] Romanya'da küçük bir yerleşim alanı. Öncesinde 1821 ayaklanmalar sırasında Yunan Bağımsızlık Savaşı , Alexander Ypsilantis ve Filiki Eteria Moldavya gelen Bükreş Colentina yakasındaki alana yerleşti. Aynı yerde, 1830'da ilk milli milislerin bayrakları ve 1834'de ilk ordu askerlerinin bağlılık yemini ettikleri yer olarak kullanıldı. Bundan sonra, uzun süre aynı alan askeri tatbikatlarda kullanıldı.
https://en.wikipedia.org/wiki/Colentina,_Bucharest 10/10/2017

[31] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.159

[32] Katsoulakos Theodoros- Tsantinis Kostas, *a.g.e.*s.37

[33] Ljubljana (/ʎubˈʎana/; Almanca:*Laibach*), Slovenya'nın başkenti ve en büyük şehridir.

İpsilandis, Rus ordusunda olan tüm yetkilerini kaybetmiştir. Örgütün içinde de başkanlar arasında olan çekişmen ötürü bir huzursuzluk hâkim olmaya başlamıştır. Başlarda tüm yetkiyi elinde bulunduran İpsilandis artık kontrolü kaybetme aşamasına gelmiştir. Bazı üst düzey yöneticiler isyana olan inançlarını yitirmeye başlamıştır. Bazı yöneticiler ise örgütten kaçarak Transilvanya'ya sığınmıştır. [34]

Bu yöneticilerin Transilvanya'ya kaçmalarındaki sebepler:

- Ordunun düzensizliği
- Valademiresku'nun verdiği desteği çekmesi
- Yunanlıların, Romenlerin ve Slavların farklı ırklardan olması ve güvensizlikleri
- Direnişçilerin birlik ve beraberliğini zedelemesi

Basilios Karavias[35] isimli bir komutanın 7 Haziran 1821 tarihinde ovada, Osmanlı ile girdiği savaşta, İeorolohites İsimli 376 kişiden oluşan bir birlik Osmanlı askerlerince tamamı öldürülerek yok edilmişti. Bu direnişin Vlahyadaki ayağı bu şekilde son bulmaktadır.[36]

Skuleni'deki çatışmada ise Athanasios Karpenisiotis[37] 17 Haziran'da kendisini havaya uçurarak feda etmiştir. 1821 yılının eylül ayında ise Georgakis Olimios öldürülmüştür ve Moldova'daki direniş bu şekilde sonlanmıştır. Tuna boyunda olan bu karışıklık Avrupa devletlerince hoş karşılanmamıştır.[38]

---

[34] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.160

[35] 1773 yılında İtaki'de dünyaya geliyor. Genç yaşta Rusya'ya kaçarak orduya katılıyor. 1806 -1812 Rus Osmanlı Savaşı'nda savaşıyor. Binbaşı rütbesine kadar yükseliyor ve daha sonra emekli oluyor. Boğdan'a yerleşiyor. Burada Galatsio isimli bir bölgenin yönetimine getiriliyor. Stergios Prasas tarafından Filiki Eteria'ya alınıyor..1821 yılında gerçkleşen direnişte büyük başarı gösterdiği için İpsilandis tarafından binbaşı rütbesi alıyor. 21 Şubat 1821 tarihinde beraberindeki 150 kişi birlikte Galatsio'daki türklere saldırıyor ve onları kaçmaya mecbur bırakıyor. 7 Haziran 1821 tarihindeki Dragaçani Savaş'ında yenilgiye uğruyor ve Avusturya'ya kaçıyor. Daha sonra Yunanistana dönüyor ve 1830 yılında Siros Adası'nda ölüyor.

[36] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.161

[37] Filik Eteria mensubudur. 1821 direnişçilerindendir. 18. yy. sonunda Karpenisi'nin Agios Andreas köyünde dünyaya gelmiştir. Eflak ve Boğdan'da direnişin patlamasından sonra İpsilandis tarafından binbaşı oluyor. Savaşın birçok bölgesinde savaşmıştır. Skouleni Savaş'nda oluyor. Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi)cilt 8.s.126

[38] Katsoulakos Theodoros- Tsantinis Kostas, *a.g.e.* s.37

Ülke	Kişi sayısı
Yunanlı	503(45 tanesi Trakyalı)
Moldovyalı	199
Bulgar,	132
Sırp	72
Rus	16
Ukraynalı	15
Vlah	9
Dalmaçyalı	4
Karadağlı	2
Bosnalı	2
Diğer Milletlerden	48
Tolam	987 kişi

Tablo 1: Bulgar tarihçi ve akademisyen Nikolai Todorov'un Odessa'da bir arşivde bulduğu Filiki Eterya üyelerinin etnik kökenleri.[39]

1.2. 1821-1823 Yunanistan'da İsyanların Başlaması

Yunanistan'da direnişe en uygun bölge olan Mora bölgesinde isyan başlamıştır. Direnişin en yoğun olarak yaşandığı bölgeler, Mani ve Ahaia bölgeleri olmuştur.

Dimitorios İpsilandis'in isyanı başlatma planı: (Belge no:1)

Mora'daki ilk ufak çarpışmalar 14 Mart 1821 tarihinde başlamıştır. Düzensiz ilk isyanların başladığı şehirler:

- Patra
- Pilos
- Metoni
- Koroni
- Kalamata
- Nafplio
- Monembasia
- Akrokorintos[40]

[39] Moshos Kukos, *O Ellinismos Tis Trakis Ston Agona Tu 1821*. s.54 Thessaloniki. 1998
[40] İ. Kargakos Sarantos, *İ Elliniki Epanastasi tu 1821* G. Meros Atina,2014, s.9-54

Asıl direnişin kuvvetli olduğu şehir, Mora'nın kalbi ve başkenti olan Tripoliçe şehridir. Bu şehirde diğer bölgelere nazaran direnişe katılan isyancılar daha iyi organize olmuş durumdadır. Başlarında bir Yunan halk kahramanı olan Teodorod Kolokotronis[41] bulunmaktadır. Avrupa'dan bazı subaylar gönüllü olarak direnişin yaşandığı bölgelere gelerek Yunan direniş ordusuna katılmışlardır.[42]

1.2.1. Mora İsyanı

Tripoliçe'nin fethinden 1828 yılının ocak ayında Yunanistan'ın başına Kapodistrias'ın gelmesine kadarki dönemde, Yunan ordusunda düzensizlik hâkimdir. Yunan komutan Kolokotronis[43], çok çabalamasına rağmen orduda bir düzen kurmayı başaramamıştır. (Tablo 2)

---

[41] Babası Konstandinos Kolokotronis annesi. Türklerden kaçarken Ramobouni dağında dünyaya geliyor. 15 yaşında iken eşkıya hayatını benimseyerek eşkıyalık yapmaya başlamıştır. Bölge zenginlerinden Leondarios Karousos'un kızıyla evleniyor. Eşini köyünde uzun süre kalamıyor, bunun nedeni ise ailesinin Osmanlı ile olan sorunlarıdır. Rus-Türk savaşında 10 ay savaşmıştır. Skiatos'ta yakalanma tehlikesi geçirmiştir. Oradan Zakintos'a kaçmıştır. Orada da Filiki Eteria ile tanışıyor. Direnişin hazırlandığından haberdar olunca Mani'ye giderek birçok askeri ordusuna katmıştır. 23 Mart'ta Mani lilerden oluşan bir bölükle Kalamata'ya giriyor ve oradan Arkadia'ya yöneliyor. 12 Mayıs'ta Valteçi'de Osmanlı ordusunu yeniyor ve diğer direniş komutanlarını Tripoliye saldırmaya ikna ediyor. Tripoli o dönemde Mora'nın başkenti niteliğindedir. Başarılı bir kuşatmanın ardında 26 Eylül 1821 yılında şehit düşüyor. O zaman için kurulan geçici yönetim Kolokotronis'i direniş ordularının komutanı ilan ediyor.
Patra'yı kuşatırken Dramalı Mahmut Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunun Mora'ya indiğini düyünca kuşatmadan vazgeçiyor. 1822 yılının temmuzunda Dramalı'yı püskürtmeyi başarıyor. Korintosa dönerken çıkan Dervenakia Savaşı'nda Dramlıya burada da bir darbe vuruyor. İç savaş sırasında esir düşüyor. Bu sırada iç karmaşa sırasında oğlu Panos'ta ölüyor. Mısırlı İbrahim Paşa'nın Moraya girmesi ile serbest bırakmak zorunda kalıyorlar. Yeterli gücü olmadığı için İbrahim Paşa'ya karşı gerilla savaşı yaparak başarılı olmuştur. Kapodistirias'ın Yunanistan'a yönetici seçilmesi ile onun tarafında yer almıştır. Rus sempatizanıdır. Tekrar tutuklanarak hapse atılmıştır. Otonas Tahta çıkacak yaşa geldiğinde Palamidi Hapishanesi'nde tutukludur. Bunun cezası 20 yıl hapse çevriliyor ve sonra af edilerek serbest bırakılıyor, tekrar orduya komutan oluyor ve 73 yaşında Atina'da ölüyor. Yunanlılara göre direnişin en büyük komutanıdır ve halk kahramanıdır. Adına şarkılar türküler yazılmıştır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi) cilt 8.s.318-319

[42] İ. Kargakos Sarantos, *a.g.e.* s.55

[43] Babası Konstandinos Kolokotronis annesi Türklerden kaçarken Ramovouni dağında dünyaya geliyor. 15 yaşında iken eşkıya hayatını benimseyerek eşkıyalık yapmaya başlamıştır. Bölge zenginlerinden Leondarios Karososun kızıyla evleniyor. Eşini köyünde uzun süre kalamıyor bunun nedeni ise ailesinin Osmanlı olan sorunlarıdır. Rus-Türk savaşında 10 ay savaşmıştır. Skiatos'ta yakalanma tehlikesi geçirmiştir. Oradan Zakintos'a kaçmıştır. Orada da Filiki Eteria ile tanışıyor. Direnişin Hazırlandığından haberdar olunca Mani'ye giderek birçok askeri ordusuna katmıştır. 23 Martta Mani lilerden oluşan bir bölükle Kalamata'ya giriyor ve oradan Arkadia'ya yöneliyor. 12 Mayısta Valteçide Osmanlı ordusunu yeniyor ve diğer Direniş komutanlarını Tripoliye saldırmaya ikna ediyor. Tripoli o dönemde Mora'nın başkenti niteliğindedir. Başarılı bir kuşatmanın ardında 26 Eylül 1821 yılında şehir düşüyor. O zaman için kurulan geçici yönetim Kolokotronis'i direniş

Kolokotronis, İngiliz komutan Vellington'a:

"40.000 İngilizi yönetebilirsin fakat 500 Yunanlı isyancıyı yönetemezsin" demiştir. Ayrıca şunları da eklemiştir: " Her Yunanlı'nın kaprisi, kendi tanrısı vardır. Hiçbir iş yapmama istekleri giderek ciddi ve çekilmez hale geliyor."[44]

Direnişçilerin başında bulunan elebaşları yerel geleneklere bağlı egoist kişilerden oluşmaktadır. Ayrıca isyancıların içerisinde, isyanın başlamasına öncülük eden Aleksandsor İpsilandis'in kardeşi Dimitrios İpsilandis[45]'te bulunmaktadır. Direnişçilerin içerisinde başkumadan konumunda olan Dimitrios İpsilandis bile direnişe katılanlara sözünü dinletemez hale gelmiştir.[46]

Tarih	**Savaş**
30-Mart-1821	Levidion Savaşı
12-13 Mayıs-1821	Valteci Savaşı
10-Ağustos-1821	Grana Savaşı
23- Eylül- 1821	Tripoliçe'nin işgali

Tablo 2: Mora'da Yapılan Savaşlar.

ordularının komutanı ilan ediyor. Patra'yı kuşatırken Dramalı komutasındaki Osmanlı ordusunun Mora'ya indiğini düyünca kuşatmadan vazgeçiyor. Temmuz 1822 yılında Dramalıyı püskürtmeyi başarıyor. Korintosa dönerken çıkan Dervenakia savaşında Dramlıya burada da bir darbe vuruyor. İç savaş sırasında esir düşüyor. Bu sırada iç karmaşa sırasında Oğlu Panos'ta ölüyor. Mısırlı İbrahim Paşa'nın Mora'ya girmesi ile serbest bırakmak zorunda kalıyorlar. Yeterli gücü olmadığı için İbrahim Paşaya karşı gerilla savaşı yaparak başarılı olmuştur. Kapodistirias'ın Yunanistan'a yönetici seçilmesi ile onun tarafında yer almıştır. Rus sempatizanıdır. Tekrar tutuklanarak hapse atılıyor. Otonas Tahta çıkacak yaşa geldiğinde Palamidi Hapishanesinde tutukludur. Bunun cezası 20 yıl hapse çevriliyor ve sonra af edilerek serbest bırakılıyor tekrar orduya komutan oluyor ve 73 yaşında Atina'da ölüyor. Yunanlılara göre direnişin en büyük komutanıdır ve halk kahramanıdır. Adına şarkılar türküler yazılmıştır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8.s.318-319

[44] M.Th. Laskari,Λασκαρι, *To Anatoliko Zitima1800-1923*, Thessaloniki 1978, s. 45-56.

[45] Filik Etheria Mensubu asker. İstanbulda dünyaya gelmiştir Fransız Askeri okulunda eğitim almıştır. Çarın ordusunda görev yapmıştır. Yüz başı rütbesine kadar yükselmiştir. Aleksandros İpsilandis Direniş Ordularının başına geldiğinde Mora'ya gönderilmiş Haziran 1821 yılında İdra'ya gidiyor. Daha sonra Yunan ordusunun başına geliyor. Düzenli ordu kurmak istemiştir. Milli bir matbaa kurmak istemiştir. Yerel direniş guruplarına politik bir karakter vermeye çalışmıştır. Daha sonrasında yerel halk üzerinde baskısı olan toprak ağaları ile çatışmıştır. Sonra Kalamata'ya çekilmiştir. Birçok askeri başarısı vardır. Nafplio ve Argos'u kuşatmıştır. Atina seferinde görev almıştır. Korintos'ta AgionHori ve Dervenekia'da Dramalı'ya karşı savaşmıştır. İbrahim Paşa'ya karşı Lerni ve Vervenada savaşmıştır. Direnişin son savaşı olan Petra'da savaşmıştır. Kapodistrias'sın gelmesi ile beraber. Milli ve Düzenli bir ordu kurmak istemiş Nafplio'da ölmüştür. Bütün varnı yoğunu Yunan direnişine adamıştır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 15.s.149-150

[46] Vakopulos, E. Aposolos, *a.g.e.* s.162-163

Yukarıdaki tabloda Yunan isyanın başladığı ilk bölgeler ve burada gerçekleşen çatışmalar ve bu çatışmaların tarihleri verilmiştir.

1.2.2. Kuzey, Merkez ve Adalarda İsyanlar

Yunanistan'ın kuzeyinde ve merkezinde gerçekleşen isyanlar Mora'daki isyanlara oranla daha iyi organize olmuş ve düzenli bir isyancı kesimce gerçekleştirilmiştir. Fakat Mora ile kıyaslama yapılacak olunursa Yunanistan'ın kuzeyinde merkezi bir şehrin olmaması ve bölgenin genel olarak dağlık arazilerden oluşması Yunan güçlerinin zayıflamasına sebebiyet vermektedir.

Mora'da olduğu gibi Yunanistan'ın kuzeyinde de Yunan nüfusunun Türklere oranla daha çoğunlukta olması, kırsal alanda yaşayan Yunanlıların çoğunlukta olduğu şehirlerin kuşatılmasında büyük rol oynamaktadır. [47]

Bu şehirlerdeki savaşlar daha çok kale kuşatmaları yapılarak gerçekleşmiştir. Fakat bu kalelerde bulunan Osmanlı askerinin sayısının fazla olması nedeniyle savaş genellikle gerilla savaşı şeklinde yaşanmıştır.

Tarih	**Kuşatma**
Kesin Tarih Bilinmemekte	Atina kuşatması
Kesin Tarih Bilinmemekte	Livadiya kuşatması
Kesin Tarih Bilinmemekte	Salona kuşatması
Kesin Tarih Bilinmemekte	Nafpakto (İnebattı) kuşatması
Kesin Tarih Bilinmemekte	Andirio kuşatması

Tablo 3: Kuzey Yunanistan'da Gerçekleşen Kuşatmalar

Bu tabloda Yunan isyancıların bazı şehirlere yapmış oldukları kuşatmalara yer verilmiştir. Fakat yapılan araştırmalarda bu kuşatmaların tarihleri belirlenenemiştir. Bu nedenden dolayı sadece kuşatma isimleri verilmiştir.

[47]İ. Kargakos Sarandos, *a.g.e.*s.119-153

1.2.3. İsyanların yoğun olarak yaşandığı yerler

Bu bölgelerdeki isyancılar, gerilla savaşını uygulayarak Osmanlı askerlerini kurdukları pusulara düşürmüşlerdir. Böylece dışarıdan gelecek desteğin önü kesilerek dışarıdan yardım alması engellenmiştir. Örneğin; Sterea Ellada bölgesi, dağlık bir bölgedir, dolayısıyla gerilla savaşına uygun bir bölgedir. Bu bölgedeki şehirlere dışarıdan gelecek olan malzeme ve mühimmatın engellenmesi için uygun pusu yerlerinin varlığı, yaşayan halkın bölgeye hâkim olması ve bu bölgedeki şehirlerin kolay fethedilmesine (işgal) sebep olmuştur.[48]

Tarih	Savaş
3-4 Mayıs 1821	Gravia savaşı
26 Ağustos 1821	Vasilikon savaşı

Tablo 4: Gerilla Savaşının yaşandığı savaş alanları

Yukarıdaki tabloda isyancıların, askerler ile değil sivil halkın katılımları ile gerçekleştirdikleri savaşlar gösterilmektedir. İki alanda gerçekleşmiş olan bu savaşlara, sivil halkın büyük desteği olmuştur.

1.2.4. Girit'te İsyanlar

Yunanistan'daki direniş haberlerinin duyulmaya başlaması ile birlikte Girit'teki Türk toprak ağaları yerel halka karşı daha fazla baskı yapmaya başlamıştır. Bölgenin ekonomisi gelişmemiş olduğundan toprak ağalarının halk üzerindeki etkisi büyüktür.[49]

Girit'in dağlık kesimlerinden olan Sfakia bölgesi gibi yerlerde yaşayan insanlar, devlet tarafından önemsenmemiştir. Gerek ulaşım zorluğu gerekse oradaki

[48] Dimitris Çiamalos, *Kinoniki ke Epanastatiki sindesi ton enoplon tis Rumelis stin Epanastasi tu 1821*. Pantio Panepistimio Kinonikon kaı politikon Epistimon Tmima Kinoniologias Didaktoriki Atina, 2007. s.10-15 (Yayınlanmamış Doktoratezi.)
[49] Vakopulos, E. Aposolos, a.g.e. s.165

yaşayan insanların azlığı önemsenmemeye neden olmuştur. Girit toplumunun düzensiz oluşu ada halkının Filiki Eteri' ya katılmasını geciktirmiştir.

Ada direnişi Osmanlı'nın umursamadığı dağlık kesimde yaşayan Sfakia' bölgesinde yaşayanlar başlatmıştır. 1821 yılının haziran ayında, bu direnişe Yunanistan'ın merkezinden ve daha sonra da Doğu şehirlerinde bulunan yerleşmelerde katılmıştır.[50]

1.2.5. Adalar

İsyanın başlamasında büyük rol oynayan üç ada Tablo 5'de de göreceğimiz adalar olmuştur. Bu adalarda bulunan ticari gemiler, isyan başlayınca savaş gemilerine dönüştürülerek isyan güçlerinin deniz kuvvetlerini oluşturmuştur.

Türkiye'ye yakın olan İmroz (Gökçeada), Tenedos (Bozcaada), Limnos (Limni) ve Lesbos adalarında isyan başlamamıştır.

Tarih	**Ada**
3 Nisan 1821	Speçes
10 Nisan 1821	Psaron
17 Nisan 1821	İdra

Tablo 5: İsyan Başlatan adalar ve isyan tarihleri

Speçes, Ipsara ve İdra adarında başlayan isyanlar olmasaydı, Osmanlı'ya karşı verilen savaşlardaki başarı çok düşük olacaktı. Çünkü bu adalardaki devşirilen gemiler olmasaydı Osmanlı, Mora kıyılarındaki yerleşmelere takviye yapabilecekti. Dolayısyla Mora'nın alınması güçleşecekti. [51]

[50] Zoi Molfeta- Fotiadi, *İ İstoriki Ekseliksi Tis Topikis Aftodikisis Kata Tus Hronus Tu Othona*, Didaktoriki Diatrivi, Atina Maios 2003, s. 86. (Yayınlanmamış Doktora tezi.)
[51] Zoi Molfeta- Fotiadi, *a.g.e*. s. 162

1.2.6. Thesalya, Epir ve Makendonya İsyanları

Direniş Thesalya, Epir ve Makedonya'ya da yayıldı. Fakat ordunun düzensizliği ve plansız saldırılar direnişi zora soktu. Doğu Makedonya, Halkidiki ve Taşos adalarındaki direniş Osmanlı güçlerince bastırılmıştır. Birkaç ay sonra Olimpos dağlarında Hasia ve Vermio'daki direniş de bastırılmıştır.

Kuzeyde, Suli'de, Ali Paşa'nın isyanından yararlanarak şehri ele geçiren isyancılara karşı Osmanlı ordusu şehri kuşatmıştır. Yunan yönetiminin şehri geri almak için yaptığı ilk hamle olan 4 Temmuz 1822 tarihindeki Petta şehrindeki savaşı, yenilgi ile sonuçlanmıştır. Şehir tekrar Osmanlı kuşatması altına girmiştir. Yunanistan bu savaşı, Yunan ordusu düzenli bir şekilde organize olmadığı için kaybetmiştir. Yunan ordusu organize olmayı başarabilseydi Yunanistan'ın bu savaşı kazanma ihtimali çok yüksekti.[52]

26 Temmuz 1822 tarihinde yapılan Dervenakia Savaşı'nda Kolokotronis komutasındaki Moralılardan oluşan ordu, Osmanlı ordusuna karşı zafer kazanmıştır. Bu zafer, direnişçilere azda olsa bir umut vermiştir.[53]

Uzun zamandan beri destek alamayan Suli şehri, 1822 yılının sonlarında Osmanlı İmparatorluğu ile anlaşmaya mecbur kalmıştır. Oradan kaçan direnişçiler İON Adaları'na ve Mesolongi'ye giderek direnişe devam etmişlerdir. 1823 yılının ağustos ayında, Thesalya'daki direnişin son kalesi olan Trikeron Yarımadası şartlı teslim edilmiştir.[54]

Direniş haberlerinin diğer bölgelerde duyulması ile günümüzde Türkiye'nin sınırları içerisinde bulunan İstanbul'da, İzmir'de, Ayvalık'da ve günümüzde Yunanistan'ın sınırları içerisinde bulunan Selanik'te halk Yunanlılara karşı düşmanca tavır takınmış ve devlette buna göz yummuştur. Oradaki Yunanlılar bir nevi bedel ödemiştir.

Bu isyanların bedelini ödeyenlerden bir tanesi de, Yunan direnişçileri aforoz eden Fener Rum Patriği Girigorios E.'dir. İdam edilmiştir. [55]

---

[52] Zoi Molfeta- Fotiadi, *a.g.e*. s.72
[53] Dimiris Çiamalos, *a.g.e*. σ.133
[54] Zoi Molfeta- Fotiadi, *a.g.e*. s.73.
[55] 1745-1821 Dimiçanada dünyaya geliyor. Ptmosta teoloji ve felsefe okumuştur. Daha snra İzmir Mitropoliti oluyor. 1797 yılında Fener Patriği seçiliyor. Dönemin Osmnalı Sultanı ile aralarında

1.2.7. Deniz Muharebeleri

Karada yaşanan çarpışmaların dışında denizde de bazı muharebeler olmuştur. Yunan donanması isyanın ilk günlerinden itibaren daha güçlü bir tavır sergilemiştir ve Yunan kıyılarına Osmanlı donanmasının yaklaşmasına izin vermemiştir. Yunan donanmasının etkili savunması ile karşılaşan Osmanlı donanması, Nafplio 'da bulunan Dramalı Mahmut Paşa'ya yardım ulaştıramamış ve Mahmut Paşa'nın ordusu dağılmıştır. Yunan donanmasının deniz savaşlarında uyguladığı taktik (Burlot), kundaklama olaylarıyla Osmanlı donanmasına zarar vermiştir. [56]

Bu zarara örnek olarak:

27 Mayıs 1821 tarihinde Eresso'da Dimitiros Papanikolis[57] ve 6-7 Haziran 1821 tarihininde, Konstandinos Kanaris[58] gibi isimler Osmanlı donanmasındaki gemileri kundaklayarak batırmışlardır. Bazı Yunanlı ticaret adamları ve âlimleri, Osmanlı idaresindeki bölgeleri terk ederek özgür olan bölgelere yerleşerek isyanın devam etmesini sağlamıştır. [59]

---

yaşanan husumetten sonra Agios Oros'a çekiliyor. Tutucu olmasına rağmen o zaman Osmanlı hâkimiyeti altında yaşayan Rumların eğitimi ile ilgilenmiştir. 1819 yılında tekrar Patiklik tahtına yerleşiyor. 23 Mart 1821 yılında yunan isyanını aforoz ediyor. Fakat direnişçilerin Mora'daki başarısından sonra direnişçilerin safına geçiyor. Bu sebepten dolayı Sultan bunu hapse atıyor. Sonra hapisten çıkarılıarak Patrikhanenin kapısına asılarak idam ediliyor. Cesedini haliç körfezine atıyorlar. Bundan sonra cesedini haliçten Marinos Sklavos isimli bir kişi alarak Odessa ya götürüyor. Bunun bu şekilde ölmesi halkı çok derinden etkilemiştir ve Milli Şehit unvanını almıştır. Birçok yere heykeli dikilmiştir. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 5.s.56

[56] Burlot: Gemileri kundaklama yolu ile ateşe vererek batırmak

[57] Psara'da dünyaya gelmiştir. 27 Mayıs 1821 yılında bir Osmanlı firkateynini bombalayarak halk gözünde kahraman olmuştur. Bunun gibi birçok bombalama olayına karışmıştır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 12.s.74

[58] 1821 yılında bombacı olarak biliniyor. Sonra donanma komutanı oluyor. Daha sonrasında da başbakan oluyor. Psara'da dünyaya geliyor. Küçükten daha deniz ilgisini çekmiştir. 1807 yılında Suli'lerin Ali Paşaya karşı olan direnişinde ter almıştır. Direniş başlayınca Miaoulisin donanmasına deniz piyadesi olarak göreve başlamıştır. İlk başarısı Karaali isimli bir kişinin gemisini havaya uçurmasıdır. Ekim 1827 Tenedos Bozcaadada Kaklamen paşanın gemisini havaya uşuruyor. Ağustos 1824 yılında Hüsrev Paşanın Fırkateyn'ini havaya uçuruyor. Ağustos 1826 yılında İskendiye'de Mısır donamasını havaya uçurmaya kalkıyor fakat farkedilince başaramıyor.1827 yılında Psara'dan milletvekili seçilmiştir. Kapodistrias'ın ölümünden sonra Ermoupolis'e çekilmiştir. Otonas döneminde de donanmanın ikinci adamı koramiral konumuna getirilmiştir. Metaksas ve Kolettis döneminde de Deniz bakanlığı yapmıştır. 1864 yılındabaşbakan olmuştur. 1865 yılında istifa etmiştir.1877 yılında Rus-Osmanlı savaşı sırasında yönetimde iken 3 Eylülde 1877 yılında ölmüştür. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8.s.77-78

[59] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.168

1.2.8. İç Anlaşmazlıklar

Yeni yönetim biçiminin şekillenmesiyle, askerler ve politikacılar arasında anlaşmazlıklar baş göstermeye başlamıştır. Bu anlaşmazlıklar en çok Aleksandros Mavrokordatos[60] ile Kolokotronis arasında hissedilmiştir. Kişisel çatışmaların ve egoizmin etkileri yeni kurulan devleti çıkmaza sokmuştur.18 Nisan'da yapılan toplantıda iç savaşın ilk tohumları atılmış ve İbrahim Paşa'nın Yunanistan'a açacağı savaşın kapıları açılmıştır.[61]

Kolokotronis'in başını çektiği askeri kesim ile politikacılar arasında çıkan anlaşmazlıklar, 1824 yılında politikacıların zaferi ile sonuçlanmıştır. Politikacıların içinde yer alan Andreas Zaimis[62] ve Andreas Londos[63] isimli iki zengin asilzade politikacıların Kolokotronis'e karşı zafer kazanmasında etkili olan isimler arasında gösterilmiştir.[64]

---

[60] 1821 direnişçilerinden ailesi Fener'in varlıklı ailelerindendir. İstanbul'da öğrenim görmüştür. Eflak Prensinin başkâtibi olmuştur.1819 yılında Filiki Eteria'ya girmiştir. Ancak 1821 yılında Yunanistan'a gelmiştir. İpsilandis bunu Yunanistan'ın Batı yarım adası komutanı yapmıştır. 1822 yılında Meclis başkanı olmuştur. İngiltere yanlısı bir politika izlemiştir. İngiltere'den kredi alma fikrinin baş savunucularındandır. İngiltere'de ve sonrada Pariste elçilik görevi yapmıştır. 1864 yılında politika hayatına son vermiştir. 1865 yılında ölmüştür. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 10.s.138

[61] Zoi Molfeta- Fotiadi, *a.g.e.* s.99

[62] Babası asimakis 1821 yılında Filiki Etheria'ya katılmıştır. Petra kuşatmasında yer almıştır.22 Mart 1822 yılında şehre girmiştir. Mesolongi'nin ilk kuşatmasında 700 askere önderlik yapmıştır. Milletvekili seçilmiştir. 1826 yılında Devletin başına gelmiştir. Kapodistrias gelene kadar ülkeyi yönetmiştir. 1832 yılında yürütme kurulun üyesi olmuştur. 1837 yılında ise egemenlik kurulunun ikinci başkanı oluyor 1840 yılında Atina'da ölüyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 6, s.306

[63] Direnişçi ve Politikacı Vostiça'nın zengin ailelerinden bir tanesinin oğludur. Filiki Etheria mensuplarından birisidir. 22 Mart Patra direnişinde yer almıştır. Mesolongide Kolokotronisle birlikte çarpışmıştır. 1823 yılında iç işleri bakanı olmuştur. 1. Milli meclise katılmıştır. 1845 yılında intihar ederek hayatına son vermiştir. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 9, s.67

[64] Dimiris Çiamalos, a.*g.e* ., s.239 uruyor.Ağustos 1826 yılında İskendiye'de Mısır donamasını havaya uçurmaya kalkıyor fakat farkedilince başaramıyor.1827 yılında Psara'dan millet vekili seçilmiştir. Kapodistrias'ın ölümünden sonra Ermoupolis'e çekilmiştir. Otonas döneminde de donanmanın ikinci adamı koramiral konumuna getirilmiştir. Metaksas ve Kolettis döneminde de Deniz bakanlığı yapmıştır. 1864 yılındabaşbakan olmuştur. 1865 yılında istifa etmiştir.1877 yılında Rus-Osmanlı savaşı sırasında yönetimde iken 3 Eylülde 1877 yılında ölmüştür. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8.s.77-78

[64] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.168

[64] 1821 direnişçilerinden ailesi Fener'in varlıklı ailelerindendir. İstanbul'da öğrenim görmüştür. Eflak Prensinin başkâtibi olmuştur.1819 yılında Filiki Eteria'ya girmiştir. Ancak 1821 yılında Yunanistan'a gelmiştir. İpsilandis bunu Yunanistan'ın Batı yarım adası komutanı yapmıştır. 1822 yılında Meclis başkanı olmuştur. İngiltere yanlısı bir politika izlemiştir. İngiltere'den kredi alma fikrinin baş savunucularındandır. İngiltere'de ve sonrada Pariste elçilik görevi yapmıştır. 1864 yılında politika

İç anlaşmazlıkların ikinci ayağı, Moralılar, Rumelililer ve adalılar arasında gerçekleşmiştir. Bu çekişmeler o kadar büyümüştür ki Rumeliler, Kolokotronis'i esir alarak İdra'daki İlyas Peygamber Manastırı'na hapsetmişlerdir. Bu olaydan sonra Rumelililerle Moralılar arasındaki gerginlik, çatışmaya dönüşmüştür. Yunanistan'ın bu durumu Avrupa'da endişe uyandırmıştır. Yunanistan'da gerçekleşen bu iç çatışmaların temelinde, Mora'da yaşayan zenginler ve İstanbul'daki Fener Rumları'nın çekişmesi yatmaktadır.[65]

İç savaşlardan Kunduriotis yönetimi çok güçlü bir şekilde çıkmıştır. Gücünü gerillalara kabul ettirmiş ve diğerlerinin de saygısını kazanmıştır. Bunun en büyük sebebi aldığı 2.400.000 liralık kredi olmuştur. Bu sayede merkezi yönetimin saygısını kazanan ilk direniş meclisi olmuştur. Bu dönemden itibaren ordu 'millileşerek' direniş komutanlarının etkisinden çıkarak devletin etkisine girmiştir. Devletin gücü arttıkça çete liderlerinin gücü azalmıştır. Bu dönemde askerle politikacılar arasındaki anlaşmazlıklar azalmıştır ve dış faktörler ortaya çıkmıştır. Büyük devletlerin gösterdiği ilgi(İngiltere, Fransa, Rusya) dış ülkelerden gelen savaşçılar ve dış ülkelerin casusları komutanlara etki ederek ülkenin politik ve askeri hayatında etkili olmaya çalışmıştır. Dış güçlerin etkileri bu dönemden itibaren Yunan devletinin dış politikasında çoğalmaya başlamıştır. Bu dönemde Yunanistan'daki siyasi partilerin kökleri atılmaya başlamıştır (Bu partiler; İngiliz yanlısı parti, Fransız yanlısı parti, Rusya yanlısı parti). Parti liderleri hangi devletten yardım göreceklerine inanıyorlarsa onların safında yer almış ve onların ideolojisine göre davranmıştır.

---

hayatına son vermiştir. 1865 yılında ölmüştür. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 10, s.138

[64] Zoi Molfeta- Fotiadi, *a.g.e.*, s.99

[64] Babası asimakis 1821 yılında Filiki Etheria'ya katılmıştır. Petra kuşatmasında yer almıştır.22 Mart 1822 yılında şehre girmiştir. Mesolongi'nin ilk kuşatmasında 700 askere önderlik yapmıştır. Milletvekili seçilmiştir 1826 yılında Devletin başına gelmiştir Kapodistrias gelene kadar ülkeyi yönetmiştir.1832 yılında yürütme kurulun üyesi olmuştur.1837 yılında ise egemenlik kurulunun ikinci başkanı oluyor 1840 yılında Atina'da ölüyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 6, s.306

[64] Direnişçi ve Politikacı Vostiça'nın zengin ailelerinden bir tanesinin oğludur. Filiki Etheria mensuplarından birisidir. 22 Mart Patra direnişinde yer almıştır. Mesolongide Kolokotronisle birlikte çarpışmıştır. 1823 yılında iç işleri bakanı olmuştur. 1. Milli meclise katılmıştır. 1845 yılında intihar ederek hayatına son vermiştir. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 9, s.67

[64] Dimiris Çiamalos, *a.g.e.*, s.239

[65] Dimiris Çiamalos, *a.g.e.*, s.102

İlk olarak Fransız yanlısı olan parti kurulmuştur. Partinin başında İoannis Kolettis[66] vardır. Sonra İngiltere yanlısı olan bir parti kurulmuştur. Başında Aleksandros Mavrokordatos vardır. Üç devlet (İngiltere, Rusya, Fransa) arasındaki rekabet partilerin kurulmasıyla daha da artmıştır. Bu üç devlet savaşın hangi şekilde sonuçlanacağı konusunda anlaşamadıkları için direniş bir türlü son bulmamaktadır. Bu üç devletin temsilcileri 6 Temmuz 1827 tarihinde Londra'da, Yunanistan ve Osmanlı arasında aracılık yapma kararı almıştır. Bu şartlara göre; Yunanistan bağımsız olacaktır fakat Osmanlı'ya vergi ödeyecektir.[67]

1.2.9. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın İsyanı Bastırması

Osmanlı tek başına Yunan isyanı ile başa çıkamayınca, Mısır Valisi olan Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir. Buna göre Mehmet Ali Paşa, Mora'yı geri alacak, Osmanlı donanması da Ege Adaları'nı alacak, Osmanlı'nın Avrupa Kıtası'nda bulunan ordusu ise Yunanistan'ın merkezini ele geçirecektir.

---

[66] Direniş sırasında Politikacı, Epir'de Sirrakos'ta dünyaya gelmiştir. İtalya Pissa şehirinde tıp eğitimi almıştır. İtalya'da yedi yıl kalmıştır. Fransız direnişinden etkilenmiştir. Okul bitince Yanya'ya dönerek doktorluk yapmıştır. Burada Ali Paşanın hizmetine girmiştir.1819 yılında Filiki Eteria'ya yaklaşıyor burada direnişin harekete geçmesi için faaliyetler göstermiştir. Ali Paşa İsyanından sonra Ali paşa kaybedince doğduğu yere dönmüştür. Epir'deki bazı köyleri Osmanlı'ya karşı ayaklanmaya uğraşmıştır. Fakat başarılı olamamıştır. Mesolongi'ye kaçıyor oradan'da Mora'ya geçiyor. 1. Millet meclisinde Epir'i temsil etmiştir. Ocak 1822 yılında geçici olarak içişleri bakanlınığı ve savaş bakanlığını alıyor. Eğriboz'daki ordunun başına geçiyor.1823 yılında Koudturiostisin başkanı olduğu yürütme kuruluna üye oluyor. Kapodistias geldiğinde Speçes te boy göteren salgın kastalığın engellenmesi için adaya gönderiliyor. Argostaki Millet meclisinde savaş bakanı seçiliyor. Kapodistrias Öldüğünde Devlet yönetiminde büyük rol oynuyor. Avgustinios Kapodistiras, Kolokotronis ve kendisi ülkeyi yönetiyor. Bu üçlü başarısız olunca iç savaş çıkıyor. İç savaş çıkınca Argos'tan kovuluyor ve Megara'ya geliyor. Kapodistias'ın Kerkira'ya firar etmesinde büyük rol oynamıştır. İç savaş Otonas'ın gelmesiyle bitmiştir. Çok sefer başkan seçilmesine rağmen istikrar gösterememiş son olarak Paris'e büyükelçi olarak gönderiliyor. Fransız yanlısı biri olarak Paris'te bulunduğu süre içerisin Yunanistan'a büyük yardımları olmuştur. 3 Eylül 1843 yılında anayasa taraftarlarının kazanmasından sonra Yunanistan'a dönüyor. Mavrokordatosun ilan ettiği seçimlere Fransız Yanlısı partinin başkanı olarak katılıyor. Rus Yanlısı partini başkanı Metaksasla ittifak yaparak Mavrokordatosu devirmek istemiş ve başarılı olmuştur. Bunun kurduğu yönetime çok karşı çıkanlar olmuştur ve birçok iç çekişmeye sebep olmuştur. Megali İdea yanlısı bir politika izlediği için bu dönemde Osmanlı ile ilişkiler çok kötü olmuştur. Atina'nın Fransız Büyükelçisi Piskatori'den büyük yardımlar görmüştür. İngiltere Fransız yanlısı olduğu için ekonomik baskıda bulunmuştur. Baştan çok yandaş toplamasına rağmen sonradan yalnız kalmıştır. Nisan 1847 yılında meclisi dağıtmıştır ve seçim ilan etmiştir ve seçimleri kazanmıştır. Bu dönemde halkidada Nikolaos Kriazottis 800 kişi ile isyan etmiş Gardikiotis Grivas adında bir komutan bu isyanı bastırmıştır. Osmanlı ile ilişkiler daha da kötü olmuştur 1847 ağustosunda ölmüştür. Başarılı bir politikacı ve diplomattır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 9, s.177-178

[67] Laskari. M.Th., a.g.e., s. 64-65.

Mısırlıların ilk harekâtı 1822 yılının mayıs ayında, Girit Adası'na Hasan Paşa'nın asker çıkarmasıyla başlamıştır. 1824 yılında Osmanlı padişahının Mehmet Ali Paşa'ya Girit Adası'nın yönetimini ona vermesi karşılığında yaptığı anlaşmadan sonra, Mehmet Ali Paşa'nın buradaki baskısı artmıştır. Hasan Paşa'nın selefi olan Hüseyin Paşa, Girit Adası'ndaki direnişçiler hakkında daha sert kararlar alıp uygulamaya koymuştur.

27 Mayıs'da Mısır donanması, Kasos Adası önlerinde görünmüştür. Üç günlük bombardımanın ardından askerler karaya ayak basarak Yunan ordusunun verdiği kahramanca savunmaya rağmen adadaki direnişi kırmışlardır. 21 Temmuz'da Osmanlı donanması Psara Adası'ndaki direnişçilere büyük bir darbe vurmuştur. Çok sayıda direnişçi öldürülmüştür, çok sayıda direnişçi esir alınmıştır. Osmanlı ordusu da bir o kadar kayıp vermiştir. Osmanlı ve Mısırlıların dikkatini çeken bir başka ada ise Samos adasıdır. Bu adaya birkaç defa asker indirme girişiminde bulunulmuşsa da Yunan donanmasının ve adanın yerli halkının yoğun direnişi buna izin vermemiştir. Bu adanın civarındaki Girit ve Rodos yönlerinde, 1824 yılının temmuz, ağustos ve eylül aylarında direnişin en büyük deniz savaşları yapılmıştır. Bu savaşlarda Yunan donanmasının başında Andreas Miaulis[68] bulunmaktadır. [69]

Kunduriotis yönetimi, Osmanlı Mısır donanmasının saldıracağını bilmesine rağmen,1825 yılının şubat ayında, İbrahim Paşa'nın Girit'ten Messinia'ya geçmesini engelleyememiştir.

Mısır donanmasının Mora'ya yapmış olduğu saldırılar, Mora'da korku ve panik yaratmıştır. Bu saldırıların sonucunda Yunan ordusu Mısır kuvvetlerine karşı olan üstünlüğünü kaybetmiştir. Mısır donanmasının kullandığı son sürüm tüfekler ve monte edilmiş süngüler ve savaş sırasında durmadan çalan davullar Yunan ordusunda farklı bir etki yaratmıştır.

---

[68] 1821 direnişinde amiral. İdra'da dünya geliyor küçük yaştan beri denizciliğe karşı ilgisi vardır. Kendi çabaları ile Miaouli isimli bir gemi alıyor. 1804 yılında Herkül isminde bir gemi daha alıyor Bu gemi 1824 yılında Mısır donanmasının ikinci gemisini havaya uçuruyor.1821 Eylülünde Yakovos Tombaziz ile birlikte kendisinden çok daha güçlü bir Osmanlı donanmasını yeniyor. 1822 yılında Nafplias'daki Osmanlı donanmasını dağıtıyor. Bundan sonra gerçekleşen deniz savaşlarında da büyük başarılar göstermiştir. Ağustos 1825 yılında Geranada başarılı bir savaş vererek kuşatma altında bulunan Mesolongi'lilere erzak getirmeyi başarıyor. İç karışıklıklar döneminde rütbesi düşürülüyor. Fakat 1832 yılında Kapodistrias döneminde eski rütbesini geri kazanıyor. Otonas'ın krallığı döneminde Koramiral olarak hizmet veriyor. Egemenlik konseyinde görev yapıyor. Haziran 1835 yılında ölüyor. Pire'ye gömülüyor. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 10.s.218-219

[69] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.*, s.190-191

7 Nisan'da Kremidi' de gerçekleşen savaşı kaybeden Yunan ordusu komutanlarından Georgios Kareaskakis[70] ve Kitsos Cavellas[71] savaş alanını terk etmiştir. Bu olaylar karşısında Kolokotronis serbest bırakılmıştır. Hapisten çıkartılan Kolokotronis Yunan direnişi tekrar örgütlemek için büyük bir çaba göstermiştir.

Kolokotronis'in amacı düşman kuvvetlerini Messinia, Arkadia sınırında tutmak ve oradan geçmelerine izin vermemektir. Ne kadar çabalasa da İbrahim Paşa'nın ilerlemesini engelleyememiştir. Tripoliçeyi alan İbrahim Paşa, Nafplıo önlerine 12 Haziran 1825 tarihinde gelmeyi başarmıştır. Makriannis ve Dimitris İpsilandis burada İbrahim Paşa'yı geri püskürtmüştür. Kolokotronis, İbrahim Paşa'nın ilerlemesine engel olmamasının sonucunda anlamıştır ki düzensiz ordu ile Mısır kuvvetlerinin önüne geçilemeycektir. 23-24 Haziran'da Trikorfa Savaşı'nda komutanlar arasındaki anlaşmazlıklar sebebi ile savaş kaybedilmiştir. Bu başarısızlıktan sonra komutanların daha fazla asker toplama umudu sonra ermiştir ve

[70] Agrafa'da dünya'ya geliyor Köy koruculuğu görevi yapıyor. Sterea Yunanistan'daki direnişçilerin komutanı Kolokotronisten sonra Yunan Direnişinin en önemli kişisidir. Buna rahibenin oğlu demişlerdir fakat annesi rahibe olamadan ölmüştür. Adına şarkılar türküler yazılmıştır.16 yaşında Ali Paşa ile Pazmantoğlu isyanını baştırmaya giriyor orada cesurca savaşarak esir düşmüştür. Hapisten çıkınca tekrar Ali Paşanın emrine girmiştir. Temmuz 1821 yılında Arta'nın Komboti köyünde yapılan savaşta yaralanıyor. Ağustos 1823 yılında Karpenisio savaşında Osmanlı kuvvetlerini yenmeyi başarıyor. Fakat Yunanistan'ın Batı Sterea bölgesinin güçlü politikacısı olan Mavrokordatos onu vatan hainliğiyle suçluyor komutan ve binbaşılardan kurduğu bir kurulla 2 Nisan 1824 yılında rütbelerini söküyor. Fakat askerlik hayatına son vermiyor, tekrar yapılan savaşlarda boy gösteriyor. Ağustos 1825 yılında Karpeniside Osmanlıyı bozguna uğratıyor ve şartları değiştiriyor. Osmanlı akropolisi vururken Kareskakis başkomutandır Kriyeziotis ve Vassos, Panourgiosun yardımı ile ağustos 1826 bölgeye gelecek olan Osmanlı yardımlarını kesiyor. Zor durumda olan Atinayı rahatlatmak için savaşı kuzeye çekmek istemiştir. Kareskakis Viotia ve Foki'da bazı önemli yerleri ele geçiriyor. 23 Kasım 1826 yılında Arahova'da Osmanlıya karlşı büyük bir zafer kazanmıştır. Bu kazanılan savaş Yunanlılara moral olmuştur ve Sterea Yunanistanın Türklarden arınmasında büyük bir etken olmuştur. Artık Akropolis Kuşatmasını kırabileceklerini düşünmüşlerdir, fakat Geogios'un Yunan Ordularının Kohran'ın da donanmanın başına gelmesiyle bu plan gerçekleşememiştir. Gerçekleşen savaşta bunun önerilerini dinlemedikleri için savaşı kaybetmişlerdir. Kareskakisin planına göre vur kaç taktiğinin uygulanması gerektiğini savunurken Fransız Favieros bu fikre karşı çıkmıştır. 22 Nisan 1827 yılından karın bölgesinden bir kurşunla ölümcül bir yara almış ve Faliro'da ölmüştür. Kasamoulis'e göre bu suikastte İngilizlerin Parmağı vardır. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8, s.102-103

[71] Suli'de dünyaya gelmiştir. Babası Fotis Tzavellastır. Osmanlı Suli'yi alınca Kerkira'ya kaçıyorlar.1820 yılında Osmanlı'ya Ali hakkında konuşmak için gitmiştir. 1821 yılında ise Arnavut ağalara giderek onları Osmanlıya karşı kışkırtmak için giderek ikili bir oyun oynamıştır. Birçok savaşa katılmıştır. 1821 yılında Brahori'de Plaka ve Mesolongide savaşmıştır.1824 yılında Amblianhta 1825 yılında Distomo ve Mesolongide savaşmıştır. 3. Milli mecliste Suli'den milletvekili seçilmiş Krallık döneminde rejim karşıtı olduğu gerekçesi ile hapse atılarak rus yanlısı damgası yemiştir. Otonas reşit olunca birçok rütbe almıştır. Komutan olmuş ordu denetiminden sorumlu olmuştur. Sonrasında da Otonas'ın yaveri olmayı başarmıştır. 1844 yılında Savunma bakanı olmuştur. Okuma yazma bilmemesine rağmen Milli Eğitim bakanı olmuştur. 1847 yılında 7 ay başbakanlık yapmıştır. 1849 yılında tekrar Savunma bakanı olmuş, 9 Mayıs 1853 yılında Mesolongide ölmüştür. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 14, s.348

tekrar eski usul gerilla savaşına dönmüştür. Bu savaş taktiğine dönüş Kolokotronis'in fikridr. Bu taktiğe göre düşmana sürekli zarar verilecek ve hiçbir zaman düşmanla doğrudan temas edilmeyecektir. Vurkaç taktiği çok iyi bir şekilde uygulanmıştır. Gece gündüz mağaralardan, ormanlardan ve pusu kurulabilecek yerlerden beklenmedik saldırılarla Osmanlı ordusuna zarar verilmiştir. Gerilla savaşı yapan Moralılar yaşadıkları yerleri terk ederek dağlık kesimlerdeki mağaralarda yaşamaya başlamışlardır. Temel besin maddelerinden yoksun kalmışlardır (ekmek, yiyecek, giyecek vs.) [72]

Mayıs 1827'de açlıkla, kötü şartlarla mücadele eden Ahaia ve İleia'daki isyancı halk kendiliğinden teslim olmuştur. 8-20 Ekim 1827 tarihinde yapılan Navarin Savaşı'nda İngiltere, Fransa ve Rusya donanmaları yanlışlıkla Osmanlı - Mısır donanmasını vurmuştur. [73]

1.2.10. Sterea Ellada'daki Mücadeleler

Bölgede çok sert çatışmalar olmuştur. Özellikle Mesolongi ve Akropoli'deki çatışmalar çok sert geçmiştir. Batı'dan gelen Osmanlı ve Mısır orduları, Avrupalı mühendislerin katkılarıyla Mesolongi'yi kuşatmışlardır. Reşit Mehmet Paşa ve İbrahim Paşa'ya karşı direnişçilerin siperlerde kahramanca mücadele etmişlerdir. Direnişçiler, 10 Nisan 1826'da kuşatmayı kırmak için saldırıya geçmişler fakat başarılı olamamışlardır. Akropolis'in dışında, Reşit Paşa ile Kareskakis karşı karşıya gelmiştir. Kareskakis elindeki 11. 000 askeri vatan sevgisi ile düzenli bir ordu haline getirmiştir. Savaş sırasında, parlak bir zafer kazanaması yakınken, üzerine düşen bir top mermisi nedeniyle ölen Kareskakis'ten sonra ordunun düzeni bozmuştur. Savaş kaybedilmiştir.[74]

---

[72] Damakopulu Georgiu D., *İ Diğikitiki Organosis Kata Tin Ellinikin Epanastasin 1821-1827*, Simvoli is Tin İstorian Tis Ellinikis Diğiliseos Enesimos İs Tin En Athines Pantion Ano Gatin Sholin Ton Politikon Epistimon, Atina 1966, s. 179-180. (1966 yılında eski dille hazırlanmış olan doktora tezidir. Bu tez çalışmasında 1821-1817 yılları arasında Yunanistanın Yönetiminde bulunmuş bütün yöneticileri tarih ve görevleri ile bulmak mümkündür.)

[73] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.*, s.199

[74] Damakopulu Georgiu D., *a.g.e.,* s.219-236

1.3. Kapodistria Yönetimi

2-14 Nisan 1827 tarihlerinde Ioannis Kapodistrias 7 yıllığına devlet başkanı olarak seçilmiştir. Yedi yıllık savaştan sonra merkezi yönetim gayet güçlü bir şekilde göreve başlamıştır. 1828 yılının ocak ayında, o zamanın Yunanistan'ının başkenti olan Nafplio şehrine Kapodistrias gitmiştir. Halk, Kapodistirias'ı Yunanlıları, Osmanlı ve Mısırlılardan kurtaran kişi olarak görüyordu ve bundan dolayı, halk üzerinde baskı kuran asker ve politikacılardan da onları kurtaracak kişi olarak görmekteydiler. Kapodistiriasa göre, Trizina anayasası devletin yönetimi için pek uygun değildi. Bu anayasayı kaldırarak için meclisi dağıtmıştır. 27 kişiden oluşan Panelinion adı verilen Panhelenist grubunu kurarak yönetime atılmış ve seçilmiş milletvekilleri de bu kişileri kabul etmiştir. [75]

Kapodistrias, politik zeminde bulduğu fırsatları çok değerlendiren bir kişiliktir. Bu süreçte yani 1829 yılında Rusların, Osmanlı toprakları üzerinde olan ilerleyişi tekrar gün yüzüne çıkmıştır. 19 Ağustos'ta Ruslar Edirne'ye girmiştir. 22 Mart 1829 tarihinde Osmanlı Devleti, Londra Antlaşması'nı imzalayarak antlaşmanın şartlarını kabul etmiştir. Bu antlaşmadan beş ay sonra İngiltere'nin önderliğinde, Rus etkisinin Yunanistan'da artmaması için 3 Şubat 1830 tarihinde Yunanistan'a bağımsızlık verilmesini onaylanmıştır. Yunanlılar bu antlaşmadan çok memnun kalmamıştır.

Yunanlılara göre, onlar verilen toprak parçasından çok daha fazlasını hak ediyorlardı. Kopdistirias, büyük devletlerin politik oyunlarına karışmamıştır. Fakat Yunanistan'ın çıkarları tehlikeye girdiğinde buna karşı tavır takınmaktan da çekinmemiştir.

Kapodistrias'ın asıl zorlayan, dış devletler değil, iç meseleler olmuştur. Devletin içindeki birçok konu çözüme ulaşamamıştır. Kapodistrias, her adımda önüne çıkan ekonomik sıkıntı ile mücadele etmiştir. [76] Buna rağmen az zamanda çok iş yapmayı başarabilmiştir.

---

[75] *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8..s93

[76] Spiridon Sfetas*, İsagogi Sti Balkaniki İstoria. Tomos A, Apo Tin Othomaniki Katastasi Ton Balkanion Mehri Ton Proto Pagkosmio Polemo (1354-1918)* , Thessaloniki 2009, s.107-110

Yaptığı çalışmalar:

- Devleti düzene sokmuş,
- Ege'de süre gelen korsanlığı yok etmiştir.
- Düzenli ordu ve milli donanma kurmuştur.
- Milli eğitimin temellerini atmıştır.
- Devlet hizmetlerini düzene sokmuştur.

Yeni kurulan bu devlette kargaşa hâkimdir. Mora ve Orta Yunanistan'da birçok şehir harabe durumundadır. Hios, Psara ve Kasos hariç Ege Adaları fazla zarar görmemiştir.

Daha önce savaşmak için dağlara çıkan köylüler yaşadıkları yerlere geri dönmüşlerdir.

Daha çok üzüm ve zeytin üretilen Yunanistan'da savaş sırasında yaşananlardan dolayı bu ürünlerin üretimi büyük zarar görmüştür. Zeytin üretimi 3/2 oranında azalmış bu azalmaya İbrahim Paşa'nın saldırıları neden olmuştur.[77]

Kapodistirias, Yunanistan'da bağımsız ekonominin hâkim olması için ve dışa bağımlılığı yok etmek için mücadele etmiştir. Ekonomik dar boğazdan dolayı çok katı kurallar koymayı planlarken, çiftçilere milyonlarca dönüm tarla vermeyi ya da para yardımında bulunmayı da planlamıştır. Fakat bunları hayata geçirmeyi bir türlü başaramamıştır. Kopodistirias, köylerde yaşayan halkla daha iyi anlaşabiliyorken, tüccar ve esnafla anlaşamamıştır. Bu da şehirlerde bulunan tüccarların ve esnafların desteklerini ondan çekmesine neden olmuştur.

Kopodistirias'ın sabit bir ekonomi politikası hiçbir zaman olmamıştır. Göreve başladığında devletin kasasında para yoktur. Bununla mücadele ederken, İngiltere'den alınmış olan 2.4 milyon liralık kredi yükü ile de mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bu kötü ekonomik şartlar karşısında büyük devletlerden ve yüksek mertebedeki kişilerden devamlı yardım talebinde bulunmuştur. Kopodistirias'ın hedefinde 60 milyon frank kredi alarak yeni kurulmuş olan Yunan devletini düzene sokmak vardı. Kopodistirias halkın güvenini kazanmak 2 Şubat 1828 tarihinde, ilk Yunan bankası olan Etniki Hrimatistiki Trapaza'yı (Milli Para Bankası) kurmuştur. Sermaye olarak zengin kişilere, bu bankanın hisselerini %8 faiz karşılığında satın

[77] Thedoropulos Viron, *İ Turki Ke Emis*, Atina 1988,s.55-65

almalarını önermiştir. Fakat devlet güvencesi olmadığı için bu bankaya olan ilgi çok az olmuştur ve banka faaliyetlerine son vermek zorunda kalmıştır.Bu yeni kuruluş devletin borçlarını ödeyebilmek için devlet gelirlerini arttırmış ve geliri 14 milyon Frank'a yükseltmiştir. Devletin gelirlerinin artmasındaki en büyük sebebi olarak ise devleti hizmetlerinin düzenlenmesi ve halkın devlete olan güveninin artması görülmektedir.[78]

Vergi sistemi ise değişmemiştir:

Gümrük vergileri:

- İthalat için % 10
- İhracat için % 6
- Öşür vergisi: Onda bir olarak devam etttirilmiştir.

Kapodistrias vergi ödemelerinin para karşılığında yapılması için çabalamıştır, fakat kırsal kesimde para kullanımı az olduğundan eski usul olan mal karşılığında vergi ödeme sistemi devam etmiştir. Pek adaletli bir vergi sistemi olmasa da aşağı yukarı herkesten vergi alarak eşitliği ve adaleti sağlamıştır. İhracatı olmayan Yeni Yunanistan'ın ürettiği ürünler kendi ihtiyaçlarını dahi karşılamaya yetmiyordu. Dış ülkelerin yardımı olmadan Yunanlıların yaşaması imkânsız durumdaydı. Özellikle silahlanma için dış ülkelerden sürekli yardım alması gerekmekteydi. Ülkedeki sermaye devlette bir düzen olmadığı için devamlı olarak dışarıya gitmiştir. Bu dönemde kayda değer ticaret faliyetlerinin yapıldığı tek şehir olan Yeri Sira'dan gelen gümrük geliri 20.000 Talira'dan[79] 4.000 Talira'ya kadar gerilemiştir. Diğer liman kentlerinden olan İdra ve Speça'da da durum hiç iyi değildir. Dış devletlerin sürekli müdahalesi ekonomiyi ve politik düzeni olumsuz şekilde etkilemektedir. Kapodistrias'a göre böylesine kötü bir ortamda sert bir merkezi devlet yönetim biçimi uygulanmalıdır.[80] Çok büyük toprakların sahibi zengin aileler, tüccarlar ve bazı allimler, Kapodistrias'ı diktatörlükle suçlamıştır. Fransızlar ve İngilizler de diktatörlük suçlaması yapanlara destek vermiştir. Bu desteğin sebebi Rusya ile olan eski bağlantılarıdır.

---

[78] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e*. s.197-202

[79] Eski yunan para birimi

[80] http://www.kapodistrias.info/oikonomia/to-apithano-symvolaio-i-tyrannia-tis-apopliromis-tou-xreous/ 11/09/2017

Kapodistrias'a karşı çıkan âlimlerin ve tüccarların ilham kaynağı, Fransız İhtilalı ve Amerikan Bağımsızlık Hareketi olmuştur. Bu iki ihtilal onları öylesine etkilemiştir ki ilk Yunan anayasası bu iki ihtilaldan esinlenerek hazırlanmıştır. Bu âlimlerin ideolojilerine göre; Yunanistan'ı yönetmesi gerekenler direniş hareketini başlatan kişilerden ve önderlerden olmalıdır. Bu fikri ilk savunan aile Mani'deki Mavromihalis ailesi olmuştur. Bu aile ellerindeki donanma gemileri ile Sira'daki devletin aldığı gümrük vergilerine 21 Mart 1831 tarihinde el koymuştur. Yunanistan'da yaşananlar sadece bu olayla sınırlı kalmamıştır. Bu olayın sonrasında, Orta Yunanistan'da orduda görevli bir subay olan Çamis Karatasos da devlete karşı isyan etmiştir. Bu isyanda başarısız olan Çamis Karatasos İdra Adası'na kaçmıştır. Miaulis ailesi ise İdra'dan Poro adasına saldırmış fakat başarılı olamamıştır. Kapodistrias, bu anarşist olaylardan dolayı yapmak istediği birçok şeyi başaramamıştır.[81]

Kapadistrias, 27 Eylül 1831 tarihinde Mani'de, Mavromihalis ailesi tarafında düzenlenen bir suikast sonucu hayatını kaybetmiştir. Bu olaydan sonra 7 Mayıs 1832 tarihinde büyük devletler toplanarak Yunanistan'ın başına kimin geçeceğine karar vermek için toplanmışlardır. Bu toplantıda Yunanistan'ın Monarşik krallık olmasına karar verilmiştir. Krallığın başına Bavyera Kralı I. Lui'nin ikinci oğlu Otonas'ın 1 Haziran 1835'te 20. Yaşı doldurunca geçmesine karar verilmiştir.[82]

Kapodistrias öldükten sonra üçlü bir yönetim kurulmuştur. Bu üçlü yönetimde yer alan kişiler:

1. Avgutinos Kapodistrias

2.İoannis Kolettis(Fransız yanlısı parti başkanı)

3.Theodoros Kolokotronis'tir.

Argos'ta yapılan 4. Milli toplantıda bu kişiler kendi aralarında büyük anlaşmazlıklar yaşanmış, bu kişiler fikir ayrılıklarına düşmüştür. Avgutinios Kapodistrias'ın görevini bırakmasıyla bu üçlü yönetim son bulmuştur Üçlü yönetimin yerine yedi kişilik bir yönetim gelmiştir. Yönetime gelen yedi kişi, mecliste yaptıkları toplantılarda ülkenin sorunlarına çare bulamamıştır. Pronia'daki milli toplantıda genel af çıkartılmış ve Otonas, ülkenin yeni kralı olarak ilan

[81] Dakin Doglas, *İ Enopiisi Tis Elladas 1770-1923.* Atina 1989.s. 97-203
[82] *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 8, s.94

edilmişti. Bu karar neticesinde yedili yönetim dağılmıştır. Fakat ülkede hala anarşinin hâkim olması ve kargaşaların düzeelmemesi gerekçesiyle yedili yönetim tekrar kurulmuştur. Yedili yönetimin başına Aleksnadros Zaimis- İoannis Koletis, Andreas Metaksas gelmiştir. Fakat bu yönetimde ülkeye istikrarı sağlayamamıştır. Yöneticilerin ve askerlerin baskılarından sıkılan çiftçilerin büyük bir kısmı Thesaly'ya, Epir'e, Trakya'ya ve Anadolu'ya göç etmiştir.[83]

1.3.1. Otonas'ın Kral Naibi Olduğu Dönem

Otonas A.[84] 6 Şubat 1833 tarihinde, Yunanistan'a gelirken yanında üç tane danışmanını da almıştır. Bu danışmanlar:

- Armasperg
- Mavrer
- Heideck'tir.

1827 yılından itibaren devlet memurlarına ödenmesi gereken maaşlar ödenmemiştir. İdra, Psara ve Speçes Adaları' na ticaretin hareketliliğini arttırmak için vaat edilmiş olan olan 5 milyon frank tazminat ödenmemiş, Osmanlı'ya verilmesi gereken 13.333.333 franklık para da ödenmemiş. Bu paranın ödenmeme

[83] E. Likuri- Lazaru, *Ta Arhea toy Neoelliniko Kratos Eos Tin İdrisi Ton Genikon Arheon (1821-1914)* Pireas 1991. s.64-105.

[84] (Frederick-Louis) 1815-1862/1833-1862 Yunanistan Kralı. Bavyera'ya bağlı Salzburg şehrinde dünyaya gelmiştir. Babası I. Loui annesi Thiresia'dır. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın antlaşması ile Yunan tahtına oturmuştur.25 Ocak 1833 yılında Nafplio'ya geliyor Krallık dönemi üçe ayrılır. 1. Naiplik dönemi 2. Mutlak monarşi dönemi 3. Anyasal monarşi dönemii 1833 yılından Mayıs 1835 yılına kadar sürmüştür. Bu dönemde ülkeyi Mauver ve Armansberg ve komutan Evdek yönetmiştir. Bunlar monarşi ile yönetmişlerdir. Bunlar halka çok zulümler yaptıklarından dolayı halk tarafından sevilmemiştir. Bu dönemde birçok Yunan asker ve kaptan hapse atılıyor Bunların arasında Kolokotroniste vardır. 20 Mayıs 1835 yılından-3-Eylül 1845 yılına kadar mutlak monarşi dönemi Otonas reşit olunca halk bundan birçok toplumsal politik ve ekonomik reformlar beklemiştir. Fakat Otonas bunları yapmamış ve monarşi yönetimine devam etmişitir.1836 yılında yunan hükümetini bilgilendirmeden Amalia ile evlenmiştir. Armansberg'in yerine baş sekreter olarak Rudhard'ı göreve getirmiştir. Fakat 8 Aralık 1837 yılında Rudhard görevi bırakıyor. Otonas kendi adına bir üniversite kurmuştur. Milli bankanın temelleri yine bu dönemde atılmıştır.1839-1840 yılındaki Osmanlı - Mısır Savaşı'nda Thesalya, Makedonya ve Giritteki isyanları desteklemiş politik ve askeri beceriksizlikleri halkın isyanına yol açmıştır. Bu isyanın başında Dimitrios Kallergis yer almaktadır Süvari birliğinin komutanıdır. Otonas bu direnişçilerin anayasa isteğini kabul etmiş ve meclis toplanmasını emretmiştir. Kabul edilen anaysa monarşik bir karakterdedir Kral'a çok fazla yetki vermektedir. Böylece Anayasal monarşik döneme geçiş yapılmıştır. Kırım savaşına karıştığı için Fransızlar ve İngilizler 1855 yılında ambargo uyguluyorlar Pire limanını kapatıyorlar 1862 Ekiminde karısıyal birlikte Morayı gezmeye çıkıyor O sırada Orta Yunanistan ve Atina'da halk ayaklanıyor. Otonas ve karısı Amalia hiç direnmeden Münih'e kaçıyorlar. Oradan Bambrek'e kaçmış, 1867 yılında ölmüştür. *Monotoniki enhormi kiklopedia* (Ansiklopedi)cilt 11, s.195

sebebi; Lamia şehrinin Osmanlı'dan satın alınma bedelidir. Yunanistan'ın toplam dış borcu, bu dönemde daha önceden alınmış olan 60 milyon frank, 3.351.950 faizi ile birlikte 63.351.950 franka yükselmiştir. 1837'de cari açık 7.779.025 frank olmuştur. Bu borcun nasıl kapatılacağını düşünen yeni yönetim yeniden borç alarak bu borçtan kurtulmayı gündeme getirmiştir. Bu dönemde İngiliz, Fransız ve Rus yanlısı partiler, iyice örgütlenerek aktif siyaset hayatına atılmıştır. Bu partilere inananlar, partilerin bağlı oldukları ülkelerin yardımları ile Yunanistan'ın diğer bölgelerini de kurtulabileceğine inanmıştır. Bu üç büyük devlet (İngiltere, Fransa, Rusya) için yeni kurulan Yunanistan oldukça önemlidir. Özellikle de İngiltere ve Rusya için.[85]

Bunun nedenleri ise:

- Yunanistan'ın coğrafi konumu
- Yunanistan'ın üzerinden sağlanmak büyük ekonomik çıkarlar
- Yunanistan'ın denize olan kıyıları

Rus yanlıları, aynı mezhepten olmalarından dolayı zor zamanlarında Ruslar'ın Yunanistan'ın yanında yer alacağına inanmıştır.

Fransız yanlıları ise, Fransızların Osmanlı'nın parçalanması için verdiği destek ve Fransızların Osmanlı'yı parçalamak için vermiş oldukları mücadelen etkilenmiştir.

İngiliz yanlıları ise, İngiltere'nin ileride Yunanistan'a yardım edeceğine inanıyordu. İngiltere, her ne kadar Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü savunmuş olsada Kannik'in dışişleri bakanlığı yaptığı dönemde bu görüşten uzaklaşarak Yunanlılarla yakınlaşmıştır. Bu yakınlaşma İngiliz yanlısı bir grubu ortaya çıkarmıştır. Bu yakınlaşmanın asıl nedeni ise Osmanlı'nın bir gün dağılacağına olan inançlarıdır. İngilizlere göre dağılacak olan Osmanlı'nın topraklarının büyük bölümü Yunanlılara kalacaktır ve Yunanlılar, Osmanlı'nın halefi olacaktır.[86]

Bu üç büyük devletin elçileri uzun yıllar boyunca iç karışıklıklara sebebiyet vermiştir. Yunan direnişi birçok göçüde beraberinde getirmiştir. Bu göçlerin bir kısmı Romanya ve Mısır'a olmuştur. Orta Yunanistan, Mora ve adalara Thesalya'dan Epir'den Makedonya'dan Oniki Adalar'dan ve Kıbrıs'tan pek çok göç olmuştur. Bunun yanı sıra az sayıda da dış devletlerden gelenler olmuştur. Bu kişilerin farklı

[85] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e*. s.210-211
[86] Spiridon Sfetas, *a.g.e.* s.112-123

düşünce ve fikirlerde olmaları, kaynaşamamalarına neden olmuştur. Makedonya'dan Osmanlı topraklarına kaçanlarda olmuştur.

Yunan direnişinin Ortadoğu ve Balkanlarda etkisi büyük olmuştur. Bu bölgedeki diğer halkların uyanmasına bu isyan vesile olmuştur. Bu isyan, Fransız İhtilâli'nin Balkanlara yansıması olarak kabul edilmiştir.

1.3.2. Devletin Düzenlenmesi

Yapılan düzenlemeler:

a) Naip krallık, politik sebeplerden ceza almış olanları affetmiştir.

b) Devlet malına yapılan saldırılara büyük cezalar getirilmiştir.

c) Silah taşımak yasaklanmıştır.

d) Ordu sistemi değişmiştir.

e) 10 bölükten oluşan avcı birliği kurulmuştur. Bazı askerler buna karşı çıkmıştır.

f) Devlet 1821 yılında direnişe katılan ailelere yardımlarda bulunmuştur.

g) Yeni bir ordu kurulmuştur.

Yeni ordu:

- Sekiz kara birliği,
- Bir süvari,
- Altı topçu,
- Bir mekanize bölük,
- Üçbin asker

h) Yeni kurulan devlet, yönetim biçiminin birçok özelliğini Bavyera'dan almıştır.

i) Eskiden olan yedi bakanlık korunmuştur. (dışişleri, adalet, içişleri, ekonomi, deniz, askeri, klise ve eğitim.)

j) Devlet on vilayete bölünmüş, her vilayette belediyelere bölünmüştür. Çünkü merkezi sistemden uzak olan belediyelerin yönetimi çok zor olmaktadır.

k) Devlet bürolarında çalışma saatleri belirlenmiştir.

l) Yunan kilisesi kurulmuş ve bu kiliselerdeki papazların atamalarını ülkenin kralı yapmaktadır. Bu dönemde 82 erkek manastırı 2 de kadın manastırı vardır.

m) Karada ve denizde ulaşımın sağlanması için bazı kararlar almıştır.

n) Milli darphane kurulmuştur. Bunun yanı sıra 9 Ekim 1833'te ekonomiyi düzenlemesi için Denetleme Kurulu kurulmuştur. Bunun başına da Fransız Arthemond getirilmiştir.[87]

Bu dönemde:

a) Kapalı ekonomi modeli hâkimdir.

b) Çiftçilik hiç gelişmemiştir. Halk, çarık, un, giysi gibi kendi ihtiyaçlarını kendi ürettiklerinden karşılamaktadır.

c) Küçük sanayinin gelişmesi için araba yolları yoktur. Bu nedenle devlet, mühendislere yol çalışmaları için yetkiler vermiştir.

d) Deniz ticaretinin yapılmasını engelleyen korsanlar büyük ölçüde azaltılmıştır.

1.3.3. Otonas'ın Yunan Tahtına Geçmesi

1 Haziran 1835 tarihinde 20 yaşını dolduran Otonas, Yunan devletinin kralı olarak tahta oturmuştur. İlk iş olarak 20 kişiden oluşan bir ulusal kurul kurmuştur.. Başbakanlığa Armansberg'i getirmiştir. Armansberg'in başbakanlığı bitince yerine Rudhard'ı getirmiştir. Ondan sonrada Zografos ve sonrasında Hristidis göreve getirilmiştir.[88]

Daha önceleri çiftçilikle uğraşan 120.000 aileden sadece 20.000 ailenin kendisine ait toprağı varken, yeni yönetim az bir para karşılığında bütün çiftçilere toprak satarak çiftçiliğin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Devlete ait olan 10.000.000 dönümlük araziden sadece 105.836 dönümlük arazi halka dağıtılmıştır. Bu dönemde çiftçilikte azda olsa gelişme sağlanmıştır.

---

[87] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e*. s.216-218

[88] Karolidis Pavlos,*İstoria Ton Ellinon 1821-1921*. Tomos Z. Nea Psihiko 2013,18, s.59-92

1.3.4. Otonas'ın Anayasal Monarşiye Geçişi (1843-1862)

İngiliz ve Fransız yanlısı partiler, Otonas'a yönetimi bırakması konusunda baskı yapmaya başlamıştır. Bu partiler bunun için bir askeri darbe girişiminde bulunmuştur. Süvarilerin komutanı ile anlaşan parti başkanları, Komutan Kallergis'in sarayın önüne kadar gelmesini sağlamıştır. Bu baskıların yapılma sebebi, yeni bir anayasanın oluşturulmasını sağlamaktır.

1843-1844 yıllarında anayasa konusunun tartışıldığı milli toplantılar düzenlenmiştir. 1844 yılında bir anayasa sistemi kurularak anayasal monarşi rejimi başlamıştır.

Otonas yönetiminden memnun olmayan öğrenciler, 1862 yılında Mesolongi ve Patra şehirlerinde değişik eylemler düzenlemiştir. Yapılan baskılar sonunda, 23 Ekim 1862 tarihinde, Otonas eşiyle birlikte Bavyera'ya kaçmıştır ve yerine Georgios A. gelmiştir.[89]

1.3.5. Georgios A. Dönemi

Georgios A., İngiltere taraftarının destekleği kişi ve Danimarka tahtının varisidir. 30 Mart 1863 tarihinde kral olarak ilan edilmiştir. Georgios A, anayasayı koruyacağına dair söz vermiştir.

1864 yılındaki anayasaya göre, Yunanistan, 'Demokraik Krallık Rejimi'ni kabul etmiştir. Bu anayasa, eski anayasanın bir taklidi niteliğindedir. Bu anayasayla, kişisel özgürlükler verilmiştir. Milletvekillerinin hakları ise tam belli değildir.[90] Bu dönemde Eftanisa, (Yedi Adalar), Yunanistan'a katılmıştır.

1.3.6. Girit İsyanı'nda Gelişmeler (1866-69)

Giritliler de Balkanlardaki karışıklılardan yararlanarak Osmanlı'dan daha çok özgürlük talebinde bulunmuştur. 14 Mayıs 1866 tarihine halkın ileri gelenleri Sultan'a vergilerden ve adalet sisteminden rahatsızlıklarını bildirmişlerdir. 20

[89] Karolidis Pavlos, *İstoria Ton Ellinon 1821-1921*. Tomos 18-Tomos 19.(30 cilt halinde National Geografik tarafından yayınlanan eserde bu konu 18-19. Ciltlerde geniş kapsamlı olarak işlenmiştir. Ayrıca Vakopulos, E. Apostolos,- E. Likuri- Lazaru, eserlerinde vd. birçok Yunanistan tarihi yazan eserlerde bu konu ayrıntılı olarak incelenmiştir.

[90] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.*, s.259-264

Temmuz'da Girit'in ileri gelenleri silahlanacaklarını, 21 Ağustos'ta da Yunanistan'a bağlanmak istediklerini büyük devletlere bildirmiştir.

İlk başlarda Hanya ve Retimno'daki isyanları Mustafa Paşa bastırmayı başarmıştır. Osmanlı Devleti, Yunanistan'ın Girit'e yardım etmesine karşı olduğunu bir telgrafla Yunan devletine bildirmiştir.

Osmanlı 1868 yılında, çıkardığı bir kanunla Hristiyan halkın da ada yönetiminde söz sahibi olabileceğini söylemiştir. Bu arada diğer Balkan ülkelerinde de isyanlar baş göstermeye başlamıştır.[91]

1.3.7. Thessalya'nın Yunanistan'a Bağlanması

Berlin Antlaşması sürecinde Yunanistan, Makedonya, Epir, Thesalya ve Girit üzerinde hak talep etmiştir. Fransız temsilci Vaddington'un talebi ile Thesalya, Yunanistan'a verilmiştir. Üç yıl süren diplomatik mücadelenin sonunda Thesalya ve Epir'in küçük bir bölümü ve Arta Yunanistan'a bağlanmıştır. Thesalya'nın alınması ile birlikte Yunanlılar Büyük İskender'in ve Babası II. Philip'in vatanı sayılan Makedonya'ya yaklaşmıştır. Yunanistan'ın sınırları Othi'den Olimpos'a ulaşmıştır. Yunanistan'ın 1.679.470 olan nüfusuna, Thessalya ve Arta'nın alınması ile 300.000 kişi daha eklenmiştir. 12.258 km² olan topraklarına, 1.136 km²'lik Arta toprakları da eklenince 13.394 km² toprak bütünlüğüne ulaşmıştır. Ticaret ve sanayi biraz canlanmıştır. Fakat yetersiz kalmıştır. 1879 yılında ilk defa dericiler ve tersaneler grev yapmıştır.

Bu dönemin başbakanı olan Kumunduros'un yapmak istediği iki büyük proje olmuştur. Bu projelerden ilki Korint Kanalı'nı açmak, ikincisi Atina - Patra, Atina - Larisa, Larisa - Bolos demir yolunun yapmaktı.

Bu dönemde, genellikle Rusya yanlısı bir politika güdülmüştür. Donanma az da olsa düzene girmiştir. 10 Mart 1883 tarihinde başbakan Kumonduros ölmüştür. Onun yerine arkadaşı olan Trikupis başbakan olarak göreve başlamıştır. Ekonomiyi ve devlet hizmetlerini düzenlemiştir. Yol yapımına önem vermiştir. Öşür vergisinin yerine Arotiriondon Ktinon[92] vergisi isminde yeni bir vergi sistemi getirmiştir. Fakat

[91] Douglas Dakin, *a.g.e.,* s174-178

[92] Onda birlik hayvancılık vergisi, hayvancılık ile uğraşanlardan alınan bir vergi türüdür. Her on hayvandan bir tanesi devlete vergi olarak verilmektedir.

bu sistemi uygulamada başarılı olamamıştır. Faizcilikten ve zorbalıktan bıkmış olan çiftçilerin daha refah bir hayat yaşamaları için mücadele etmiş, fakat faizcilerin devlet içindeki gücü fazla olduğu için bu konuda başarı sağlayamamıştır. Yerel kaynakları kullanarak devleti modernize etmek için çaba harcamıştır.

Dış politikadaki en büyük emeli Megali İdea'yı[93] kurtarmaktır. Bu idealini gerçekleştirmek için güçlü bir orduya ihtiyacı olduğu inancındadır ve bu nedenden dolayı askeri bakanlığı bizzat kendisi üstlenmiştir.

Yerli üretime çok önem vermiştir. Dış ülkelerdeki zengin Yunanlıları, ekonominin gelişmesi için Yunanistan'a çekmeye çalışmıştır. 1884 yılında yerli üretimin korunması için bir kanun çıkarmıştır. Bu dönemde ihracat azalmıştır. Devletin gelirlerini arttırmak için çaba harcamıştır. Vergi dağılımında yapmış olduğu adaletsizliklerden dolayı seçimlerde rakibi olan Theodoros Dilgiyannis'e yenilerek görevi ona devretmiştir.[94]

Bu dönemde Osmanlı - Yunan sınırlarında çatışmalar başlamıştır. 8 Mayıs 1886 tarihinde Osmanlı, İngiltere'nin baskıları ile Yunanistan sınırlarındaki askeri gücünü geri çekmiştir.

Bu dönemde seçimi kaybedip görevden ayrılan Trikupis, tekrar başbakanlık görevine dönmüştür. Mecliste her ne kadar Dilgiannis taraftarları çoğunlukta olsa da bunları kendi safına çekmeyi başarmıştır. Yeni çıkardığı seçim kanunu ile 240-245 olan milletvekili sayısını 150'ye düşürmüş ve milletvekillerinin seçim alanlarını genişleterek daha büyük bölgelerden seçime girmelerini sağlamıştır. 4 Ocak 1887 tarihindeki seçimlerde 150 milletvekilinden, 90 tanesini kazanmayı başarmıştır. Bu dönemde Trikupis, Dilgiyannis'in orduya yaptığı harcamaları azaltarak, bütçe açığını kapatmaya çalışmıştır. 19 milyon frank dış borç alarak ülkenin gelişmesine katkı sağlamaya çalışmıştır.

---

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CF%84%CE%B7%CF%82 02/01/2018

[93] Osmanlı İmparaorluğu'nun 1453 yılında son verdiği Bizans İmparatorluğunu yeniden kurarak İstanbul'u tekrar Bizans'ın başkenti yaparak Tutsak Yunan halkını terar eski güçlü günlerine getirme fikridir. Günümüzde de bu fikir belirli bir çevre tarafından büyük bir inançla savunulmaktadır.

[94] A.Pulimenos. Grigoris, *İ Ellaeki Naodomia Stin Periodo Tu Neoklasikismu (1830-1912*) Epi Diaktoria Diatrivi, İpovlithisa Sti Sholi Arhitektonon Tu Ethniki Meçoviu Politehniu Tomos Protos Kimena, Atina, 1997, s.71-72

Yunanistan'a Fransız mühendis getirerek yol, meydan, demir yolu inşası yaptırmıştır. O zamana kadar Yunanistan'ın tek demir yolu Atina-Pirea demir yoludur. Bir İngiliz şirketindene Pire-Atina-Larisa demir yolunu yapmalarını istemiştir. Ona göre Yunanistan'ın, bölgeleri alabilmesi için güçlü bir orduya ihtiyacı vardı. Bu yüzden Yunan ordusunu eğitmesi için Fransız komutan Vosseur'u Yunanistan'a davet etmiştir. Bununla da yetinmeyip subay ve yedek subay okulunu kurmuştur. Donanmayı düzenlemesi için de Fransız amiral Lejeune'yi davet etmiştir.[95]

Dış ülkelerin dikkatini çekerek Yunanistan'a karşı bir sempati oluşturmayı planlamıştır. Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ'la ilişkiler kurmuş ve ülke ekonomisini canlandırmıştır.

1889 yılında Girit'te gerçekleşen isyanda, Giritlilere isyanları bırakmaları konusunda baskı yapmıştır. Bu baskının nedenini ise, herhangi bir savaş durumunda Yunanistan'ın askeri gücünün yeterli olmaması olarak göstermiştir. Bu tavrından dolayı rakiplerince Osmanlı'yı savunduğu yönünde hakaretlere maruz bırakılmıştır 14 Ekim 1890 tarihinde yapılan seçimlerde tekrar Dilgiyannis başbakan olmuştur. Partiler arasında anlaşmazlıklar ve çekişmeler devleti zayıtlatmış, devlet ekoomik olarak çöküntüye uğramıştır. Bu dönemde Balkanların en güçlü devleti olan Bulgaristan, Makedonya üzerinde bulunan hak talebini arttırmıştır.

15 Mayıs'ta yapılan seçimlerde tekrar Trikupis seçilmiştir. Trukupis, tekar dışarıdan borç alarak Yunanistan'ın kalkınacağını düşünmüştür. Fakat işler umduğu gibi gitmemiş, 1893 yılında devletin iflasını açıklamıştır. 1895 yılındaki seçimleri kaybetmiş, 1896 yılında ölmüştür. Yerine ise tekrar Dilgiyannis gelmiştir. Dilgiyannis, devletin borcundaki açığı kapatamamıştır. Yunanistan'ın dış politikasından rahatsız olan bazı subaylar 17 Eylül 1895 tarihinde ordunun düzenlenmesi ve dışta kalan Yunanlıların kurtarılması için *Etniki Eteria* örgütünü kurmuşlardır.[96]

[95] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.*, s.305-323
[96] Douglas Dakin, *a.g.e.*, s.216-223

1.3.8. Etniki Eteria Örgütü

Bu örgütün en büyük amacı Bulgaristan'ın Makedonya üzerindeki etkisini azaltmak ve gerekirse savaşmaktır. 4 Şubat 1897 tarihinde Hanya'daki isyanlar, Dilgiayyanis yönetimini zor duruma düşürmüştür. Bu sırada Girit halkı Yunanistanla birleştiğini ilan etmiştir. 13 Şubat 1897 tarihinde alay komutanı Sindakmatarhis Timoleondan Bavos, adaya 1500 asker çıkarmış, adayı kral adına ilhak ettiğini duyurmuştur. Büyük güçler Yunan- Türk savaşını engellemek için uğraşsalar da başarılı olamamışlardır. 5 Nisan 1897 tarihide savaş başlamıştır. Yunan ordusu çok zayıftır ve bir savaş planı olmadan savaşa katılmıştır. Osmanlı ordusu ise Almanlardan aldığı yeni teknoloji silahlarla daha güçlü ve modernize edilmiş durumdadır. Ardı ardına kaybeden Yunan ordusu, 21 Mayıs'ta ateşkes imzalamak durumunda kalmıştır.

4 Aralık'ta yapılan anlaşmaya göre:

a) Yunanistan Osmanlı'ya 4 milyon lira ödeyecektir.

b) Türkler Girit'ten askeri olarak çekilecektir.

Savaşın suçlusu olarak *Etniki Eteria* gösterilmiş ve örgüt dağılmıştır.[97]

İlk defa 1894-96 yıllarında Makedonya'ya silahlı Bulgar çeteler gitmiştir.1899 yılında Bulgar silahlı eşkıyalar Türklere ve Arnavutlara saldırmıştır. Başta Yunanlılar, Bulgarlara yardım etmiştir. Üsküp ve Manastır'da planlarına karşı çıkan Yunanlıların öldürülmesinden sonra, Yunanistan Bulgarlara olan desteğini çekmiştir. Atina'daki bazı dernekler, komitacıların yaptıkları zalimliklere karşı gösteriler düzenlemiştir.

1903 yılının nisan ayında Bulgar teröristler, Fransız buharlı gemisi Guadalquiviri'yi havaya uçurmuştur. Bu çeteler Selanik'te bulunan Osmanlı bankasını da havaya uçurmuştur. Kastoria, Manastır ve Resne, Ahrida, Perlepe ve Kirçovo'da çıkartmak istediği isyanı Osmanlı bastırmıştır. Bu dönemde Mitropolit Germanos, halka cesaret vererek ilk direniş gruplarının kurulmasını sağlamıştır. Bulgaristan'ın yaptığı bu sözde mezalimliğe karşı Yunanistan'da cevap vermeyi

[97] Karolidis Pavlos, *İstoria Ton Ellinon 1821-1921*. Tomos 24.Meros I.B. Nea Psihiko 2013, s.232-234

düşünmüştür. Selanik'teki Yunan konsolosluğu direnişin merkezi durumundadır, organizasyonlar buradan yapılmaktadır. [98]

1.4. 1904-1908 Makedonya Mücadelesi

Osmanlı, ortamı yumuşatmak için Makedonya, Selanik ve Manastır vilayetlerinde bazı düzenlemeler yapmıştır.

Kastoria'da devam eden Yunan - Bulgar çekişmesinde Yunanlılar bazı başarılar elde etmiştir. Bulgaristan'da ise Helenizm karşıtlığı iyice büyümüştür. Aghialo'da Yunanlılar bir katliama uğramıştır. Bu dönemde genel af çıkartılarak Yunanlı ve Bulgar, çeteci ve komitacılar serbest bırakılmıştır. 1906-1907 yıllarında Kastoria, Folorina ve Perlepe şehirlerinden Amerika'ya epey bir göç olmuştur. Osmanlı'nın bölgede hâkimiyeti kuramamasından dolayı bazı Türk subaylar, rahatsızlık duymuş ve JönTürk İsyanı'nı başlatmıştır. Onların isteği, Makedonya'daki bütün bütün halkların kardeş sayılması, herkesin eşit ve özgür olması, herkesin dinine saygı gösterilmesi ve bu kurallara uygun anayasa hazırlanmasıdır. Jöntükler her ne kadar özgürlük vaat ediyor gibi gözüksede aslında patrikhanenin haklarını kısıtlamak ve diğer azınlıklıklar üzerinde hâkimiyet kurmak istemiştir. [99]

1908 yılında direniş bastırılmıştır. II Abdülhamit Selanik'e sürgün edilmiştir. Omanlı'da bunlar yaşanırken, 23 Mart 1905 tarihinde Elfterios Venizelos, Girit'te geçici olan milli meclisi toplamıştır. 6 Ekim 1908 tarihinde 5 kişiden oluşan bir komite, Girit adasını Y. K. I. Georgos adına yönettiklerini duyurmuştur.

Bu dönemde Bulgarlar bağımsızlıklarını ilan etmiştir.

Georgos zamanında Mora'da işsizlik artmıştır. Tarlalarda ve sanayide doğru düzgün çalışan kalmamıştır. İşsizlikten ve ekonomik durumun kötülüğünden rahatsız olan halk Amerika'ya göç etmeye başlamıştır. 1890 yılında 1108 kişi Amerika'ya göç ederken 1910 yılında bu sayı 39.135 kişiye ulaşmıştır. En çok göç edenler çiftçilikle uğraşanlar olmuştur.

Bazı şehirlerin o dönemki nüfusları şöyledir:

---

[98] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.*, s.327-328
[99] Markezni SP.B.*a.g.e.*, s.49-59

- Patra:38.000
- Kalamata:14000
- Kerkira:18.500
- Bolos:17.000

Sanayinin olmayışı Yunanistan'ı dışa bağımlı kılmaktadır. 1899-1911 arasında toplam 200.000 kişi Yunanistan'dan göç etmiştir. Bu zamanlarda Pire'de ilk sanayi hamleleri görülmeye başlamıştır. [100]

Yeni kurulan sanayi, ülkeye biraz sermaye kazandırmaya başlamıştır. 1909 yılında Çiftçi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı kurulmuştur. Tüm bunlara rağmen küçük sanayi zor durumda kalmaktan kurtulamamıştır. Bu dönemde Yunanistan'ı yöneten Theotokis'ten halk çok memnun değildi. Çünkü ekonomide çok açık nedeniyle ülke yeni bir iflasın eşiğine gelmişti. Şehirlerde nüfus artmıştır. Dolayısıyla bazı sanayi hamleleri yapılmıştır. Bu dönemde fabrikalarda, ilk sendika hareketleri görülmüştür, Marks ve Hengels'in fikirlerinin etkisiyle bazı gençler toplumda bazı şeylerin artık değişmesi gerektiğini söylemeye başlamışlardır. [101]

Theotokis döneminde askeri örgüt kurulmuştur. Bu örgütün amacı askeriyeye daha çok parasal kaynak oluşmak ve prenslerin Yunanistan'dan uzaklaştırılmasıdır. 14-15 Ağustos'ta Atina'nın dışındaki Gudi isimli yerleşimde bir hareket başlatmıştır. Halk bu harekete destek vermiştir. Hareketin başında topçu alayı komutanı Nikolaos Zorbas vardır. Direnişçiler bu dönemde Elefterios Venizelos'u Yunanistan'a getirmek için mücadele etmiş ve istediklerini başarmıştır.

5 Ekim 1910 tarihinde Venizelos, yeni yönetimi kurmuştur. Venizelos, göreve ilk başladığında herkesle iyi anlaşmıştır.

Venizelos'un hedefleri:

a) Devleti modernize etmek,

b) Hukuk anlayışını halkın benimsemesini sağlamak,

c) Orduyu ve donanmayı devletin çıkarlarını koruyacak şekilde düzenlemektir.

---

[100] Vivlos Eleftoriu Vanizelos *İstoria Tis Neoteros Ellados,* A. Tomos (1864-1911), s. 58-116

[101] Dakin Doglas, *a.g.e.* Atina 1989, s. 271(Ayrıca Bkn. Gudi İsyanı: Markezni SPB. *Politiki İstaria Tis Neoteras Ellados*, 1966 Atina, s. 82-83)

Bu dönemdeki kanunlarla, devlet memurları ve hâkimler kadrolu hale gelmiştir. Fransa'dan komutan Eydogs'u orduyu düzenlemek için getirilmiştir. Donanmayı düzenlemesi içinse İngiliz Tofnel'i getirilmiştir. Bu dönemde Yunanistan'ın kasasındaki para artmıştır. Vergi kaçakçılığının önüne geçilmiştir. Thesalya'daki 300.000 dönümlük arazi, 4000 aileye dağıtılmıştır.[102]

[102] Vivlos Tou Eleftoros Venizelos, *İstoria Tis Neoteras Ellados,* Atina, B.Tomos,1964. S.10-45

II. BÖLÜM

2. I. BALKAN SAVAŞI'NI HAZIRLAYAN FAKTÖRLER VE BALKAN SAVAŞI

2.1. I. Balkan Savaşı'nı Hazırlayan Faktörler

Dış devletlerin baskısı ve Jön Türklerin isyanı, zaten zayıflamakta olan Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki topraklarını tehlikeye sokmuştur.[103]

Bu dönemde Avusturya, Bosna-Hersek'i kendi topraklarına ilhak etmek istemiştir. Bosna Hersek'in yönetimi, 1878 yılından beri zaten yönetim Avusturya'nın elinde bulunmaktaydı. Fas'taki gerginlikte Almanya'nın yalnız kalmasından sonra Avusturya, Jön Türk tehlikesine karşı Bosna-Hersek üzerinde yeni planlar uygulamaya koymuştur. Balkan Devletlerinin üzerinde, büyük güçlerin etkisi, 20.yy başlarından itibaren iyice görülmeye başlamıştır.[104]

1904 yılında Bulgaristan Fransa'dan silah, Almanya'dan patlayıcı almıştır. Bulgaristan'daki gelişmeleri takip eden Yunanistan, Fransa ile top ve tüfek alma antlaşması yapmıştır. Osmanlı, Fransız ve Alman makamlarına ile bu silah anlaşmarının iptali için çok büyük baskılar yapmıştır.

Bütün Balkan devletleri askeri ihtiyaç bütçelerini arttırmıştır. Bu ülkerin askeri harçamalara ayırdıkları bütçeler şu şekildedir:

a) Sırbistan milli gelirinin %22,6 ,

b) Bulgaristan % 24,

c) Romanya % 18,7

d) Yunanistan %22,7[105]

Yüzyılın başında Yunanistan, hem iç işleri açısından hem de uluslararası prestij açısından zor durumdaydı. 20. yüzyılın, ilk on yılında Yunanistan'ın siyasi, ekonomik ve sosyal durumu çok kötüydü. Ülkenin birikmiş sorunları yanında ahlâki

---

[103] Koliyopoulos I.S., *Apotin Galliki Epanastasi Mehri Ton B. Pangosmıo Polemo.* Thesaloniki 1995. s.228

[104] E. Burns, *Evropaiki İstoria, İsagogi Stin İstoria Ke Ton Politismo tis Neoteris Evropis.* Tomos Defteros, Thessaloniki, s.262

[105] İoannis L. Papadrianos, *İ Servia, Ta Balkania Ke İ Magales Dinamis Stis Arhes Tu 20.u Eonas (1903-1907).* (İ Ergasia Afti Apoteli Tmima Mias Evriteris Meletis pu Tha Dimosievume Prosehos Me Ton Titlo İ Servia Ke İ Diavalkanikes SİmfonIes, 1903-1912) s.132.

ve siyasi durgunluk da söz konusuydu.[106] Ülke tarım ağırlıklı kırsal kimliği ile tanınıyordu. 1821'den itibaren var olan çiftçi problemi zenginlerin büyük çiftlikler kurması ve bunun yanında kitlelerin topraksız olması problemi iyice karmaşık hale getirmişti.[107] Nihayet, köylü sınıfı haklarını aramaya başlamıştır. Bu mücadele Teselya bölgesindeki mâlikânelerden başlamıştır.[108]

Bu dönemde Sırbistan, zor durumdaydı. Avusturya-Macaristan arasındaki gümrük savaşı, Bulgaristan'ın Makedonya ile olan yarışı, Sırbistan'ı, Karadağ'ın dışında Yunanistan ve Osmanlı ile de anlaşmaya zorluyordu. Benzer bir durumda olan Osmanlı ve Sırbistan, Bulgaristan'ın Makedonya ile olan durumunu ve Avusturya- Macaristan arasındaki çekişmeyi, kesin bir sonuca bağlamak için Selanik Limanı'nı kullandılar. Selanik Osmanlı Devleti'nin kontrolündeydi. 1907 yılının mart ayında görüşmelere başlandı. Bu görüşmelerin başlıca hedefi Bulgaristan, Avusturya ve Macaristan arasındaki anlaşmazlığın giderilmesiydi. Bu görüşmeler sonucunda bir antlaşma imzalanmadı. Sırbistan ve Türkiye arasında olası bir antlaşma ihtimali Bulgaristan'ı sindirmeye yetmişti.[109]

1908 yılının Temmuz ayında Rusya Dışişleri Bakanı Aleksandros İsvolski ile Avusturya Dışişleri Bakanı Aloys Von Aehrenthal arasında yapılan anlaşmaya göre, Avusturya Bosna-Hersek'in topraklarına eklenecek ve bunun karşılığında Avusturya Rusya'nın boğazlar üzerindeki haklarını destekleyecektir. 1908 yılının ekim ayında Avusturya Ruslar'ı haberdar etmeden Bosna-Hersek'i topraklarına ilhak etmiştir. Bu olay sırasında Avusturya Almanlar'dan da destek almıştır. Bu olaydan sonra Ruslar Slavlara olan güvenlerini kaybetmiştir.[110]

Bunun yanı sıra, Osmanlı İmparatorluğu içinde yaşayan farklı milletlere eşitlik vadeden Jön Türk hareketi, aynı zamanda modernleşmeyi de içeriyordu. Bu durum Yunansitan'daki değişim hareketleriyle kıyaslanacak türden değildi.

---

[106] Georgios Skliros, *To Kinoniko mas Zitima, Epikerotita,* Atina, 1976, s. 35
[107] Kostas Vergopulos, *To Anatoliko Zitima Stin Elleda*, Eksandas Atina 1975. S.16.
[108] Tasos Vurnas, *İstoria tis Neoteris Ke Sighronis Elladas 1821-1974.* Ekd. Pataki 1998, s. 8.
[109] İoannis L. Papadrianos, *a.g.e.* s.148
[110] Biblos Tou Eleftoros Venizelos, *İstoria Tis Neoteras Ellados.* Atina, 1964.B.Tomos S.45-50

2.1.1. Jön Türk Hareketi

1876 anyasasından önce Osmanlı'da bazı anayasa hareketleri olmuştur.

Kırım Harbi ile birlikte Osmanlı, Avrupa'nın politik sahnesine girmiştir. Osmanlı, sınırları içerisinde yaşayan Hristiyanlara bazı haklar verilmesi yönündeki baskıları, üzerinde hissetmeye başlamıştır. Bazı Türkler, yönetimin gücünü kaybetmesini arzulamaktadırlar. Onlar, Avrupa'dan bazı anayasa kanunlarının Osmanlı'ya geçmesini, Osmanlı'nın daha modern bir devlet olmasını istemektedir. Batı ile yakın ilişkiler, anayasa taleplerinin oluşmasında büyük rol oynamıştır. [111]

İlk anayasa hareketleri Sultan Abdülmecit döneminde başlamıştır. Mithat Paşa, Jön Türklerden Mehmet Bey, Namık Kemal ve Nuri Bey anayasa istemektedir. 1861 yılında Abdülmecit'in ölmesinin ardından yerine gelen Abdülaziz, 1876 yılında görevi bırakarak mistik bir şekilde ölmüştür. Yerıne V. Murad gelmiştir. Jön Türkler, V. Murad'ın anayasa umutlarını karşılayacağını düşünmüştür. Fakat onun da görevi kısa sürmüştür. Onun yerine gelen II. Abdülhamit, Mithat Paşa'nın baskısıyla 23 Aralık 1876'da Fransız usulü bir anayasayı kabul etmiştir. Buna göre; iki meclis olacak, kanun önünde Hristiyanlar ve Müslümanlar eşit olacaktır. [112]Yerel yönetim şekli uygulamaya başlanacak, adalet bağımsız olacak ve işkence merkezleri kaldırılacaktır. Bazı kişisel özgürlüklerde bu anayasa ile yürürlüğe girmiştir.[113]

Şubat 1877'de Başvezir Mithat Paşa'nın sürgüne gönderilmesinin ardından, II. Abdülhamit meclisi dağıtmıştır. II. Abdülhamit, 1877'de başlayan Osmanlı-Rus harbini bahane ederek anayasayı kaldırmıştır. Kaiser Vilhem'in içerde kurduğu polis devleti, 30 yıl boyunca diktatör bir yönetim uygulamıştır. Avrupa'da yaşayan Türkler, Abdülhamit'in bu baskısına dayanamayarak 1891 yılında Cenova'da İttihat ve Terakki adında gizli bir örgüt kurmuştur. Örgütün başında Ahmet Rıza bulunmaktadır. Örgütün amacı, ilk önce orduya sızmaktır. Bu örgütün ikinci yönetim merkezi Paris olmuştur. Giderek güçlenen örgütün son yönetim merkezi ise Selanik'te kurulmuştur.[114] Burada Masonların ve Yahudilerin de desteklerini almayı

[111] Vakopulos, E. Apostolos, *a.g.e.* s.232-233
[112] Spiridon Sfetas, İsagogi Sti Balkaniki İstoria, A. Tomos. Apo Otomaniki Katastisi Ton Valkanion Mehri Ton Proto Pagkosmio Polemo (1345-1918). Thessaloniki, 2009, s.436
[113] Markezni SP.B. *a.g.e.* S. 49-50
[114] Spiridon Sfetas, *a.g.e.*, s. 440-449

başarmışlardır. 1906 yılında merkez, Selanik'e taşındıktan sonra örgüt, Manastır ve Edirne'de aktif rol oynamaya başlamıştır. İstanbul'da bulunan Enver, Talat ve Cevat Paşalar orduda direnişi başlatacaktır. Mustafa Kemal'de bu örgütün bir üyesidir. Bu örgüte göre 15 Ağustos'ta direniş başlayacaktır. Fakat Osmanlı ve dış devletlerin bu yapılanmadan haberdar olması ile Abdülhamit harekete geçme kararı almıştır. Onları güçlü oldukları Selanik şehrinden vurmayı planlamıştır.[115]

İttihat ve Terakkiciler dış güçlere, isyanların sebebi olarak 1876 anayasasının kaldırılmasını göstermiştir.

Abdülhamit artık durumun kontrolünden çıktığını anlamıştır. İttihak ve Terakki kuvvetleri İstanbul'a yürümeye kalksalar bile hali hazırdaki Osmanlı ordusu bunlarla savaşmak istememektedir.[116]

24 Temmuz 1908 tarihinde yayınlanan fermanla 1876 anayasası tekrar yürürlüğe girmiştir. Bu anayasaya göre tüm halklar tek bir isim altında toplanmış, herkes Osmanlı olarak nitelendirilmiş ve eşit haklara sahip olmuştur. Basın üzerinde baskı azalmış, hafiyelik kaldırılmıştır.

İngilizler bu olanları iyi bir gelişme olarak karşılamıştır. Almanlar her ne kadar Abdülhamit'i destekliyor gibi görünseler de bunu iyi karşılamamıştır. Çünkü isyan eden komutanların büyük çoğunluğu Almanya'da eğitim görmüştür. Fransızlar da olumlu bir gelişme olarak karşılamıştır. İtalya, Trablus ve Arnavutluk'ta kalan topraklarını daha kolay alacağını düşünerek bu gelişmeyi olumlu karşılamıştır.

5 Ekim 1908 tarihinde, Kral Ferdinant önderliğinde Bağımsız Bulgaristan Krallığı kurulmuştur. Türkler, Rus müdahalesi korkusu yüzünden Bulgarların bağımsızlığına sessiz kalmıştır. 6 Ekim 1908 tarhinde, Avusturya tek taraflı olarak, Bosna Hersek'i topraklarına eklediğini duyurmuştur. [117]

Jöntürk isyanından sonra birçok Yunan fabrikatör ve âlim, İstanbul'u ziyaret etmiştir. Amaçları Yunan-Türk ilişkilerini geliştirmektir. 3 Aralık 1908 tarihinde eski Ayasofya binasında Osmanlı Meclisi faaliyetlerine başlamıştır. Bu mecliste 24 Yunan milletvekili bulunmaktadır. 1910 yılında Yunanlılar Osmanlı meclisinde

---

[115] Evangelos Buranis, *O Neofilelefterismos Sti Sighorni Ellada,* Tei Mesooggiu Sholi Diğikisis Kaı İkonomias Tmima Stelehos Sineteristikon Organoseon ke Ekmatelefseon. Mesolongiu. s. 18-19.
[116] Koliyopoulos I.S.*age*.s.52
[117] G.TH. Fessopulu, İ Ellas İs Tus Valkanikos Polemus Tu 19113 A. Tomos Polemus Kata Tis Turkias, Atina. 1925 s. 59-61

kendi partilerini kurmuştur. Girit'in Yunanistan'a bağlanmasından sonra Jöntüklerin Yunanistan'a olan bakışı değişmiştir. Jöntükler bu olaydan sonra Yunanlılara bazı hakların verilmesinin önüne geçmiştir. Meclise seçilen Yunan milletvekilleri (Bk. Tablo 6), meclisi terk etmeyi planlasalarda İstanbul'daki patrikhane buna izin vermemiştir. [118]

31 Mart (13 Nisan) 1909 tarihinde, İstanbul'da bir direniş hareketi gerçekleşmiştir. Bu hareket eski rejimi tekrar geri getirmek için JönTürklerin yaptığı bir harekettir. Direniş, Bosna-Hersek'in Avusturya'ya verilmesinden 5 gün sonra gerçekleşmiştir. Direniş daha çok İstanbul'daki ordu ve donanmanın üzerine kurulmuştur. Bu hareketle Sultan II. Abdülhamit, gücünün ne kadar zayıfladığını görmüştür. Jön Türkler 3. ordunun komuta merkezi olan Selanik'te faaliyet göstermektedir. İsyanın başına, Mahmut Şevket Paşa geçmiş ve onun yanına da Enver Paşa yer almıştır. Milletvekilleri önceden bilgilendirilmiştir. İlerleme ve modernizm yanlısı olan JönTürk isyanı başarılı olmuştur. Bu isyan sonucunda II. Abdülhamit Selanik'te bulunan Allatini Köşkü'ne sürgün olarak gönderilmiştir. Tahta V. Mehmet geçmiştir. Ordudaki ve devlet kadrolarındaki II. Abdülhamit yanlılarını yavaş yavaş görevden alınmış ya da başka yerlere gönderilmiştir. JönTürkler, her ne kadar modern bir devlet düzeni kurmayı istemiş olsa da başarılı olamamıştır. Eğitim sisteminde bazı reformlar yapmak istemişler, orduya Hıristiyanlardan da asker alımını başlatmışlardır. Bu isyandan etkilenen bazı Yunanlı subaylar da Yunanistan'da buna benzer bazı girişimlerde bulunmuştur.[119]

Jön Türklerin asıl ortaya çıkış sebebi; Balkanların parçalanmasını engellemektir. Bu yüzden bazılarının düşünceleri özgürlükçüdür. Sultan Abdülhamit orduda bunları fişlemiştir. Bu dönemde, Yüzbaşı Resneli Nizyazi'nin 40 çetesi vardır. Binbaşı Enver Paşa ise Demirhisar'da faaliyet göstermiştir. Enver Paşa'nın babası Arnavut kökenli bir demiryolu görevlisidir, güzel şark söylediği bilinmektedir.[120]

Osmanlı Devleti'ne anayasal sistem geldikten sonra, seçimlerde seçilen gayri-müslimlerin milletvekili dağılımı şu şekildedir. (Bk. Tablo 6)

---

[118] Karabelias Gerasimos, O Rolos Ton Enoplon Dinameon Stin Politiki Zoi Tis Turkias Ke Elladas, s.92-94
[119] Koliyopoulos I.S., *a.g.e.*, s.49-58
[120] Grigoriadis FİVos, *İstoria tis Singronis Elladas 1909-1940,* Atina 1971, cilt I., s. 114

Milleti	Sayısı
Yunan	27
Bulgar	5
Sırp	4
İsrailli	2
Ermeni	10

Tablo 6: Gayrimüslim Milletvekili tablosu[121]

Abdülhamit'e yardım edenlerin çoğu İstanbul'daki Arnavutlardır. Arnavut ve Araplarla birlikte Türk olmayanların temsil oranı % 25'tir.

Bu dönemde kendini Çar ilan eden Bulgar Kralı Ferdinant Doğu Rumeli' yi topraklarına ilhak etmiştir. Osmanlı'da Avusturya'ya Bosna-Hersek'i vererek Navipazar Sancağı'nı geri almıştır. Osmanlı'nın bu dönemde uyguladığı politika Yunanistan'ı yalnız bırakarak zayıflatma politikasıdır. Osmanlı, Balkanlardan tamamen çekilene kadar demir yolu ile Yunanistan'ın Avrupa ile olan bağlanmasını engellemektir. [122]

Girit'in Osmanlı'dan ayrılarak Yunanistan'a bağlanmasından sonra, Jön Türkler diğer Hristiyan grupları da kışkırtarak Yunanlılar aleyhinde eylemler düzenlemiştir.

Bu dönemde eski bir savaş gemisi olan Mesudiye tamir edilmiş, denizlerde gözdağı verilmeye başlanmıştır. Yunan muhalefetinin başkanı olan Dimitris Rallis, Epir'e gitmiştir. Epir'deki Yunan halkı, bu kişiyi kurtarıcı olarak görmüştür. Türkler bundan rahatsızlık duyarak kızmıştır. Jön Türkler, bu dönemde yapılan Reval Antlaşması'na, Avusturya'nın da Ege'ye inmesini istemedikleri için karşı çıkmıştır. Diğer yandan, Kaiszer Wilhem kendisini, her ne kadar Abdülhamid'in kardeşi ve

[121] Gklavinas Giannis, *İ Musulmaniki İ Plithismi Stin Ellada(1912-1913) Antilipsis ke Praktikes Tis Ellikis Diikisis Shesis Me Hristianus Gigenis Ke Prosfiges*, Didaktoriki Diatrivi, Aristotelio Panepistimio Thessalonikis Filologiki Sholi Thimima İstoria ke Arhelogias. s.569-670,Thessalonikis, 2009 s.589. (Yayınlanmamış doktora tezi tez çalışması Yunanıstan geneli ve Osmanlı İmparatorluğu nüfus dağılımlarını çok detaylı bir şekilde incelemiştir. Bu çalışmadan bazı bölgelerdeki nüfus oranları alıntı yapılmıştır.)

[122] Grigoriadis Fİvos *a.g.e.* 116

koruyucusu ilan etse de İttihat Terakki'ye karşı herhangi bir tavır takınmamıştır. İngilizler ve Ruslar ise, Avusturyalılar ve Almanların Balkanlardaki hâkimiyetini istemedikleri için Osmanlı'yı dağıtmak istemektedir. [123]

1864 yılından bu yana İngiliz etkisinde olan Yunanistan yavaş yavaş, Almanya'ya yönelmeye başlamıştır. Çünkü Yunanistan başbakanı Georgios Theotokis, bir Alman hayranıdır. Bu hayranlığı sebebi, bütün Balkanların olası bir Rus etkisiyle, Slav halklarının egemenliğine geçecek olma ihtimalinin olmasından dolayıdır.[124]

Arnavutlar'da durum biraz karışıktır. Onların olması gereken birçok bölge, diğer devletlerin egemenliği altındaydı. Özellikle Sırpların hâkimiyeti altında çok sayıda Arnavut yaşmaktaydı. Arnavutlara göre devletin güney sınırları çok daha geniş bir alanı kapsamaktadır. Arnavutlar bu karmaşalardan sonra büyük Arnavutluk hayalini kurarak dışarıda kalan bölgeleri de ülkelerinin sınırlarına katma niyetine girmiştir. Bunun yanı sıra, ne zaman bir Türk-Yunan gerginliği çıksa Arnavutlar her zaman Türklerden yana olmuştur. Bunun nedeni, aralarında milli ortak bağların ve dini ortak bağların olmasıdır.[125]

Yunan aydınlarına göre bir şeyler yapılmalı ve değişim başlamalıydı. Değişim, Gudi'deki askeri hareketlilikle birlikte, 15-28 Ağustos 1909 tarihlerinde genç subaylarla, Albay Nikolaos Zorbas'ın birleşmeleriyle geldi ve darbe yapıldı.[126] Bu olaya Yunan tarihinde *Gudi Hareketi* denilmektedir. Bu hareket kısa zamanda geniş bir toplumsal destek bularak yayılmıştır.[127]

Diğer taraftan, bu harekete siyasi meşruluk kazandırmak adına, Kral I. Yorgos'un[128] kural tanımaz otoriter yönetimine karşı, önemli referanslara sahip olan aynı zamanda savaşçı kimliğiyle de bilinen Elefterios Venizelos siyasi danışman

---

[123] Grigoriadis Fivos, *a.g.e.*, 121
[124] Grigoriadis Fivos, *a.g.e.*, 117-120
[125] Katsoulakos Theodoros- Tsantinis Kostas, *Provlimata İstorigrafias Epanastasi tou '21Sta Sxolika Balkaniki Polemoı Egheıridia Ton Balkanikon Kraton* Atina, 1994, s.21
[126] Dakin Doglas, *a.g.e.*, s. 271
[127] Konstandinos D. Karavidas, Agrotika Meleti Sigkritika, 1931. Epanekdosi: Papazisis, Atina, 1978 s.28
[128] Kral I. Yorgos (1863-1913), Danimarka Kralı Christian'ın ikinci oğludur. 1845'te Kopenhag'da doğmuştur;

olarak bu harekete davet edildi. O'nun önderliğindeki bu hareket, Yunan devletini yeniden yapılanma çabası içerisine soktu.[129]

Venizelos, 1910 yılında İsviçre'den Yunanistan'a dönmüş ve Liberal Parti'yi kurarak aslında hükümeti devralmıştır(15 Ekim 1910). 1912 yılında yapılan seçimleri Venizelos kazandı. Venizelos bu defa hedefini, Türkleri Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa topraklarından sınırdışı etmek olarak belirlemişti. Siyasi olarak çok güçlenen Venizelos, Yunanistan'ın dümenini elinde tutarken bir yandan da "Megali İdea"nın sadık bir savunucusu olmuştur.[130]

Büyük güçlerin arasındaki rekabet giderek büyümüştür.

1911 yazında II. Fas Krizi yaşanmıştır. Bu dönemde İngiltere çok aktif rol oynamıştır. Almanya, Fas'taki Fransız egemenliğinin tanıması karşılığında Kongo'dan bir bölüm toprak almıştır. 1912 yılının ocak ayında yeni Fransız yönetimi daha çok İngiltere yanlısı bir politika izlemiştir. Almanya bu dönemde donamasını güçlendirmiştir.1912 yılında Akdeniz'deki İngiliz donanması, Fransız sularını ihlal ederek aralarında küçük bir krize yol açmıştır.[131]

1908 yılında Avusturya gibi İtalya'da Osmanlı'dan toprak talebinde bulunmuştur. 1911 yılının eylülünde İtalya önce Trablus'a sonra 12 Adalara asker çıkarmıştır. Başkenti güvence altına almak isteten Osmanlılar, Boğazları gemi trafiğine kapatmıştır. Bu da Rusya'nın tepkisine yol açmıştır.

Rusya'nın da desteği ile Sırplar ve Bulgarlar Avusturya'nın Balkanlardaki ilerleyişini engellemek için Osmanlı ile anlaşma talebinde bulunmuştur. Osmanlı'dan kazanılacak olan toprakların dağılımını Ruslar yapmıştır. Bunun sonrasında Elefterios Venizelos'ta Bulgarlarla bir anlaşma yapılmıştır. Avusturya'nın önünü kesmek isteyen Rusya daha çok Sırbistan'ı desteklemiştir.[132]

İtalyan-Osmanlı savaşının ardından Balkan Devletleri Doğu'yu istemeye (Anatolika Zitima) başlamışlardır. Osmanlı'nın Balkan Devletlerini önemsememesi, Avrupa'daki savaş hazılıklarının habercisi olmuştur. Bu durumun ardından

[129] Vurnas, *a.g.e.*, s.7
[130]G. Ventiris, İ Ellas Tu 1910-1920, Atina, Ekdosis Pirsos 1931 Tomos A. s. 5
[131]Valeri Kolef Ke Hristina Kuluri, İ Valkaniki Polemi, Thessaloniki, 2005, s. 58
[132] Koliyopoulos I.S., *a.g.e.*, s.47

Bulgaristan Meclisi Sırplarla ekim ayında tekrar anlaşma görüşmelerine başlamıştır.[133]

Bulgar diplomat Rizov, 3-4 Ekim 1911 tarihlerinde, Belgrat'ta Sırp politikacı Miloseviç, Pasiç ve Stogianoviç ile görüşerek Bulgaristan'ın, Makeonya'nın bir bölümünde Sırbistan'ın hakkının olduğunu ve bu bölümü Sırp toprağı olarak tanıyacaklarını bildirmiştir Buna göre İşkodra'nın güneyi ve Kumanova, Üsküp ve Gostibar, Sirpların olacaktır. Bulgaristan devleti sadece buraları Sırplara vermeyi kabul ediyor. Sırp başkabakanı Miloseviç ise 1910 yılında Ruslarla yaptıkları anlaşmayı hatırlatmıştır. Böylece, Belesa, Perlepe, Kiçevo ve İşkodra'nın dışında kalan Ahrida ve Monastiri Bulgaristan'ın olacak ve bütün bölgenin denetimi Sırbistan'ın kontrolunda olacaktır. Adiryatik'ten ve Arnavutluk'tan gelebilecek tehlikelere karşı bölgenin korunması ve iletişim de Sırpların elinde olacaktır.[134]

Diplomatik alanda anlaşan Sırplar ve Bulgarlar askeri alanda da bir antlaşma yapmıştır. 22 Eylül'de Bezelos ve Yüzbaşı İoannis Metaksas Sofya'ya gitmiştir. Gesov ve Komutan Fiçsev Bulgar tarafını temsilen, Yunan tarafını ise Panas ve Metaksas temsil etmiş, aralarında bir antlaşma imzalanmıştır. [135](bkz. Belge no: 2)

Bu antlaşmanın maddeleri şöyledir:

Madde 1:

Bulgaristan'ın Sofya şehirinde 16 Mayıs 1912 taihinde gerçekleşen antlaşma doğrultusunda, Osmanlı hangi ülkeye saldırırsa o ülke birbirinin yardımına gidecektir: Böyle bir durumda Yunanistan 120.000 askeri ile Bulgaristan'nın yardımına gidecek, Bulgaristan ise 300.000 askeri ile Yunanistan'ın yardımına gidecektir. Bu yollanılacak askerler gerek kendi ülke sınırları içerisinde gerekse yardıma gittikleri ülke sınırları içerisinde görev yapabilecek durumda olmalıdır. Bu güçler gerektiğinde sınırda toplanacak, (seferberlik ilanından en geç 20 gün sonra) . (Casus Foederis İttifak Vakası)

Madde 2:

---

[133] N. Parodu, *İstoria Tis Serbias 1800-1918*, Thessaloniki, 1970, s. 361

[134] Makedonika, *Singrama Perikon Tis Eterias Makedonikon Spudon*, Tomos Triakostos 1995-1996, Thessaloniki 1996, s. 314.

[135] Grigoriadis FİVos, *İstoria tis Singronis Elladas 1909-1940* Atina 1971.Tomos I. S. 137

Eğer Yunanistan Osmanlı'dan bir tehdid alırsa Bulgaristan, Osmanlı'ya mecburi savaş ilan edecek ve 300.000 asker gönderecek ve bu kuvvetler Yunan Genelkurmayı'na göre hareket edecektir. Eğer Bulgaristan Osmanlı'dan bir tehdit alırsa, Yunanistan Osmanlı'ya mecburi savaş ilan edecek ve 120.000 asker gönderecek ve bu askerlerde Bulgaristan Genelkurmayına göre hareket edecektir. Yunan donanmasının ilk amacı böyle bir durumda Ege'de hâkimiyetini sağlamak ve Osmanlı'nın Anadolu ile olan bağlantısını kesmektir. Buna Boğazlar ve Rumeli de dâhildir. Yukarıdaki durumda Bulgaristan Osmanlı'yı saldırıya geçtiğinde Kosova Manastır ve Selanik şehirlerini vuracaktır. Eğer Sırbistan'da savaşa katılırsa Bulgaristan ile yaptığı antlaşmaya göre savaşa katılma durumunda bu üç bölgede mücadele verecektir. Bulgaristan ise Trakya'da mücadele verecektir. Sırbistan'da bu savaşa 120.000 askerle katılacaktır.

Madde 3:

Eğer Bulgaristan ve Yunanistan bu düzenlemeye göre Osmanlı'ya savaş ilan ederse yukarıdaki maddeler geçerli olacaktır. İkinci madde burada da geçerli olacaktır.

Madde 4:

Eğer bu iki devletten birinin, Osmanlı'ya değil de diğer devlete savaş ilan etmesi durumunda, diğer devlet 1. maddedeki yükümlülüklerinden kurtulacak ve diğer müttefik devletlere karşı tarafsız olacaktır.

Madde 5:

Eğer herhangi bir saldırı gerçekleşirse, 24 saat geçmeden bir antlaşma imzalanmayacaktır. Bu durumda barış antlaşması imzalanabilmesi için her iki devletinde onayı gerekmektedir.

Madde 6:

Eğer bu iki devlet Osmanlı'ya savaş ilan ederse birbirlerine yardım edecek ve eğer Yunanistan Girit meselesini halletmek isterse ve Osmanlı buna karşı çıkarsa, Bulgaristan 1. maddeki yükümlülüklerini yerine getirecektir.

Madde 7:

İki ülkenin de Genelkurmay başkanı savaş durumunda iken birbirleriyle savaş planlarını paylaşmakla yükümlüdür. Savaş planlarında gerçekleşecek olan herhangi bir değişikliği birbirleriyle paylaşmakla yükümlüdürler.

Madde 8:

Bu antlaşma imzalandıktan sonra yürürlüğe girecek, bu maddelere ek olarak daha önce 16 Mayıs 1912 tarihinde imzalanan antlaşmanın devamı niteliğinde olacaktır.

Sofya 22 Eylül 1912

Bulgaristan Adına

Gesof

General Fitser

Yunanistan Adına

D.Panas

Yüzbaşı I. Metaksas

Başlangıçta Jön Türklerin isyanına sevinen Yunanlılar, Yunan-Türk ilişkilerinin düzeleceğine inanmıştır. [136]

2.2. I. BALKAN SAVAŞI

19. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlıklarını isteyen Hristiyan bölgeler, bir an önce kendi devletlerini kurmak için şevkle teşkilatlanmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra Osmanlı'da köle olarak bulunan vatandaşlarını kurtarmak ve Osmanlı idaresi altında olan şehirlerin ele geçirilmesi için de çalışmalar başlatmıştır. Özellikle Makedonya ve Trakya bölgelerinde Yunan milliyetçiliği artmıştır. Okullarda ve kiliselerde yapılan çalışmalar başarılı olmaya başlamıştır.

Rusya ve Fransa'nın öncülüğünde gerçekleşen Balkan devletlerinin siyasi birleşmeleri, Osmanlı karşıtlığına dayanıyordu. Yalnız bu karşıtlık maalesef siyasi bir karşıtlık olarak kalmayacak ve büyük bir yangına sebep olacaktı.[137]

Yunanistan'ın, Makedonya ve Trakya'da geçmişten gelen güçlü bir tarihi bağı vardı. Bu bölgelerde yüksek derecede sosyal ve ekonomik gelişimin izleri bulunmaktaydı. Bölgede yaşayan Yunan halkının kalkınması ise çok zordu. Bunun

[136] Markezni SP. B., *Politiki İstaria Tis Neoteras Ellados*, 1966, Atina, s.53
[137] G. Ventidis, *a.g.e*. s.109

en büyük nedeni Osmanlı İmparatorluğu'nun uluslararası arenada çok güçlü olması ve Avrupa'nın güçlü devletlerinin Balkanlarda uyguladıkları siyasi politikanın Yunanistan'ın gelişmesinin önüne geçmesiydi. Ayrıca Yunan halkı kendi içerisinde iç savaş ve askeri problemlerle uğraşmaktaydı.1897 yılında gerçekleşen Osmanlı-Yunanistan Savaşı'nın yaşandığı Mekedonya bölgesinde, ortaya çıkan kötü sonuçlardan bir tanesi de Bulgar gerillaların ani baskını olmuştur. Bu ani baskından sonra Yunan ordusu askerlerini toplayarak karşı saldırıya geçmiştir.[138]

1904 yılında Yunan Devleti ve Yunan halkı doğan yeni tehlikenin farkına varmıştır. Bu tehlikenin sadece organize ve modernize olmuş bir silahlı toplumla geri püskürtülebileceğinin farkına varılmıştır. Bu amaç için, tecrübeli komutanlar ve yerel halkın da desteğiyle Makedonya bölgesinde çeşitli isyanlar çıkarılmaya başlatmıştır. Bu isyanları 1908 yılına kadar sürdürmüşlerdir. Birçok önemli sonuç almışlardır. [139]

1908 yılında bölgedeki isyanlar en üst düzeye yükselmiştir. Ayrıca Selanik'te Jön Türk isyanı başlamıştır. Bu isyan Türk komutanlar tarafından Sultan'a karşı başlatılmış gibi gösterilmişse de bu isyanların asıl hedefi, 20 Eylül 1903 tarihinde Sultan tarafından da onaylanan Mistegis Anlaşması'dır. Jön Türklerin isyanlardan kurtulmak için Yunan halkına vermiş olduğu özgürlük ve eşitlik vaatleri, Yunan halkı tarafından sevinçle karşılanmıştır. Fakat bu vaatler hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Uygulanan bazı dini ve eğitimsel politikalarla Yunan halkına karşı konulmaktadır. Bu politikaların sonucunda birçok Yunanlı aydın sürgüne gönderilmiştir. [140]

Avrupa devletlerinin askerlerini Makedonya bölgesinden uzaklaştırmak isteyen Osmanlı yönetimi, aynı zamanda da Avrupa ve Balkanlarda da eski gücünden bir şey kaybetmediğini göstermek istemektedir. Bu yüzden Balkan devletlerindeki her eşitlik çağrısı Osmanlı Devleti'nde soğuk ve negatif karşılanmaktadır.

Yunanistan Balkanlardaki tehditlere karşı, askeri gücünü organize edip silahlandırmaktadır. Ayrıca deniz filosuna yeni birimler ekleyerek güçlendirmektedir. Bunların yanında Yunanistan'da diplomatik kalkınma da

---

[138] G. Kordatos, *Megali İstoria Tis Elladas.* 1960 Tomos 13, s. 291.
[139]Turkantonis Georgios, Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913, Geniko Epitelio Stratu, Atina 1987, s.4
[140] Turkantonis Georgios, a.g.e., s.5

görülmeye başlamıştır. Osmanlı ile aralarındaki savaştan tek başına galip gelemeyeceğinin farkına varan Yunanistan, diğer Balkan ülkelerinden yardım talebinde bulunmuştur. Bu yardım talebi diğer Balkan ülkelerince olumlu karşılanmıştır.1909 yılının ilk aylarında, Pan-Helanik Organizasyonu ile Epir, Makedonya ve Trakya bölgelerinde isyan hazırlıklarını başlatılmıştır. Yunan kaynakları Epir ve Makedonya bölgelerinde birlikler için hazır durumdadır. Epir'deki Yunanlılara 15000 adet tüfek dağıtılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan İtalya krizinden sonra Alman güçleri üçlü bir toplantı düzenlemiştir. 1911 yılında, milliyetçilik ateşi söylemleri yüksek sesle söylenmeye başlamıştır. Bir üçlü ittifak meclisinin kurulmasını istemiştir. [141]

Osmanlı'nın güçsüzlüğünü fırsat bilen, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ Osmanlı'nın Avrupa'daki son topraklarını paylaşma çabası içerisine girmiştir. Rusya'nın Balkan birliğini kurmak istemesi, Sırpbistan ile Bulgaristan'ın 1912 yılının mart ayında imzaladıkları antlaşma ortaya çıkmıştır. Antlaşmalar Rusya'da ilan edilmiştir. Diğer güçler yapılan antlaşmaların detaylarını bilmediklerinden tedirgin olmuşlardır. Avusturya-Macaristan ortak cepheyi dağıtmak için baskı uyguluyor, Rusya bile karşı koyulamayacak bir karışıklık ve dengesizlik olma ihtimalinin korkusuyla Balkan ülkelerinin savunma girişimini engelliyordu. [142]

2.2.1. Balkan İttifakı'nın Oluşturulması

Balkanlarda bulunan Hristiyan devletlerin Osmanlı'ya karşı tek bir güç olarak saldırması daha önce denenmiştir. İlk deneme 1860 yılında Sırp kralı Mihail tarafından gerçekleştirilmiştir. Kralın aynı tarihte uğradığı suikast nedeniyle bu ayaklanma başarısız olmuştur. Yunanistan ve Bulgaristan'da da 1891 ve 1897 yıllarında benzer ayaklanmalar görülmüş fakat Osmanlı'nın uyguladığı dostluk politikası nedeni ile hiçbiri başarılı olamamıştır.[143]

Balkan ülkeleri yeni bir tehdidin farkına varmış ve bu tehdide karşı koymanın yollarını aramıştır. Bu yeni tehdit, JönTürkler'in şövenist yaklaşımıdır. Bu yeni

---

[141] Psilos Hristos, *İ Panellinios Organosi İ 'Agnosti' Fasi tu Elliniku Epanastatiku Agona Stin Evropaiki Turkia, 1908-1909*. S. 326 https://ejournals. epublishing. ekt.gr/index.php/deltiokms/ article /view/2646

[142] Berstein, Serge. Milza, Pierre; *İstoria Tis Evropis*, Atina, 1997. s. 262-262.

[143] Pasois Treanos, *İ İstoria Tis Makedonikis Kinisis Valkanikis* Efimerias, Pozar 2007, s. 244-256

tehdide karşılık Yunan- Bulgar ittifakı başlamıştır. Bu birleşmenin öncülüğünü, Yunanlılar tarafından Ekümenik Patrik, Bulgar tarafından ise Bulgar valisi üstlenmiştir. 10 Ağustos 1910 tarihinde Yunanlılar ve Bulgarlılar isyan hazırlıklarına başlamıştır. Fakat sonradan bu isyan planları iptal edilmiştir. 1911 yılında Yunanistan Başbakanı Elefterios Venizelos tarafından ittifak girişimleri gayriresmi bir şekilde tekrar başlatılmıştır. Bu resmi olmayan ittifak görüşmelerin sonucunda, işgalci Osmanlı güçlerine karşı birlikte hareket edilmesine ve ittifak halinde kalınmasına karar verilmiştir. Bunun yanı sıra Rusya tarafından Bulgaristan ve Sırbistan ile yapılan işbirliği de devam etmektedir. Karadağ ise Osmanlı'ya karşı yapılacak her isyan ve kalkışma hareketinde ittifaka hazır olduğunu bildirmiştir.

Balkan ülkelerinin işbirliği sonucunda 29 Şubat 1912 tarihinde Sofya şehrinde Sırp-Bulgar dostluk ve işbirliği antlaşması imzalanmıştır. Daha ileriki zamanlarda bu işbirliği Osmanlı'nın işgaline karşı silahlı ittifak seviyesine ulaşmıştır. Sözkonusu antlaşmaya göre, Sırbistan Bulgaristan'a topraklarını Rodop Dağlarının doğusuna ve Strimona Nehri'ne kadar genişletmesine izin verecektir. Aynı şekilde Bulgaristan'da Sırbistan'a Kuzey İşkadra ve Batı İşkodra sınırına kadar genişletmesine hak tanıyacaktır.[144]

Nekliyudof ve Hartving adında iki Rus büyükelçinin Sofya ve Belgrad'ta yön verdiği Gesof ve Milovanoviç arasındaki gizli görüşmeler sonrasında, 12 Mart 1912 tarihinde Bulgaristan ve Sırbistan arasında gizli bir ek ile dostluk ve ittifak antlaşması imzalanmıştır. Dostluk ve ittifak antlaşması her iki ülkeninde bölünmez bütünlüğünü ve karşılıklı yardımlaşmasını garanti altına almayı öngörmüştür. Bugün Türklerin egemenliği altında bulunan Balkan topraklarının herhangi bir bölgesinin büyük devletler tarafından ilhakı, bir bölümünün işgali, her iki devletten birinin üçüncü bir devlet tarafından saldırıya uğraması durumunda, anında yardım edilmesi gibi maddelerle teminat altına almıştır. Bu antlaşmanın sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'daki topraklarında çıkacak bir savaşta işbirliği yapmaları yönünde bir karar alınmıştır.[145]

Bu gizli antlaşmaya göre:

---

[144]Turkantonis Georgios, *a.g.e*.s.6

[145] Sfetas Spiridon, *İsagogi Sti Balkaniki İstoria Tomos. Aç Apo Otomaniki Katastasi Ton Balkanikon Mehri Ton Proto Pgkosmio Polemo (1354-1918)*, s.485, Thessaloniki, 2009

1. Doğu Rodoplar ve Stimona bölgeleri Bulgaristan'a, Kuzey ve Batı Skardu bölgesi ise Sırbistan'a kalacaktır.

2. Skardu Rodopların arasında kalan bölge ise güneydoğu çizgisinden Kriva Plank'a ve Ohri Gölüne kadar olan bölge Bulgaristan'ın olacaktır. Çizginin diğer tarafında kalan Skardu Kumanova, Skokia (Üsküp), Gostivar, Dibra yerleşmelerinin bulunduğu alan tampon bölge olarak kacaktır.[146]

29 Nisan 1912 tarihinde bu iki devlet arasında askeri bir sözleşme imzalanmıştır. Bu antlaşma gereğince; Bulgaristan 200.000, Sırbistan 150.000 askerini Osmanlı'ya, Romanya'ya ve Avusturya'ya karşı çıkacak herhangi bir savaşta ve isyanda kullanacağının sözünü vermiştir.19 Haziran'da askeri iş gücü sözleşmesini imzalamışlardır. Bu sözleşmeye göre; Bulgar askerleri Evros bölgesine doğru ilerleyecek, Sırp askerleri ise Bulgaristan'ın Kiustedil bölgesinde toplanacak ve Aksion nehrine doğru ilerleyecek, gerek duyulması halinde Evros'ta bulunan Bulgar askerlerine takviyede bulunacağından bahsedilmiştir.[147]

Bulgaristan ve Yunanistan arasında, Makedonya ve Trakya bölgesindeki, Türklerden boş kalacak araziler için anlaşmazlıklar boy göstemeye başlamıştır. Buna rağmen Yunanistan Bulgaristan ile savunma antlaşması imzalamıştır. Bu antlaşmaya göre; Osmanlı ile çıkacak bir çatışmada Yunanistan Rerpeles-Drama bölgelerini savunacaktır. Bu 16 Mayıs 1912 tarihinde imzalanmıştır. Bulgar Kralı Ferdinand ve Yunanistan Kralı Georgios A. ülke dışında olduklarından Veliaht Prens Konstantin tarafından onaylanmıştır ve 15 Haziran 1912 tarihinde Sofya'da değiş tokuş yapılmıştır. Üç ay sonra savaş beyanından hemen önce, 22 Eylül 1912'de bu iki ülke arasında askeri sözleşme imzalanmıştır.

Bu sözleşmeye göre:

a) Bulgaristan ile Osmanlı arasında çıkacak olan herhangi bir savaşta Yunanistan 120.000 kişilik ordusu ve tüm deniz filosuyla yardımına gidecektir.

b) Yunanistan ile Osmanlı arasında çıkacak herhangi bir savaşta ise Bulgaristan 300.000 kişilik bir ordusu ile takviyede bulunacaktır.

29 Mayıs 1912' de Yunanistan ve Bulgaristan arasında savunma amaçlı bir antlaşma imzalandı. Antlaşma, Osmanlı'dan gelecek herhangi bir saldırı karşısında

[146] Sfetas Spiridon, *a.g.e.*, s.486
[147] Sfetas Spiridon, *a.g.e.*, s.486

karşılıklı yardımı öngörüyordu. Fakat Osmanlı ile Yunanistan arasında Girit için yapılacak bir savaş durumunda Bulgaristan iyi niyetli tarafsızlığını sürdürecekti. Antlaşmada Makedonya'nın güney bölgesinin paylaşılması ile ilgili hiçbir madde yer almıyordu. Sırbistan ve Bulgaristan'ın yapmış olduğu antlaşma hakkında bilgi sahibi olmayan Venizelos, toprak bütünlüğü hakkında konuşmak istemiyordu. Çünkü böyle bir durumda Bulgaristan, Selanik meselesini gündeme getirilebilir ve antlaşma bozulabilirdi. Venizelos toprak bütünlüğünün ancak savaşla çözülebileceğine inanıyordu. İki taraf süresiz olarak anlaştı ve toprak bütünlüğü her iki tarafın savaştaki durumuna göre belirlenecekti. Bulgaristan Yunan askerini küçümsüyor sadece orduya yardım edeceğini hesap ediyordu. Yunanistan'ın toprak kazanımı ile ilgili Gesof, Girit ve Egedeki bazı adaları alarak Yunanistan'ın tatmin olacağına inanıyordu.

Karadağ, Balkan İttifakı tarafından kuşatılmıştır. Sırbistan ve Karadağ'ın çelişkili ilişkilerinin yanı sıra Rusya'nın Karadağ'a karşı çekimser ve tedbirli tutumu söz konusuydu. Bunlar erken bir Balkan Savaşı başlatabilirdi ve Karadağ-Bulgaristan veya Karadağ-Sırbistan arası bir antlaşma imzalanması problemli görünüyordu. Ferdinand, Sırplar'ın Adriyatik'te daha güçlü olabilmesi için Karadağ'ın savaşa girmesi gerektiğine inanıyordu. Ferdinand Rusların itirazlarını umursamayarak Karadağlılarla sözlü bir anlaşmaya varmıştı. Antlaşmaya göre; Karadağ, Balkan Savaşına katılacak ve ordunun masraflarını Bulgaristan ödeyecekti.[148]

Avusturya - Macaristan ile ittifakı olan ve Osmanlı topraklarından hak talep etmeyen Romanya, Balkan ittifakının dışında kalmıştı. Ayrıca Romanya'nın dış politikadaki sabit tutumunun nedeni; Makedonya sorununa sabit bir şekilde bağlı olmasıydı. Bulgaristan'ın güneye doğru yayılmasıyla balkan dengeleri bozulacaktı. Bu sebepten dolayı, Romanya Güney Dobruça sorununu öne sürmüştür.(Bulgaristan aleyhine). 1912 yılının mart ayında Romanya dışişleri bakanı Tito Magyoresku, Bükreş'te, bir Bulgaristan yetkilisine Status Quo'nun korunmasına taraf olduklarını bildirmiştir ancak Bulgaristan güneye doğru hareket ederse o zaman Romanya, Bulgaristan'ın Dobruça ile iyileştirilmesini talep edecektir. Gesof Romanya'nın uyarılarını dikkate almamıştır.

[148] Sfetas Spiridon, *a.g.e.* s. 487

Sırbistan ve Karadağ'la herhangi bir sözleşme gerçekleşmemiştir.

1912 yılının eylül ayında Balkanlardaki yapılanma ile ilgili bir sözleşme imzalanmıştır. Dört Balkan ülkesi dörtlü bir antlaşma imzalamamış olsa da 1912 yılının sonbaharında hepsi bir dayanışma içerisine girmiştir.

2.2.2. Balkan Savaşın Katılan Ülkelerin Askeri Güçleri

2.2.2.1. Bulgaristan Ordusu

a) 11 tümen piyade askeri(Her bir Bulgar tümeni Yunan tümenlerinin iki katı daha güçlü durumdadır)

b) Bir tümen ve bir Suvari tugayı ve 80 tane ulusal muhafız taburu

c) 300.000 yaya

d) 5.000 atlı

e) 720 topçudan oluşmaktadır.

Bu birlikler üç ana askeri ordu komutasında bölünmüşlerdir. Bir süvari birlik bir tümen ve bir tane de bağımsız piyade tümeni ile birleşmiştir.

Bulgar askerinin başında Bulgar Kralı Ferdinandos'un yardımcısı Orgeneral Savof vardır.

Genelkurmay başkanı Orgeneral Fitsef'tir.

Bulgar askeri ve piyade birliği, Meriç Nehri ve Tunca Nehri bölgesinde toplanmıştır. VII. bağımsız tümen Strimona vadisinde toplanmıştır. [149]

2.2.2.2. Sırbistan Ordusu

a) 10 tümen(Bunların her tümeni, bir Yunan tümeninden daha güçlüdür.)

b) İki tane bağımsız piyade tugayı

c) Bir tümen süvari

d) 220.000 yaya

e) 3000 atlı

[149] Turkantonis Georgios, *a.g.e.*, s.19 Anagnostopulos Kantantinos v.d., s.27

f) 500 topçudan oluşmaktadır.

Bunlar dört orduya bölünmüştür. Bunların başkomutanı Kral Petro'dur. Genelkurmay başkanı Boeboda Putnik'tir. Asıl ordu komutanı da bu kişidir.

Üç Sırp ordusu Morava Nehri'nin üst vadisinde toplanmıştır. IV. Ordu, Novipazar'ın karşısında toplanmıştır.[150]

2.2.2.3. Karadağ Ordusu

a) 11 Tugay (Bu tugaylar küçük çaplı dört tumen oluşturmuşlardır.)

Başlarında Kral Nikolaos ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Veliko Lazaroviç vardır.

Toplam güçleri: (Yaklaşık olarak)

35.000 yaya ve 130 topçudan oluşmaktadır.

Toplanma yerleri: üç tümen karağının başkenti olan Kettignis'in güneydoğusudur. IV. tümen Skodra yönündeki Novipazar'ın karşısında toplanmıştır.[151]

2.2.2.4. Makedonya

I.Balkan Svaşı'nda Makedonya'nın düzenli bir ordusu yoktur. Makedonya'nın önde gelenlerinin en büyük amacı, halka Makedon milli bilincini yerleştirmektir. Yunan Bulgar ve Sırp tarihinden çalarak kendi tarihlerini oluşturmuşlardır. Eski Yunanlılarla ve Slavlarla hiçbir ortaklıkları yoktur. Makedonlar Yunan kültürüne sadece saygı duymuşlardır, hiçbir zaman aynı ırktan olmamışlardır. Büyük İskender'e hiçbir zaman Büyük İskender olarak hitap etmemişlerdir. Daima *Aleksandros O Makedonas (*Makedon İskender)diye hitap etmişlerdir. Büyük İskender'in fetihleri sayesinde doğuya doğru Yunan kültürü yayılmıştır. Yunanlılar ise Makedonlara devamlı şu soruyu yöneltmektedirler: "Madem İskender Makedondu, fethettiği yerlerde neden Makedon kültürünü değil de Yunan Kültürünü yaymıştır?"

---

[150] Turkantonis Georgios, *a.g.e*., s.19, Anagnostopulos Kantantinos, v.d., s.27
[151] Turkantonis Georgios, *a.g.e.*, s.19-20, Anagnostopulos Kantantinos, v.d., s.27

Makedonlar Bulgar Kral Samuili de kendilerinin olarak benimsemişlerdir. Bulgar kralı Samuil, Makedonya'yı, Epir'i, günümüz Bulgaristan'ını feth etmiş bir kişidir. 1893 yılında, Makedon İç Direniş Örgütü'nü kurmuşlardır. 1901 yılında bazı Bulgarlar da bu örgüte katılmıştır. 1903 yılındaki İLİN isyanı, Makedon tarihinin önemli bir parçasıdır. Balkan savaşları sırasında Bulgarların yanında bazı Makedonlar da savaşmıştır. [152]

2.2.2.5. Osmanlı Kuvvetleri

Osmanlı Kuvvetleri, 7 ordu ve 22 piyade tümeninden oluşmaktadır:

- 2 tane süvari tümeni
- 26 tane bağımsız tümen

Osmanlı ordusundaki birliklerin gücü Yunan ordusunun gücü ile aynı seviyededir.

Tüm gücü:

- 340.000 yaya
- 600 atlı
- 850 topçudur

Bunlar iki orduya bölünmüşlerdir.

I.Ordu: Trakya Ordusu: Edirne, Kırkilise, Babaeski ve Dimetoka bölgerine dağılmışlardır.

II.Ordu: Makedonya Ordusu: Aksiu'nun orta vadisine toplanmışlardır. (Mekedonya ve Veleson arasında) Komutanı, başbakan Nazım Paşa'dır. Başkomutan ise her savaş alanı için ayrı olmuştur:

1- Hasan Tahsin Paşa, Genelkurmay Başkanı Şakir Paşa ile Yunlılara karşı savaşmıştır.

2- Hasan Rıza Paşa, Karadağ'a karşı savaşmıştır.

3- Zeki Paşa, Sırplara karşı savaşmıştır.

4- Abdullah Paşa, Bulgarlara karşı savaşmıştır.

[152] Katsoulakos Theodoros- Tsantinis Kostas *age* s. 24-26

Makedonya ordusundaki, Ali Rıza Paşa, Perlepe'de bulunmaktadır ve yanında şunlar vardır:

a) Yenice (Yanya) ordusu ile Epirdeki Yunan ordusuna karşı,

b) Acil müdahele ordusu ve Ya Aliakmona ordusu Thesalya'daki Yunan ordusuna karşı, Skorda ordusu Karadağa karşı, Aksiu ordusu Sırplara karşı

c) 8. Acil müdahale ordusu, Kozanide bulunmaktadır.

8. Gücü Damaskou ordusu, Selanik'e gönderilmek için hazırlanmıştır fakat Yunan ordusunun engellemeleri nedeniyle gönderilememiştir. Bu ordunun komutanı Orgeneral Hasan Tahsin Paşa aynı zamanda Osmanlı askerinin de komutanıydı. Yunan ordularına karşı Osmanlı ordusu aşağıdaki birliklere ve ordulara sahipti:

- 22. Tümen Kozani bölgesinde; 64.,65.,ve 66. piyade alayları (3 alay) , 22. atlı taburu, 4 tane sınır bölüğü, 1 tane nakliye birliği,1 tane ova topçu birliği ve 2 tane de hemşire birliği.
- Bir yedek tümen Neapoleos'ta, Kozani karargâhında 4 tabur asker vardır. Anaseliça karargâhında 3 tabur asker vardır, Koniça karargâhında 3 tabur ve 1 tabur nakliye askeri bulunmaktadır.
- Drama karargâhında üç tabur ve Kavala karargâhında üç tabur asker vardır.
- Apospazma Katerini'de 4 tane piyade bölüğü, 1 süvari birliği, 1 adet dağcı topçu birliği vardır.

4 Ekim'de, Osmanlı askeri gücü Selanik sınırına doğru hareket etmiştir. İlk çizgi olarak, Grevena, Veskati, Elassona bölgelerine 12 piyade bölüğü, 1 süvari bölüğü ve 4 tane de topçu birliği yerleştirilmiştir.

İkinci çizgi olarak, Sırbistan Kozani bölgesine 12 piyade bölüğü, 2 tane süvari bölüğü, üç tane de topçu bölüğü yerleştirilmiştir.

Yukarıda bahsedilen güçlerden alınmış olan bilgilere göre, Osmanlı ordusu şu güçler tarafında Monastirio bölgesinde desteklenecektir:

15 piyade bölüğü,4 süvari bölüğü, 12 topçu bölüğü ve Selanik'ten 4 piyade bölüğü 5 süvari bölüğü ve 17 topçu bölüğü. Bu şekilde Selanik bölgesine girecek olan Yunan ordusuna karşılık verecektir. Bu karşılaşmada 43 piyade bölüğü, 12 süvari bölüğü, 35 tane topçu olacaktır. Toplam 35.000 kişiden oluşmaktadır.

Bu Osmanlı ordusu, Yunan ordusuna kıyaslanırsa, 43 Osmanlı piyade bölüğüne karşı Yunanlıların 63 piyade bölüğü vardı. Süvari birliklerinde ise neredeyse eşit güçtediler. 12 Osmanlı bölüğüne karşı, 8 Yunan bölüğü ve 6 yarım bölük gücündedir. Osmanlı topçu birlikleri, Yunan kuvvetlerinden biraz daha güçlüdür. Osmanlı 35, Yunanlılar 31 topa sahiptir.[153]

2.2.3. Yunan Ordusunun Kurulması ve Düzenlenmesi

Yunan ordusu, 1821 yılında kurulmaya başlanmıştır. Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanması ile birlikte Yunanistan Başbakanı İoannis Kapodistrias, 1828 yılında yapılan savaş sözleşmesinde piyade, topçu, süvari ve mekanize birlikler ile askeri lojistik birimlerinin oluşturulması, Nafplio bölgesinde askeri okulun kurulması (evelpidon) kararlarını almıştır. Ekonomik nedenlerden dolayı bu birliklerin kurulması çok ağır ilerlemiştir. 1877'ye kadar bu askeri birliklerin kurulması devam etmiştir. [154]

1877 yılında, Osmanlı-Rus savaşı devam ederken, Yunan-Osmanlı arasında gerçekleşen çeşitli isyan olayları sırasında, iki piyade birimi olmuştur. Bu piyade birlikleri iki tugay tarafından oluşturulmuştur. 1881 yılında Yunan ordusu büyük gelişim göstermiştir. Subay ve yedek subay okulu kurulmuştur.

1885 yılında, Doğu Rumeli'de (Bulgaristan'da) bir darbe girişimi olmuştur. Bu darbe girişimiyle, 8 tabur piyade, 3 tabur süvari, 3 tabur topçu, 1 tabur da mekanize birliği savaşmıştır. Toplam 15 tabur bir ay boyunca bu darbeci askerlerle savaşmıştır. 1897 yılına kadar hiçbir askeri gelişim olmamıştır. 1897 yılında girmiş

---

[153]Georgios Turkatonis, vd, *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina 1987, s.20-21- Anagnostopulos Kantantinos vd., s. 29-30
İoan. Kafetzopulos vd., *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina1988,s.27-29 (Bu iki kaynak eser Yunanistan Genel Kurmay Başkanlığının arşivlerinden derlenen ve en güvenilir kaynak eser olarak tutulmaktadır.Yukarıda Osmanlı Güçlerinin durumlarını belirten açıklama bu iki eserde aynı verilmektedir.Bu eserlerin dışında yayınlanmış kitap ve yayınlanmamış Doktora tezleride bu iki eseri kaynak almışlardır. 1927 yılında yayınlanmış olan 6 ciltlik Megali, *Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia*. İsimli ansiklopedik eser bu kaynakların ilk yayınlandığı yerdir. Eski yunanca ve ya kathareusa denilen çok ağır dilde yazılan eseri çevirmek çok zordur. Bu nedenle yukarıda verdiğimiz iki temel kaynak arşiv belgelerini en iyi inceleyen ve günümüz Yunancası ile anlatan eserlerdir.)
[154]İoannis Psifas, Valkaniki Polemi: Domi Kaı Organosi tu Elliniku Stratu Prin Apo Tin İsodo Stin Epixirisis, G.E.S. 100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon, Praktika Epistimonika SinedriaAtina 7-8 Fevruarios 2013., s. 91-92.

oldukları Türk-Yunan savaşında Yunanistan'ın askeri alanda yetersiz durumda olduğu fark edilmiştir. 1897 yılındaki savaştan sonra, Yunan askerinin kalkınma hareketlerine girişmiştir. 1900 yılında Genel Ordu Komutanlığı'nın kurulması onaylanmıştır. Bu kurumun başkanlığına Halef Konstandinos[155] atanmıştır. Aynı zamanda da bu kurumun genel denetleyicisi ve Savunma Bakanlığı'nda tüm askeriyenin organizasyonundan ve eğitiminden sorumlu kişidir. 1904 yılında Askeri Organizasyon Kanunu onaylanmıştır. Bu kanunla birlikte ordu üçe bölünmüş ve üç eyalete dağılmıştır. 1907 yılında bazı kanunlar değiştirilerek, devletin orduya ekonomik ve parasal yardım yapmasının önü açılmıştır. Bu kanun değişikliği ile askeri bina yapımı için devlet desteğinin önü açılmıştır. [156]

1908 yılında ilk defa Yunan ordusuna, haki renginde tek tip üniforması yapılmıştır.

1909 yılındaki Gudi Devrimi sonrasında, ilk defa Osmanlı tehdidine karşı önlemler alınmıştır. Aslında bu Yunan ordusunun başlıca amacıydı. [157]

Genel yönetimde bulunan herkes, Savunma Bakanlığı'na alınmıştır. Askerlerin fiziksel gelişimleri için orduda yeni çalışmalar başlatılmıştır. Krup silahlarını Snaider silahları ile değiştirmişlerdir. Silah depoları inşası, sığınak inşası demir yolu inşası ve askeri alt yapı inşası başlamıştır. [158]

1910 yılının kasım ayında başbakan olarak Elefteriıos Benizolos başa geçmiştir. Başa gelmesiyle birlikte sosyal sistemde ve savaş taktiklerinde değişimlere gidilmiştir.

---

[155] 21 Temmuz 1868'de Atina'da doğdu.1886' da Harp Okulu'nu bitirdikten sonra kara kuvvetlerinde göreve başladı. Ardından Almanya'ya gitti ve Berlin Savaş Akademisi'nde öğrenim gördü. Orada II. Kayzer Gulelmu'nun kızı prenses Sofiya ile evlendi ve imparatorluk ailesine katıldı. 1897 yılında Yunanistan'ın yenilgisi ile biten savaştan sorumlu tutuldu. Daha sonraları Konstantinos ve yanındakiler birlikler yurt dışına çıkartıldılar. Venizelos hükümeti kurulduktan sonra 1910 yılında Konstantinos tekrar geri döndü ve I Balkan Savaşı başladığında Selanik –Makedonya cephesindeki birliklerin başına geçti. Savaş boyunca Konstantinos ve Venizelos'un fikir ayrılıkları da mevcuttu. Bu fikir ayrılıkları Balkan Savaşlarından sonra daha şiddetlendi ve I. Dünya Savaş'ı da başladı. Ardından Konstantinos Epir'deki birliklerin başına geçti. I.Yorgos'un cinayetinden sonra 5 Mart 1913'te tahta çıktı ve II. Balkan Savaşı sırasında Bulgarlara karşı mücadele verdi. 29 Aralık 1922 tarihinde İtalya'nın Palermo şehrinde vefat etti.

[156] Katsikostas. Dimitiros, . İ Anadiorganosi Tu Stratu Apo To 1897 eos tin Enarksi ton Valkanikon Polemon ke o Rolos tis Gallikis Stratiotikis Apostolis, G.E.S. 100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon, Praktika Epistimonika SinedriaAtina 7-8 Fevruarios 2013. S.45-50.

[157] Douglas Dakin, *a.g.e.* s.271-273

[158] Fivu Grigorşadu, *a.g.e.,* s.121-126

1912 yılında Thessalia bölgesindeki kalelerin hepsi tamamlanmıştır. Bu kaleler, Larisa şehrini korumaktadır. Bu kalelerde piyadeler, topçular, kalenin etrafında çeşitli yerlere hazırlanmış engeller bulunmaktadır. Aynı zamanda Pinio Nehri'ne üç adet köprü inşa edilmiştir.

Askerî nakliyat için kara yollarında düzenlemeler yapılmıştır.

İpiro bölgesinde, Arta yakınlarında ve Ambrakiko Körfezi'nde, askeri korumalar yetiştirilmiştir. 1897 yılına kadar Yunan ordusunda yapılamış olan tüm değişiklikler, çok amatörce ve üstünkörü yapılmıştır. Yunan ordusu 1904 yılından sonra düzenli bir ordu konumuna yavaş yavaş getirilmeye başlanmıştır. Yunan ordusunda yapılan bu düzenlemelerin sebebi; Osmanlı ordusuna karşı verilecek olan herhangi bir savaşta Osmanlı ordusunu geri püskürtmektir.

Bu nedenle kurulan askeri birlikler şu şekildedir

A) Thessalia Askeri Komutanlığı
B) İpiros Askeri Komutanlığı
C) Merkezi Ulusal Ordu Komutanlığı

A) Thessalya Askeri Komutanlığı

a) Bağımsız VII. Bölük
b) Suvari Tugayı,
c) Dört bağımsız tabur
d) İki tane köprü yapım bölüğü
e) İki tane telgraf bölüğü
f) Bir tane topçu bölüğü
g) Üç tane revir bölüğü
h) Sekiz tane ametiyathane
i) İki tane milis taburu
j) Geri hizmet birimleri
k) I.ve II. bölükler
l) B askeri birliği
m) III. ve IV. bölükler

n) C askeri birliği (V.ve VI. bölükler, yeni alınan askerlerden oluşmaktadır.)

B) İpiros Askeri Komutanlığı:

a) Dört tane bağımsız tabur

b) 1 tane üç taburluk piyade birliği

c) Bir tane dağcı topçu birliği

d) Bir tane geri hizmet birliği

Thessallia bölgesinde toplam askeri birlik; 100.000 er, 25.000 at, eşek, öküz vs.

3.000 arabalı İpiros bölgesinde ise; 13.000 asker, 4.200 at, eşek, öküz vs.

Ulusal merkezi ordusunda ise; 17.000 asker 2.900 at, eşek, öküz vs. 1.800 tane de araç vardır.

1897 yılındaki dağınık ve organize olmamış Yunan ordusunun bu kadar kısa sürede toplanıp derlenmesi olağanüstü başarılarla olmuş bir olaydır.[159]

[159] Anagnostopulos Kantantinos, v.d., *O Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikos Polemus Tu 1912-1913 Tomos A Epihirisi Kata Ton Turkon Sti Makedonia Ka ta Nisia Tu Egeu(A. Valkanikos Polemos* s.2-23. G.E.S.(Yunanistan Genel Kurmay Başkanlığı) Athina 1988.- Georgios Turkatonis, vd,s.12-19

III. BÖLÜM

3. I. BALKAN SAVAŞINDA YUNANİSTAN

3.1. Savaşın İlanı

Rusya, Balkanlarda gerçekleşecek olan bir savaşın cephede değil, masada olması taraftarıydı. Sırbistan, Avusturya'nın sakinleşmesini bekliyordu. Rusya ile ittifak yapabilmek için Balkanlardaki savaşa katılacaktı. Savaşa katılacak ülkeler, Osmanlı İmpratorluğu'nun Avrupa'da hâkim olan Türk iktidarına son vermek amacını güdüyordu. 1912 yılının ekim ayında çatışmalar başladı.[160]

Ferdinand, 26 Ağustos 1912' de konseyi topladı. Konseyde savaşın ilan edilmesi kararı alındı. Bulgaristan, Karadağ ile müzakerelerini tamamladı. Yapılan sözlü antlaşmada kral Nikolaos'un ordusuyla (30.000-40.000) savaşa katılması halinde, günlük 35.000 leva verilecekti. Milovan Milovanov'un ölümünden sonra Sırbistan' ın başbakanlık görevini üstlenen Pasiç, müttefiki Bulgaristanla savaşa başlama kararı almıştır. 30 Eylül'de Atina, Belgrad, Sofya ve Ketigni'de coşkulu bir atmosferde genel seferberlik ilan edilmiştir. 25 Eylül'de Karadağ Osmanlı İmparatorluğu ile bütün diplomatik ilişkilerini durdurmuş ve 27 Eylül'de Nikolaos, savaş ilan etmiştir. 30 Eylül'de İttifak Devletleri, Osmanlı İmparatorluğu'na diplomatik nota vermiş ve vilayetlerin yönetim özerkliği, Avrupalı başkanlar, seçilmiş kurullar, eğitim özgürlüğü yerel karakol ve jandarma kuvvetleri gibi milli konularda reform talep etmiştir. Bu yeniliklerin uygulanması için eşit sayıda Hristiyan ve Müslüman'dan oluşan bir yüksek kurul kurulacak, bu kurul büyük devletlerin büyükelçilerinin ve Balkan devletlerinin bakanlarınınn kontrolünde olacaktır. [161]

---

[160] Koliopulos I.S., *Neoteri Evropaiki İstoria 1789-1945*. Thessaloiki, 1995, s.230.
[161] Turkantonis Georgios,a.g.e., s.10

Bunun üzerine 2 Ekim 1912'de Karadağ ve Sırbistan arasında İttifak Antlaşması imzalanmıştır. Babıali diplomatik notayı reddettikten sonra 5 Ekim 1912'de Yunanistan, Sırbistan ve Bulgaristan Osmanlı'ya savaş ilan etmiştir[162]

5 Ekim 1912'de Yunanistan Dışişleri Bakanı Lambros Koromilas Yunan Parlamentosu'na "*Yunan devleti, Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ ile imzalamış olduğu antlaşmanın gereği olarak dün, Osmanlı'ya savaş ilân edimiştir"*diye seslenmiştir. Konuşmasına alkışlar arasında devam eden Koromilas *" Savaş bu sabah başladı. Bu savaşın Yunanistan ve müttefiklerinin lehine sonuçlanmasını dileriyorum. Asil kana sahip Yunan ordusu ve donanmasının bu savaştan zaferle çıkacağına olan inancım tamdır"* diye devam etmiştir.[163]

Aynı gün Bulgaristan ve Yunanistan arasında imzalanan bir askeri antlaşma ile Bulgaristan'ın bu savaşa 300.000 kişilik orduyla, Yunanistan'ında 120.000 kişilik bir orduyla katılması öngörüldü. [164] (bkz. Belge No: 5)

İlk olarak 25 Eylül 1912 tarihinde Osmanlı'ya karşı Karadağ kralı Nikolaos savaş ilan etmiştir. Arnavutluk'a doğru ilerleyen İşkodra Kalesi'ni kuşatmıştır. 30 Eylül'de Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan, Osmanlı'ya haber göndererek, Avrupa'daki topraklarının bağımsızlık talebini bildirmiştir. Bu birdirilere Osmanlı olumsuz yanıt vermiştir. 4 Ekim 1912 tarihinde Osmanlı, Sırbistan ve Bulgaristan'a savaş ilan etmiştir. Trakya cephesinde Bulgarlar, 11 Ekim'de Kırklareli'ni ele geçirmiştir. Sırplar başarılı geçen Kumanova Savaşı'ndan sonra, Stefan Duşen eski başkenti olan Üsküp'ü ele geçirmiş, 5 Kasım'da da Manastır'ı almış ve devamında da Novipazar'ı ele geçirmiştir. Sırp ordusu bu şekilde Adriatik kıyısına çıkmayı başarmıştır.[165]

Yunan ordusu 5 Ekim sabahında, Thesallya cephesindeki ilk zaferini, Sarandaporo'da kazanmıştır. Çok korumalı bir bölge olan Sarandapora'da bulunan Osmanlı ordusu burada Yunan ordusunu durduracağını düşünmüştür. Osmanlı ordusunu düzenleyen Alman komutan bu yerin Yunan ordusuna mezar olacağını söylemiştir. Savaşta Yunanlılar büyük kayıp vermiştir. 182 subayını ve askerini

[162] Turkantonis Georgios,*a.g.e.,* s.10
[163] İntu P. Hristu, *Balkaniki Polemi 1912-1913 Gegonata Stin Peirohi Tu Dimu Peionias. Apo Tin Apelefterosi Tis Gumanissas Stus Agones Tis 10 is Merarhias*. s.51. Tsessaloniki, 2012
[164] İntu P. Hristu, a.*g.e.* s. 51-52
[165] Douglas Dakin, *a.g.e.* s.295

kaybetmiş, 1000'den fazla da yaralısı olmuştur. Osmanlı'nın kayıpları da bir o kadar çoktur. Osmanlı ordusu, savaş sonrası uğradığı bozgundan kaçarken cephanelerini ve silahlarını bırakmış, bu silahlar ve cephaneler Yunan ordusuna kalmıştır. Bu olaydan sonra Yunan ordusu ilerleyerek Serbia, Kozani Grevena Katerini Beria Nausa ve Edessa'yı ele geçirmiştir. Yunanlıların denizdeki başarılarıda bir o kadar çoktur. Ege Adalarından Lesvos Limnos Hios ve Samos Adalarını ele geçirmiştir. Yunan donamasının savaşa katkısı çok büyüktür. Ege Denizi'nde hâkimiyet kurması Osmanlı donanmasının hareketlerini kısıtamış ve savaşın akışını değiştirmiştir.[166]

Osmanlı, Trakya bölgesine asker göndermeye başlamıştır. Bunun sonrasında 16-Eylül 1912'de Sırbistan ve Karadağ seferberlik ilan etmiştir. Bu seferberliğe Yunanistan'ı da davet ederek Girit Adası'ndaki koruma ordusunun geri çekilmesini tavsiye etmişlerdir. 5 Ekim 1912'de Yunanistan diğer ülkelere olan sözünü tutarak Osmanlı'ya karşı savaş ilan etmiştir. Osmanlı'nın 300.000 askerine karşılık müttefik Avrupa devletleri 620.000 askerlik bir güç toplamıştır. Yunanistan ittifak ortaklarına Ege Denizi'nde hâkimiyet kuracağının sözünü vermiştir.

Seferberlik planı iki karargâhın oluşturulması üzerineydi. Bunlardan biri Tesalya karargâhı diğeri de Epir karargâhıdır. İlkinin yönetimini veliaht Konstant'in üstlenirken diğerini de Korgeneral Sapuncakis üstlenmiştir. Bu ordulara gönüllülerden oluşan birlikler de katılmıştır. Savaş planının hedefi; Türk birliklerini Makedonya'dan atmak ve Selanik'i kurtarmaktı.(bkz. Belge No:3)

Balkan İttifakı arasında ordu bakımından en kuvvetli olan Bulgaristan'dı fakat Yunanistan haricinde hiçbirinin denizde donanması bulunmuyordu. Bu durum Avrupa'daki büyük güçleri endişeye düşürmeye başlamıştır. Gerçi Avrupa 1880 yılında gerçekleşen Berlin Konferansı'nda temeli Avrupa'ya dayanacak olan bir Osmanlı İmparatorluğu'nun varlığı için gerekli önlemleri almıştı. Buna rağmen, büyük güçlerin diplomatik temsilcileri, Atina, Belgrat, Sofya Cetince (karadağın başkenti)'e giderek savaş sonunda sonuç ne olursa olsun bölgesel genişlemeyi ümit etmemeleri gerektiğini dile getirdi. [167]

---

[166] Vakopulos A., *a.g.e.* s.3-46, 348

[167] Çirigotis Dionisios, *Opsis Tis Ellinikis Stratiotikis Stus Valkanikus Polemus,100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon,* Praktika Sinedria Atina 7-Fevruariyu- 2013,s.301-311. Atina

3.2. Savaşın Başlangıcı

Bulgaristan, Karadağ ve Sırbistan 3- 4 Ekim 1912'de savaş ilan etmiştir. Buna karşılık Yunanistan'ın Thessalya ordusu, ordu komutanının 4 Ekim'de almış olduğu kararla, 5 Ekim sabahı harekete geçmiştir.[168]

4 Ekim sabahı, Yunanistan ulusal basını savaşın başladığını yazmıştır. Dönemin çok satan gazeteleri Empros ve Skip Yunanistan, Bulgaristan ve Sirbistan için savaşın kapıda olduğunu yazmıştır. Yunan donanmasının, 3-4 Ekim tarihlerinde Preveza ve Akti Koyu ve Arta Körfezi'nin kuytu yerlerinde savaşa hazır olduğu yazılmıştır.[169] Yol haritası Fotino, Verdikoysa Domeniko, Lefki, Ligaria'dır. (bkz. Harita No: 2)

2-4 Ekim tarihlerinde, savaş hazırlıklarına başlayan Yunanistan 5 Ekim günü savaşa başlamak için hazır durumdadır. Savaş hazırlıklarının emri ilk olarak 4 Ekim günü, akşamüzeri birliklere resmen bildirilmiştir. Gönderilen savaş bildirsinde "*Savaş başlamıştır, Tanrı'nın yardımı ve şansı üzerinizde olsun.*" denilmektedir.

5 Ekim sabahı başlayan taaruzla, karşılarına çıkan Osmanlı kuvvetlerini püskürkmeyi başarmışlardır. Gecesinde ise yaralılarını tedavi etmeye başlamışlardır. Gennadi kuvvetleri ise, Koniskos'tan X. Fotino'ya doğru hareket etmişlerdir. Fotino köyünün kuzeyinde yer alan Osmanlı güçlerini küçük çaplı bir çarpışmadan sonra geri püskürtmüştür. İlk gün gerçekleşen çarpışmalarda Yunan ordusunda 46 ölü ve yaralı asker vardır. [170]

---

[168] Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris,*a.g.e.*, s.23

[169] Hatzivasiliu Evanthis, *Ores Eleftrias Valkaniki Polemi 100 hronia Apo Ti Meluna Sti Thessaloniki.*Kahtimerini 2012, s.39-40

[170]*O Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913*, Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.37-38

3.3. Ellasonna Muharebesi

6-7 Ekim gecesi, I. ve II. Tümen, Elasona'nın kuzey bölgesine koruma çemberi kurmuştur. İki tümenin verdiği kayıp 66 ölü ve yaralıdır. Konstandinopolu kuvvetleri Tsaritsani köyünün kuzeyinde kamp kurmuşlardır.[171]

Gennadi kuvvetleri dekati yönüne doğru hareket etmişlerdir. Tretimos yolu üzerinde küçük bir çarpışma yaşamışlardır. Osmanlı kuvvetlerini kuzeye püskürtmeyi başarmışlardır Deskati bölgesine yerleşmişlerdir. Kayıp, 19 ölü ve yaralıdır. Yunan basını bunu ilk zafer olarak nitelendirmiştir. 6 ve 7 Ekim tarihli gazetelerde savaşın Yunanlıların lehine ilerlediğini anlatılmıştır.[172] Aynı günde tümenlerin ilerlemesi için emir verilmiştir. (Bkz. Harita No: 2)

Tümenler, 8 Ekim sabahı hareket etmişlerdir Hedeflerindeki bölgelere geldiklerinde savunma çemberleri oluşturmuşlardır.

Larisa bölgesinde kalan IV. Tümen Merkezi, karargâhtan aldığı emri tüm bütün birliklere iletmiştir. Süvari birlikleri ve Gennati kuvvetleri, Veskati'de, merkezi karargâh Elasona'da kalmıştır. Alınan bilgilere göre Katerini bölgesinden Aliakmona Nehri'ne kadar hiçbir Osmanlı kuvveti yoktur.[173]

3.4. Sarandoporo Muharebesi

Osmanlı yönetimi Sarandoporo bölgesini seçmiştir. Bölge, savunma için çok elverişli konumdadır. Aynı zamanda doğal siper alanlarının bulunması da Osmanlı ordusunun savaş için bu bölgeyi seçmesinde etkin rol oynamıştır. 9 Ekim 1912'de Yunan ve Osmanlı orduları, Elessona muharebesinden hemen sonra burada karşı karşıya gelmişlerdir.[174]

Savaş alanının batısında Sarandoropa Nehri ve Elasona-Serbia yolu yer almaktadır. Osmanlı ordusu bu bölgede çok güçlü bir savunma hazırlamıştır. Bu savunmanın amacı; Yunan ordusunun kuzeye geçişini engellemektir.[175]

---

[171] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.24
[172] Hatzivasiliu Evanthis,*a.g.e.,* 41
[173] Kafetzopulos İoannis,*a.g.e.,* s.42.44
[174] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia,* Leksikon, Tomos Ektos, Atina,1927, s.4
[175] Anastasopulos Vasilis,a.g.e., s.35-37

3.5. Osmanlı ordusunun düzeni:

- 22. Tümen (Kozani) Sarandapodaro'nun sol kanadına yerleşmiştir. Skopia köyünden Livadi'ye kadar 9 piyade taburu, 12 topçu, iki makinalı tüfek takımı ile yedek tümenler aynı bölgenin sağ kanadına yerleşmiştir. 5 tane piyade taburu, 10 topçu ve 8 tane acil müdahale ordusu Hania Viglas'ta ve Sarandopodora'da bulunmaktadır.
- İki süvari birliği Gianoto'ya doğru hareket edip Osmanlı ordusunun sağ kanadını koruma altına almışlardır.
- 4 tane piyade taburu ve bir topçu Lazarades-Vogopetra bölgesine yerleşmiştir.
- Bir piayade taburu, Hani Kastanies bölgesine, Lazarades-Vogopetra bölgesindeki askerlere gerektiğinde destek vermek üzere yerleştirilmiştir.
- Bir piyade taburu Prosilio köyüne yerleşmiştir.
- Bir piyade tabur ile bir topçu takımı Serbia tarafına yerleşmiştir.
- Merkez taburu ve 4 piyade taburu, Drama yedek tümeni ile Kozani bölgesine yerleşmiştir.
- Merkezi ordunun öngördüğü Osmanlı savunma kuvvetleri yerlerini almış durumdadır. Her iki taraftan da Serbia'ya doğru hareket başlamıştır. Yunan orduları Osmanlı kuvvetlerini püskürtmek için büyük çaba sarf etmiştir.

8 Ekim 1912 tarihinde, Yunan genel merkezinin savaş alanındaki kuvvetlere gönderilen emirler:

- I. tümenin saldıracağı köyler: Kokinogi, Skopia, Konstantinopulou kuvvetleri aldığı emirle Kalibia (Himadi) köyünden Livadi köyüne doğru ve devamında Neoxori, Osmanlı kuvvetlerinin sol kanadına doğru ileleyecektir. Süvari birliği yanlarındaki bir tümenle Agio Dİmitrioy(StenaPetras) köyüne doğru ilerlemiştir.
- Tümen Elasona, Serbia'ya doğru ilerleyip Sarandopodara köyünün ve Skopia köyünün batı bölgesine doğru ilelemiştir. Tüm topçular ve ordu (Alay-Mira ve VI. tümen dışında) II. tümene destek olarak gönderilmiştir.

- III. tümen Sarandopodara köyüne doğru yönelmiştir.
- IV. tümen Livadero köyünden Metaksas köyüne ve oradan Sarandopora'da köyüne yönelmiştir. Buradan ordunun küçük bir kısmı da Serbia köyüne doğru ilerlemiştir.
- V. tümen Kambounia'yi aşıp Lazaradon'dan geçip Aliakmon'nun içinde bulunnan Zambourdas'a doğru yönelmiştir. Kozani'de bulunan Osmanlı kuvvetlerini püskürtmek amacı ile oradan geçmiştir. Kozani'de bulunan Osmanlı kuvvetlerini batıdaki Yunan kuvvetleri ile birlikte çember içine almıştır. Aslında bu tümenin asıl görevi Zambourdas'ta bulunan genel merkezi korumaktır.
- Süvari tugayı ve Gennadi kuvvetleri, Serbia'da gerçekleşen savaşın yönünü Yunanlıların yönüne çevirecek birlikler olarak beklemektedir.
- VI. tümen Petrota köyünde herhangi bir destek gerektiğinde müdahale etmek için kalmıştır.
- VII. tümenin sadece piyadeleri Larisa'dan Elasona'yta doğru hereket etmiştir.
- Genel merkezin vermiş olduğu insiyatifle, 9 Ekim'de savaşa katılan tümenler kendi kararları doğrultusunda hareket etmişlerdir.[176]

3.6. 9 Ekim 1912

Yunan askerleri Sarandopodara köyüne doğru ilerlemeye devam edip Osmanlı güçleri ile şiddetli çatışmalar gerçekleştirmiştir.

Tüm gün boyunca Yunan ordusu ve Osmanlı ordusu arasındaki çatışmalar şiddetli bir şekilde gecenin geç saatlerine kadar devam etmiştir. Osmanlı ordusu savunma hattını korumayı başarmıştır. 9 Ekim günü tüm Yunan ordusu, bütün doğa şartlarına iyi organize olmuş olan Osmanlı ordusuna karşı büyük savaş vermiştir. Bugünün sonunda Yunan ordusu çok ciddi kayıplar vermiştir. Merkezi ordu savaşı

[176] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.24; *O Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.45-46

daha iyi takip edebilmek için ilk başta Mikro Eleftorehori'nin kuzeyine ve daha sonra Likoudi köyünün güney doğusuna ilerlemiş ve Gerania köyünde kamp kurmuştur. Genel merkez, diğer çatışma günü için I. II. III. tümene sabahın ilk ışıkları ile hareket etme emri verilmiştir. Ayrıca ilk savaşta kullanılmayan topçuların komutanına onlara eşlik etme emri verilmiştir fakat topçu birlikleri gerekli bilgilere sahip olmadıklarından dolayı, bu tümenler gerektiği kadar orduya destek sağlayamamıştır.[177]

9 Ekim'de Empros gazetesi, Elesona ve Fillipi' da ele geçirildi başlığını atmıştır.[178]

3.7. 10 Ekim 1912

10 Ekim sabahı, Sarandopadaros bölgesindeki tümenler savaşa hazırlanırken büyük bir sessizliğe tanık olmuştur. Yunan askerleri, Osmanlı kuvvetlerinin Serbia'ya doğru çekildiklerini görmüştür. Bana, IV. tümenin Osmanlı kuvvetlerine verdiği zararın neden olduğunu düşünmüşlerdir. Osmanlı yönetimi Livadi'de korumayı sağlayan Osmanlı kuvvetlerine bu durumu bildirememiştir. Fakat bu istihbarat eksikliğinden Yunan ordusunun da haberi yoktur. Bunun sebeplerinden bir tanesi, kötü hava şartları, yoğun yağmur ve sis oluşumudur. Sarandapodaros'ta bulunan tümenler, Osmanlı ordusunun zayıf düşmesini göz önünde bulundurarak merkezi bölgeyi yerinde bırakarak Osmanlı ordusunun üzerine doğru yürümüştür. III. tümen Sarandopodara köyü ve köyün kuzey yükseltisinde ilelermiştir. II. tümende piyade birliklerini öne sürmüş ve bunlara topçu birlikleri destek vermiştir. I. tümende Skopia yükseklerinde toplanmıştır.[179]

Genel merkez, 10 Ekim' de aldığı istihbaratla Osmanlı ordusunu Stenaporta'ya doğru hareket ettiğini öğrenmiştir. Daha önceden genel merkezden almış oldukları emirle akşam saatlerine yakın Servia' ya ulaşan tümenler, topçu birliklerinin uygun gördükleri yerlere yerleştirmişlerdir.(Bkz. Harita No:4)

---

[177] Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris,*a.g.e.*, s.28-32
[178] Hatzivasiliu Evanthis, *a.g.e.*, s.43
[179] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.31

IV. tümen 9 Ekim'de Poilarho ve Prosilio köylerinde kamp kurmuştur. Yunanlılar, 10 Ekim sabahı Sarandopdaros'a hareket eden Osmanlı kuvvetlerinin ve Servia'dan Prosilio'ya doğru ilerleyen diğer Osmanlı ordusunun farkına varmışlardır. Bunun üzerine IV. tümen saldırı için ikiye ayrılmıştır. Bu orduların başlarındaki komutanlar savaş alanını terk ederek ordularını başsız bırakmıştır. Bu tümenler, Osmanlı ordusunun her iki tarafından da (Servia ve Sarandoporadaros yönünden) saldırıya uğramıştır. Osmanlı ordusunun saldırısı başarısız olmuştur. Bu sefer bu tümen karşı saldırıya geçmiş ve Osmanlı ordusunu bölmeyi başarmıştır. Bu tümen Varsana-Servia'ya doğru savaşarak ilerlemiştir. Osmanlı ordusunu püskürtüp Serbia'ya ulaştıktan sonra Aliakmona köprüsünü ele geçirmek üzere kuzeye doğru ilerlemiştir. Servia'da bulunan tümen Lazaradon Caddesi'nden Servia'ya doğru ileleyen Osmanlı ordusuyla karşılaşmş, karşılaştıkları Osmanlı kuvvetlerini Kozani'ye doğru püskürtmeyi başarmıştır.[180]

VI. tümen Stenopo köyüne doğru ilerlemiş ve II. tümeni geçerek Stena Porta'ya doğru devam etmiştir. Yol boyunca küçük Osmanlı kuvvetlerine rastlamıştır. Sarandopodaro'daki topçuların yerlerini sabitleştirmiş, 22 tane topçuyu bu bölgeye yerleşmiştir. Osmanlı ordusu Skopia'nın 8 km kuzeyine kadar geri çekilmiştir. Gece saatlerinde bu tümen Stenopo'tanın çıkışında IV. tümene rastlamıştır. Bu tümen Servia'ya doğru ilerlemektedir ve bunlarda onları takip etmiştir. III. tümen Sarandopadaro küyünden araçla kara yolunu takip ederek (Hani Kastanies yolu) 11 Ekim'de, sabah saatlerinde Steno Portas'ın kuzeybatı çıkışına ulaşmıştır. Burada kamp kurmuştur. II. tümen VI. tümeni takip ederek Hani Kastanies'e gitmiştir. I. tümen Neohori'ye doğru ilerlemiş akşam saatlerinde varmıştır. Konstandinopoulu kuvvetleri Livadi'deki Osmanlı taburu ile karşılaşmış ve onları Serbia köyüne doğru geri çekilmeye mecbur bırakmıştır. V. tümen Gennadi birlikleri ile genel merkezin emirleri onları ulaşmadığı için Lazades köyüne doğru ilerlemiş ve orada kamp kurmuştur. Suvari tugayı, V. tümenle irtibat halinde olduğu için, Osmanlı ordusunun saldırısını öğrenmiş ve Lazades'e doğru yola çıkmıştır. Öğlen saatlerinde oraya ulaşmıştır. Osmanlı ordusunun buradan geçecek kuvvetlerinin önünü kesmek için, hızlıca Serbia köprüsüne doğru hareket etmiştir.

[180] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.40-41

Bunun nedeni ise Osmanlı ordusunun buradan gelecek olan kuvvetlerinin önünü kesmektir. Bu ordu Lazades'te çok uzun bir süre kalmıştır. Devamında tugay, ağır ağır Mikrovalto üzerinde Prosilio köyüne doğru hareket etmiş ve orada konaklamıştır. [181]

Genel merkez Gerania köyünün kuzeybatısında konuşlanmış durumdadır. Aldığı istihbarat, Osmanlı ordusunun Katerini'den Stena Petra'ya doğru ilerlediği yönündedir. Bunun üzerine genel merkez VII. tümene, orduyu güvene alması için savunma sağlamak üzere bölgeye intikal etmesini emretmiştir. Devamında da 10 Ekim'i 11 Ekim'e bağlayan gece, Haniaviglas'a doğru hareket etmiştir. Orada Aliakmona Köprüsü'nü koruma altına alarak kalmıştır. Bu şekilde Sarandopodara Muharebesi, Yunan ordusunun büyük zaferi ile sonuçlanmıştır.[182]

Yunan basını 11 Ekim'de, " Yunan askeri Servia'yada Türkleri bozguna uğrattı" başlığını atmıştır.[183]

3.8. Yenice-Vardar Muhaberesi

19 Ekim ve 20 Ekim 1912 tarihlerinde Yunan Veliaht Prens Konstantin ve Yanya komutanı ile Hasan Tahsin Paşa arasında gerçekleşen savaştır. (Genel merkez 18 Ekim 1912 tarihin de şu emirleri vermiştir. (Bkz. Harita No: 6)

Genel merkezin emriyle ordu, 19 Ekim 1912 tarihinde, Nasusa tren merkezinden Skidra ve oradan da Yenice-Vardar'a doğru ilerlemektedir. Aynı şekilde Osmanlı ordusu da Yenice- Vardar'a doğru ilerlemektedir. Aksiopotamiou'ya savunma hattı kurmak için yerleştikleri haberi genel merkeze istihbarat bilgisi olarak gelmiştir. Bu istihbarat bilgisinden sonra genel merkez, ordusuna Aksiopotamio'ya doğru ilerleme emri verir. Ordu Yenice-Vardar gölünün kuzeyini kontrol altına almıştır. Aynı bölgenin sağ kanadı içinse VII. tümen Konsatdinopoylou birlikleri ve Süvari tugayı bulunmaktadır. Bu Yanya Savaşı beklenmedik savaş olarak nitelendirilmiştir. Yunanistan Denizcilik Bakanlığı genel merkeze gönderdiği

---

[181] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.32

[182] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon,* Tomos A, Athina 1927, s.4

[183] Hatzivasiliu Evanthis, *a.g.e.,* s.45

mesajlarda, Selanik limanında Osmanlı savaş gemisi Fethi Bülent'in batırıldığını haber vermiştir. [184]

Yenice - Vardar bölgesinde Osmanlı ordusunun kurmuş olduğu savunma hattının çapı 10 km kadardır ve özellikle Ambelies ve Pendaplatonos köylerine ve Yenice-Vardar şehrine yerleşmiş bulunmaktadırlar. Yenice-Vardar bölgesinin Aksion Nehri her ne kadar dezavantaj olsa da batı bölgesi savunmaya şu sebeplerden dolayı yatkındır.

Edessa'dan, Yenice - Vardar üzerinden, Selanik'e doğru olan yolun buradan geçmesi ve kuzeyden Paiko bölgesine ve güneyden Yenice gölüne hâkim bir konumda olmasıdır. Aynı bölgenin yükseltileri de savunma hattı kurulması için elverişli niteliktedir. Aynı zamanda da silahlı güçlerin yerleşmesi içinde uygundur. Bazı doğal çukurlar silahlı askerlerin ateş ve savunma gücünü kontrollü kullanması için uygundur.[185]

Osmanlı komutanı Hasan Tahsin Paşa'ya Aksion Nehri'nin doğu tarafına savunma hattı kurmak daha avantajlı gelmiştir. Çünkü Yunan ordusunun olduğu tarafta savunma hattı kurmak arazi şartlarından dolayı çok zordur. Osmanlı ordusunun savunma hattını Yanya tarafına kurmasının sebebi, buranın inançlarına göre kutsal olduğundan dolayıdır. Bu savuna hattı Selanik'e çok yakın bir mesafededir. [186]

Sarandopodara'da toplanan Osmanlı ordusu, Kozani'ye ve oradan da Yenice-Vardar'a doğru ilerlemiştir. Buradan gelen 25.000 kişiden ve 24-30 toptan oluşan Osmanlı kuvvetleri tren yolunu takip ederek Selanik'e doğru ilerleyen Yunan ordusunun ilerlemesini durdurmuştur.[187]

1929 yılında yayınlanmış bir kaynağa göre, Osmanlı ordusu 40., 41. ve 42. piyade alayları 14. kara topçu alayı ve 1 tanede dağ makinalı tüfeği, 25. Süvari alayı, 1. mekanize taburu, 1. revir taburu ile Katerini'de bulunan birliklerden oluşmaktadır.

Bu güçlerin yerleşme şekli şu sekildedir:

---

[184] Sp.B.Markezni, *a.g.e.*, s.202
[185] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.47-48
[186] Kafetzopulos İoannis, *a.g.e.*, s.82-96

[187] Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris, *a.g.e.*, s.50

- İki tane piyade alayı, Yenice-Vardar'nın batısına ve Skidra - Yanya'nın kuzeyine
- Katerini birlikleri, Aksos ve Yenice - Vardar'ın sağ tarafına ve kuzey bölgesine
- Alay, Pendaplatonas köyünün güney batısına yerleşmiştir.
- 3 tane ova tüfeği ve iki tane dağcı makinalı tüfeği, Yenice - Vardar'ın batı bölgesine savunma hattını koruma amacı ile yerleştirilmiştir. Diğer ova makinalı tüfeği Pendaplatonas köyünün güney tarafına yerleştirilmiştir.
- Süvari alayı Katerini ordusuna ait başka bir süvari birliği ile birlikte tüm koruma hattına dağıtılmıştır.
- Pendaplatonas köyünün kuzeyine küçük piyade orduları makinalı tüfekçilerle birlikte yerleşmiştir.
- Azbestario köyünün girişi kapatılmıştır.
- Yenice - Vardar gölünün güneyinde 22. tümen ve Neapolios gönüllü tümeni bulunmaktadır.[188]

Osmanlı ordusunun planları basitçe ve Yenice - Vardar bölgesini savunmak için kurulmuştur. Ayrıca Yunan ordusunun, Selanik'in doğu tarafına geçmesini engellemek amacı ile kurulmuştur. 19 Ekim sabahı genel merkezden gelen emirle ordu, tümenlerle birlikte doğu, kuzey ve güney yönlerinden şu şekilde taruza geçmiştir.

- VI. tümen Skidra'dan, IX. tabur Evzonon ile birlikte Dorosero-Ahladohori'den Ambelies ve Pendaplatano'ya doğru harekete geçmiştir. Ambelies köyünde düşmanla karşılaşmıştır. Bunun üzerinde çatışmaya girilmiş, buradaki çatışmaya IV. tümende destek vermiştir.
- IV tümen ağır ilerlemesinden dolayı gecikmiş olmasından dolayı Gipsohori-Milotopos'tan Aksos köyüne doğru IX. Piyade alayı ile birlikte hareket etmiştir. Öğle saatlerinde Milotopos'ta toplanarak, ikiye ayrılmışlar ve Yenice - Vardar'a doğru ilerlemeye başlamışlardır. Yenice - Vardar bölgesine akşam saatlerinde varıp orada Osmanlı kuvvetleri ile çatışmaya girmişlerdir.

---

[188] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.47-48

- III. tümen, sabahın ilk saatlerinde Esovalta - Karitissa - Yenice - Vardar ve Agios Lukas - Mellisi - Yenice -Vardar'a doğru hareket etmiştir. Kariotissa köyünde saldırıya uğramışlardır. Bu saldırıdan sonra iki tarafda savaşa ara vermiştir. Yunan kuvvetleri Mellisi köyü yakınlarındaki Aspropotamos köprüsünün yanında kamp kurmuştur. Düşmanın ani saldırısından dolayı ordu çok fazla kayıp vermiştir. II. tümenin topçuları Osmanlı ordusunun silahlı kuvvetlerinin karşı saldırısına karşı koymuştur. Fakat bu saldırı da köprüyü ele geçirmelerinde etkili olmamıştır. Bu savaş karşılıklı top atışları ile gerçekleşmiştir. Kuzey yönüne hareket eden tümenler Yenice - Vardar'da bulunan Osmanlı ordusuna karşı taarruza geçmiştir.[189]

Genel merkez Yenice - Vardar'daki bu savaştan öğlen saatlerinde haberdar olmuştur. Karitisa'nın batısında kamp kurmuş ve emirleri buradan birliklere göndermiştir.

II. ve III. tümenin topçu ve makinalı tüfek saldırılarından sonra Mellisi Köprüsü'ndeki düşman kuvvetleri dağılmaya başlamıştır. Fakat yine de çatışmalar sona ermemiştir. Bu çatışmalara rağmen Yunan askeri savunma hattını oluşturmayı başarmıştır. IV. tümen içlerinden bir ordu çıkarmış (XI. Ordu) ve Pendaplatonas köyüne doğru hareket etmiştir. Amacı düşmanın sağ tarafına saldırmaktır. Bu sayede IV. tümen topçulardan aldığı destek ile çetin geçen bir çatışmadan sonra Osmanlı ordusunun savunma hattını kırmayı başarmıştır. Osmanlı ordusu bu tümenin sağ kanadına karşı saldırıya geçmiştir. III. tümen ve VIII. taburun gösterdiği kahramanca savunmadan ötürü Osmanlı güçlerinin bu karşı saldırısını geri püskürtülmüştür. Osmanlı ordusu çok sayıda kayıp vermiştir. VI. tümen saldırıya devam ederek düşman güçleri geri püskürtmüştür.[190] Pendaplatonos köyünün yüksekliklerinde iki taburla beraber Osmanlı kuvvetlerine karşı taarruza geçmiştir. Birçok bölgeyi ele geçirerek IV. tümenle tamamen birleşmeyi başarmıştır. Evzonon birliğinin komutanı Piyade Yarbay Papadoloulos Dionisios, ordunun sağ kanadında olan fırsatı değerlendirerek saldırı emrini vermiştir. Çetin gecen bir savaştan sonra Pendaplatanos köyüne ait birçok bölgeyi ele geçirmeyi başarmışlardır. Günün akşam

---

[189] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.83-96

[190] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon,* Tomos Defteros, s.469Athina 1927,

saatlerine doğru birçok düşman gücü devirerek Osmanlı ordusunun topçularının olduğu bölgeyle Pendaplotanos köyünün güneyini ele geçirerek buraya kamp kurmuşlardır. IX. tabur Evzonon, savaşı devam ettirerek düşmanı geri püskürterek bölgeyi ele geçirmiş fakat vermiş oldukları kayıp çok fazla olduğu için daha fazla ilerlemeyerek savunma hattı oluşturarak yerlerini korumuştur. XVII. birliğin ağır hareket etmesinden dolayı Pentaplatonos köyündeki savaş alanına geç ulaşmışlardır. Fakat buna rağmen savunma hattına destek sağlamışlardır. 19 Ekim'i 20 Ekim'e bağlayan gece savaşa ara verilmiştir. Her iki ordu da savunma hattı oluşturarak savaşın sonraki gününe hazırlık yapmıştır. Gece boyunca devam eden sağanak yağmur, ölü ve yaralıların toplanmasında büyük zorluklar yaşamıştır.[191]

Evzonon Konstandinopoulou birlikleri, Platanos köyünde toplanıp Lidia köyünün savunamaya müsait duruma getirilmesi için malzeme aramaya başlamıştır. Aynı gün Dışişleri Bakanlığı, genel merkeze Bulgaristan'ın Luleburgaz zaferini ve Osmanlı ordusunun Çorlu ve Çatalca'ya doğru geri çekildiğini ayrıca Veleson'ya Sırbistan ve İpek'in Karadağlılar tarafından işgalini bildirmiştir.[192]

20 Ekim sabahı, VI. tümen XVII. piyade ordusu ile birlikte öğlen saatlerinde Pendaplatos köyünü ele geçirmiştir. Daha öncesinde ise IX. Evzonon taburu ile Osmanlı ordusunun topçuları mezarlıkta çatışmaya girmiştir. Çetin geçen bir mücadeleden sonra Osmanlı ordusunu geri püskürtmeyi başarmışlardır. Öğlen saatlerinde mezarlığın doğu tarafını ele geçirip Yenice - Vardar bölgesinin 2 km doğu tarafını ele geçirmişlerdir. Bu bölgeye savunma amaçlı 4 tane topçu yerleştirmişlerdir. IV. tümen, Yenice - Vardar'ın kuzeybatısından tüm güçleri ile saldırıya geçmiştir. Bu saldırı o kadar ani ve şiddetli bir şekilde olmuştur ki Osmanlı ordusuna büyük bir şaşkınlık ve şok yaşamıştır. II. tümen Yenice - Vardar'ın batı tarafından saldırmıştır. Öncü birlikler kendi içlerinde tekrar ikiye ayrılarak bu saldırıya başlamıştır. Osmanlı ordusu, güçlü savunmasına rağmen yapılan yoğun saldırılar neticesinde yavaş yavaş bölünmeye başlamıştır. III. tümen de ikiye ayrılarak Yenice - Vardar'ın güney tarafından Osmanlı ordusunun savunmasının en kuvvetli olduğu merkez kısmına saldırıya geçmiştir. Bölgenin dezavantajlı olması ve

[191] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.,* s.49
[192] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina, 1988, s.94

kötü hava koşullarından ötürü, bu saldırı çok ağır ve çok sayıda kayıpla sonuçlanmıştır. VI. tümenin mezarlıkta gerçekleştirmiş olduğu çatışma iyi sonuçlar doğurmuştur. Bu saldırının sonucunda bulundukları bölgeden geri çekilmişlerdir. Bu saldırıdan haberdar olan II. ve IV. tümenlerde geri çekilen Osmanlı ordusuna saldırmışlardır. Bu sayede bu tümenler Yenice - Vardar'ın bir bölgesini ele geçirerek düşmanı tamamen geri püskürtmüştür. Ele geçirdikleri bölgeye 3 tane topçu yerleştirmişler ve iki bayrak dikmişlerdir.[193]

Sağ kanattan saldıran III. tümen Yenice - Vardar'ın güney bölgesine Pralimni köyüne doğru ilerlemeye devam etmiştir. Melissi Köprüsü'nün 3 km doğusunda bulunan I. tümen genel merkezden aldıkları emirle, Aksion Köprüsü'nde toplanan Osmanlı ordusunu geri püskürtmüştür. Fakat saldırıya geçen bu tümen çok fazla yol kat edememiştir. Bunun sebebi ise aralarında yaşanan organizasyon sorunudur. Daha sonra bu tümen şehrin batısında toplanmıştır. Böylece sadece II. ve IV. tümenin saldırıları mutlak başarı ile sonuçlanmıştır. Osmanlı ordusu ciddi bir kayıp vermeyerek Aksiyon'nun doğusunda tekrar toplanmıştır.[194]

Genel merkez, 20 Ekim'de akşam saatlerinde Yenice - Vardar'a ulaşmıştır. Diğer Harekât için orduya vermiş olduğu yeni emirler şu şekildedir:

1- III. tümen Paralimni köyünde kalıp Loudia köprüsüne ordular göndermesi,

2- I. tümenin Paralimni köprüsünün doğusuna doğru ilerleyip, Aksion Köprüsü'ne ordu göndermesi,

3- II. tümen Mesiano köyünde toplanıp, Pella ve Koufalia'ya ordu göndermesi,

4- IV. ve IV. tümenlerin yerlerinde kalıp Rohana ve Ditiko köylerine ordu göndermesi yönündedir. [195]

Gölün güney tarafında, VII. tümen, Süvari tugayı ve Evzonon Konstandinopoulou birlikleri hareket halindedir. VII. Tümen, genel merkezden gelen emirle 19 Ekim'de Loudia köyüne geçmiş, Osmanlı ordusuna saldırdıktan sonra 20

---

[193] Basilios Nikolçios - Basilis K. Gunaris,*a.g.e.*, s.53-54

[194] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.52-53

[195] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon,* Tomos Defteros, Athina, 1927, s.471

Ekim'de aldığı kararla XIX. piyade alayı ile Plati köyüne ve Demir yolu Köprüsü'ne ilerlemiştir. VIII. Evzonon taburu ile Loudia'ya köyü yolundaki köprüye gitmişlerdir. Fakat bu tümenin saldırısından önce VIII. Evzonon taburu Osmanlı ordusunun saldırısına maruz kalmıştır. Bu saldırı Lianovergi'nin doğusunda gerçekleşmiştir. Burada bulunan bir izci taburu da bu saldırıya destek vermiştir. Fakat VIII. Evzonon taburu karşı saldırı açmış ve bu karşı saldırı sonucunda Osmanlı ordusunu geri püskürtmeyi başarmışlardır. Osmanlı ordusu Plati köyüne doğru geri çekilmek zorunda kalmıştır. Plati köyünün yükseklerinde VII. tümenin XIX. ve XX. alayları düşmanla çatışma halindeydi. Topçuların vermiş olduğu destek ile düşman ordusunu geri püskürtüp Loudia'daki tren yolu köprüsüne doğru çekilmek zorunda bırakmışlardır. Savaş bu şekilde devam ederken Osmanlı ordusu Loudia'nın kara yolu köprüsünü geçerek VIII. Evzonon taburuna saldırmıştır. Bu saldırıya karşılık veren Yunan kuvvetleri Osmanlı ordusunun geri çekilmesine neden olmuştur. Bu geri çekilmeden sonra başka bir çarpışma gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine tümenler Plati köyünün yakınlarında toplanmışlardır. VIII. Evzonon taburu kara yolu Köprüsüne doğru ilerlemiştir. Yunan ordusunun savaşa ara verdiğini gören Osmanlı ordusu tren yolu köprüsünü ele geçirmek üzere saldırıya geçmiştir. Bu saldırıya karşılık veren VII. tümenin topçuları köprüye ulaşmalarını engellemişlerdir. Platanos köyünden Kimina köyüne doğru ilerlemekte olan Evzonon, Konstandinopoulou birlikleri Kimina köyüne ulaşıp orada kamp kurmuşlardır. İzci birlikleri Evzonon birlikleri ile beraber Osmanlı ordusunu geri püskürttükten sonra Aksio Nehri'ne doğru devam etmişlerdir. Süvari tugayları Aleksandria'dan Evzonon birliklerini karşılamak üzere doğuya doğru ilerlemişlerdir. Loudia Nehri'nin batısına yaklaştıklarında orada kamp kurmuşlardır. Öncü birlikler Kimina köyüne doğru ilerlemeye devam etmiş ve orada köye yerleşmiş olan küçük bir Osmanlı kuvveti ile karşılaşmıştır. Aynı günün gecesinde tüm tugay Klidi köyünde kamp kurmuştur. Bu şekilde VII. tümen ve Süvari tugayları Aksio Köprüsü'ne doğru geri çekilen Osmanlı kuvvetlerini takip etmemişlerdir. Bunun nedeni çok şiddetli yağan yağmur ve VII. tümen ile Süvari birliklerinin arasındaki iletişim kopukluğudur.[196]

[196] Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris, *a.g.e.*, s.59-62

Thesalya ordusuna cephane ve yiyecek sağlamak tartışılan bir sorun haline gelmiştir. Cephede çatışmalar devam ederken siyasilerle askerin arasında ordunun hangi yöne doğru ilerleyeceği hususunda anlaşmazlık çıkmıştır. Başbakan Venizelos ordunun Selaniğe gidip Selaniği kurtarmasını talep ederken, Konstantinos ise ordunun Makedonya'daki Türk birlikleri ile mücadale edilmesini istemiştir. Türk ordusundan on bin kadar askerin Verya ve Selanik'e doğru ilerledikleri haberi gelince Konstantinos hemen ona göre davranmaya karar vermiştir.[197]

3.9. Yunanlılar Tarafından Selanik'in Teslim Alınması

Yenice - Vardar Savaşı'nda alınan galibiyet, Yunan ordusuna Selanik şehrinin giriş yolunu açmıştır.

Yunanistan'da Konstandinos ve Venizelos arasındaki görüş ayrılığı sebebi ile ikileme düşülmüştür. Prens Konstandinos, orduyu Manastır üzerine göndermek isterken, Venizelos ise Selanik şehrine gönderilmesi taraftarıydı. Prens Konstandinos'un Manastır üzerindeki baskısı Yenice - Vardar zaferinden sonra Manastır'da bulunan Türk askerlerinin korkarak dağılacaklarına olan inancından kaynaklanmaktaydı.[198]

Yunan ordusunun tarihinde ilk defa, başbakanla genelkurmay başkanı arasında ciddi bir tartışma yaşanmıştır. Tartışmanın konusu, Selanik şehrinin alınması üzerineydi. Kozani'de bulunan ordunun Selanik şehrine ulaşması için iki yol vardı; bunlardan biri Beria - Selanik, diğeri ise Amintio - Manastır yoludur. (Amintio, o dönem Soroviç ismiyle bilinmekteydi)

O günlerde, F.Nikoğlu, Sofya'daki büyükelçilikten Atina'ya gönderilmişti. Filipopoli'de yaşayan Bulgar ordusunda görevli Yunanlı bir doktor olan F. Nikoğlu Bulgar yetkililerden çok önemli bazı bilgiler edinmişti. (Bulgar General Todorof, Bulgar ordularına verdiği emir, Yunan ordularından önce Selanik şehrine varmaları ve şehri ilhak etmeleriydi.) Bu bilgi büyükelçiliğe ulaşır ulaşmaz Atina yönetimine haber verilmiştir. Dönemin başbakanı Elefterios Venizelos, Dışişleri bakanı Lampro

[197] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.41-42
[198] Sfetas Spiridon, *a.g.e,*. s.491

Koromila'ya, tehlikenin boyutunu Genelkurmay Başkanlığı'na iletmesi için emir vermiştir. [199]

Yenice - Vardar Savaşı'ndan galibiyetle ayrılan Yunan ordusu, gerekli tüm hazırlıkları yaptıktan sonra, Aksio Nehri'ni geçerek Selanik'e doğru yol almıştır. Savaşlardan ötürü Osmanlı ordusu yol üzerindeki köprüleri kullanılamayacak hale getirmiştir. Sağanak yağmurlardan ötürü gerçekleşen taşkınlıklardan dolayı Yunan ordusu, yanında taşıdıkları ağır mühimmatı, daha hızlı yol alabilmeleri için geride bırakmak zorunda kalmıştır. 21 Ekim'de Yunan Genelkurmayı, tümenleri 23-24 Ekim tarihlerinde Aksion üzerindeki bölgelerden hareket ettirmiştir.[200] (bkz.Harita No: 7)

Aynı zamanda tümenlere, yukarıdaki yol haritası üzerinden devam ederken yol üzerinde rastladıkları, kullanabilecekleri her türlü malzemeyi toplamaları emri verilir. Genel merkez, orduya yardım ve destek verilmesi konusunda Savunma Bakanlığı'ndan Selanik bölgesini, Osmanlı ordusuna karşı koyabilmek için destek birlikleri istemiştir. 23 Ekim günü genel merkez Yanya'dan Adendro köyüne doğru ilerlemiştir. Dışişleri Bakanlığı, Bulgaristan ordusunun Dimetoka'nın yaptığı işgali genel merkeze bildirmiştir. Bu şekilde Makedonya'da olan Osmanlı ordusunun İstanbul'la olan bağlantısı kesilmiştir. Aynı bakanlık genel merkezi Selanik'in durumundan ve Osmanlı ordusunun savaşmaktan vazgeçerek Selanik şehrini teslim etmeye hazır olduğunu da bildirmiştir.[201]

Genel Merkezin emri ile tüm tümenler 21 Ekim ile 23 Ekim tarihleri arasında şu şekilde hareket etmiştir: Süvari tugayı Klidi köyünden Kimina köyü aracılığıyla Halastra'ya gitmiş buradan da Doğuya doğru ordular göndermiştir. Evzonon Kontandınopoulou birlikleri Kimina'dan Vrahia köyü aracılığıyla Perteni'ye ulaşmış ve içerisinden küçük bölüm ayırarak Aksion'nun doğusundaki demiryoluna göndermiştir. Osmanlı ordusunun köprüye vermiş olduğu zarardan ötürü, bu ordu nehrin batı kıyısından yola devam etmek zorunda kalmıştır. Sonrasında Vrahia köyü aracılı ile tekrar Halastra'ya geri dönerek, orada kamp kurmuştur. 24 Ekimde ordunun Aksio bölgesine ulaşma çabaları devam etmiştir. VI. ve IV. tümenler Agio

---

[199] Grigoriyadi, Fivu, *İstoria Tis Sighronis Elladas 1909-1940*, Atina, 1972, s.144.
[200] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.56
[201] Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris, *a.g.e.*, s.65-72

Petro ve Koufalia'ya doğru hareket etmişlerdir. Bu bölgelere savunma çemberi kurmuşlardır. I. tümen bir taburunu AksioNehri'nin doğusuna yönlendirmiştir. II. tümen Aksio nehrinin demir yolu köprüsüne doğru ilerlemiştir. Bir taburda nehrin doğusuna doğru ilerlemiştir. Fakat III. Tümen Askio'yu geçememiştir. Bunun nedeni ise yıkılmış olan köprünün tamiratının tamamlayamamış olmalarıdır. VII. tümen köprünün tamiratını tamamlamıştır. İzci birliklerin Sindo'ya ve devamında Evzonon Kontandinopoulou birliklerinin Sindoya geçmesini sağlamışlardır. Süvari tugayı genel merkezden aldığı emirle; Aghialos ve Vatilakkos köyleri aracılığıyla Pikrolimni köyüne doğru ilerlemiştir. Tugaydan gelen bilgilere göre Mikrokabos köyünde Bir Osmanlı taburu, Neohorouda köyünde 4 tabur ve 10 topçu Osmanlı kuvveti ve Oerokastro köyünün doğusunda sayısı tam olarak belirlenemeyen Osmanlı ordusu konuşlanmıştır. Süvari tugayı ile birlikte VII. tümen de Aksio ve Sindos köylerine doğru ilerlemiştir. [202]

Gelen bilgilere göre düşman ordu, Selanik'in kuzeybatısında toplanmıştır. Orada savunma hattı kurmuştur. Genel merkez 24 Ekim' de ordusuna şu emirleri vermiştir:

a) VI. Tümen Mikrokampos köyünde toplansın ve Monolofos köyüne doğru ordular göndersin II. tümen Aksio'nun Demir Yolu Köprüsü'nden Pournari köyünün güneydoğusuna doğru hareket etsin

b) IV. Tümen Aksio'dan hareket edip Vatilakkos Köyüne doğru hareket etsin ve Mesisohori'ye doğru birlikler göndersin.

c) I. tümen Agios Athanasios köyünün kuzeyinde toplanıp Neohourouda köyüne birlik göndersin

d) III. tümen de I. Tümeni takip ederek Agios Athanasios köyünün güneyinde toplanıp Diavata köyüne doğru birlik göndersin.

e) VII. Tümen Aksio'nun doğusunda toplansın, Diavata köyüne doğru birlik göndersin.

f) Evzonon Konstandinopoulou birlikleri Sindou'da toplanıp Selaniğe doğru birlik çıkarsın.

---

[202] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon*, Tomos Tritos, Athina 1927, s.476-480

g) Süvari tugayı Pikrolimni köyünde toplanıp Mesisohori ve Drimo köylerine birlik göndersin.

Genel merkezde 25 Ekim günü öğle saatlerinde Gefira köyüne doğru hareket etmiştir.[203]

Savunma Bakanlığı, genel merkeze gönderdiği diğer bir telgrafla yeni kararları bildirmiştir. Bu yazı Yunan ordusun Selanik'e hızlı girişini sağlamıştır. Ayrıca büyük güçlerin Selanik üzerinde almış olduğu kararlar Osmanlı ordusunun Selanik şehrini teslim etmesinde büyük rol oynamıştır. (Genel Merkezden gelen emirlerle Yunan ordusu şu şekilde hareket etmiştir. (bkz. Harita No:8)

Daha sonra Dışişleri Bakanlığı'nın Genelkurmay Başkanlığına göndermiş olduğu yeni bilgilere göre Selanik halkı, Yunan ordusunun Selanik'e girişini beklemektedir ve Agios Dimitrios Kilisesi'nde şükran kutlaması yapılacaktır.[204]

25 Ekim 1912 tarihinde Hasan Tahsin Paşa, iki subayını, Refik Bey ve Halil Efendi'yi Yunan ordusu karargâhına gönderimiştir. Bu iki subay Hasan Tahsin Paşa'nın Selanik şehrini Yunanlılara teslim etmek istediğini bildirmiş, bu durum hemen genel merkeze iletilmiştir. Genel merkez bu yeni bilgiyi büyük güçlerin elçiliklerine anında birer yazı ile bildirmiştir Selanik şehrinin batısında bulunan Gefira(Topsin) köyünde bir konakta Yunanistan adına V. Dusmanis komutanı I. Metaksas, Osmanlı İmparatorluğu adına ise Hasan Tahsin Paşa 26 Ekim tarihinde bir araya gelerek Selanik şehrinin teslim antlaşmasını imzalamıştır.

26 Ekim 1912 tarihinde Selanik Teslim Antlaşması imzandıktan hemen sonra prens Konstantinos Selanik çevresinde bulunan birliklerin komutanına gece yarısı saat 03:00' te bir tegraf çekmiştir:

"Generalim

Sizi bilgilendiriyorum, bu saatten itibaren Apostolar köyünün yanında bulunan süvari birliklerimiz hemen harekete geçerek Selanik şehrine ulaşsınlar.

---

[203] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.111-112

[204] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia,* Leksikon-Tomos Tritos. Atina 1927, s. 475-496
(Ayırca Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris, *a.g.e.,* s.55-75 Arasında çok geniş kapsamlı olarak anlatılmıştır. Bu çalışma sırasında incelediğim kaynakların tamamına yakını Selanik şehirinin ele geçirilmesini incelemiş bütün eserler çok büyük bir kahramanlık örneği olarak vermektedir.)

Bu bizim ordumuz için bir gurur günüdür. Sizi ayrıca bilgilendirmek istiyorum bende şu anda sizin gibi ardumun başında hereket halindeyim, şu ana kadar herhangi bir karşı koyma ile karşılaştığınızı düşünmüyorum.

Selanik şehrine ulaşana kadar ordunuzu hiçbir şekilde durdurmadan hareket etmenizi istemekteyim, ancak yolda herhangi bir askeri zaruret olursa durmanızı onun dışında tüm gücünüzle hareket etmenizi istiyorum.

Yunan Orduları Generali

Konstantinos

Sparta Dükü. ''[205]

İmzalanan antlaşma metni, günümüzde Selanik Askeri Müzesinde Sergilenmektedir.[206] (bkz. belge no: 22) Antlaşma maddeleri şöyledir:

1- Osmanlı Devleti'nin silahları kendileri tarafından alınıp ve bir depoya konularak Yunan ordusunun mesuliyeti altında muhafaza edilecektir ve bu konuda bir tutanak tanzim olunacaktır.

2- Osmanlı askeri kısmen Karaburun'da ve kısmen Topçu Kışlası'nda iskân edecek ve Selanik idaresi tarafından idare edilecektir.

3- Selanik şehri barış antlaşması imzalanmasına kadar Yunan ordusu tarafından işgal edilecektir.

4- Bütün askeri erkân, amirler ve subaylar kılıçlarını muhafaza etme ve Selanik'te serbest kalma iznine sahiptir. Söz konusu askeri amierler ve subaylar harp devam ettiği müddetçe ne Yunan ordusuna ve ne de onun müttefiklerine karşı silah kullanmayacaklarına söz vermiştir.

5- Vilayetin mülki erkânı ve saire memurları serbest olacaktır.

6- Jandarma ve polisler silahlarını taşıyacaktır.

---

[205] Pais Krofora, *İ Valkaniki Agones Politiki Ke Stratiotiki İstoria Ton En Makedonia Valkanikon Polemon*, Athina 1915, s.94-95

[206] 26-Ekim-1912 tarihi gece saat 23:00 sularında Prens Kontandinos'un yaveri Yüzbaşı İ. Metaksas Konstandinos adına Selaniğin teslim protokolünü imzalar. 27-Ekim-1912 saat 02:30 sularında Pres Konstandinos bir telgrafla Selanik'in teslim alındığını Venizelos'a bildirir. Telegraf hatlarında olan bir aksaklık neticesinde daha önce Yunan Ordusu'nun hareketi konusunda tartışan iki lider basit bir geçikme ile zaferi kendi adına yazdırmayı başarmıştır. Venizelos haklı çıkmış fakat Selanik Şerhinin teslim antlaşmasından Pren Konstandinostan sonra haberi olmuştur. Basilios Nikolçios- Basilis K. Gunaris,*a.g.e.*, s.74-75

7- Karaburun silahları depoya konmuş Osmanlı askerlerinin ikamet mahalli olacaktır. Karaburun toplarıyla, mühimmat Osmanlı ordusu tarafından iptal edildikten sonra Yunan ordusu muhafaza edecektir.

8- Birinci maddenin muhteviyatı ekimin yirmi yedinci cumartesi gününden itibaren iki gün zarfında icra olunacaktır. Mezkûr süre Yunan ordusu başkumandanının muvafakati ile uzatılabilecektir.

9- Bu durum barışın imzalanmasına kadar devam edecektir.

10- Osmanlı jandarma ve polis memurları yeni karara kadar vazifelerine devam edecektir.

Selanik: 26 Ekim 1912

Yunan Prensinin Delegeleri — Osmanlı Ordusu Komutanı

V. Dusmanis, I. Metaksas — Hasan Tahsin

Selanik Şehri Teslim alınınca 26.000 asker, 70 makinalı, 30 top, 1200 at ve birçok savaş mühimmatı Yunan Ordusunun eline geçmiştir.[207]

28 Ekim 1912 tarihinde Bulgar ordusu Yunan ordusundan yirmi dört saat sonra Selanik şehrine ulaşmıştır. Selanik şehrinin girişine kamp kuran Bulgar ordusunun Ege Denizi'ne inmesinde hiçbir engel yoktur. Bu durumun farkına varan ve artık gücü kalmayan Hasan Tahsin Paşa, Yunan ordusunun şehri sonuna kadar savunacağına inanıyordu. Yunanlılar da Selanik'ten sonra Kavala ve Dedeağaç'ı da kolayca ele geçirecekleri fikrine kapılmıştı. Bulgar kralı Petro, Selanik şehrinin gölgelerinde kaldıkları sürece Bulgaristan'ın Makedonya hayalinin gerçekleşmeyeceğini söylüyordu. 36.000 Bulgar askerinin Selanik şehrine kadar gelerek hiçbir şey yapmadan beklemelerinin büyük bir yanlış olduğunu düşünüyordu. Bulgaristan hükümeti uzun süren Selanik tartışmlarından sonra bu durumu zorda olsa kabullenmiştir. Bunun sorumluluğunu Avrupa'daki büyük güçlere dayamış ve Avrupa ile olan ilişkilerini sınırlandırmıştır.[208]

---

[207] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.59

[208] Pais Krofora, *İ Valkaniki Agones Politiki Ke Stratiotiki İstoria Ton En Makedonia Valkanikon Polemon*, Athina 1915, s.129-140

3.10. Batı Makedonya'da Tasfiye Harekâtları

Konstantinos, orduyu Bulgar tehlikesinden korumak için, Koriça birlikleri başkanı Ali Rıza Paşa'ya teslim olmasını ve Anadolu'ya gitmesini bildirmiş fakat Ali Rıza Paşa bu teklifi geri çevirip Kastoria'yı ele geçirmiştir. I süvari alayının verdiği bilgilere göre, Türkler Koriça bölgesinden çekilip Yanya'ya doğru yol almıştır.[209]

Epir'de Yunan ordusu ele geçirilmesi zor sanılan Bizani Kalesi'ni kuşatmış, ocak ayından itibaren orada bulunan ordunun komutası bizzat Konstandin tarafından yapılmıştır. Uzun süren kuşatmanın ardından 2 Şubat'ta kale düşmüştür. Devamında 8. Tümen ilerleyerk Argirokastroyu ele geçirmiş ve bu şekilde Yunan ordusunun zaferleri ile savaş sona ermiştir. Bu zaferlerin ardından, 5 Mart 1913'te Kral Georgios'un bir suikastle Selanik'te öldürülmesi Yunan halkını derinden üzmüştür. Suikastı düzenleyen Serez'den Alksandros Skinas, şizofen hastası bir kişidir. Mahkemeye çıkarılacağı zaman pencereden atlayarak intihar etmiştir. Bundan dolayı suikastin neden gerçekleştirildiği öğrenilememiştir. Fakat genel inanış; bu suikasti yabancıların organize ettiği ve Prens Konstandi'nin tahta çıkması için yapıldığıdır. Konstanti'nin Alman yanlısı olması bu düşünceyi kuvvetlendirmektedir. Tahta çıkan Konstandi'nin zaferleri halk tarafından sevilmesine yol açmıştır. Önemli bir özelliği ise Bizans imparatoru Konstandin ile aynı ismi taşımasıdır. Bu benzerlik halkın diğer Yunan topraklarının da ele geçireleceği fikrini benimsemesine neden olmuştur. Yeni kralın yemin töreni de Bizans adetlerine göre 8 Mart 1913 tarihinde gerçekleşmiştir.[210]

3.11. V. Tümenin Hatası

Karargâhın emrine göre, V.tümen Selanik'e doğru ilerleyecekti. Tümenin başında Mateopulos bulunuyordu. Karargâh bu tümenden hiçbir şekilde mağlubiyet istemiyordu. Çünkü mağlubiyet durumunda bütün taarruz planları altüst olacaktı.

Manastır'daki Türk birliklerinin zayıf olduğu haberleri, Mateopulos'u az da olsa rahatlatmıştı. Fakat beklenmedik şekilde Türk topçu ateşiyle karşılaşmışlardır.

[209] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.* s.68
[210] Thedoros Katsulakis-Kostas Tsantinis, *Epanastasi tou '21 Sta Sxolika Balkaniki polemi Eghiridia ton Balkanikon Kraton*, Atina s.55

Buradaki çarpışmadan sonra V. tümen Kozani'ye kaçmak zorunda kalmıştır. Buralarda yaşayan Hristiyan nüfusu da paniklemiştir. Tüm gayeretlere rağmen V. tümen Türk ordusu karşısında başarısız olmuş ve geri çekilmiştir.[211]

3.12. Koriça Harekâtı

Genel karargâh ordu birliklerini oluşturmuş ve Koriça Harekâtının sürdürülmesi için karar almışıtır. Edinilen bilgilere göre; Türk birlikleri on üç taburdan oluşuyor ve Morava bölgesinde bulunuyordu. Burada yapılan çatışmalarda Türk birlikleri kısa bir süre de olsa başarılı olmuş ancak daha sonraları V.ve VI. tümen Bigliça ve Kapestiça bölgelerini ele geçirmiştir. Ardından Disniça'ya doğru yola çıkmışlardır. Koriça'da da yapılan çetin çatışmalardan sonra Yunan birlikleri Türk birliklerini bozguna uğratmayı başarmış ve Koriça'yı kurtarmışlardır. Batı Makedonya'nın kurtarılması genel karargâhın, Epir ve Selaniğe doğru ilerlemesine yol açmıştır.

Yunan ordusu, Tesalya ve Makedonya'da 81 subayı ile 682 piyade erini kaybetmiş. 87 subay ile 3583 piyade eri de yaralanmıştır.[212]

3.13. Epir Cephesi

3.13.1. Sapuncakis'in Hücuma Geçmesi

Epir cephesindeki çatışmalar, yol eksikliği ve yürünebilecek arazinin az olmasından dolayı çok sıkıntılı geçiyordu. Epir'de ulaşımı sağlayan tek yol Arta yolu olup bu yol Yanya'ya çıkıyordu.

Epir ordusunun başında bulunan Sapuncakis, genel karargâhın emrine uymayarak savunma rolünü terk ederek hücuma geçme kararı almıştır. Asker sayısının yetersiz olmasından dolayı böyle bir karar yanlıştı. Ordu 10.500 askerden oluşuyordu ve Amvrakiko Körfezi'nden Meçovo'ya kadar olan bölgeyi kontrol

---

[211] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.134-139; Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.60-64

[212] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.90-91

etmek zorundaydı. Epir ordusunun başta gelen sıkıntılarından biri, teçhizat eksikliğiydi. Osmanlı ordusunun kontrolünde bulunan Menidi ve Koprena köyleri erzak ve mühimat yükleme için merkez olarak belirlenmişti fakat bu Yunan ordusu için tehlike oluşturuyordu. Epir ordusuna karşı savaşan Yanya ordusu komutanı Esat Paşa'nın sıkıntısı ise, Ege'den takviye birlik getirememesidir. Çünkü Ege, Yunanistan'ın hâkimiyeti altındadır. Yanya birlikleri 23. tümen, 23. redif ve bazı Arnavut-Türk birlikleri olmak üzere, Makedonya ordusuna bağlıydı. İki cephenin arasındaki fark ise; Yanya'yı koruyan duvarın bulunmasıydı. Durum böyle olunca Epir ordusu için taarruz daha da zorlaşıyordu.[213]

Olumlu çarpışmaları gören Savunma Bakanlığı Epir Ordusu'na Bağımsız Girit Birliği'nden 2000 kişilik takviye grubu göndermeyi ihmal etmemiştir. Anlaşılacağı üzere Savunma Bakanlığı karşı hücumu desteklemiş ve Epir ordusuna da tüm Epir'in kurtarılmasını emretmiştir. Genel karargâhın hedefleri arasında Preveza ve Kserovunyo'nun kurtarılması da vardı. Çünkü bunlar gerçekleşince erzak ve mühimat sorunu da halledilmiş oluyordu. Preveza şehrinin ele geçirilmesi için Spiliadi kumandası altındaki birlikler hazırlanmıştı.[214]

3.13.2. Preveza Savaşı

Preveza'nın kurtarılması Epir ordusu için teçhizatlandırma merkezinin oluşturulmasının yanı sıra denizden takviye birliklerin getirilmesine, Yunan birliklerinin güneydeki tehditlerinin yok olmasına ve kuzeye doğru ilerlemesine yol açacaktı. Yunan birlikleri 20 Kasım 1912'de Türklerin savunma çizgisi olan Nikopolis'e doğru yola çıktılar. Türk öncü kolları Amvrakiko Körfezi'nde Yunan birliklerine saldırmış fakat yine geri çekilmek zorunda kalmışlardı. Bu çatışmalarda Yunan birliklerine İyonya Kaderi adı altında bir örgüt de destek vermiştir. Çetin geçen çatışmalardan sonra Türklerin savunma yeri olan Nikopolis alınmıştır.[215]

Artık Preveza Kalesi Yunan kuşatması altındaydı. Türk birlikleri komutanı Mehmet Asaf, 810 kişilik askeriyle savaşı sürdürmeyi planlıyordu fakat büyük

---

[213] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.93

[214] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.,* s.90-96

[215] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.146

güçlerin konsoloslarından, savaşı sonlandırma uyarıları geliyordu. Sonuna varılan bu çarpışmanın anlamı kalmamıştı. Sonuç olarak Türk komutanı ikna olmuş ve 21 Ekim'de Spiliadis, Mehmet Asaf ve konsolosların arasında teslim protokolü imzalanmış, Preveza Kalesi'ne beyaz bayrak çekilmiş, orada bulunan Türk askeri silahsızlandırılmıştır. Saat 14:^{00}'de Piyade Binbaşı Dimitios Dulis Preveza şehrine ordusuyla beraber girmiştir.[216]

3.13.3. Anogyo ve Pentepigadya'da Çatışmalar

Kserovunyo'nun kurtarılmış olması karargâhın işlerini epeyce kolaylaştırıyordu. Karargâh birlik derecesinde iki bölük oluşturmuştu. Sol bölük Yanya bölgesine gidecek, sağ bölük de Gorgomilos'a gidecekti. Anogyo bölgesinde bulunan Türk birlikleri Yunan birliklerine saldırmış fakat olumlu sonuç alamamıştı. 23 Ekim'de kurulan bölükler "Askerî Kol" adını almışlardır.

Olumsuz hava şartlarına rağmen Türklerin ateşi hiç kesilmiyordu ve bu taarruz karşısında 10.tümen çareyi kaçmakta bulmuştu. Sol kol birlikleri ise Beş Kuyulu'da Türkleri geri püskürtmeyi başarmıştır. Diğer taraftan Meçovo birlikleri Meçovo'yu kurtarmıştır. .Kısa bir süre sonra da Yunan ordusu bütün Kuzey Epir'i kurtarmayı başarmıştır.[217]

3.13.4. İkincil Harekâtlar ve Pesti Savaşı

Harekâtların ertelenmesinden sonra Epir ordusu askeri birliklerin ve levazım dairelerinin ön hazırlıklarına başlamıştı. Çünkü ileride Yanya taarruzu başlayacaktı. Epir komutanlığı, Yanya'nın kuşatılması için bir dizi ikincil taarruz planlaması hazırlamıştı. 24 Kasım' da II. tümen'e bağlı kara birlikleri Delvino'ya doğru hareketlenmiş fakat Türk ateşiyle karşılaşınca geri çekilmiştir. Yanya'nın kurtuluşunun gerçekleşebilmesi için Makedonya'da bulunan birliklerin Epir'e

---

[216] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.,* s.98-99; *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopediai*, Leksikon-Tomos Pemptos. Atina 1927, s. 398-401

[217] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopediai, Leksikon-Tomos Pemptos*, Atina 1927, s. 289-293; *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.149-151

aktarılması gerekiyordu. Bu bağlamda Yanya taarruzunda yer almak için II. tümen de Selanik'ten Şefik Bey Hanı'na gelmişti.[218]

Epir ordusu belirli bir sıra doğrultusunda emirler hazırladı. 24 Kasım 1912 tarihinde genel bir emir vererek bunları uygulamaya geçirdi. Buna göre, II. tümen hareketın merkezini oluşturacaktı, sol koldan hücuma geçecek, diğer küçük birlikler de bu tümene destek verecekti. Gerçekleşen şiddetli çatışmalardan sonra 30 Kasım 1912 tarihinde, Pesti Savaşı'ndan galibiyetle ayrılmayı başardılar. [219]

Yanya'nın doğusu ile güneydoğusunda savunma yapan Türk birliklerinin engellenmesi karargâhın genel planı kapsamındaydı. Yunan birlikleri Drisko ve Dafnula'ya doğru ilerliyordu. Bu sırada Türk birlikleri ile karşılaştılar ve burada yaşanan çatışmalardan sonra Türkleri Dafnula'dan çıkarmayı başardılar. Bu süreçte Türklere takviye birliklerin katılması olumlu sonuç vermedi. Meçovo birliği, komutandan habersiz ilerleyerek Türkleri Drisko'dan atmayı başardı. Burada Türkler birçok savaş malzemesini de bırakmıştı. Dafnula ve Drisko'nun kurtarılması genel karargâh açısından olumlu karşılanmışsa da barış antlaşması imzalanmadan Yanya'nın kurtarılması da gerekiyordu. Hücum tarihi 26 Kasım olarak belirlenmişse de II. tümenin toplanamamasından dolayı bu saldırı gerçekleşmemiştir. Pesti'de savunma yapan Türk birlikleri için, iki birlik hazırlanmıştı. Yunan birlikleri taarruza geçmiş, uzun süren çarpışmalardan sonra Peste Yunan ordusunun eline düşmüştür. Peste Savaşı'nın bitmesiyle Yunan ordusu Yanya'nın kalelerinin önüne yaklaşmıştır.[220]

3.13.5. Yanya Savaşı

İlk Taarruz: Bizani Savaşı

Epir ordusu komutanlığı, 30 Kasım 1912 tarihinde, II. tümen, Manolia'ya, Dodoni'ye oradan da Agios Nikolaos'a doğru hareket edecekti. B. Apospasma (II. Karışık) taburuna bulundukları yerlerden hareket etmemelerini söylemiştir. Apospasma Oliçika, Megali Çuka'ya, Apospasma Paramantan ve Meçovu diğer

[218] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.103
[219] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.161-162
[220] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.*, s.105

birliklerden daha önce Dorisko'nun yükseklerine yerleşecekti. Kuzeydoğuda bulunan Türk birlikleri çok fazla karşılık vermeden geri çekilmiştir.[221]

Sapuncakis'in planı, saldırıya geçmeyi öngörüyordu. Harekât, Bizani'den başlayacaktı. İlk etapta Oliçika birlikleri Büyük Çuka taraflarına gidecek, Meçovo birlikleri ise Türk birliklerini Drisko ve Dafnula tepelerinde meşgul edecekti.

İlk taarruz Epir ordusu tarafından 1 Aralık 1912' de yapılmış, daha sonraları çok kanlı çatışmalar yaşanmıştır. Bu çatışmalardan sonra Yunan ordusu Küçük Bizani'ye doğru ilerlemeyi başarmış, Türkler ise Büyük Rahi'yi ele geçirmiştir. Yunan takviye birliklerinin gelmesiyle burada bulunan II. tümen rahatlamıştır. Burada yapılan ilk çatışmalar, Epir ve Makedonya'ya takviye birliklerin gelmesi gerektiğini gösteriyordu. Yunan ordusu ilk etapta Türk birliklerin karşısında zafer kazanamamıştı. Konstantinos, Savunma Bakanlığı'na yazdığı mektupta bu durumun sorumlusunun Sapuncakis olduğunu belirtiyordu.[222]

3.13.6. İkinci Harekât Dalgası

Başarısız taarruzdan Sapuncakis sorumlu tutulduğu için ilk etapta kurmaylar değiştirilmiştir. IV. tümen Epir'e ulaşmış, Larisa ve Arta'dan da ağır toplar getirilmişti. Hücumun hangi taraftan yapılacağı konusunda da Sapuncakis ve Kallaris anlaşamamıştır. Hazırlıkların devam ettiği sırada Savunma Bakanlığı, ani bir kararla Sapuncakis'i görevden alıp yerine Konstantinos Moshopulos'u atamıştır.[223] Konstantinos, Epir ordusunun komutanı olarak atanmasına rağmen birliğe gelen Sapuncakis harekât kararı almıştır. Sapuncakis'in bu tavrı çok eleştirilmiştir. 7 Ocak'ta yapılacak olan taarruz için hazırlıklara devam edilmiştir. Sağ, sol ve orta cephedeki tümenler hazırdı. Kaneta, Büyük Çuka ve Krifovo'da 42.000 asker bulunuyordu. [224]

Diğer taraftan Türk ordusu ise beş tümenden ve 30.000 askerden oluşuyordu. 112 adet topun bulunduğu taarruz başlamış, Yunan askeri bazı tepeleri ele geçirmiş

---

[221] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.165
[222] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.,* s.112-116
[223] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, B.Tomos, Atina 1988, s.123
[224] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.,* s.123

ve Küçük Bizani'ye doğru ilerlemiştir. Aetorahi'de savunma yapan Türk birlikleri geri çevrilmiştir.

IV. Tümen, Manolyasa bölgelerini ele geçirmişti. Kar yağışı ve soğuk hava Harekâtı büyük ölçüde engelliyordu. Epir ordusunun saldırıları olumlu bir sonuç vermemişti ve ordu çıkmazdaydı. Aynı zamanda mühimmat ve beslenme sorunları da mevcuttu. [225]

3.13.7. Epir Ordusunun Yeniden Düzenlenmesi

10 Ocak 1913'te Konstantinos ordunun yönetimini ele almak için Epir'e geldi. .Konstantinos başbakana, krala ve Savunma Bakanlığı'na yazdığı mektuplarda ordunun bu kötü durumda olmasının tek sorumlusunun Sapuncakis olduğunu belirtiyordu. Harekâtla ilgili yapılan yanlışlıkların arasında taktik sorununun olduğunu, düşman gücü hesaplanmadan hareket edildiğini dile getiriyor ve bu problemlerin giderilmesi için zaman ve desteğe ihtiyaç olduğunu söylüyordu.

Solda, 2. kara ordusu, General Moshopulos Konstandinos öncülüğünde Oliçika ve Manoliasa bölgesinde 3 birlikten oluşan bir kuvvetten oluşmaktadır.

3. birliğin başında Albay Deligramatikas Nikolaos bulunmaktadır. 6 bölük, 8 makinali tüfek, 10 topçudan oluşmaktadır.

2. birliğin başında Albay Giannakitças Giannis vardır. 8 bölük 14 makinalı tüfekten oluşmaktadır.

1. birliğin başında Andoniadis Dimitrios vardır. 6 bölük, 8 makinalı tüfek, 8 topçudan oluşmaktadır.

Merkezdeki II. tümenin başında General Kallaris Konstandinos vardır. 8 makinalı tüfek,12 topçu ve mekanize birlikten oluşan bir orduya komuta etmektedir.

Sağda I. orduya General Sabuncakis Konstandinos[226] komuta etmektedir

8. tümene Albay Mateopulos Dimitrios komuta etmektedir. 2. Evzonon alayı ve mekanize birlikten oluşmaktadır.

---

[225] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopediai, Leksikon-Tomos Tritos*, Atina, 1927, s. 597

[226] 1846 yılında Navpliyo'da doğdu.1865 yılında Harp Okulu'ndan mezun oldu. İngiltere, Fransa ve Almanya'da öğrenim gördü.1897'de Yunan -Türk savaşında Genelkurmay başkanıydı. I Balkan Savaşı'nın patlak vermesiyle Epir'de korgeneral görevini üstlendi. Yanya'nın kurtuluşundan sonra emekli oldu. 1931 yılında vefat etti.

6. tümende Albay Miliotis Komninos vardır. 3 birlik, 4 topçudan oluşmaktadır.

Karışık Meçovo tugayına, Albay Papakiriatcis Giannis komuta etmekte olup 6 birlik, 6 topçu, Epir Süvari alayından oluşmaktadır.

Epir alayının 3. bölüğü topçular; 6 ova, 2 ağır top,

Aheronta birlikleri: 4 bölük, 4 makinali tüfek, 5 top

Preveza birlikleri; 2 bölük

Himarras; 1 bölük, 2 makinalı, 2 topçudan oluşmaktadır.

Epri'deki Yunan kuvvetleri; 762 subay 40647 asker, 48 makinalı tüfek, 93 topçudan oluşmaktadır.[227]

3.13.8. Yanya'nın Tahkimatı ve Savunma Hazırlıkları

Yunan ordusu 15 Şubat 1912 tarhinde Bizani Kalesi'nin sağ tarafından, IV. tümen ile birlikte saldırma kararı almıştırr. Sol tarafatan V. Ordu saldıya geçecektir. Merkezde II. tümen saldırıya geçecektir. Çetin geçen çarpışmların sonunda 20 Şubat 1912 tarihinde Bizani Kalesi'nin ele geçilimesiyle son bulmuştur. Aynı gün Yunan ordusu Yanya şehrinin yükseklerine yerleşmeye başlamıştır.[228]

Bu savaşa Yunan ordusu'nun kullandığı askeri güç:

- 762 Subay
- 40.647 Er
- 4 Tümen
- 35 Piyade Taburu
- 6 Evzonon Birliği
- 12 Ova Bataryası
- 6 Dağ Bataryası
- 3 Ağır Top Birliği
- 6 Topçu birliği

---

[227] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, B.Tomos, Atina 1988, s.125-126

[228] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.175-177

- 6 Mekanize Birlik
- 93 Ağır Silah
- 48 Makinalı Silah
- 302 Kılıç

Osmanlı ordusunun kullandığı askeri güç:

- 30000 Asker
- 5 Tümen
- 56 Piyade Taburu
- 112 tane diğer birimlerden[229]

23 Şubat 1912[230] tarihinde Erseka, Borova ve Leskoviki, Mustafa Paşa'nın 1500 askerinden arındırılmıştır. Cavit Paşa'nın 1500 askeri ise Mesogefira'da bulunuyor. Kozana yakınlarında Sahabey'de de 1000 kişilik başka bir kuvvet bulunuyor. 24- Şubat öğlenden sonra 6000-7000 kişilik bir Türk birliği Barat'a doğru hareket etmektedir.[231]

I.Evzonon taburu ile Yanya'nın çevresinde gereçekleşen çok siddetli çatışmalardan sonra, Ohira, Hınzirelu, Bizani ve Kastrica, Türklerle yapılan anlaşmalar doğrultusunda teslim edildi. Yunan ordusunun önünde artık sadece Yanya şehri vardı.[232]

3.13.9. Yanya Şehrinin Ele Geçirilmesi

Yerleşim bölgesinin sağ tarafından gelen taarruz Esat Paşa'yı[233] savunmasız bırakmıştı. Cepheden ve teke tek yapılan saldırılarla, Bizani ve Kastriça Kaleleri'nin geçilmesi mümkün değildi.

---

[229] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913,* Genikon Epitelio Stratu, B.Tomos, Atina 1988, s.127

[230] Bu çalışmada incelediğimiz eserlerde muharebe tarihlerinde değişiklikler göze çarpıyor. Bunun nedeni ise bazı eserlerin eski takvimi "kilise" takvimini kullandıkları için oluşmakta olduğu kanısındayım. Fakat hiçbir kaynak ne başında nede içerisinde eski takvim ve ya yeni takvim olarak bildirmememiş bu nedenle bazı tarihlerde faklılıklar görülebilir.

[231] Vlahos Theofanis,*100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon* Athina,2013, s.159

[232] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.179

[233] 1862 yılında Yanya'da doğdu. . 1890 yılında Harp Okulu'ndan mezun olduktan sonra Berlin Savaş Akademisine devam etti. 1907 yılında Selanik'te üçüncü ordunun kurmay başkanlığını yaptı. Birinci Balkan Savaşı'nda Yunanlılara karşı savaştı. Kardeşi Vehib Bey'in iddiasına göre, Hristiyan kökenliydiler. Kararlı ve sabit tutumundan dolayı iyi karşılanıyordu. Kısa bir süre Yunan ordusuna

Esat Paşa şehrin ve Osmanlı ordusunun teslimi için Rusya, Fransa, Romanya ve Avusturya-Macaristan'ın konsoloslarının arabuluculuk yapmalarını istemiştir. Bundan sonra Rauf ve Talat Paşaların da aralarında bulunduğu bir heyet, Yunan genel karargâhının bulunduğu Emin Ağa Han'ına gelmişltir. Burada iki taraf oturup antlaşma imzalanmıştır. (Bkz. Belge. No: 21) Aynı zamanda genel karargâh, Esat Paşa'ya gönderdiği mektupta Osmanlı ordusunun esir alındığını, Yanya'ya Yunan ordusunun egemen olduğunu, mühimatın iyi şekilde teslim edilmesini ve Türk birliklerinin de beyaz bayrak çekmeleri gerektiğini belirmiştir. Ardından Venizelos'da olup bitenden haberdar edilmişti. Şehrin ve ordunun teslimat protokolünü Vehib Bey imzalamıştır.482 yıllık Osmanlı hâkimiyetini sona erdiren Yunan ordusu ve Epir'in başkentine varan başkomutan Konstantinos büyük coşku ve sevinçle karşılanmıştır.[234]

3.13.10. Epirde Tasfiye Harekâtları ve Kuzey Epire İlerleme

Yanya'nın kurtuluşundan sonra sıra Yunan bölgesi olan Kuzey Epir'e gelmişti. Kuzey Epir'in kurtarılması ileride yapılacak olan barış müzakereleri ve antlaşmaları için çok önemliydi. Süvari birliğinin tespitine göre; Ali Rıza Paşa'nın emrinde olan Türk ordusu 9.000 kişiden oluşmaktaydı ve Argirokastro bölgesindeydi. Korya bölgesinde de Cavit Paşa emrinde 3.000 kişilik bir birlik mevcuttu. Kakavya köyü ise 2500 kişilik bir birlik atarfından işgal altındaydı. VIII. Yunan tümeni 1000 kişiden oluşan Türk birliğini, Kakavya köyünün kuzeybatısnda dağıtmayı başarmış ve kuzeye doğruya ilerlemiştir. .III. Yunan tümeni de taarruza geçmiş, Premeti bölgesini ele geçirmiş ve diğer birliklerle orada toplanmışlardı. VI. birlik de gerçekleştirdiği taarruzda başarılı olmuş, Klisura bölgesini almıştı. VIII. tümen, düşmanı Argirokastro bölgesine doğru kovalamış ve düşmanın savunma sistemini çökertmişti. Kısa bir süre sonra XVII. Türk Süvari Birliği, VIII. tümene 22 subay ve 100 atlı olmak üzere teslim olmuştu. Yoğun çatışmalar ve hücum karşısında Türk birlikleri cepheleri terk etmiştir. Yunan ordusunun Kuzey Epir'deki zaferi

---

esir düştü. Gelibolu Savaşı'nda Mustafa Kemal ile birlikte cephede bulundu.1952 yılında İstanbul'da vefat etti.

[234] Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.* s.135-147; *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia*, Leksikon, Tomos Tritos, Atina, 1930, s.590-609 (İkinci kaynak 1927 yılında yayınlanmış, Yanya Savaşı çok detaylı bir anlatımla fotoğraflar ışığında kaleme alınmıştır.)

Tepleni bölgesinin kurtarılmasıyla gerçekleşmişti. Fakat büyük güçler, Yunan ordusunun buralarda göstermiş olduğu kahramanca mücadeleyi görmezlikten gelmişti. . Büyük güçler, Yunan ordusunun ve halkının bu haklı mücadelesini yok saymış, 16 Haziran 1913 te Kuzey Epir'ide içine alan Bağımsız Arnavut devletini tanımıştır.[235]

Anlaşılacağı üzere Kuzey Epir'in kaderi yapılan savaşlarla değil diplomatik yollarla belirlenmiştir. Büyük güçler, Yunan ordusunun ve halkının bu haklı mücadelesini yok saymış, 16 Haziran 1913 te Kuzey Epir'ide içine alan Bağımsız Arnavut Devleti'ni tanımıştır.[236]

Kuzey Epir'de yapılan çatışmalarda 62 subay, 11 komutan ve 1549 er hayatını kaybetmiş, 174 subay ile 5451 erde yaralanmıştır.

Türk ordusunun kayıplarına gelince; 91 subay ve 3418 er hayatını kaybederken, 295 subay, 6948 er yaralanmış, 3000 kişi de kaybolmuştur.

[235] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.179; Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.* s.149-150

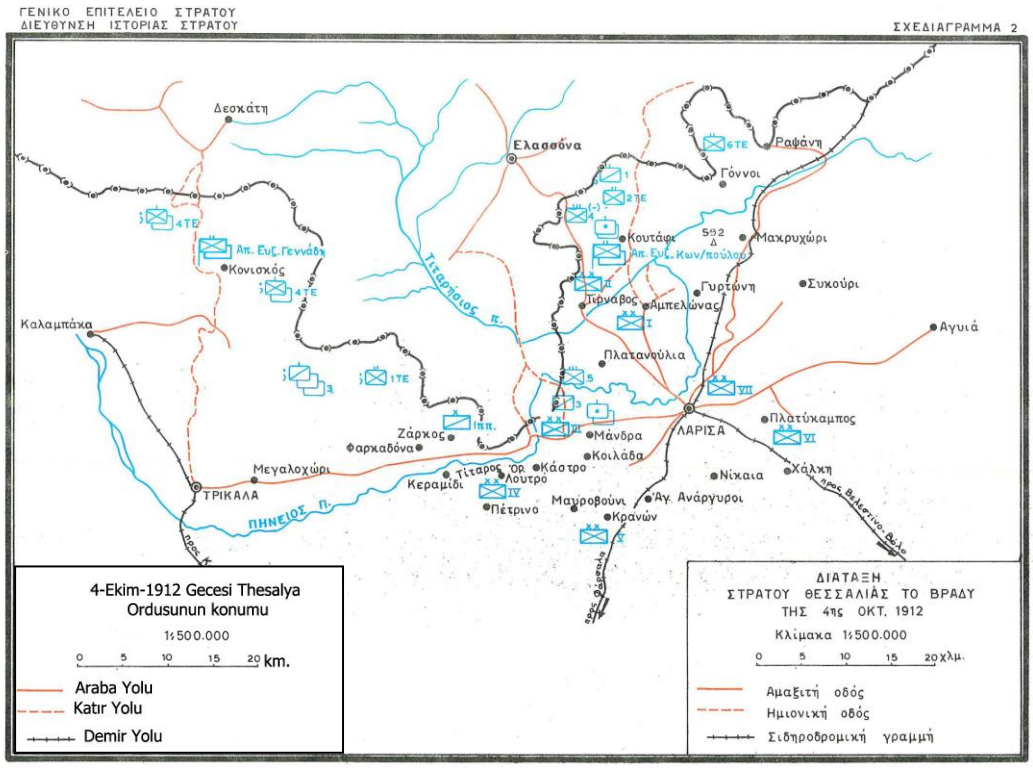
[236] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratatu, Dieftinsi İstorias Stratu, s.179; Anastasopulos Vasilis, *a.g.e.* s.149-150

IV. BÖLÜM

4. I. BALKAN SAVAŞI'NDA KARA VE DENİZ SAVAŞLARI

4.1.Kara Savaşları

1. Yunan Genelkurmay Başkanlığı' nın Haritalarında Kara Savaşları'nda Yunan Ordusunun Hareketi ve Osmanlı Ordusunun Savunma Hatları:

Harita 1: 4 Ekim 1912 Tarihli Gece, Yunan Ordusunun Konumu

Ordunun ilk bölümü:

-I. Tümen Kontantınopoulos'tan almış olduğu emir ile İps. Papalivado - X, Argiropouli - X. Ligaria ya ilerleyecek.

-II. Tümen X. Lefki'ye ilerleyecektir.

-III. tümen Mesohori ve Domeniko köylerine ilerleyecektir.

-IV tümen Megalo Elefterohori - Blahogianni'ye ilerleyecek.

Ordunun ikinci bölümü:

II. ordu tümenleri

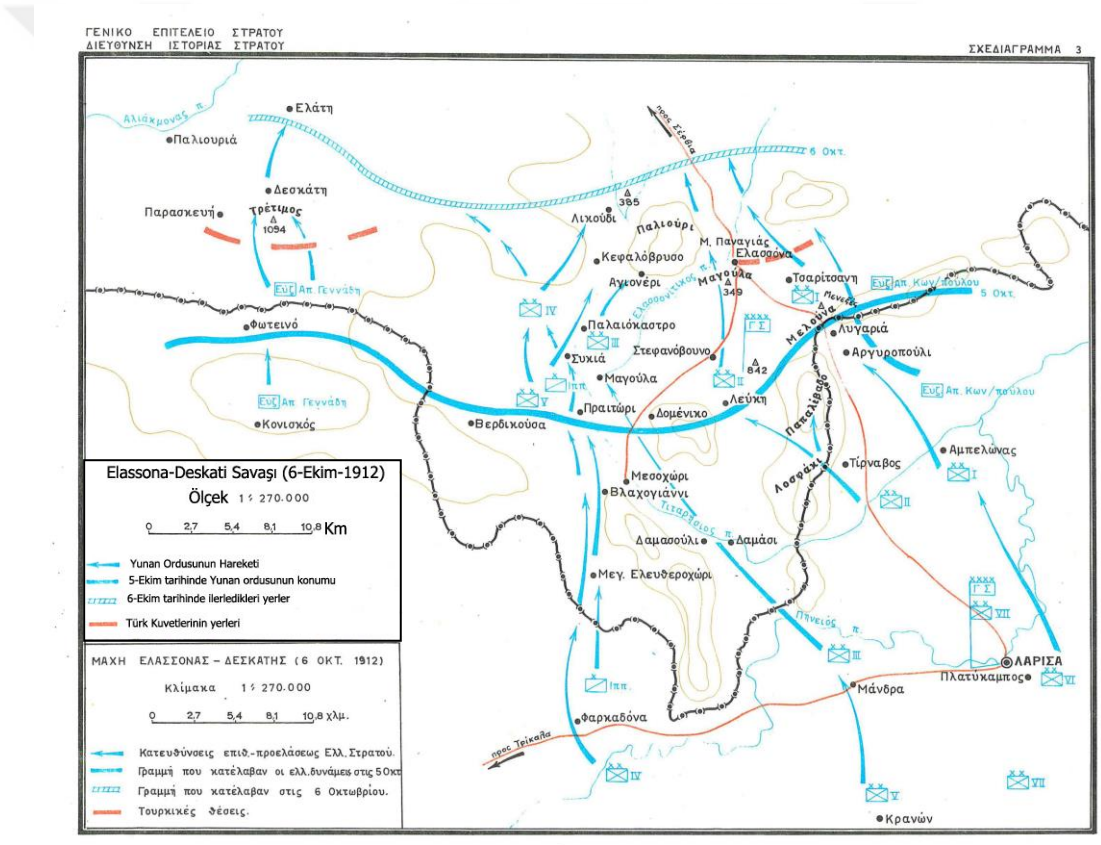
-V. tümen Damasouli - Damasi köylerine kadar ilerliyor.

-VI. tümen X. Ambelonas köyüne ilerliyor.

-VII. Thessalya, sınır kalelerini korumak için yerlerinde kalıyor.

Süvari tugayı Titarisioy Nehri'nden Pretori - Domeniko sınırına kadar yerleşiyor.

-Genadi'ye bağlı kuvvetler, X. Fotino'ya yerleşiyor.[237]

Harita 2: 6 Ekim - 1912 tarihinde Yunan ordusunun Ellasona - Deskati arasındaki savaşta Yunan Ordusu.

[237] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina 1987, s.23

-III. tümen Titarisiou Nehri vadisinden Agioneri'ye doğru ilerlemiş ve İps. Paliouriye doğru bir güvenlik çemberi oluşturmuştur.

-IV. tümen Titarisiou Nehri vadisinde Kefolobiriso köyüne varmış ve orada geçici kamp kurmuştur.

-V.tümen IV. tümeni takip ederek Pretori-Skia köyüne doğru ilerlemiştir.

-VI. tümen bulunduğu yerde beklemekte, kuzeye hareket etmek üzere hazır beklemektedir.

Diğer tümenler Elosona Savaşı'nda yer almamıştır.

Bu tümenlerin bulundukları konumlar şöyledir:

Süvari birlikleri; Pailokastro - Kefalobriso' ya doğru ilerlemiş, Deskati yönüne doğru ilerleyip tekrar Kefalobiriso'ya dönüp orada kamp kurmuştur.

8 Ekim tarihinde şu güzergâhlarda hareket etmiştir; Loutro, Gianota, Likoudi, Kokinogi.

-I. tümen topçular hariç, Elasona'dan, X. Kokinogi, Konstandinopoulou birlikleri ile Kallibia köyüne (Himadi) ilerlemiştir.

-II. tümen, III. tümenin topçuları ile birlikte Drimos'tan Likoudinin doğusuna doğru hareket etmiştir.

-III. tümen Paliouri'den Likodiye 'nin doğrusuna hareket etmiştir.

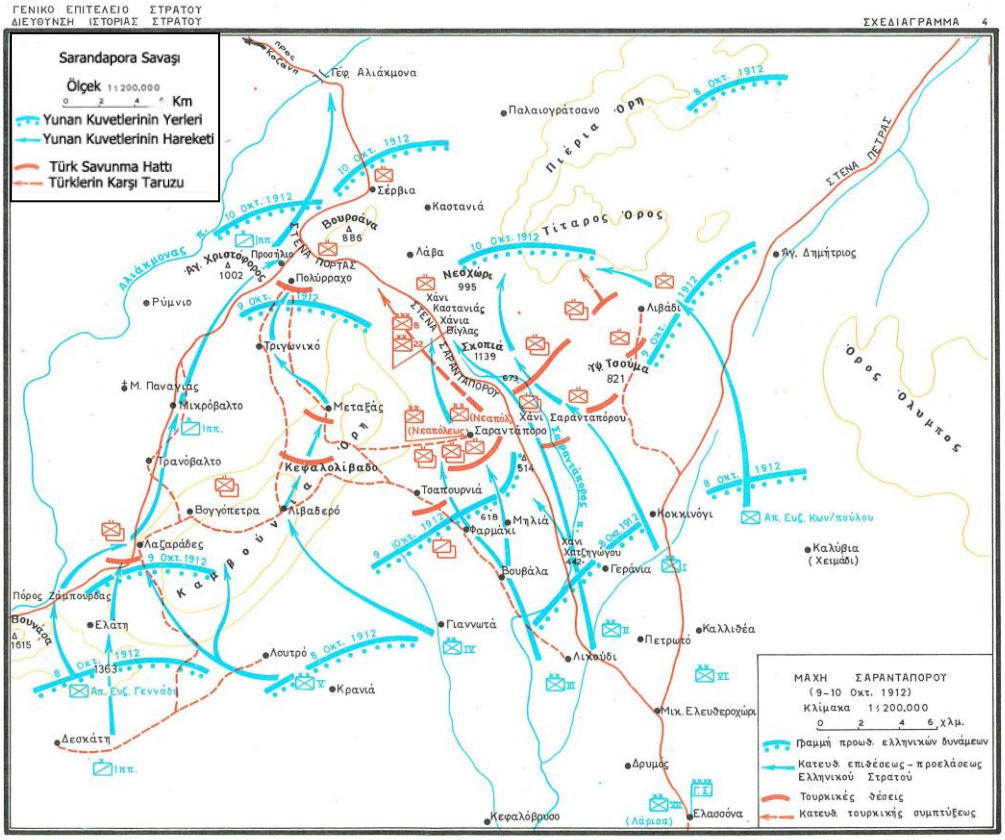
-IV. tümen Kefalobriso'dan Gianota köyüne doğru hareket etmiştir.

-V. tümen Paleokastoro'dan Loutro'ya doğru hareket etmiştir.

-VI. tümen Tsaritsani'den Petrota'ya doğru hareket etmiştir.

-I. IV. ve V. tümenlerin topçuları Elasona'da kalmıştır.[238]

[238] *Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon*, Tomos Triton. Atina, 1930, s. 351-355; *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.16

Harita 3: 9/10 Ekim 1912 tarihindeki Sarandapora Savaşı'nda Yunan Ordusu.

9 Ekim günü tümenlerin savaş alanındaki hareketleri:

-III. tümen sol taraftan ikiye ayrılıyor. I. bölük Farmaki Tsapournia Sarandapodaro köylerine doğru hareket etmiştir. II. bölük, Milia ve Sarandapodaro'ya doğru hareket etmiştir. Bu tümen, vadinin kötü doğa koşullarına rağmen Farmaki köyünde Osmanlı güçlerini dağıtmayı başarmıştır.

-II. tümen merkezde yer almaktadır. İkiye bölünerek I. bölüm sol taraftan VII. ordu ile birlikte ilerledi. I. ordu doğu yönünde sağ taraftan ilerlemiştir. Bu tümenin ilerleyişinin ağır olma sebebi yanlarında bulunan topçu birliklerinin ağır hareket etmesinden ötürüdür. Burada Osmanlı piyade güçleri ile karşılaşan tümen, çetin geçen bir savaştan sonra Osmanlı güçlerini geri püskürkmeyi başarıp, onları ilk savunma hattına çekilmek zorunda bırakmıştır.

- I. tümen sağ taraftan II. ordu ile birlikte hareket etmiştir. (IV ve V. Ordular, ilk kademededir.) İp. Tsouma yakınlarında gerçekleşen muharebede Osmanlı güçlerini geri püskürtmeye çalışmışlardır.

Aynı gün içerisinde Yunan ordusunun sağ ve sol kanatlarında gerçekleşen çatışmalar:

-V. tümen Loutro'dan Lazades'e doğru ilerlemiştir. Yol üzerinde Osmanlı güçleri ile karşılaşmıştır. Bu karşılaşmanın sonucunda ilk aşamada iki ordusu ile birlikte Lazarades-Vogopetra arasında karşılaşarak çatışmışlardır. Geceye kadar süren çatışma sonunda, Lazadon ve Vogopetra köylerini güneydoğu ve doğu bölgesindeki savunma hattını korumayı başarmışlar ve düşmanı geri püskürtmüşlerdir.

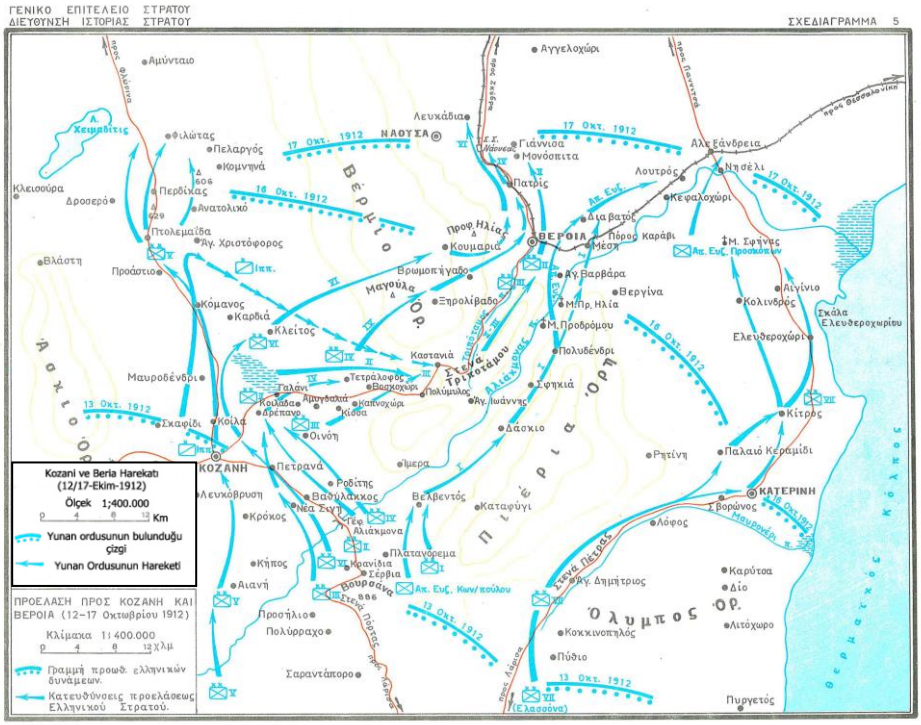
-IV. Tümen merkezden gelen emirleri uygulamayarak kendi kararlarını almıştır ve gidecekleri yere daha hızlı bir şekilde ulaşmak ve düşmanla çatışmak için Livadero ve Metaksas köylerinden geçerek Serbia köyüne doğru ilerlemişlerdir. Livaderoda karşılaştığı küçük bir Osmanlı kuvvetini dağıtmış, aynı şekilde Kefalolivado ve Metaksas köyünde bulunan Osmanlı kuvvetlerini de dağıtarak Trigoniko köyüne ulaşmıştır. Öncü birlikler Agios Hristoforostaki düşman ordusunu fark eder. Bu haber üzerine tümen ikiye bölünerek I. bölüm buradaki Osmanlı kuvvetlerine saldırır. Ordunun diğer bölümü ise Sarandopodara köyünün sağ tarafını koruma altına almıştır. Devamında Polirraho ve Prosilio köylerine doğru devam ederek burada bulunan Osmanlı güçlerini geri püskürterek Stena Porta bölgesine çekilmelerini sağlamışlardır. Gecenin devamında tümenin neredeyse tüm güçleri Polirraho ve Prosilio köyünde toplanmıştır. Bu ordunun geri kalanı ise Stenopou köyünün güneybatısına yerleşmiştir.

-Süvari tugayı, Desakti-Lazarades'ten hareket edip Zambourdas köyünün güneyine yerleşmiştir. Aynı günün gecesinde Ellati köyüne geçerek orada kamp kurmuştur.

-Gennadi birlikleri Deskati bölgesinden hareket ederek, Ellati köyüne gidip ve oradan Aliakmona'nın Zamburdas bölgesine ilerleyip, Lazades'ten gelen silah seslerine kulak vererek küçük bir ordu ile oraya doğru hareket etmiştir. Orada bulunan düşman kvvetlerine saldırmıştır. Bunun neticesinde gece olması dolayısıyla da her iki tarafta geri çekilmek zorunda kalmıştır.

-Konstandinopolou kuvvetleri Kallivia'dan(himadi) hiçbir düşman kuvveti ile karşılaşmadan Livadi köyünün kuzeyine ulaşmıştır ve orada kamp kurmuştur.

-VI. Tümen merkezden gelen emir ile Gerania köyüne doğru hareket etmiştir. Agio Dimitrio köyünde gerçekleşen savaş hattına daha yakın olabilmek ve gerektiğinde müdahale etmek için oraya doğru hareket etmiştir. Vardıklarında ordunun bir bölümünü burada çarpışan Yunan kuvvetlerine yardım etme amacı ile savaş alanına göndermişlerdir. Devamında Hani Hatsigogou'nun kuzey tarafına doğru ilerlemiştir.[239]

Harita 4: d. 12- 17 Ekim 1912 Tarihlerinde Kozana- Beria (Karafere) Savaşı'nda Yunan Ordusu.

Ordunun Hareketi:

5. tümen Aliakmona'yı geçerek Eani'ye doğru ilerliyecek ve kuzeye doğru harekine devam edecektir.

7. tümen Petra Geçidi'nden Katerini'ye doğru ileyerek, Aliakmona'ın yanında bulunan tepeleri ele geçirmeye çalışacaktır. Ordu komutanın fikrince,

[239] Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, *Leksikon*, Tomos Ektos Atina, 1930, s.4-7; *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.28

Beria'ya yönelerek Kozani - Kissa hattında toplanacak ve duruma göre Manasır yönünden gelecek düşman hattını yok edecektir.

I., II., III. tümenler, 13 Ekim gecesine kadar Velvedos-Daskio-Sfikia-Aliakmona Köprüsü – Roditis - Kapnohori ve Nea Siggi - İnoi ve Amigdaliya hattını gözetliyecektir.

17 Ekim tarihinde;

Katerini ve Beria'daki Türk birlikleri Ludia nehirinin doğusuna çekildiler.

Sipahi tugayı, Kommanos ve Pollimilos köylerine yerleşmiştir.

V. tümen Perdikasta'ya

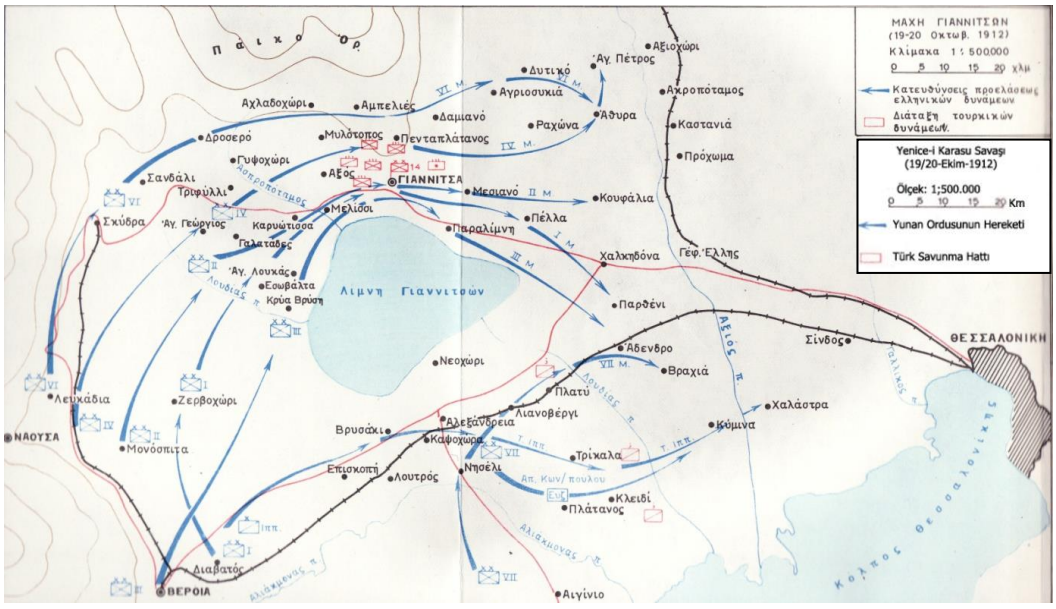
IV. tümen Patris köyünden Lefkadia köyüne ilerliyor.

VI. tümen, Nausa Demir Yoluna ulaşıyor. II. tümen Monospita'ya ulaşıyor.

III. tümen Beria Demir Yolu'nda beklemede kalıyor. Öncü birlikleri 1. Tümen ile irtibat halinde kalıyor.

I. tümen, Aliakmona'yı geçerek Diavatos köyüne varıyor. Bunalarla birlikte Evzonos birlikleri yer almaktadır.

7. Tümen iki birliğe ayrılarak Falanga köyüne hareket ediyor.[240]

Harita 5: 19 -20 Ekim Yenice - Vardar Savaşı'nda Yunan Ordusu.

[240] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.34-35

IV tümen, Pendaplatanos tarafından herekete geçerek düşmanın sağ tarafına saldırmasını emreder.

II. ve III. tümenler Yenice - Vardar Savaşı'na bulundukları yönde devam etsin.

VII. tümen Loudia Yenice - Vardar gölünün güneyine geçerek Osmanlı ordusuna saldırmasını emreder.

Konstandinopoulou birliklerine, Kimina'ya doğru hareket etmeleri ve oradan Loudia'ya yageçmeleri emredilmiştir.

Süvari tugayına ilk etapta Konstandinopoulou birliklerini takip etmeleri ve devamında da duruma göre hareket etmeleri emredilmiştir.

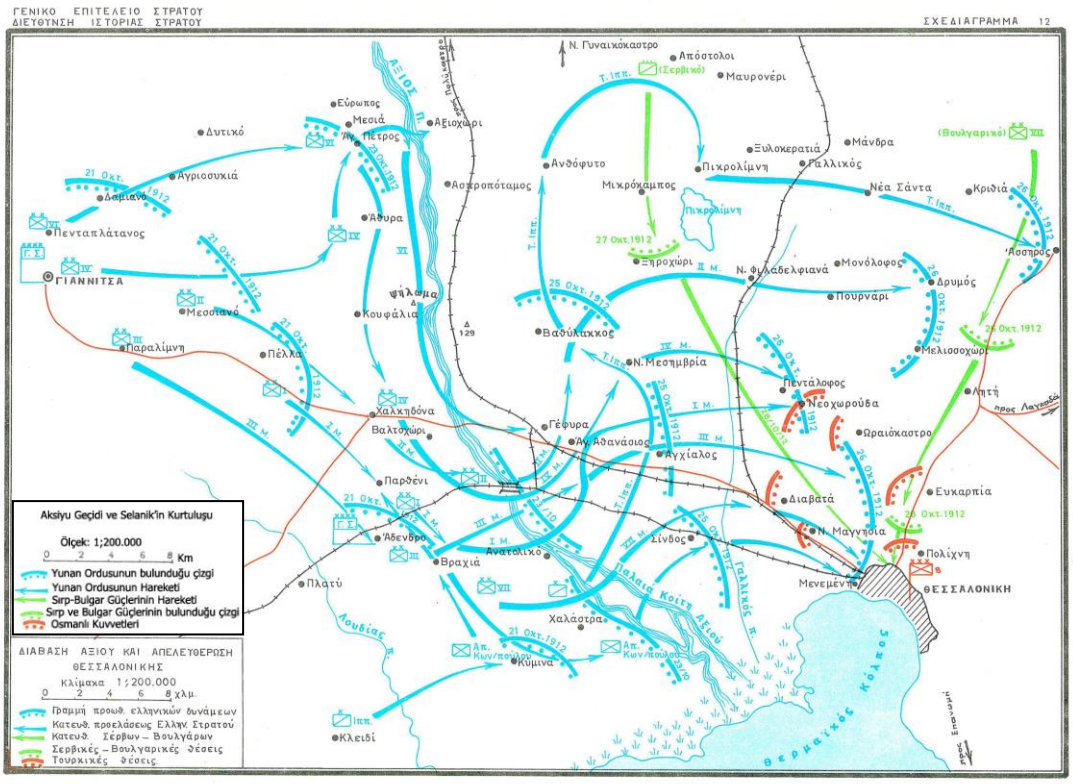
Birliklerin 20 Ekim için yaptıkları hazırlıklar:

I. tümen Kariotisa köyüne geçerek orada kamp kuruyor.

VII. tümen olduğu yerde kalıyor. Çünkü genel merkezin vermiş olduğu savaş emri hala tam olarak yerine getirilmemiş durumdadır. Almış oldukları istihbarata göre, Loudia Köprüsü'nde Osmanlı güçleri bulunmaktadır. Bu güçler Yaklaşık 2000 asker ve Plati köyündeki Demir Yolu köprüsünde ise aşağı yukarı 1000 asker bulunmaktaydı.

Süvari tugayı Aleksandrıa'da sabahladı.[241]

[241] Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, *Leksikon*, Tomos Defteros. Atina, 1930, s. 469-475; *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.45-48

Harita 6: Selanik Kuşatması Sırasında Yunan Ordusu.

IV. tümen Aksiohori'den

VI. tümen Kara Yolu Köprüsü'nden

II. tümen Demir Yolu Köprüsü'nden

I.tümen Demir Yolu Köprüsü'nden ve Anatoliko köyünden

III. tümen Anatoliko köyünün yakınından

VII. tümen Halastra köyünün yakınından

IV. tümen Athira köyü aracılığı ile Agios Petros köyüne ulaşmış ve orada kamp kurmuştur.

VI. tümen Agriosikia ve Ditiko köyleri aracılığı ile Athira köyünün kuzeybatısına ulaşıp orada kamp kurmuştur.

II. tümen Yanya'da Mesiano köyü aracılığı ile Kufalia köyüne ulaşmış ve Aksio bölgesinin batı kıyısına savunma çemberi kurmuştur.

I.tümen Yanya'dan Pellas aracılığı ile Parteni köyüne ulaşmış ve Aksion'un batı kıyısında Demir yolu Köprüsü'ne kadar savunma çemberi oluşturmuştur. İki küçük ordu ise 23 Ekim gecesi demir yolu köprüsü aracılığı ile Aksion'un doğusuna doğru ilerlemiştir.

III. tümen Yanya'dan Adendro köyüne doğru ilerlemiştir ve Plati köyünden Anatoliko köyüne etraftan toplanan malzemelerin taşınmasına yardımcı olmuştur.

VII. tümen Adendro'dan Vrahia köyüne doğru ilerlemiş ve Aksion'un batı kıyılarına savunama hattı kurmuştur.

VI. tümen Aksio Köprüsü'nün tadilatı ile ilgilenmiş,

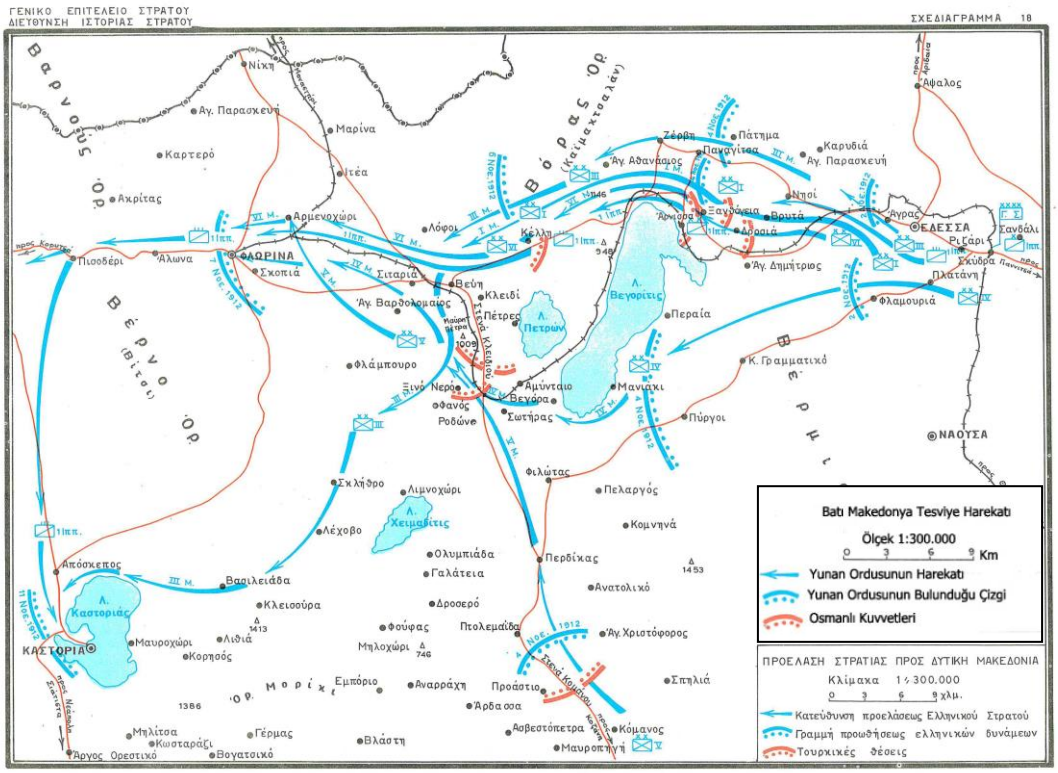
II. tümen Vathilakkas köyünde toplanmış, bunların Ksilohori'ye doğru ilerlemeleri öngörülürken bunu başaramamıştır.

IV. tümen Koufalia köyünden II. tümenle birlikte Askion'un Demir Yolu Köprüsü'nde toplanmıştır.

I. tümen Aksion Köprüsü üzerinden Anatoliko köyünden Agios Athanasios köyüne giderek orada toplanmıştır.

III. tümen IV. tümeni takip ederek nehrin doğu kıyısına yerleşmiştir.

VII. tümen Evzonon Konstandinopoulou birlikleri ile bir önceki gün ulaşmış oldukları yerde kalmıştır.[242]

Harita 7: Yunan Ordusunun Batı Makedonya Harekâtı.

[242] Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, *Leksikon*, Tomos Tritos, Atina, 1930, s. 476-496; *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.55-60

Kozani bölgesinde durmak üzere Sol takım,

Selaniğin iç bölgelerinde, iç bölgelerin kurtarılmasını üstlenen Sağ takım yer alıyordu.

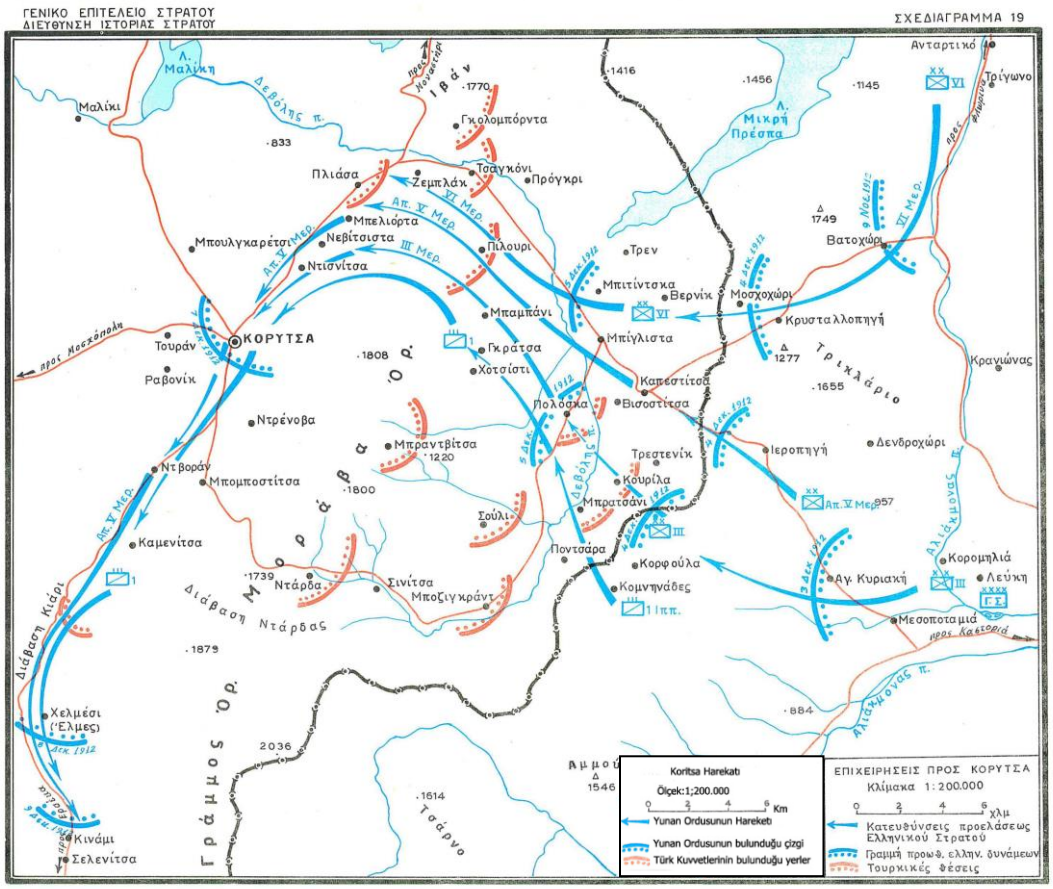
Kasım ayında Orta Takım Edessa'da toplanırken çok yıpranarak dağılma sürecine giren diğer takımlar ise V. tümene katıldılar.

Klidio'da birleşmek üzere Kozani'den ayrıldılar.

Komano'da Türk birlikleriyle karşılaşan V. Tümen, yaşanan karşılıklı çatışmalardan olumlu sonuç alamamıştı.

Aynı gün Grevena'da Yunan birlikleriyle çarpışan Türk birlikleri Grevena bölgesini ele geçirdikten sonra ateşe vermişti

Aynı ayda Arnisa. Keli. Amindio cephelerinde çetin çarpışmalar sürmüş, Yunan V.tümeni Konstantinos Moshopulos'un komutasında toplandıkltan sonra Klidio bölgesine doğru ilerlemiştir.

Harita 8: Koniça Savaşında Yunan Ordusu.

30 Kasımda kara orduları Kastoria'dan Ano-Lefki'ye taşınmıştır.

Aynı zamanda 3. tümende Lefki'ye hareket etmiştir. Oradan Mesopotamia ve Agia Kiriaki köylerine öncü birlik gönderilmiştir.

6. tümen Grigoro ve Antaritko köylerine hareket ediyor. Kristalo köyünde küçük birlikler bırakılmıştır.

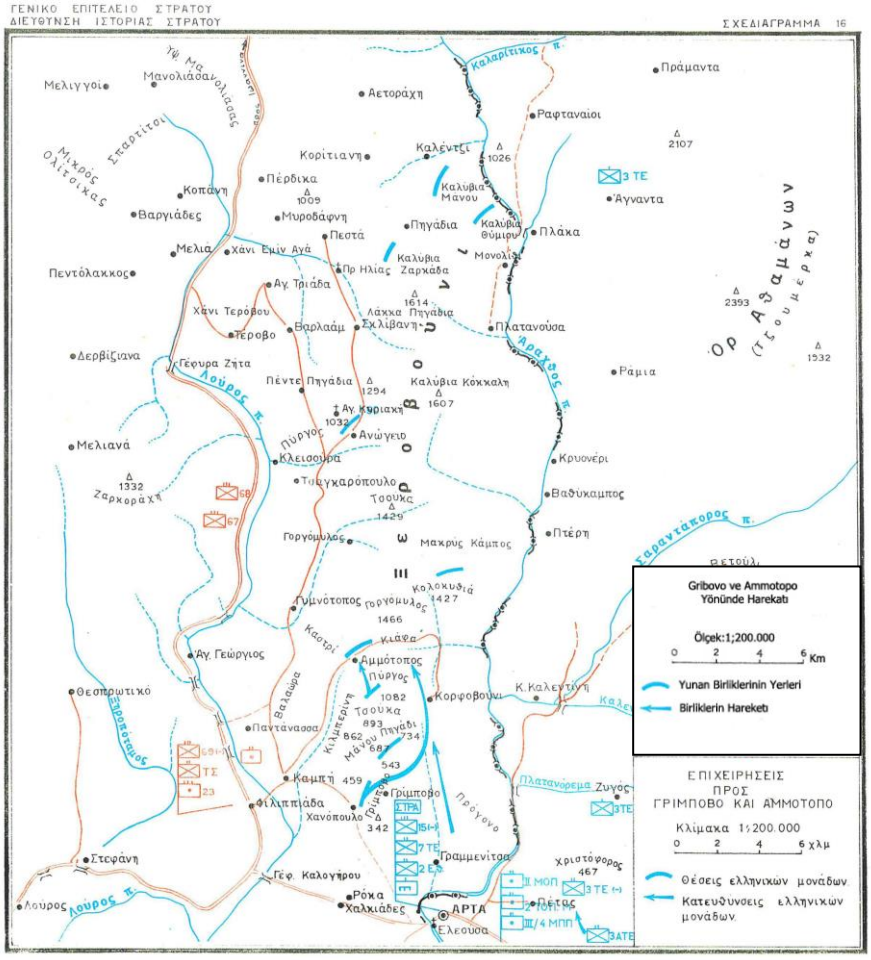
5. tümen Grevena, Siatista ve Neapoli'den geçerek Argos Orestiko'da toplanma emri almıştır.

3. tümen yerini korumuştur. 11ve 10. bölükler Dendrohori'den İero Pigi'ye taşınmıştır.

3-4 Aralık'ta yeni emirler gelmiştir.

Biglistra Geçidi'nde Osmanlı ordusu ile 6. tümen arasında çatışma yaşanmıştır.[243]

[243] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.185-187; *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913*, Genikon Epitelio Stratu, B.Tomos, Atina, 1988, s.90-91

Harita 9: Gribovo ve Ammotopo Savaşı'nda Yunan Ordusu.

7 Ekimde 15. Alay 10. Ezonon bölüğü ve bir suvari birliği. Atra Köprüsün'ü geçerek kuzeye doğru yöneliyor. Bu arada yol üzerinde Osmanlı ordusunun ateşi ile karşılaşılmıştır.

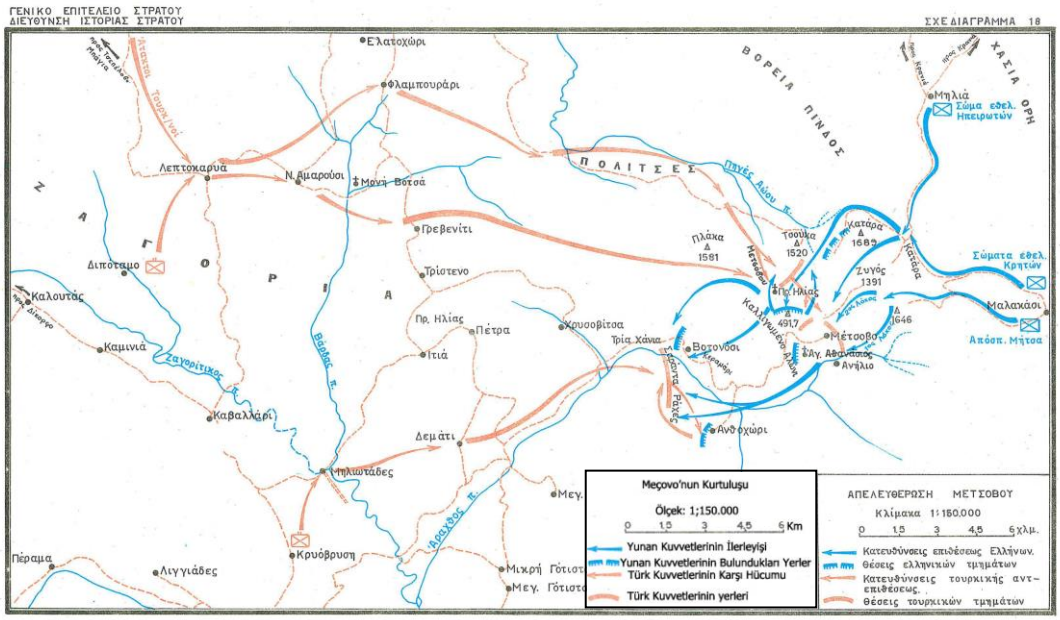
Osmanlı güçleri ise Pende Piadia'dan Ammotopos'sa geçmiştir.

Epirdeki yönetin buna bakarak kuvvetlerini Gribova ve Kiafa'ya yerleştirmiştir. Burasının savunmasını 15. Piyade alayı üstlenmiştir.

Kiafa'nın yönetimi ise 7. Evzonon bölüğü ile bir dağ topçu birliğine verilmiştir.

3.Bağımsız Evzonon Birliği, Anogio köyünün doğusuna hâkim olma emrini almış ve Arta'da toplanmıştır.

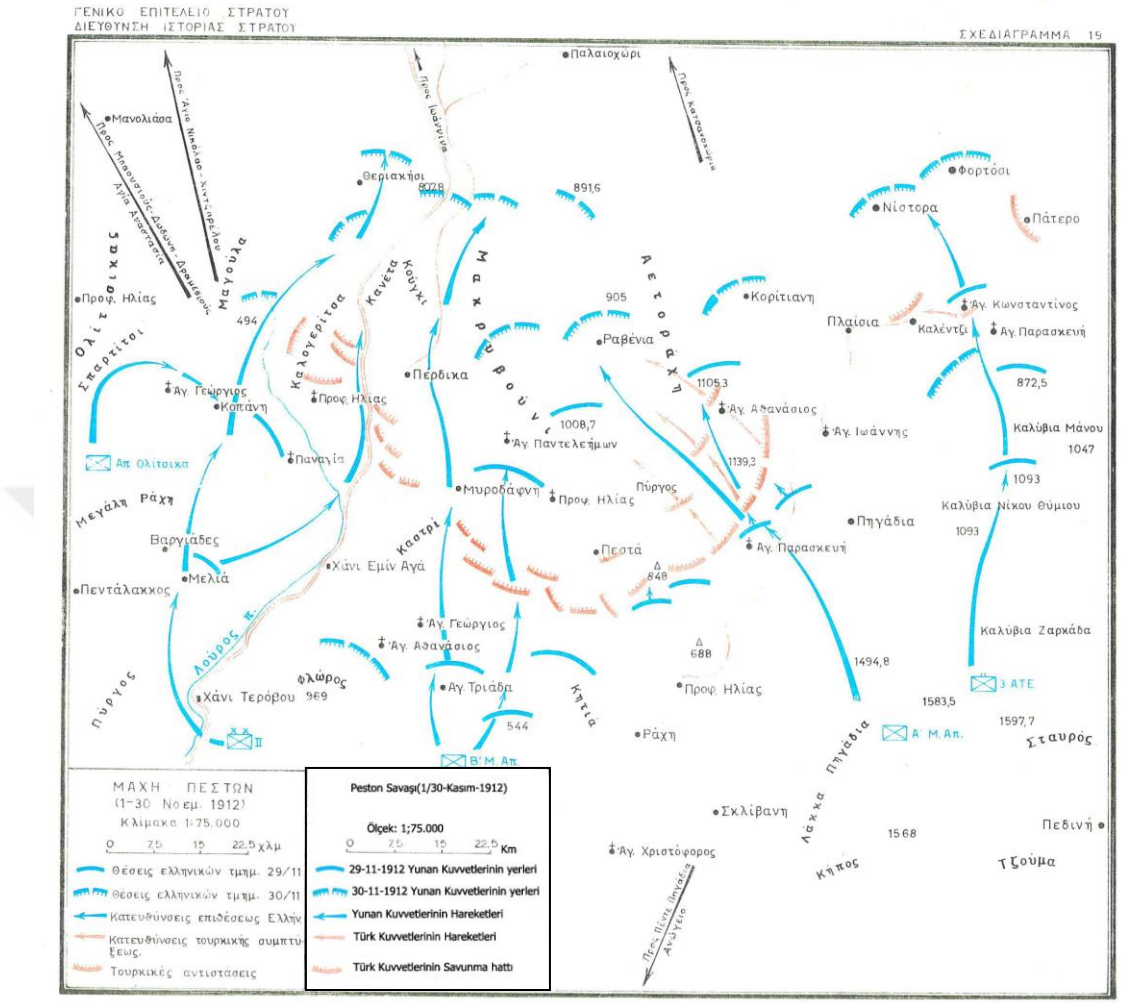
Genelkurmay, Deniz Bakanlığı'ndan Epir kıyılarını kontrol altına almasını istemiştir.[244]

Harita 10: Meçovo Savaşında Yunan Ordusu.

Meçovo Savaşı'nda tümenlerin hareketleri hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Bağımsız hareket etmişlerdir.

[244] Georgios Turkatonis, *a.g.e.*, s.165-166

Harita 11: Peston Savaşında Yunan Ordusu.

2. Tümen Manoliassa köyü yönünde Osmanlı ordusu ile karşılaşacak

Karışık B. Birliği, Miliodafni-Psta köyleri hattında Osmanlı askerlerinin etrafını kuşatacak.

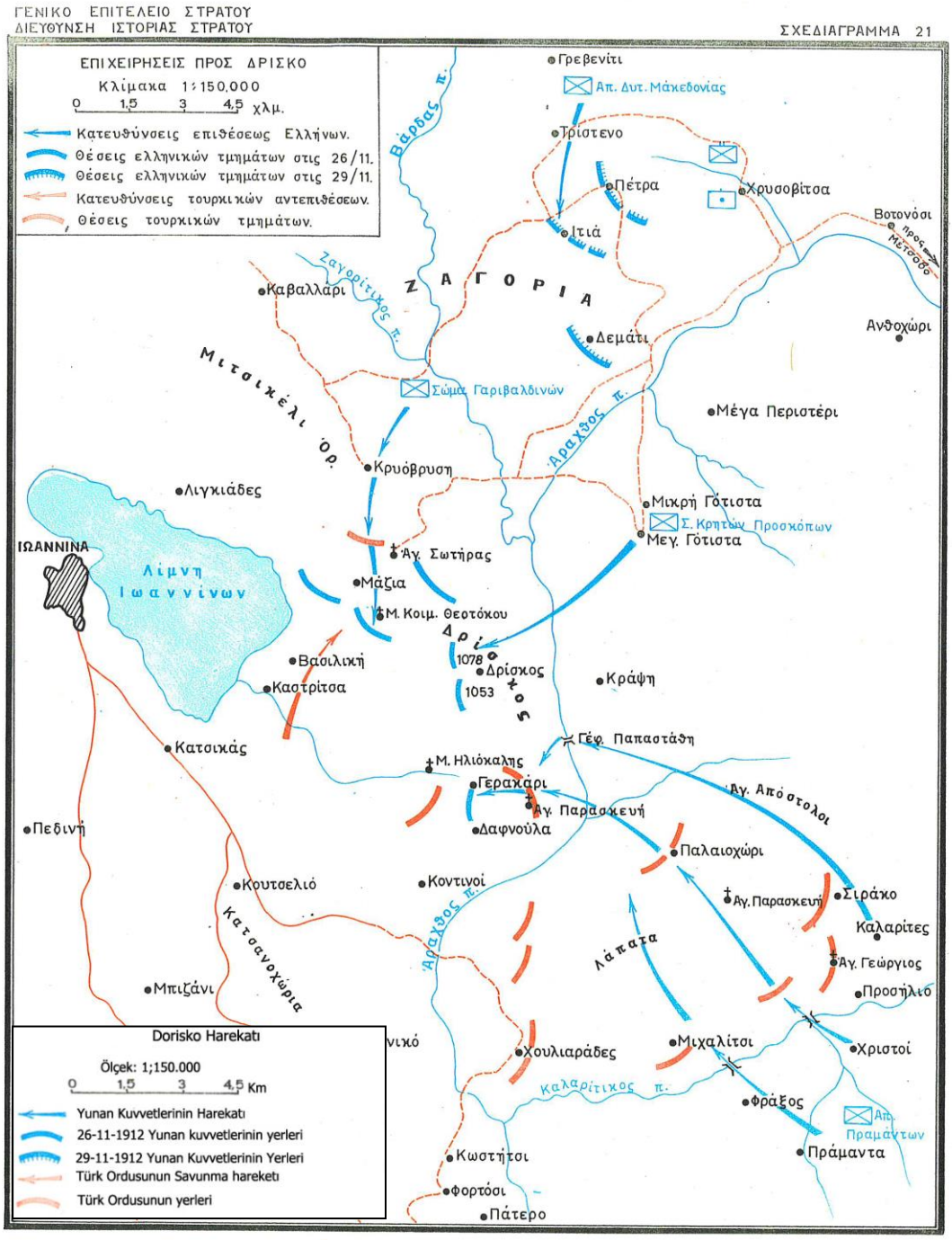
İki birlik Pende Pigadia köyünde yedek olarak beklemede kalacaktır.

Karışık A. birliği ise Agio Paraskevi'den kuzey-doğuya yönelecektir.

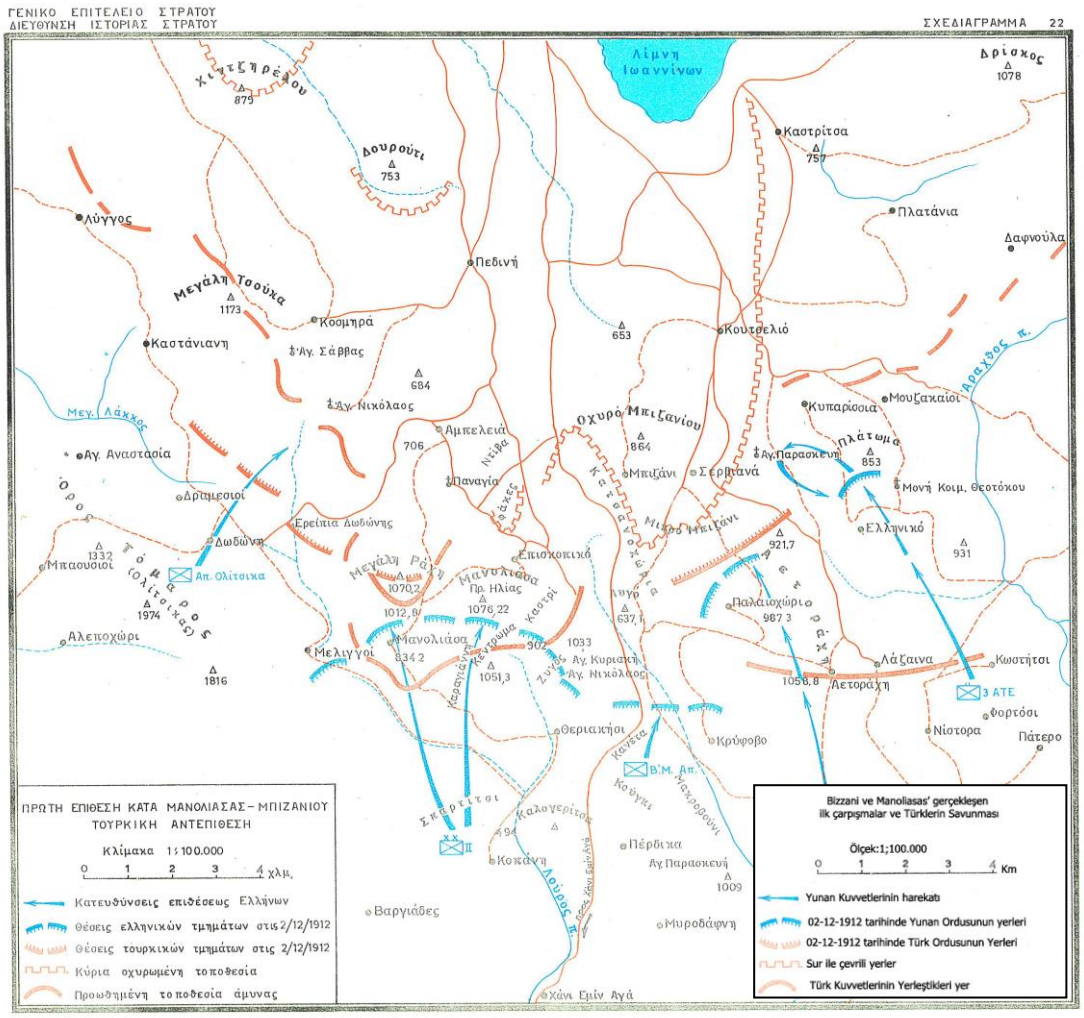
Oliçika birliği ise 2. tümenin sol kanadını koruma altına alacaktır.

Pramandon ve Meçovo birlikleri ise sağdan destek vererek Kastriça ve Lingiades köylerine ilerleyecektir.[245]

[245] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913*, Genikon Epitelio Stratu, B.Tomos, Atina, 1988, s.59-63

Harita 12: Dorisko Savaşında Yunan Ordusu.

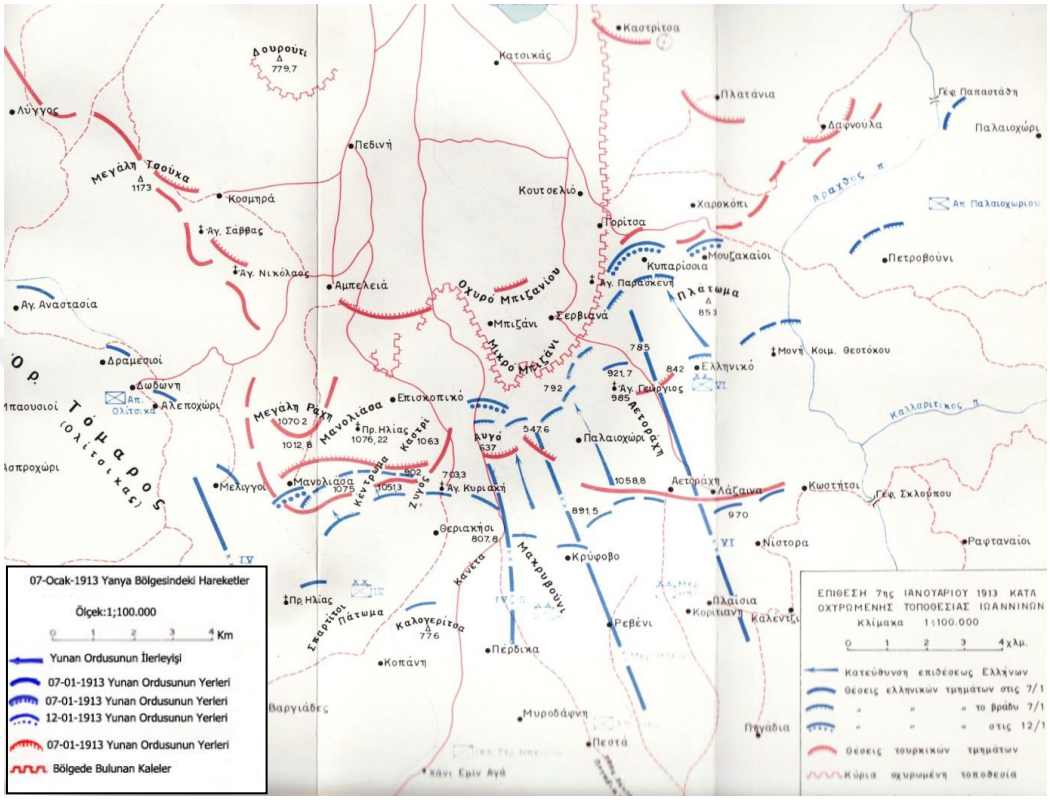
Harita 13: Bizani savaşında Osmanlı kuvvetlerinin savunma hattı ve Yunan Ordusu.

Osmanlı ordusu 40 km. uzunluğunda 22 km. genişliğinde deniz seviyesinden 500 metre yükeseklikte göl ve şehri merkeze alacak şekilde konumlanmıştır.

Yüksek, geçilmesi zor bir arazi olan bölgedeki geçitleri Mitçikelli dağları, kuzeydoğuda Diriskos tepeleri, doğuda ve güneyde Aetorahi ve Tomaros dağı, Hincirelu ve Megalo Çuka dağı ise batıda yer almaktadır.

Kış aylarında oldukça karlı ve sisli bir bölgede, aynı zamanda yol yoktur. Sadece bazı geçitler mevcuttur.

Burada sadece Arta – Fillipada – Yanya - Ela yolu mevcuttur ve bazı ikinci yollar Osmanlı Ordusu bu yolara savunma hattı kurmuştur.[246]

Harita 14: 7 Ocak 1912 tarihinde Yanya Kırsalında Gerçekleşen Savaşta Yunan Ordusu.

Epir tümeni Girit alayı ile birlikte Paliohori hattından harekete geçmiştir. Topçu atışları ile geri çekilen Osmanlı kuvvetleri Bizzani Kalesi'nde toplanmıştır. Yunan ordusu bunları takip etmiş, Pailohori ve 922 rakımlı tepeyi ele geçirmiştir.

Aetorahi'nin doğusunda 6. tümenin karışık birliği, Yarbay Papadopulos Dionisios öncülüğünde Elliniko tepesine saldırmıştır. Dağılan Osmanlı birliklerini Kiparisia köyüne kadar takip etmiştir. Bu harekâta Paliohori birlikleri de top atışları ile destek vermiştir.

4. tümen sol kanatta çok çetin geçen bir mücadelenin ardından, 1075 Kendroma 902 hattını ele geçirmiştir. Bu çatışmada 62 ölü ve 295 yaralı verilmiştir.

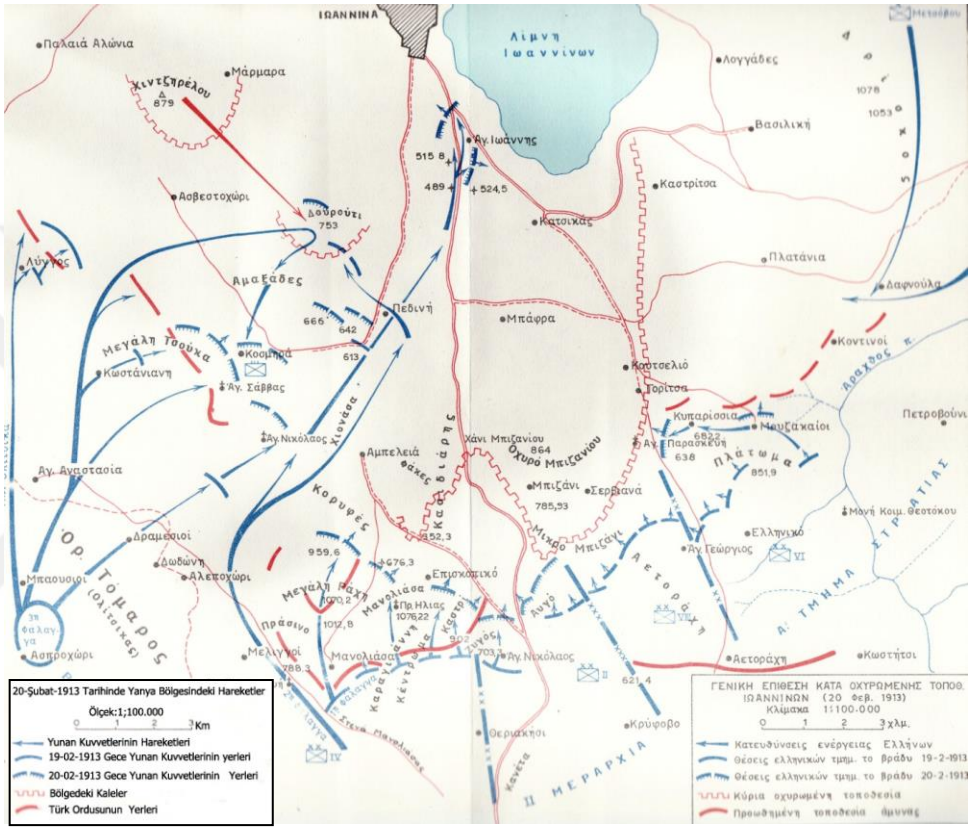
Aetorahi'de Osmanlı ordusu toplanmıştır.

---

[246] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.163-167; Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, *Leksikon*, Tomos Tritos, Atina, 1930, s.595-600

Epir ordusu komutanı öncülüğünde akşam saatlerinde Yunan ordusu tekrar taruza geçmiştir.

Bizzani Kalesi'nden açılan karşı top atışları ile bu saldırı durdurulmuştur. Gece 2. tümenin birlikleri Avgo tepesine yerleşmişlerdir.[247]

Harita 15: 20 Şubat 1912 Tarihinde gerçekleşen Yanya Savaşı'nda Yunan Ordusu.

Epirde bulunan II. IV. V. ve VII. tümenler, Meçovo karışık birlikleri Aheronda birlikleri, Preveza ve Sipahi birlikleri şu şekilde konuşlandırılmıştır:

a) II. tümen topçuların yardımalrı ile merkez ve doğu Türk cephesini meşkul edecektir.

b) Meçovo tugayı 18 Şubat'tan itibaren Danula- Driskos hattından, Yanya şehrine taaruza geçecektir.

c) Donanma, Agios Saranta'ya çıkarma yapacaktır.

[247] Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, *Leksikon*, Tomos Tritos, Atina, 1930, s.590-609

d) III. tümen ve IV. tümen Koriça'dan Leskoviki'ye hareket edecektir. Aynı şekilde Furka'dan Koniça'ya da hareket edecektir.

I. Bölük saat 08:^{00}'de üç yönde hücuma geçerek zor şartlarda amaçlarına ulaşmıştır.

III. tümen topçu atışının etkisi ile Avgo tepesini ele geçirerek Bizzani'ye yaklaşmi. Karşı ateş sonuçunda ve arazi şartlarının zorluğundan dolayı ilerlemeyi durdurmuştur.

VIII. tümen ve 6. tümen 500- 600 metre ilerleyerek Muzakkei köyünü ele geçirmiştir.

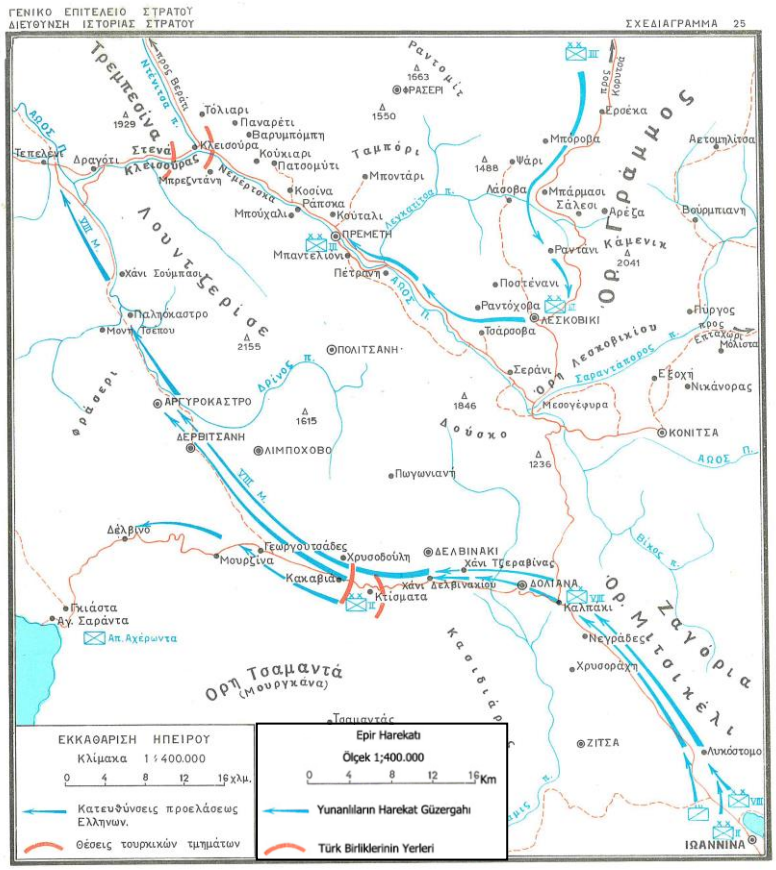
Meçovo tugayı saat 06:^{00}'da taaruza geçerek Dafnula ve Driko köylerini ele geçirmiş, Osmanlı kuvvetleri Kastriça'ya çekilmiştir.

2. ordu Hincirellu tepesini ele geçirmiştir.

1. Ordu Bizzani ve Kuçeliu kalelerini ele geçirmek için fırsat kollamıştır.

21 Şubat'ta suvari alayı Yanya'ya hareket etmiştir. Saat 09:^{00} civarında şehre girmişler ve General'in iki subayı Osmanlı komutanı Esat paşa ile teslim antlaşması imzalamıştır.[248]

[248] Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, *Leksikon,* Tomos Tritos, Atina, 1930, s.590-609

Harita 16: Yunan Ordusunun Epir Bölgesine Yerleşme Planı.

18 Mart'tan itiberen Epir ordusu kurulmuştur.

Bu ordu VIII. tümen ve yeni kurulan 11. tümen ve bu tümenin 3 tane piyade alayı bir tane topçu alayı ve Suvari biliğinden oluşmaktadır.

26 Mart tarihinden itibaren Epir ordusuna V. tümene bağlanmıştır. Bunların görevi; sivil halkı silasızlandırmak ve Türklerden kalan mühimmatları toplamaktır.

3. tümen 23 Mart tarihinde Koriça üzerinden Florinaya hareket etmiştir.

30- Mart kararlarına göre birliklerin hareketi şu şekilde olacaktır.

8. tümen Premeti – Klisira - Fraseri ye hareket edecektir.

11. tümen Agrirokastro tepelerinde toplanacaktır.

5. tümen Koriça hattında kalacaktır.[249]

[249] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.169-171

4.2. DENİZ SAVAŞLARI

4.2.1. Deniz Kuvvetlerinin Düzenlenmesi

Dört müttefik ülke arasında deniz kuvvetlerine sahip tek ülke Yunanistan'dı. Bu da Yunanistan'ın bu yükü tek başına kaldıracağı anlamına geliyordu.

Birinci Balkan Savaş'ının başlamasıyla Yunanistan, dört destroyere sahipti ve bunların haricinde deniz donanmasında, donanmanın göz bebeği olan 10.200 tonluk Averof'un önemli bir yeri vardı. İtalya'dan satın alınan bu gemi, Türk gemisi olan Turgut Reis'ten daha modern ve daha hızlıydı. Diğer destroyerler ise, İdra, Speçes ve Psara'ydı. Daha sonraları torpido karşıtı iki gemi alınmış ve bunlara paralel olarak Fransa'dan iki tane de denizaltı (Delfin ve Ksifias) eklenmiştir. Yunan donanması, sekiz torpido karşıtı gemi, beş torpido gemisi, üç gambot, iki buhar gambotu ve bir dizi de yardım gemisinden oluşuyordu.[250]

Kraliyet donanmasının gemileri, Donanma Komutanı Kundurioti'nin emrindeydi ve iki takıma bölünmüştü. Bunlar Ege ve İyonya ordularından oluşuyordu.[251]

Osmanlı ordusunun donanması ise Hayrettin Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye, Assari Tevfik, Feth-i Bulend, Muin-i Zafer gibi destroyerlerden oluşuyordu. [252]

[250] Vasilis Anastasopulos, *a.g.e.* s.73
[251] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.119
[252] Vasilis Anastasopulos, *a.g.e.* s.75

EGE DENİZİ DONAMASI	
Gemi Türü	İsmi
Zırhlılar	Averof, Speçes, Ipsara ve İdra(4 tane)
Kruvazörler	Velos, Sfendoni, Loghi, Niki, Navkratusa, Nea Genia, Aspis, Thiela, Keravnos ve Doksa (10 tane)
Muhripler	Leon, Aetos, Panthir, İeraks(4 tane)
Denizaltı	Delfin (1.tane)
Torpido Botlar	11, 12, 14, 15, 16, (5 tane)
Akser Taşıma Gemisi	Sfaktiria(1 tane)
Mayın Gemisi	Aris (1 tane)
Doldurma	Kanaris (1 tane)
İON DENİZİ DONANMASI	
Buharlı Savaş Gemisi	Aktion, Amurakia (2 tane)
Buharlı Gemi	Alfeos, Aheloas, Pinios, Evratos (4 tane)
Taşıma Gemisi	A, B, C (3 tane)
EVDROMON DONANMASI	
Silahlandırılmış Ticari Gemiler	Esperia, Mikali, Makedonya, Athina, Pelops, Arkadia, vd.
Yardımcı Gemiler	Egealia, Manemvasia, Navplia, vd.

Tablo 7: 1912 yılında Yunan Deniz Kuvvetlerinde Bulunan Gemiler[253]

OSMANLI DONANMASI GEMİLERİ	
Zırhlılar	Turgut Reis, Mesudiye, Asar-ı Tevfik
Kruvazörler	Mecidiye, Hamidiye
Torpido Botlar	Pelengi Derya, Yunus
Eski Korvetler	Feth, Bülent, Muini Zafer

Tablo 8: 1912 Yılında Osmanlı Donanmasının Ege Denizi'ndeki Savaş Gemileri[254]

[253] Selanik Askeri Müze Deniz Savaşları Sergisi Yunan Donanması Afişi.

4.2.2. Ege Adalarının Alınması

Yunanistan ile Bulgaristan'ın arasında imzalanan askeri antlaşma, 2. maddesi uyarınca Yunan ordusunun Ege'de hâkimiyeti ile Avrupa bölgesindeki denizlerin kontrolünü Yunanistan'a ait olduğunu öngörüyordu. Bunun gerçekleşmesi için Ege Adaları'nın alınması gerekiyordu. Harekât başlamış, Taşoz, Semadirek, Psara, Bozcaada ve İkaros adaları kurtarılmıştı. Antalya adındaki Türk torpidosu Preveza Körfezi'nde Yunan donanmasının eline geçme korkusundan dolayı Türkler tarafından batırılmıştır fakat daha sonraları bu gemi denizden çıkartılarak kraliyet donanmasına katılmıştır. [255]

Harekâtın ikinci ayağında, Lesvos ve Hios Adaları'nın kurtarılması vardı. Yunan askeri, Midilli limanına gelmiş ve ilerliyordu. Bu adalarda Osmanlı İmparatorluğu daha önce gerçekleşmiş olan Osmanlı-İtalya savaşında çok miktarda cephane ve mühimmat yerleştirmiş olmasıdır. Özellikle Limni Adasında bulunan Murdu limanı Osmanlı Donanmasının Ege'deki merkezlerinden bir tanesi durumundadır. Bu adalara 15-Ekim-1912 tarihinde 600 askerle yaklaşan Pelof isimli gemi iki gün bekledikten sonra Kuzey-Batı Egede kalan Tasos, Semadirek ve Gökçe adayaya yönelmiştir. 17-Ekim'de Tasos Ele geçirilmiş, 18-Ekim'de adada hiç türk bırakılmamıştır.18- Ekim Gökçeada,19-Ekim Semadirek, 21-Ekim Psara,25-Ekim'de Bozcaada ele geçirilmiştir.[256]

Selanik Körfezinde 18-Ekim-1912 tarihinde gece düzenlenen ani bir saldırı ile Batırılan Fethi Bülent gemisi Yunan Ordusu için çok büyük bir moral olmuştur.[257]

---

[254] Selanik Askeri Müze Deniz Savaşları Sergisi Osmanlı Donanması Afişi.

[255] Pashalidu Evpraksia S.,*Stratigiki Shediasi Ke Epixirisiaki Efarmogi Stus Valkanikus Polemus,100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon*,Praktika Epistimonika Sİnedrio 7-8 / Fevruariyu 2013, s.70-71

[256] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.120-121

[257] Sp. B. Markezni. *a.g.e.,* s.208 (Bu eserde Fethi Bülent'in batırılması çok büyük kahramanlık destanı gibi verilmiştir. Bunun dışında günümüzde Selanik şehrinin merkezinde Beyaz Kulenin hemen önünde Fethi Bülent gemisini torpilleyen geminin komutanı Nikolaos Votcis'in heykeli bir kaharamanlık sembolü olarak konulmuştur.

09-Ekim-1912 tarihinde Yunan Denizaltısı Delfin, Mesudiye Zırhlısını torpille vurarak tarihe geçmiştir. Bu dünyada bir deniz altından savaşta atılarak hedefini vuran ilk torpildir.[258]

4.2.3. Elli ve Limnos Deniz Savaşları

Buralarda çetin geçen çatışmalardan sonra Türk birlikleri geri çekilmek zorunda kalmış ve 7 Aralık'ta Limnos Adası'nın teslim protokolü imzalanmıştır. Diğer taraftan Hios Adası'nda ise 2500 kişilik Türk savunması mevcuttu. Bu birlik Zihni Bey'in kumandasında olup mühimmat ve savunma yönünden çok düzenliydi.11 Kasım'da adaya gelen Yunan birlikleri, Kontari bölgesinde bulunan Türk birliklerini püskürtmeyi başarmıştır. Hios'un merkezine doğru ilerleyen Yunan birlikleri Türk gücü karşısında ilerleyemeyince yardım istemek zorunda kalmıştır. Gelen birliklerin yardımıyla Yunan ordusu başarıya ulaşmış ve adanın teslim alınma protokolü aynı gün imzalanmıştır. Osmanlı bu yeni savaş koşullarında Yunanistan'la genelde denizde savaşmak zorunda kalmıştır. Osmanlı donanmasının merkezi Boğazlar, Yunanlıların ise Limnos'taki Mondros üssüdür.[259] Osmanlı donaması sayıca üstün, silahlı ve zırhlıdır. Yunan gemileri ise daha hızlıdır. (Özellikle Averof gemisi)Yunanlıların eskiden beri denizcilikle uğraşmaları ve askerlerinin denizlerde daha yetenekli olması savaşın akışını değiştirmiştir. Yunanlılarla Osmanlılar arasında denizde iki büyük savaş gerçekleşmiştir. [260]

İlk deniz savaşı olan Ellis Deniz Savaşı, 3 Aralık 1912'de gerçekleşmiştir. Burada Pavlos Kunduriotis'in cesareti ortaya çıkmıştır. Osmanlı donanması boğazlardan çıkarak Yunan ordusunun önüne geçmiştir. İlk top atışları karşılıklı başladığında Kounduriotis işaret vererek Averof gemisi bağımsız olarak Osmanlı gemilerine saldırmıştır.[261] Bu Averof gemisi hızından dolayı Osmanlı gemilerine hızlı bir şekilde yaklaştığını gören Ramiz Bey, iki ateş arasında kalmaktan korkarak geri çekilmiştir. Averof gemisinin, Osmanlı topçularının sınırına kadar girmesi

[258] Kerani Panagiota, Diikisi Naftiliakon Epihiriseon, Tei Pireas Paratima Specon Thimia Turistikon Epihiriseon, Ptihiaki Ergasia, Speçes, 2013, s.10
[259] Pashalidu Evpraksia, *a.g.e,* .s.70
[260] Vasilis Anastasopulos, *a.g.e.*, s.80
[261] Sp.B.Markezni, *a.g.e.*, s.208

Kunduriotis'in savaşta aldığı riskleri göstermektedir. Bu savaş sırasında Averof gemisine 20 tane top isabet etmiştir. 2 kişi ölmüş ve 5 kişi yaralanmıştır. Fakat Osmanlı'nın kaybı çok daha fazladır 58 ölü ve çok sayıda yaralıları vardır. Yunan ordusu bu savaştan büyük bir zaferle ayrılmış ve Osmanlı donanmasını Boğazlara geri çekilmeye zorlamıştır. [262]

İkinci büyük deniz savaşı 5 Ocak 1913 tarihinde, Limnos' ta gerçekleşmiştir. Osmanlı donanması yaralarını sardıktan sonra tekarar Boğazlardan çıkarak Limnos' ta bulunan Mondros üssüne yönelmiştir. Osmanlılar, Alman komutanların aklıyla bir oyunun içine girmiştir. Hamidiye zırhlısını Rauf Bey komutasında göreve göndermişlerdir.[263] .Bu gemi gizlice Boğazlardan çıkarak Trakya kıyılarına yönelmiştir ve 2 Ocak'ta Siroz limanına varmıştır. Orada bekleyen Yunan gemisine teslim ol mesajı göndermiş ve Yunan komutanı geminin kendi kendini batırması emrini vermiştir. Hamidiye zırhlısı devamında Siroz'u bombalamıştır. Bu Türk gemisini yaptığı büyük ilgi uyandırmış ve Yunan yönetimi Averof komutasında bir filoyu bu geminin üzerine göndermiştir. Fakat Kunduriotis Osmanlı'nın tuzağına düşmeyerek kendi kararlarını uygulamak için ikna etmiştir. Osmanlılar Averof gemisinin Hamidiye zırhlısını takip ettiğini düşündürmüş fakat savaş alanına geldiklerin de Averof gemisinin tekarar Yunan donanmasının başında olduğunu gördüklerinde savaş alanından terk etmişlerdir. [264]

Lesvos ve Hios Adalarının kurtarılmasının temelinde iki etken vardı. Bunlardan biri, Yunan ordusunun saldırgan olup hücuma geçmesi bir diğeri de Ege'de zafere ve hâkimiyete inanmalarıydı. Nitekim Kunduriotis bunları göz önünde bulundurarak hareket etmiştir. Yunan ordusu sürekli teyakkuzda olmak zorundaydı çünkü Türk gemilerinin çıkışına ancak bu şekilde müdahale edebilirdi. Türk savaş gemisi olan Hayrettin Barbaros ve Mecidiye Boğaz'dan çıkış yaptıklarında Doğu Gökçeada tarafında keşif yapan Yunan gemileri bu çıkışı sezince oraya doğru gitme kararı almıştır. 12.000 metre uzaklıkta olan Türk destroyerleri ilk ateşi açmıştır. Yunan Averof savaş gemisi kuzey tarafından manevra yaparak Hayrettin Barbaros'u

---

[262] *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, s.123
[263] Vasilis Anastasopulos, *a.g.e.* s.84
[264] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913*, Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina, 1988, s.218-221

karşılamıştır. Yunan donanmasının karşısında çaresiz kalan Türk donanması Averof'a sık sık ateş açmışsada ciddi hasar verememiş ve Çanakkale Boğazı'na geri dönmek zorunda kalmıştır. [265]

Osmanlı ordusunun ikinci çıkışı yine 5 Ocak 1913' te gerçekleşmiş ve Limnos Adası'nın doğu ve güneydoğu tarflarına doğru yönelmiştir. Devriye gezintisi yapan Yunan gemilerinin dikkatinden kaçan Hamidiye isimli savaş gemisi Siroz Limanı'nda bulunan Makedonya[266] isimli yük gemisini bombardıman ateşine tutmuştur. Türklerin sahil koruma gemilerinin amacı, Yunan ordusu ve Averof'u, adalara rahat saldırabilmeleri için Limnos Adası'ndan uzak tutmaktır.

5 Ocak'ta Ali Bey Ramiz'in komutasında Osmanlı ordusu yine gözükmüştür. Medcidiye gemisinin yanısıra daha üç destroyer de bu orduya eşlik etmiştir. Yunan ordusu ise destroyer ve torpido karşıtı donanması ile Mudro açıklarındaydı. Türk gemileri, Averof başta olmak üzere diğer gemilere de ateş açmış, Yunan ordusunun anında karşılık vermesinden dolayı Mecidiye geri çekilmiştir. Mesudiye ise Yunan İdra ve Psara gemilerinin başarılı atışalarıyla savaş dışı kalmıştır. Turgut Reis'te Averof tarafından bombardımana tutularak büyük hasar almış ve geri çekilmek zorunda kalmıştır.[267]

Limnos Deniz Savaşı'nda Türk ordusu umduğunun bulamamış, Ege adalarına hâkim olabileceği hayalleri yıkılmıştır. Bu olanlardan sonra Osmanlı ordusu başka bir çıkış gerçekleştirememiştir. Limnos Deniz Savaşı'nın gidişatı Kamil Paşa yönetimini barış yapamaya zorlamıştır. Bu yönetim donanma komutanı Ramiz Bey'i savaş mahkemesine çıkarmış fakat Ramiz Bey mahkemede beraat etmiştir. Donanmanın yeni komutanı Tahir Bey olmuştur. Bu yeni komutan donanmayı kontrolden geçirmiş, donanmanın durumunun kötü olduğunu ve özellikle açık deniz savaşına uygun olmadığını ve bu durumun düzeltilmesinin uzun bir zaman alacağını hükümete bildirmiştir. Limnos Deniz Savaşı, Ellis Deniz Savaşı'ndaki

[265] Vasilis Anastasopulos, *a.g.e.*, s.87; Pashalidu Evpraksia, *a.g.e.*, s.72
[266] Selanik Askeri Müzesi Kaynakları bu gemiyi ticari gemiden değiştirilmiş savaş gemisi olarak vermektedir. Aynı Gemi *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913*, Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987, yayınlanmış eserde de devşirilmiş savaş gemisi olarak kayıt altına alınmıştır.
[267] Vasilis Anastasopulos, *a.g.e.*, s.86

eksikliği tamamlayarak Yunan ordusunun Ege'deki hâkimiyetini ilan etmiesini sağlamıştır. [268]

4.2.4. Balkanlardaki Etnik Nüfus dağılımı

Savaştan önce birçok farklı kültür ve farklı insan aynı bölgeyi ortak paylaşmaktaydı. Bölgenin neredeyse tamamında çok ağır basan bir etnik nüfus hâkimiyeti yoktur. Genelde karışık olarak yaşmaktadırlar.

Millet-Din	**Nüfus**
Müslüman	900.000
Slav Hıristiyan	900.000
Yunan Hıristiyan	360.000
Vlah	100.000
Yahudi	70.000-90.000
Türk Hıristiyan ve Çingene	Sayı belli değildir

Tablo 9: Makedonya Nüfus Dağılımı Tablosu[269]

Yukarıda verilmiş olan tabloda, Makedonya'daki nufus dağılımında Hristiyanların çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Müslüman nüfusunun bir buçuk katı kadar bir çoğunluğu oluşturmaktadırlar. Fakat burada bulunan etnik faktörler, birbirlerinden ayrı ırklardan olmaları bu azınlıkların birlikte hareket etme olasılığını düşürmektedir.

[268] *Ellinikos Stratos Kata Tus Valkanikus Polemus tu 1912-1913*, Genikon Epitelio Stratu, A.Tomos, Atina 1988, s.220-227
[269] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.593

Millet-Din	Nüfus	Yüzde
Türk-Arnavut ve Romani (Türk Çingenesi) Balaades(Yunan müslümanı)	450.000	% 36
Yunan Hristiyanlar	360.000	% 28
Slav Hristiyan	250.000-300.000	%22
Vlah	60.000	%5
Arnavut Hristiyan	10.000	%1
Yahudi İspanyolca konuşan	70.000	%6
Türk Hristiyan Gagavuz	5.000	%0,5

Tablo 10: Yunanistan Nüfus Dağılımı Tablosu[270]

Yunanistan'da nüfus durumu biraz daha eşit gibi gözükse burada da çoğunluğu diğer dinlere mensup olanlar oluşturmaktadır.

Millet-Din	Yüzde
Müslüman	%43.3
Yunan	%42.6
Bulgar	%10.2
Ermeni,	%2.1
Yahudi	%1.6

Tablo 11: Trakya Bölgesi 1905 Yılı Yunan Konsolosluğu'nun Nüfus Sayımında Etnik ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu[271]

[270] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.598
[271] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.601

Millet-Din	Yüzde
Müslüman	%54.6
Yunan	%30
Bulgar	%10.5
Ermeni,	%2.3
Yahudi	%2.1

Tablo 12: Trakya Bölgesi 1905 yılında Osmanlı'nın Yaptığı Nüfus Sayımında Etnik ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu[272]

Yukarıda verilmiş olan iki tablo Trakya'daki nufus oranlarındaki değişimin iki farklı kurum tarafından ne kadar büyük farkla gösterildiğini kanıtlamaktadır. Burada verilen oranlarda çok büyük bir fark görülmektedir. Buradaki gerçek veriler Osmanlı arşiv kaynaklarında mevcuttur.

Millet-Din	Yüzde
Müslüman	%49.93
Yunan (Rum Ortodoks)	%20.4
Bulgar	%0.3
Ermeni	%7.1
Yahudi	%5.5
Diğer Ülkelerden	%14.9

Tablo 13: 1907 Yılı Resmi Osmanlı Nüfus Sayımına Göre İstanbul Etnik ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri[273]

Yukarıda verilen tabloda İstanbul'da yaşayan etnik kökenli halkın nüfus oranı gösterilmiştir. Bu tabloda nüfusun % 50'inden fazlasını diğer etnik kökenli

[272] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*, s. 608
[273] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*, s.610-11

vatandaşlar oluşturmaktadır. Bu durum da Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyal yapısını göz önüne sermektedir. Bu kadar çok etnik kökene sahip iken dış güçlerin bu etnik kökenler üzerindeki faaliyetini düşünmek gereklidir.

Millet-Din	Yüzde
Hıristiyan	%77 (% 62.3 yunanlı)
Müslüman(3/4 arnavut, ¼ yunanca konuşan Müslüman -Yunan Müslümanı	%20.3
Yahudi	%2

Tablo 14: Dışişleri Bakanlığı'nın Kuzey Batı Yunanistan'da Yapığı Sayıma Göre Yüzde Tablosu (1906 yılı)[274]

Kuzeybatı Yunanistan'ın nüfus dağılımı bu bölgenin neden çok kolay bir şekilde Yunanlılar tarafından ele geçirildiğini belgesi niteliğindedir. Bu kadar büyük çoğunluğu elinde bulunduran bir etnik halk Yunan Devleti'nin yanında yer alacak ve bölge çok daha kolay ele geçirilecektir. Bu aynı zamanda bölgede yaşayan Müslüman halkın da bölgeyi daha hızlı terk etmesine sebep olacaktır. Bu tablo bize, Yunanlıların kuzeybatı Yunanistan'da ne kadar güçlü olduklarını göstermektedir.

Millet-Din	Yüzde
Müslüman	%62.2
Hıristiyan	%37.8
Arnavut	%82.1
Arnavut	(%61.7 Müslüman, %20.3 Hıristiyan),

Tablo 15. Argirokastro(Ergiri) ve Berat Sancakları Milli ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu[275]

Bu tabloda da Arnavutluk bölgesindeki nüfus dağılımı görülmektedir. Bu tablo da Yunan ordusunun kuzeybatı sınırından hemen sonra olan bu bölgeyi neden

[274] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*, s.711
[275] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*, s.621

ele geçiremediğinin sebebini bizlere vermektedir. Bu tabloda Arnavut Müslümanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bölge halkının yardımları olmadan herhangi bir devletin ordusunun yabancısı olduğu topraklarda başarılı olması zordur.

Millet-Din	Nüfus	Yüzde
Müslüman	68.000	%60.7
Yunan- Rum	43.500	% 38.8
Slav Ortodoks	7.500	%6.6
Vlah Ortodoks	3.500	%3.1

Tablo 16: Koriça Sancağı Milli ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu[276]

Arnavutluk, Yunanistan ve Selanik arasında kalan küçük bir bölgedir. Uzun süren uğraşlar sonunda, Selanik Yunanlılara teslim edildikten sonra ele geçirilmiştir.

Millet-Din	Nüfus	Yüzde
Müslüman	380.000	%56.6(çoğunluğu arnavut),
Hıristiyan	285.000	%42.4(bunlarında büyük çoğunluğunu Slavlar)

Tablo 17: Kosova'da 1906-1907 Osmanlı Nüfus sayımına göre Milli ve Dini Nüfus Dağılımı Yüzdeleri Tablosu[277]

Yukarıdaki tabloda, Kosova'da nüfüsün büyük bir çoğunluğunu Müslümanların oluşturmasına rağmen küçük ve korunmasız bir bölgede konumlandığı için Arnavutluk güneyden gelecek Yunan tehdine karşı bu bölge ile ilgilenmemiştir. Kuzeyden Sırplar kolayca burasını ele geçirmişlerdir. 1992 yılında bağımsızlığını ilan eden Kosova 1995 yılında Sırpların tekrar Kosova'ya girmesi ile

[276] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.632
[277] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.634

sivil halk büyük kayıplar vermiştir.1999 yılında Nato'nun müdahalesi ile bu topraklar huzura kavuşmuştur.

Millet-Din	Nüfus	Yüzde
Müslüman	11.933.608	%83.4)
Rum Ortodoks	1.170.832	% 7.6
Ermeni	1.100.284	%7.4
Yahudi (çoğunluğu İzmir'de yaşamakta)	69.387	%0.5
Toplam Nüfus	14.274.111	%100

Tablo 18: 1914 yılında Anadolu'da 26 Vilayette Osmanlı Nüfus Sayımına Göre Milli ve Dini Nüfus Dağılımı ve Yüzdeleri Tablosu[278]

Osmanlı İmparatorluğu'nca 1914 yılında yapılan nüfus sayımı ile 1912 yılında Yunan makamlarınca yapılan nüfus sayımı arasındaki farkları göstermek amacı ile bu taoblolar çalışmaya eklenmiştir. İki sayım arasında büyük bir farklılıklar görünmektedir.

Millet-Din	Nüfus	Yüzde
Müslüman	6.926.718	%73.4
Rum Ortodoks	1.708.087	% 18.1
Ermeni	575.653	%6.1
Yahudi (çoğunluğu İzmir'de yaşamakta)	28.310	%0.3
Toplam Nüfus	9.436.946	%100

Tablo 19: Yunanlıların 1912 Yılında Yaptığı Yarı Resmi Bir Araştırmaya Göre 20 Sancakta ve Vilayette Milli ve Dini Nüfus Dağılımı ve Yüzdeleri Tablosu[279]

[278] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.640
[279] Gklavinas Giannis, *a.g.e.*,s.649

SONUÇ

I.Balkan Savaşı hakkında yayınlanan çalışmalar incelendiğinde, bu savaş ile ilgili hazırlıkların uzun zamandır yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle I. Balkan Savaşı'nı doğru anlamak için Yunanistan'ın Osmanlı İmparatorluğu'na karşı başlattığı ilk isyanlara kadar gitmek gerekmektedir.

Bu isyanlara bakıldığında ise; özellikle 1814 yılında Çar Nikola'nın himayesinde Odessa'da kurulan Filiki Eterya Örgütü ile Yunanlılarda bağımsızlık düşüncesinin körüklenmesinde büyük devletlerin önemli rol oynadığı ve Türkleri Balkanlardan atmak için uzun vadeli yatırımlar yaptıkları tespit edilmiştir. Keza sadece Yunanlıları değil diğer Balkan milletlerini de Osmanlı Devleti'ne karşı isyan ettirmek için nasıl örgütledikleri anlaşılmıştır.

Büyük güçler Şark meselesi çerçevesinde yaptıkları uzun vadeli planlarda giderek zayıflamakta olan Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki topraklarını parçalayarak küçük devletlere bölmek hedefini gütmüşlerdir. Bu maksatla Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki topraklarında yaşayan gayrimüslim halkı kullanmışlardır. Odessa'da atılan tohumlar Atina'da büyümüş ve Yunanistan'ın kurulmasına etkili olmuştur.

Filiki Eterya'nın kurulmasında Rusya, Fransa, İngiltere, Almanya gibi büyük devletlerin yanı sıra küçük Balkan devletinin de büyük katkısı olmuştur. Bu küçük devletlerden birçok gönüllü bu oluşuma katılmış ve Osmanlı topraklarında yaşayan Yunanlıların örgütlenmesini sağlamıştır. Bu şeklide Osmanlı İmparatorluğu'na karşı ilk ciddi ayaklanmalar başlamıştır. Öncelikle Mora'da başlayan isyan gerek Osmanlı'nın yönetim merkezine olan uzaklığı gerekse coğrafi yapı itibarı ile ayaklanma başlatmak için en uygun yer olarak belirlenmiştir. Bu isyanın

yapılabilmesi için dışarıdan destek alınması sağlanmış, isyancılar Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu siyasi karmaşayı da iyi değerlendirmişlerdir.

İlk başlardaki küçük isyanlar zaman içerisinde büyük bir çoğunluğun desteğini de alarak büyümüş ve Atina'ya kadar ulaşmıştır. Osmanlı bu bölgeye en hızlı ulaşabilecek durumda olan o dönemin Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir. Yardıma giden Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa ayaklanmaları batırmayı başarmıştır.

Dramalı Mahmut Paşa'nın kuzeyden gelerek Mora'ya yerleşmesi isyanları durdurmuştur. 1828-1829 yıllarında Rusların Osmanlı'ya savaş açması ve Osmanlı donanmasının dağılmasını fırsat bilen Yunanlılar tekrar ayaklanmış yeni bir isyan çıkartmışlardır. Yeniden ve daha iyi organize olmuş olan Yunanlılar, Rusların desteği ile Edirne Antlaşmasını imzalamışlar ve bağımsızlıklarını kazanmayı başarmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğu, Edirne ve Londra antlaşmaları sonucunda büyük ölçüde toprak kaybına uğramıştır. Yeni kurulmuş olan Yunan Devleti'nin içinde bulunduğu durumu anlamanın en iyi yolu kuruluş süresinden Balkan Savaşlarına kadar olan süreci incelemekten geçmektedir. Bu süreç içerisinde büyük devletlerin Osmanlı İmparatorluğu'na karşı oynadıkları kirli oyunları anlamak daha da mümkün olmuştur.

Yeni kurulmuş olan Yunan Devleti'nin tahtına Bavyera Prensi Otonas'ın atanması bir tesadüf olarak görülmemelidir. Yunanistan'ın büyük devletlere karşı olan vefasının simgesidir. Bunun dışında Yunanistan'da kurulmuş olan ilk siyasi partiler yine yabancı, büyük devletlerin isimleri ile kurulmuştur. Fransa Yanlısı Parti, Rusya Yanlısı Parti, İngiltere Yanlısı Parti gibi adlar almışlardır. Bütün bu gelişmeler bize bu büyük devletlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun üzerinde oynadıkları oyunların bitmediğini, aslında bu zaferin onları daha da ileri adımlar atmak için umutlandırdığını anlatmaktadır.

Yine yeni kurulan Yunanistan Devleti'nin askerî oluşumlarını organize etmek için ve düzenli ordusunu oluşturması için büyük devletler üst düzey askerî eğitmenlerini Yunanistan'a göndermişler, bu ülkenin gelecekte yaşanacak olan daha büyük savaşlar için hazırlanmasına katkı sağlamışlardır.

Yunanistan'ın siyasî tarihi birçok entrikaya sahne olmuştur. Ekonomisi kötü olan bu yeni kurulmuş devlet dışarıya bağımlı bir şekilde yaşamak zorunda kalmıştır. Bu iktidara gelen hükümetleri de zor durumda bırakmıştır. Yaşanan olaylar ve gelişmeler sık sık iktidar değişikliğine gidilmesini mecbur etmiştir. Endüstrinin olmaması ülkeyi neredeyse tamamen dışa bağımlı bir hale getirmiştir. Buna silahlanma ve modern ordu kurmak da dâhildir.

13 Temmuz 1878 tarihinde gerçekleşen Berlin Antlaşması'nda yer almakla birlikte 1881 yılında Epir ve Thessalia bölgeleri Yunanistan'a bağlanmıştır. Bu bağlanma ile sınırları genişleyen ve 1,6 Milyon olan nüfusuna 300.000 kadar kişi daha eklenmiştir. Endüstri biraz canlanmıştır. Bu dönemde Yunanistan dışında yaşayan zengin iş adamları, yatırım yapmaları için ülkeye davet edilmiştir. Aynı zamanda ordunun düzenlenmesi için büyük devletlerden üst düzey askerî komutanlar da Yunanistan'a getirilmiştir.

Sadece Yunanistan değil, Osmanlı İmparatorluğu egemenliğinden çıkan Balkan devletleri de ekonomik sıkıntılar yaşamışlar ve bunu gidermeyi hedeflemişlerdir. Avrupa devletlerinin idari-siyasi yapılarını kendilerine örnek almışlardır. Ayrıca sözkonusu balkan devletlerinde merkez bankaları kurulmuş, yeni krediler alınmıştır. Bu tarz düzenlemeler siyasî bağımsızlıkları etkilemiştir.

Bu dönemde Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan ile işbirliğine gidilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun, bünyesinde yaşanan siyasal çekişmeler sebebiyle isyanlara yönelik kararlı bir tutum sergileyememesi Balkan devletlerini cesaretlendirmiştir. İsyanlar sırasında Balkanların genelinde gayrimüslim çeteciler köylere baskınlar yaparak katliamlar gerçekleştirmişlerdir. Yapılan katliamlar sadece bölgede yaşayan Müslüman Türklere karşı yapılmamıştır. Makedon çeteciler

kendilerinden olmayan diğer Hristiyan unsurlara, Yunan, Bulgar ve Sırplara baskınlar düzenleyerek katliamlar yapmıştır. Yaşanan bu gelişmelerin ardından Thesalya ve Epir bölgelerindeki Arnavut, Makedon ve Ulahların büyük çoğunluğu Amerika'ya ve Avrupa devletlerine göç etmiştir. Soykırıma uğrayan bölgedeki Türkler ise hayatta kalmak için daha güvenli olduklarını düşündükleri Osmanlı Devleti'nin Trakya ve Anadolu topraklarına sığınmışlardır.

Osmanlı Devleti'ndeki karışıklıkları fırsat bilen yabancı güçler Balkanların geneline yayılacak olan isyanları başlatmışlardır. Balkan devletleri kendi aralarında ittifak kurmuşlar ve bağımsızlıklarına sebep olacak ayaklanmalara katılmışlardır. 1904 yılında Bulgaristan, Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan milli gelirlerini neredeyse dörtte birini büyük devletlerden silâh almak için harcamıştır. Bu gelişme de Avrupa'daki büyük güçlerin çıkacak olan savaş için daha önceden alt yapılarını hazırlamış ve sanki bu tarihi beklermiş gibi bir izlenim yaratmıştır. Yıllardır eğittikleri Balkan ordularını o dönemin modern silâhları ile donatarak Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki topraklarını bölgede yönetilmesi daha küçük, ekonomileri dışa bağımlı devletlere vererek, ileriki tarihlerde oluşması muhtemel Osmanlı tehdidini tamamen ortadan kaldırmak amacını gütmüşlerdir.

Bu gelişmeler Avrupa devletlerini kendi aralarında rekabete sokmuş ve bölgede etkin bir güce sahip olan Rusya'nın pastadan daha büyük dilimi alma yarışına yönelmiştir. Avrupa devletlerinin ve Rusya'nın başlattıkları rekabet küçük anlaşmazlıklara sebep olmuştur.

Balkan Devletleri Osmanlı ile mücadele etme girişimine başlamak üzereyken kuzeyden Avusturya'nın ilerlemesini durdurmak için Sırplar ve Bulgarlar Osmanlı ile antlaşma yapmak zorunda kalmıştır. Yaşanan bu gelişmelerden sonra İngilizlerin ve Fransızların donanmalarını Akdeniz'e indirmeleri dikkat çekmiştir. Balkan Savaşları öncesi İtalyanların Osmanlı'ya savaş açarak Trablus ve Bingazi'yi ele geçirmeleri Balkan Devletleri'nin aralarındaki ittifakın hızlı bir şekilde oluşması için harekete geçmelerine sebebiyet vermiştir.

Bu ittifakların temelinde savaşa katılacak orduların asker sayısı, silâhları ve asıl önemlisi toprak paylaşımı konu alınmıştır. Balkan ülkesi olmayan Avusturya ve Macaristan da Osmanlı Devleti'nin topraklarından hak talep etmiştir. Bunların dışında bir Balkan ülkesi olan Romanya ise bu ittifakların dışında kalmıştır. İngiltere, Rusya ve Fransa ise aralarında üst düzey görüşmeler yapmaya devam etmişlerdir.

Bulgaristan Meclisi Osmanlı Devleti'ne, 26 Ağustos 1912 tarihinde savaş ilân etme kararı almış, Karadağ, Sırbistan ve Yunanistan ile ittifak yapmıştır. Bu devletler savaşa ortak olarak katılmıştır. Osmanlı'dan ele geçirecekleri toprakları kendi aralarında paylaşmayı planlamışlardır.

25 Eylül 1912 tarihinde Karadağ savaş ilân etmiştir. 4 Ekim 1912 tarihinde Bulgaristan ile Sırbistan ve 5 Ekim 1912'de Yunanistan buna katılmıştır. Bulgaristan ordusunun büyük bir bölümü Osmanlı askerinin temel çekirdeğini oluşturan Şark Ordusunun karşısında konuşlanmıştır. Bulgaristan birliklerinden bazı bölümler Batı Trakya ve Strimona bölgesine yönlendirilmiştir. Sırp ordusu Kosova vilâyeti ve Manastır'ı, Yunan ordusu Güney Makedonya ve Epir'i, Karadağlılar ise Kuzey Arnavutluk'u almak için hazırlıklara başlamıştır. Bulgar ordusu Doğu Trakya'da Osmanlı'nın savunma sistemini yararak taarruza geçmiş ancak Şükrü Paşa'nın savunduğu Edirne'yi alamamış, kuşatmaya devam etmiştir.

Yunanistan, 1912 yılına kadar kuzey sınır bölgesindeki kalelerini tamir etmiş ve silahlı savunma teçhizatının tamamını hazır hale getirmiştir. Bu durumda Yunanistan, Osmanlı Devleti ile olan sınır güvenliğini en üst düzeye çıkarmıştır.

Bu yapılan hazırlıkların dışında seferberliğin ilan edilmesi ile beraber Yunanistan genelinden ve özellikle dış ülkelerde yaşayan birçok Yunanlı, gönüllü olarak orduya yazılmıştır. Bu şekilde Yunan ordusu asker sayısını yükseltmeyi başarmış ve savaşa hazır hale gelmiştir.

Savaşın başladığı bölge Orta Yunanistan, arazi olarak hafif engebeli, savunma ve taarruz yapmaya müsait bir coğrafyaya sahiptir. Kuzey'de aşılması zor Karata

sıradağları, doğusunda Yanya dağları güneyinde ise Arta'ya kadar uzanan sıra dağlar bulunmaktadır. Bu arazi koşullarında, Yunan sınırını oluşturan bölgede Osmanlı ordularının rahat hareket edebilecekleri ve çarpışabilecekleri tek geniş alan Elassona, Sarandopora, Serbia, Deskati ve oradan Yanya'ya kadar uzanan bölge kalmıştır.

Batıda, Deskati ele geçirilince Yanya kapısı açılacaktır. Kuzeyde Sarandopora (Kırkgeçit) ve Serbia (Service) alınırsa oradan Kozani'ye (Kozana) ve Selanik'e kadar ulaşılması kolay bir arazi önlerine çıkacaktır. Deskati ve Yanya alınınca Arnavutluk yoluna ulaşılacaktır. Bu nedenle burada gerçekleşen çatışmalarda alınacak sonuçlar Yunan ordusunun kuzeye çıkışını garantileyecek, aynı zamanda batıdan ve doğundan gelecek bütün desteklerin ve saldırıların önüne geçilecektir.

Burada dikkat edilmesi gereken ayrı bir husus daha mevcuttur. Bölge yabancılar için çok zor bir arazidir. Bu bölgede yaşayan Yunanlıların desteği olmadan başarı sağlamanın imkânı yok gibidir. Bu savaşın kaderini büyük ölçüde savaşa bu bölgelerden katılan ve bölgeyi çok iyi bilen gönüllü askerler belirlemiştir. Geçitleri, savunma yapacakları yerleri, pusu kurulacak alanları çok iyi bilen kişiler, bu savaşın kaderini değiştirmiştir. Özellikle bu bölgede yapılan saha araştırmaları bunu göstermektedir. Nitekim Yanya'dan Elassona'ya (Allasonya) kadar olan yüz kilometrelik mesafe orduların hareket etmeleri için uygun bir bölgedir. Elassona ve Sarandapora bölgeleri ele geçirilince Yanya'ya çıkmak çok kolay ve zahmetsiz olacak, Yanya'ya dışarıdan gelebilecek bütün yardımların önü kesilecektir.

Savaş 4 Ekim 1912'de alınan kararla 5 Ekim sabahı başlamıştır. Elassona yakınlarında gerçekleşen çatışmalarda Osmanlı ve Yunan orduları karşılıklı mevzilerini korumak için büyük mücadeleler vermiştir. Hücuma geçen Yunan ordusunu Osmanlı güçleri geri püskürtmeyi başarmıştır. Savaşın ilk günü Yunan ordusu beklediği kolay zaferi alamamış, çatışmalarda Yunan ordusu 46 ölü ve yaralı vermiştir.

6-7 Ekim tarihlerinde gerçekleşen savaşlarda Yunanlılar, Osmanlı kuvvetlerini geri püskürtmeyi başarmışlardır. 19 ölü ve kayıpla bu gün tamamlanmıştır. 8 Ekim günü ordular Sarandopora mevkiinde karşılaşmışlar, asıl çatışmalar burada gerçekleşmiştir. 10 Ekim tarihindeki savaşlar sonunda Osmanlı güçleri geri çekilmiş, savaş Yunan güçlerinin lehine sonuçlanmıştır.

Yunan ordusu, Elassona'nın ele geçirdikten sonra, Makedonya'ya doğru ilerlemiş ve 20 gün içerisinde Selanik yakınlarına ulaşmıştır. Yenice-Vardar Savaşı yapılmış ve bu savaş şehre girmek için anahtar olmuştur. Bu arada Konstantinos ve Venizelos'un aralarında bir anlaşmazlık olmuştur. Veliahttın düşüncesi Türk ordusunun Manastır'da Yunan askerini kuşatmasını önlemek ve Türk askerlerine yapılacak askeri desteğin önünü kesmekti. Yunan ordularının başkomutanı Konstandinos çekilmekte olan Osmanlı ordusunu Manastır'a kadar takip etmiştir.

Balkan savaşları sırasında, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki en büyük ve en stratejik şehri olan Selanik, tek kurşun dahi atılmadan Hasan Tahsin Paşa tarafından Yunanlılara teslim edilmiştir. Elinde 26.000 kişilik bir ordu olmasına rağmen Selanik şehrini savunmak yerine, şehri çok kolay bir şekilde Yunanlılara teslim eden Hasan Tahsin Paşa içinde bulunduğu durumu kansız bir şekilde sonlandırmak istemiştir.

O sırada Selanik şehri her taraftan kuşatılmış durumdadır. Bulgar güçleri kuzeyden şehre yaklaşmaktadır. Bulgaristan'da bulunan bir Yunan ajanı Dr. F. Nikoğlu, Yunan ordu merkezine çok gizli bir bilgi göndermiştir. Bulgar ordusunun Selanik şehrini almak için yolda olduğunu belirtmiş, Yunan ordusunun bir an önce Selanik'e doğru hareket ederek, Bulgarlardan önce şehri ele geçirmeleri gerektiğini yazmıştır. Bunun üzerine Yunanlı generaller orduya, gece gündüz uyumadan hareket etmelerini ve bir an önce şehri kuşatmalarını emretmiştir. Ayrıca Yunanlılar Selanik yönetimi ile de gizlice görüşmüşler ve şehrin Bulgarlara değil Yunanlılara teslimi üzerine anlaşmışlardır.

Bulgarlar ise Serez, Drama ve Kavala'yı ele geçirmişler Selânik'e doğru harekâta başlamışlardır. Ancak hızlı karar verme ve hareket etme becerisi sayesinde Yunan ordusu, Bulgar ordusundan birkaç saat önce, 26 Ekim'de Selanik'i almıştır. 28 Ekim'de Konstandinos ve Kral Georgios şehre girmiştir. Kralın Selanik'e yerleşmesi şehrin önemini göstermiştir. Yunanlıların Makedonya'daki hâkimiyetinin simgesi olmuştur. Selanik'in Yunanlılar tarafında alınmasıyla bazı Bulgar askerler Yunan komutanlığından izin alarak Selanik'te dinlenme amaçlı olarak kalmışlardır.

Günümüzde Selanik şehrinin 30 km. kadar dışında olan Gefira (Topsin) köyünde, 26 Ekim 1912 tarihinde Osmanlı İmparatorluğu adına Hasan Tahsin Paşa, Yunan Krallığı adına ise I. Metaksas teslim antlaşmasını imzalamıştır. Bu durumda Yunan ordusu tek kurşun dahi atmadan Selanik şehrini ele geçirmiştir. Hasan Tahsin Paşa yargılanmış, vatan haini ilan edilmiş, yıllarca sürgün hayatı yaşadıktan sonra 1918'de Lozan'da ölmüştür. 1937 yılında Selanik'teki Türk mezarlığına gömülmüştür. 1983 yılında Selanik Türk Mezarlığı şehir planına dâhil edilince Yunan Askeri Müzesi tarafından Hasan Tahsin ve oğlunun kemikleri 1997 yılına kadar bir kutuda muhafaza edilmiştir. Sonrasında mezarı Selanik şehrinin teslim antlaşmasının imzalandığı Gefira köyünde bulunan ve günümüzde Balkan Savaşları Müzesi olarak hizmet veren konağın bahçesine taşınmıştır. Hasan Tahsin, Yunanlılar tarafından çok sevilen bir şahsiyet olmuştur. Bütün ailesi uzun süre Yunanistan ve Avrupa'nın değişik ülkelerinde yaşamıştır. Ünlü bir ressam olan oğlu Kenan Mesare'nin mezarı, babası ile aynı yerdedir. Balkan Savaşı sırasında Selanik şehrinin teslim antlaşması imzalanırken çizdiği resim çok meşhurdur. Yunanistan'ın birçok şehrindeki sokaklara adı verilmiştir.

Selanik teslim edilince imzalanan protokole sadık kalınmamış, Yunan askerleri şehirde zulüm yapmış, masum halka ve askerlere saldırmış, yağmalarda bulunmuştur. Yunan kaynaklarında bunlara pek fazla yer verilmese de genel bilgiler bu doğrultudadır.

Batı Makedonya'da, Kozani (Kozana) bölgesinde şiddetli savaşlar yapılmıştır. Bu savaşların devam etmesindeki en büyük etki henüz teslim olamamış

Yanya şehridir. Osmanlı güçleri Edessa'da toplanmış ve burada şiddetli çatışmalar gerçekleşmiştir. Buradaki çatışmalar sırasında Osmanlı kuvvetleri 15 günlük bir ateşkes talep etmiştir. Batı Makedonya'da gerçekleşen çatışmalarda ve Koniça, Florina gibi bölgelerde gerçekleşen çatışmalarda Ali Rıza Paşa büyük başarılar göstermiştir. Bu çatışmalardan sonra Osmanlı güçleri Yanya'ya doğru çekilmeye başlamıştır. Yunan ordusunun bir kısmı ise Manastıra doğru yönelmiş burada bulunan Osmanlı güçlerini dağıtarak Manastır'ı ele geçirmek istemiştir. V. Tümen bu vazife ile görevlendirilmiştir. Fakat Osmanlı topçusunun yoğun ve başarılı atışları sonunda Koniça'ya çekilmek zorunda kalmışlardır.

Epir cephesinde Yunanlılar ilerleyerek Sapouncakis kumandasında Yanya'yı kuşatmışlardır. Yanya'da Bizaniyou Kalesi Almanlar tarafından ele geçirilemez diye nitelendirmişlerdir. 20 Kasım 1912 tarihinde Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ Çatalca'da Osmanlı ile ateşkes imzalamıştır. Arkasından Londra'da barış görüşmeleri başlatılmış, ancak başarı sağlanamamıştır. Bunun üzerine 05 Ocak 1913 tarihinde savaş tekrar başlamıştır.

Yanya Savaşı, Osmanlı ordusunun Yunan cephesinde verdiği en büyük mücadelelerden bir tanesi olmuştur. Esat Paşa'nın başarılı Yanya savunması, Türk tarihine altın harflerle yazılmıştır. Yanya savunmasını bir türlü aşamayan Yunan güçleri savaşa ara vermek zorunda kalmışlardır. Bu duruma sebebiyet veren bir diğer unsur hava koşuları ve arazinin zorluğu olmuştur. Aynı zamanda Selanik şehrine ilerlemekte olan bir Bulgar ordusu tespit edildiği için Yunan ordusu, Yanya'da kuşatmayı devam ettirerek yönünü Selanik şehrine çevirmiştir.

Yanya'nın Yunanlılar tarafından ele geçirilmesi zor olmuştur. Karşılıklı savaşlar uzun sürmüş, Esat paşa şehri başarıyla savunmuştur. Esat Paşa, Balkan Savaşları tarihinde en uzun süre çarpışan ve teslim olmayı kabul etmeyen bir kahraman olarak tarihe geçmiştir. Selanik şehrini savaşmadan ele geçiren Yunan ordusu Yanya'nın içinde bulunduğu zor durumdan dolayı savaşmadan teslim edileceğini düşünmüş, Yunan General Kostantinos, Esat Paşa'ya mektup göndererek şehrin teslimini istemiştir. Fakat aldığı cevap Yunanlı komutada büyük hayal

kırıklığı yaratmıştır. Şehrin kolay teslim edilmeyeceğini anlayan General, 12 Şubat 1912 tarihinde şehrin batı tarafından taarruza geçmiştir. Yunan kuvvetlerinin yoğun top atışları bazı Osmanlı savunma noktalarını dağıtmayı başarmıştır. Bu kargaşada çok sayıda asker şehit düşmüştür. Uzun süren çatışmalardan sonra dış güçlerin temsilcileri araya giderek Yanya'nın teslim şartlarının yazılı olduğu bir mektupla Esat Paşa'ya giderek anlaşmışlardır. 21 Şubat 1913'de Esat Paşa, Yanya şehrini Yunan General Konstantinos'a teslim etmiştir.

Balkan Savaşlarının deniz muharebelerinin tamamı, Yunan donanması ile Osmanlı donanması arasında gerçekleşmiştir. Bu savaşlar Ege Adalarındaki hâkimiyeti belirlemiştir. Savaşın kaderini, dönemin en modern savaş gemilerinden bir tanesi sayılan 10.200 tonluk Averof'un başarıları tayin etmiştir. Osmanlı donanmasında onun kadar gelişmiş hızlı ve ateş gücüne sahip gemi yoktu. İlk aşamada Taşos, Semadirek Bozcada, Psara ve İkaros işgal edilmiştir. Bunları takiben Lasvos ve Hios adaları da zapt edilmiştir. 7 Aralık'ta Limnos teslim protokolü imzalanmış ve ada Yunanlılara teslim edilmiştir. Aynı gün Yunan ordusuna gelen destek kuvvetleri ile diğer adaların da teslim protokolleri imzalanmıştır. İki büyük deniz savaşından başka çatışmalarda yaşanmıştır. Yunan torpido gemisinin Feth-i Bulend'i Selanik limanında, Nikolaos Boçis(Selanik şehrinde sahilde Beyaz kulenin önünde heykeli vardır.) komutasındaki torpil gemisinden atılan bir torpille batırılmıştır. Delfin isimli denizaltının da Mecidiye'ye ilk torpidoyu fırlatması da bir o kadar önemlidir.

Deniz savaşlarının dışında Epir bölgesinde savaş devam etmiştir. Bu bölgenin birçok yerinde çatışmalar sürdüğü için Yunanistan, Epir ordusunu yeniden düzenleme kararı almıştır. Yeni düzenlenen ordu ile Epir bölgesindeki taarruzlarını sürdürmüştür. 20 Şubat'ta son taarruza geçmiştir. Bu kırsal alanda mücadele eden Osmanlı kuvvetleri yenilgiye uğramıştır.

1913 yılının Mayıs ayında Londra Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Türkiye'nin batı sınırı Midye - Enez hattı olarak belirlenmiştir. Doğu Trakya, Batı

Trakya ve Makedonya'nın büyük bir kısmı Bulgaristan'ın eline geçmiştir. Sırbistan'la Yunanistan'ın daha fazla toprak elde edebilmek maksadı ile yaptıkları ittifak sonucunda İkinci Balkan Savaşı çıkmıştır. Bu savaşa Romanya ve Osmanlı Devleti de dâhil olmuşlardır. İkinci Balkan Savaşı'nın sonunda Bulgaristan yenilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ise Balkanlar'daki hâkimiyeti sona ermiştir ve Balkan ittifakı bozulmuştur.

Savaş sonucunda, imzalanan 10 Ağutos 1913 tarihli Bükreş Antlaşması, Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında 1913 Atina Antlaşması, Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasındaki 1913 İstanbul Antlaşması ve 1914 Londra Protokol'ü kararlarına göre; Osmanlı Devleti 167.312 km²'lik alan ve 6.582.000 nüfus kaybetmiştir. Bulgaristan 25.257 km², Yunanistan 55.919 km², Sırbistan 41.873 km², Karadağ 5.590 km², alan kazanmışlardır. Aynı zamanda 25.734 km²'lik bir bağımsız Arnavutluk kurulmuştur. Savaş sonucunda en az fedakârlık yapan ve kayıp veren Yunanistan'ın, en fazla toprak ele geçirdiği görülmüştür.

KAYNAKÇA

A.Pulimenos Grigoris, *İ Ellaeki Naodomia Stin Periodo Tu Neoklasikismu (1830-1912*), Epi Diaktoria Diatrivi, İpovlithisa Sti Sholi Arhitektonon Tu Ethniki Meçoviu Politehniu Tomos Protos Kimena, Atina, 1997.

Basilios Nikolçios - Basilis K. Gunaris, *Apo To Sarandaporo Stin Thessaloniki,* Thessaloniki, 2002.

Bersteın, Serge. Milza, Pierre; *İstoria Tis Evropis*, Atina, 1997.

Dakin Doglas*, İ Enopiisi Tis Elladas 1770-1923,* Atina, 1989.

Dimitris Çiamalos, *Kinoniki ke Epanastatiki sindesi ton enoplon tis Rumelis stin Epanastasi tu 1821*, Pantio Panepistimio Kinonikon kaı politikon Epistimon Tmima Kinoniologias Didaktoriki, (Yayınlanmamış doktora tezi), Atina, 2007.

E. Likuri - Lazaru, *Ta Arhea toy Neoelliniko Kratos Eos Tin İdrisi Ton Genikon Arheon (1821-1914),* Pireas, 1991.

Evangelos Buranis, *O Neofilelefterismos Sti Sighorni Ellada*, Tei Mesooggiu Sholi Diğikisis Kaı İkonomias Tmima Stelehos Sineteristikon Organoseon ke Ekmatelefseon, Mesolongiu.

G.TH. Fessopulu, İ Ellas İs Tus Valkanikos Polemus Tu 19113, A. Tomos Polemus Kata Tis Turkias, Atina, 1925.

Fontas Ladis, *Prosopika imerologia melon ton pliromaton ton Thorikon Averof ke İdra,* Ekdothis Ekdotios İkos A. A., Libani, 1993.

G. Ventiris, İ Ellas Tu 1910-1920, Tomos A., Atina, Ekdosis Pirsos 1931.

G. Kordatos, *Megali İstoria Tis Elladas.* Tomos 13, Atina, 1960.

Georgios D. Dimakopului, *Diğitikitiki Organosis Kata Tin Ellinikin Epanastasin 1821-1827*, Simvoli is Tin İstorian Tis Ellinikis Diğikiseos Enesimos Epi Didaktoria, Diatrivi İpovlitisa İs Tin En Athines Pantion Anoga Tin Sxolin Ton Politikon Epistimion, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atina, 1966.

Georgios Skliros, *To Kinoniko mas Zitima, Epikerotita*, Atina, 1976.

Gklabinas Giannis, *İ Musulmaniki Plithismi Stin Ellada (1912-1923) Antilipsis Ke Praktikes Tis Ellinikis Diğikisis Shesis Me Xristianus Gigenis Ke Prosfiges,* Didaktoriki Diatrivi Aristotelio Panepistimio Thessalonikis Filosofiki Sholi Thmima İstorias Ke Arhelogias, Thessaloniki, 2009.

Grigoriadis FİvoS, *İstoria tis Singronis Elladas 1909-1940*, Tomos I., Atina, 1971.

Hatzivasiliu Evanthis, Ores Eleftrias Valkaniki Polemi 100 hronia Apo Ti Meluna Sti Thessaloniki, Kahtimerini, 2012.

İoannis Psifas, Valkaniki Polemi: Domi Kaı Organosi tu Elliniku Stratu Prin Apo Tin İsodo Stin Epixirisis, G.E.S. 100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon, Praktika Epistimonika Sinedria, Atina, 7-8 Fevruarios, 2013.

İoannis L. Papadrianos*, İ Servia, Ta Balkania Ke İ Magales Dinamis Stis Arhes Tu 20.u Eonas (1903-1907).* (İ Ergasia Afti Apoteli Tmima Mias Evriteris Meletis pu Tha Dimosievume Prosehos Me Ton Titlo, İ Servia Ke İ Diavalkanikes SİmfonieS, 1903-1912).

İstoria Tis Neoteros Ellados, *VivlosTou Eleftheriu Vanizelos.* A. Tomos (1864-1911), Atina, 1964.

İstoria Tis Neoteras Ellados *Vivlos Tou Eleftheri Venizelos,* B.Tomos (1912-1914), Atina, 1964.

İ. Kargakos Sarantos*, İ Elliniki Epanastasi tu 1821* G. Meros Atina, 2014.

İ Balkaniki Polemi 1912-13 me mia matia, Ekdotis Logos&İkona, Atina, 2012.

Katsoulakos Theodoros - Tsantinis Kostas, *Provlimata İstorigrafias Epanastasi tou '21Sta Sxolika Balkaniki Polemoı Egheıridia Ton Balkanikon Kraton*, Atina, 1991.

Karolidis Pavlos, *İstoria Ton Ellinon 1821-1921* Tomos 18, Nea Psihiko, 2013.

Karolidis Pavlos, İ*storia Ton Ellinon 1821-1921* Tomos 19, Nea Psihiko, 2013.

Karolidis Pavlos, *İstoria Ton Ellinon 1821-1921*. Tomos Z. Nea Psihiko, 2013.

Karolidis Pavlos, *İstoria Ton Ellinon 1821-1921*. Tomos 24. Meros I.B. Nea Psihiko, 2013.

Koliyopoulos I.S*., Apotin Galliki Epanastasi Mehri Ton B. Pangosmıo Polemo.* Thesaloniki, 1995.

Koliopulos I.S., *Neoteri Evropaiki İstoria* 1789-1945, Thessaloiki, 1995.

Kostas Vergopulos, *To Anatoliko Zitima Stin Elleda*, Eksandas, Atina, 1975.

Konstandinos D. Karavidas, *Agrotika Meleti Sigkritika, 1931*. Epanekdosi: Papazisis, Atina, 1978.

Katsoulakos Theodoros - Tsantinis Kostas, *Provlimata İstorigrafias Epanastasi tou '21Sta Sxolika Balkaniki Polemoı Egheıridia Ton Balkanikon Kraton*, Atina, 1994.

Katsikostas Dimitiros, *İ Anadiorganosi Tu Stratu Apo To 1897 eos tin Enarksi ton Valkanikon Polemon ke o Rolos tis Gallikis Stratiotikis Apostolis, G.E.S. 100 Hronia Apo Ti Dieksagogi Ton Valkanikon Polemon*, Praktika Epistimonika Sinedria, Atina 7-8 Fevruarios, 2013.

M.Th. Laskari,Λασκαρι, *To Anatoliko Zitima1800-1923*, Thessaloniki, 1978.

Makedonika, *Singrama Perikon Tis Eterias Makedonikon Spudon*, Tomos Triakostos 1995-1996, Thessaloniki, 1996.

Markezni SP. B., *Politiki İstaria Tis Neoteras Ellados,* Atina, 1966.

Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon - Tomos Protos, Atina, 1927.

Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon-Tomos Defteros Atina, 1927.

Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon-Tomos Tritos, Atina, 1927.

Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon-Tomos Tetartos, Atina, 1927.

Megali Stratiotiki Ke Naftiki Egkiklopedia, Leksikon-Tomos Ekdos, Atina, 1927.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 4.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 5.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 6.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 8.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 9.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 10.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 11.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 12.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 14.

Monotoniki enhormi kiklopedia (Ansiklopedi), cilt 15.

N. Parodu, *İstoria Tis Serbias 1800-1918*, Thessaloniki, 1970.

Pasois Treanos*, İ İstoria Tis Makedonikis Kinisis Valkanikis* Efimerias, Pozar, 2007.

Spiridon Sfetas, *İsagogi Sti Balkaniki İstoria. Apo Tin Othomaniki Katastasi Ton Balkanion Mehri Ton Proto Pagkosmio Polemo (1354-1918),* Tomos A, Thessaloniki, 2009.

Tasos Kostopulos, *Polemos ke ethnokatharsi*, Ekdosis Bibliorama, Atina, 2007.

Tasos Vurnas, *İstoria tis Neoteris Ke Sighronis Elladas 1821-1974*, Ekd. Pataki, 1998.

Thedoros Katsulakis - Kostas Tsantinis, *Epanastasi tou '21 Sta Sxolika Balkaniki polemi Eghiridia ton Balkanikon Kraton*, Atina.

Thedoropulos Viron, *İ Turki Ke Emis,* Atina, 1988.

Turkantonis Georgios, *Epitomi İstoria Ton Valkanikon Polemon 1912-1913,* Geniko Epitelio Stratu, Atina, 1987.

Vakopulos, E. Apostolos*, Nea Elliniki İstoria 1204-1985*, Selanik, 1998.

Valeri Kolef Ke Hristina Kuluri, *İ Valkaniki Polemi,* Thessaloniki, 2005.

Vangelis D. Karamanolakis, *İ Sigrotisi Tis İstorikis Epistimis ke Didaskalia Tis İstorias* Sto Panpistimio Atinon (1837-1932), Atina, 2006.

Vlasis Blagkopulos, *Odiporika 146 hronon 1821-1967. Sintikes-Statmi tis istorias,* Salukas, Atina, 1998.

Zoi Molfeta- Fotiadi, *İ İstoriki Ekseliksi Tis Topikis Aftodikisis Kata Tus Hronus Tu Othona*, Didaktoriki Diatrivi, Atina Maios, 2003.

İnternet Kaynakları

http://www.istoria.gr/dec03/content04.htm

http://web.archive.org/web/20090224211813/http://www.army.gr/html/GR_Army/press_office/1October2002/istoriko.html

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%84_%CE%92%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82 :

http://olympia.gr/2012/10/07/%CE%B7-%CE%BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CF%80%C

E%BF%CF%81%CE%BF%CF%85/ :
http://www.istorikathemata.com/2010/10/19-20-1912.html
http://www.pinnokio.gr/Uploads/files/afierwma%2030-09-12.pdf :
http://www.onalert.gr/stories/Naymaxia_EllhsOi_Toyrkoi_eixan_grapsei_tis_diathhkes_toys_prin_th_naymaxia:
http://averoph.wordpress.com/2013/01/06/%CE%B7-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%83-%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%BD%CE%BF%CF%85-5-%E1%BC%B0%CE%B1%CE%BD-1913/
http://www.seetha.gr/images/epalxis-pdfs/EPALXEIS_V101.pdf :
http://www.seetha.gr/images/epalxis-pdfs/EPALXEIS_102.pdf
http://history-pages.blogspot.gr/2012/06/1912-1913.html
http://3dim-veroias.ima.sch.gr/wp-content/uploads/2011/10/apeletherosi_verias.pdf
http://www.istorikathemata.com/2011/10/26-1912.html
http://greveniotis.gr/index.php/istoria-laografia/361-apeleftherosi-deskatis-kai-grevenon
http://www.istorikathemata.com/2010/11/7-1912.html
http://www.kastoria.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=7810&Itemid=682
http://www.elzoni.gr/html/ent/203/ent.33203.asp
http://averoph.wordpress.com/2012/10/08/%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CE%B8%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%83-%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%BD%CE%BF%CF%85-8-%CE%BF%CE%BA%CF%84-1912/
http://www.haf.gr/el/history/history/pa_history01.asp

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%B4%CE%B5%CE%BA%CE%AC%CF%84%CE%B7%CF%82

HARİTALAR

Harita No:17. I. Balkan Savaşları Haritası

Harita No: 18. 1812 Yılında Balkanlar.

Harita No: 19. 1830 Yılında Balkanlar

Harita No: 20. 1879 yılında Balkanlar

Harita No: 21. 1913 yılında Balkanlar

Harita No: 22. Balkan Savaşı Öncesi Balkanlar Haritası

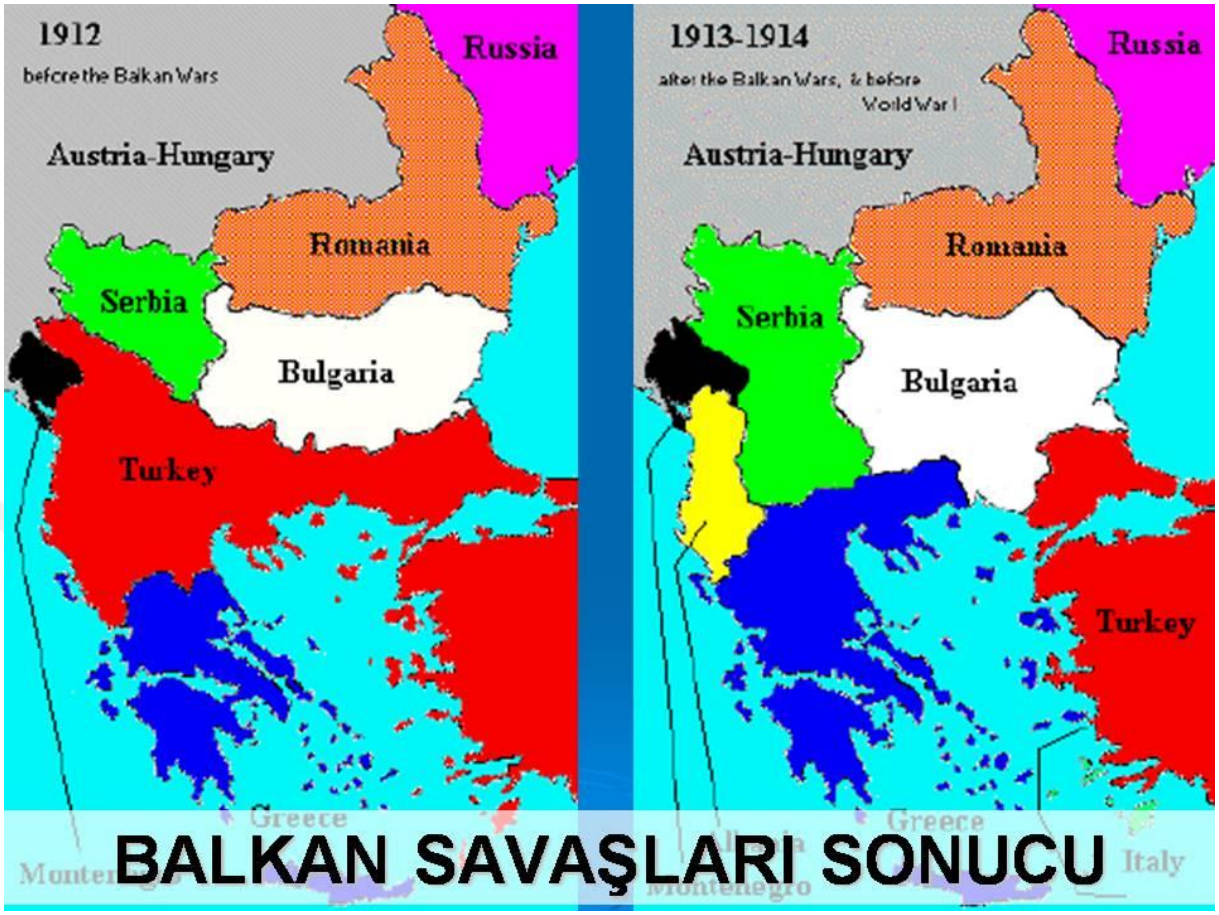
Harita No: 23. 1913 yılında Balkanlardaki Etnik Grupları Gösteren Harita[280]

[280]https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%84_%CE%92%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%A0%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82

Harita No: 24. Balkan Savaşları'nda Osmanlı'ya Saldıran Ülkelerin Ordularının Hareketleri[281]

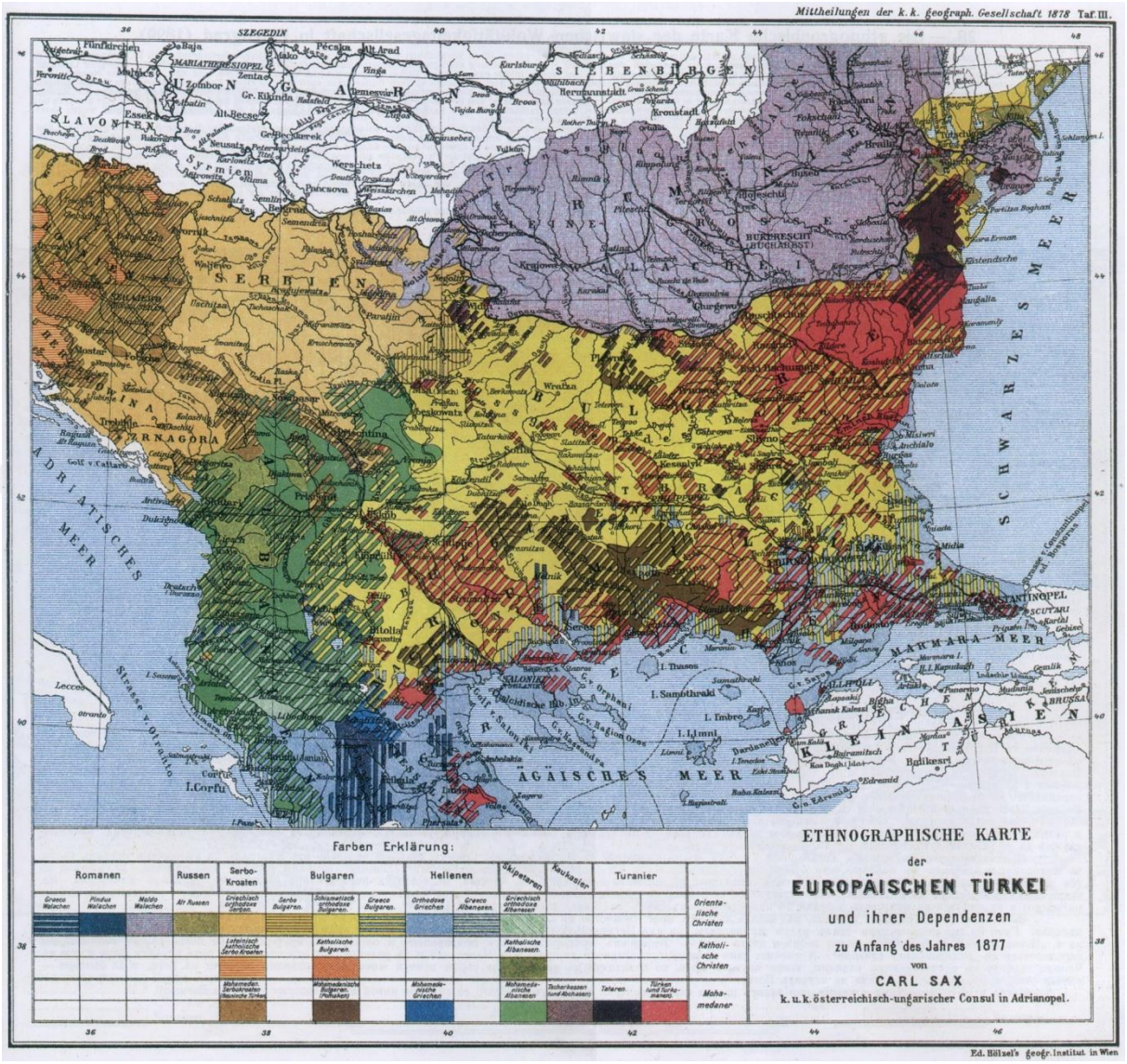
[281] http://history-pages.blogspot.gr/2012/06/1912-1913.html

Harita No: 25. Balkan Savaşı Öncesi ve Sonrası Balkan Haritası

Harita No: 26. Balkanlardaki Etnik Grupları Gösteren harita

Harita No: 27. Balkanlardaki Etnik Grupların Yerleşim Yerlerinin Haritası.

FOTOĞRAFLAR

ΕΥΖΩΝΟΙ ΣΤΗΝ ΑΕΤΟΡΑΧΗ ΣΕ ΑΠΟΣΤΑΣΗ 250 ΒΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΧΘΡΟ

Foto: 1. Evzoni Taburu Osmanlı Mevzilerine 250 Adım Mesafede (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΖΙΚΟΥ ΒΑΛΕΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ

Foto: 2. Piyade Askerleri Mevzilerinde Ateş Ederken (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

ΠΡΟΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ Ε.Σ. ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΝ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Foto: 3. Nöbetçi Yunan Askeri Türk Mevzilerini Gözetlerken(Yunanistan GenelKurmay Arşivi)

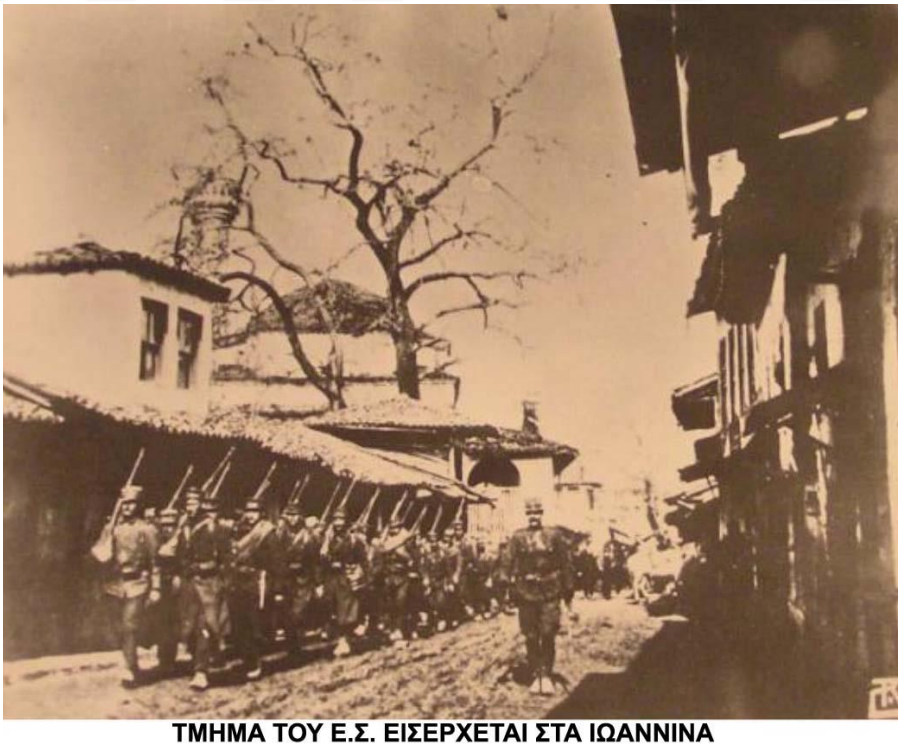
ΜΑΧΗΤΕΣ ΣΤΟ ΜΠΙΖΑΝΙ ΕΥΟΙΜΟΙ ΓΙΑ ΕΞΟΡΜΗΣΗ

Foto: 4. Yunan Askerleri Bizani Savaşı'nda Mevzilerde (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Ο ΣΧΗΣ(ΠΒ) ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΟΚΗΤΗΣ ΠΒ ΣΤΡΑΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Foto: 5. Albay Paraskevopulos Epir Topçu Bölge Komutanı (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ Ε.Σ. ΕΙΣΕΡΧΕΤΑΙ ΣΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Foto: 6. Yunan Askerinin Yanya Şehrine Girişi (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΦΟΡΤΟΣΕΩΝ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ

Foto: 7. Topçu Askerlerinin Eğitimi (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

ΤΟ ΙΠΠΙΚΟ ΠΡΟΕΛΑΥΝΕΙ ΠΡΟΣ ΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Foto: 8. Süvari Birlikleri Yanya Yolunda (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 9. Türk-Yunan Savaşı Ön Cephe (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 10. İletişim Merkezi, Türk-Yunan Savaşı (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 11. Dagli Kurmay Heyeti Epir (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 12. Bulgar-Yunan Savaşı'nda Yedek Askerler (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 13. Türk-Yunan Savaşı Bizani (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 14. Evzonon Taburu Dinlenirken (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 15. Yanya Kuşatması Tasviri.[282]

Foto: 16. Esat Paşa'nın Yanya'yı Teslimi Edişinin Tasviri.

[282] http://www.istorikathemata.com/2010/10/19-20-1912.html

Foto: 17. Yanya Savaşı'ndan Bir Kare [283]

Foto: 18. Sarandopora Hacı Gogu Hanı, Sarandopora Savaşı'nda Yunan Karargâhı Olarak Kullanılmış.

283

http://eliaserver.elia.org.gr:8080/lselia/listres.aspx?lsid=155046&fcode=f210a&ftext=%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A3%20%CE%A6%CE%91&fval=%CE%9C%CF%80%CE%B9%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B9&form=300007

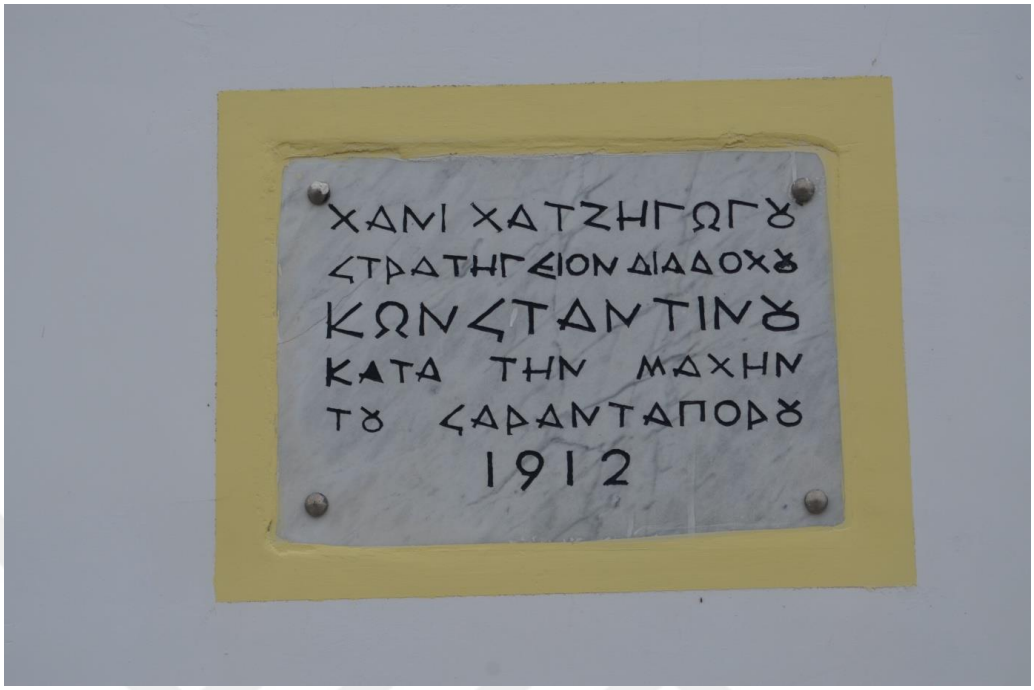

Foto: 19. Hacıgogu Hanı'nda Bulunan Kitabe (Han, Hacıgou Sarandopora Savaşı'nda Prens Konstadinos'un Karargâhı) Yazılmış

Foto: 20. Sarandapora Savaşı Müzesi, Hacıgogu Hanı'nın Hemen Yanına Kurulmuş.

Foto: 21. Sarandapora Savaşı'nda Ölen Yunan Subayların ve Askerlerin İsimlerinin Yazılı Olduğu Anıt.

Foto: 22. Sarandopora Savaşı'nda Kullanılmış Bir Top

Foto: 23. Selanik Şehrinin Tesliminin İmzalandığı Gefira Köyündeki Konak (Günümüzdeki Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 24. Hasan Tahsin Paşa'nın Selanik Teslim Antlaşmasını Yunan Generale Teslim Anı

(Gefira Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 25. Gefira Köyü Balkan Savaşları Müzesi'nde Sergilenen Türk Ordusuna Ait Silahlar

(Gefira Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 26. Balkan Savaşlarında Yunan Ordusun Kullandığı Silahlar.

(Gefira Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 27. Balkan Savaşları Sırasında Selanik'in Teslim Antlaşmasının İmzalandığı Gefira Köyüne İsmini Veren, Yunan Ordusunun Kayıklardan Oluşturulmuş Bir Köprüden Geçerek Nehri Aşmasını Sağladığı Köprünün İnşasını Tasvir Eden Resim (Gefira Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 28. Gefira Köyü Balkan Savaşları Müzesi'nin Bahçesinde Bulunan Hasan Tahsin Paşa ve Oğlu Kenan Mesare'nin Mezarı (Gefira Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 29. Gefira Köyü Balkan Savaşları Müzesi'nin Bahçesinde Bulunan Hasan Tahsin Paşa ve Oğlu Kenan Mesare'nin Mezarı (Gefira Balkan Savaşları Müzesi)

Foto: 30. Selanik Limanında Fethi Bülent Firkateynini Batıran Torpil Gemisinin Bayrağı

(Selanik Askeri Müzesi)

Foto: 31. Selanik Limanında Fethi Bülent Firkateyni'ni Batıran Torpil Gemisinin Mürettebatının Listesi (Selanik Askeri Müzesi)

Foto: 32. Balkan Savaşları'nda Osmanlı Donanmasındaki Gemiler (Selanik Askeri Müzesi)

Foto: 33. Balkan Savaşlarında Osmanlı Donanmasındaki Gemiler (Selanik Askeri Müzesi)

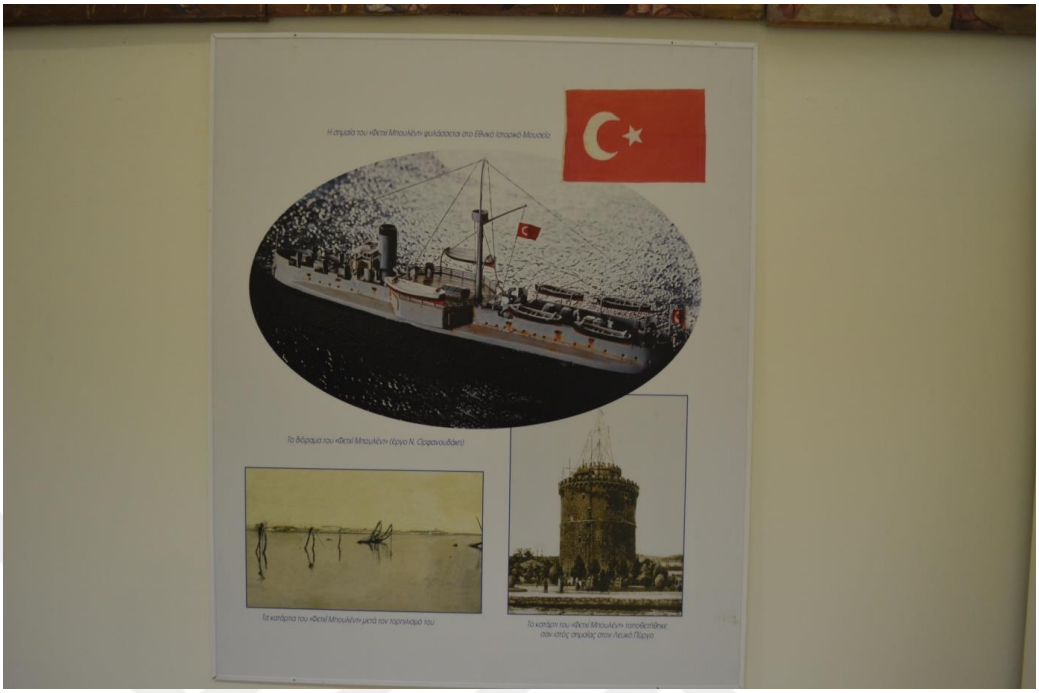

Foto: 34. Balkan Savaşları Sırasında Selanik Limanında Batırılan Fethi Bülent Fırkateyni'nin Yelken Direklerinin Beyaz Kule'nin Üzerine Zafer Anıtı Niteliğinde Dikildiğinin Fotoğafı (Selanik Askeri Müzesi)

Foto: 35. Hasan Tahsin Paşa'ya ait Şefkat Nışanı (Selanik Askeri Müzesi)

Foto: 36. Hasan Tahsin Paşa'nın At Üzerindeki Resmi. Oğlu Ressam Kenan Mesare Tarafından Çizilmiş (Selanik Askeri Müzesi)

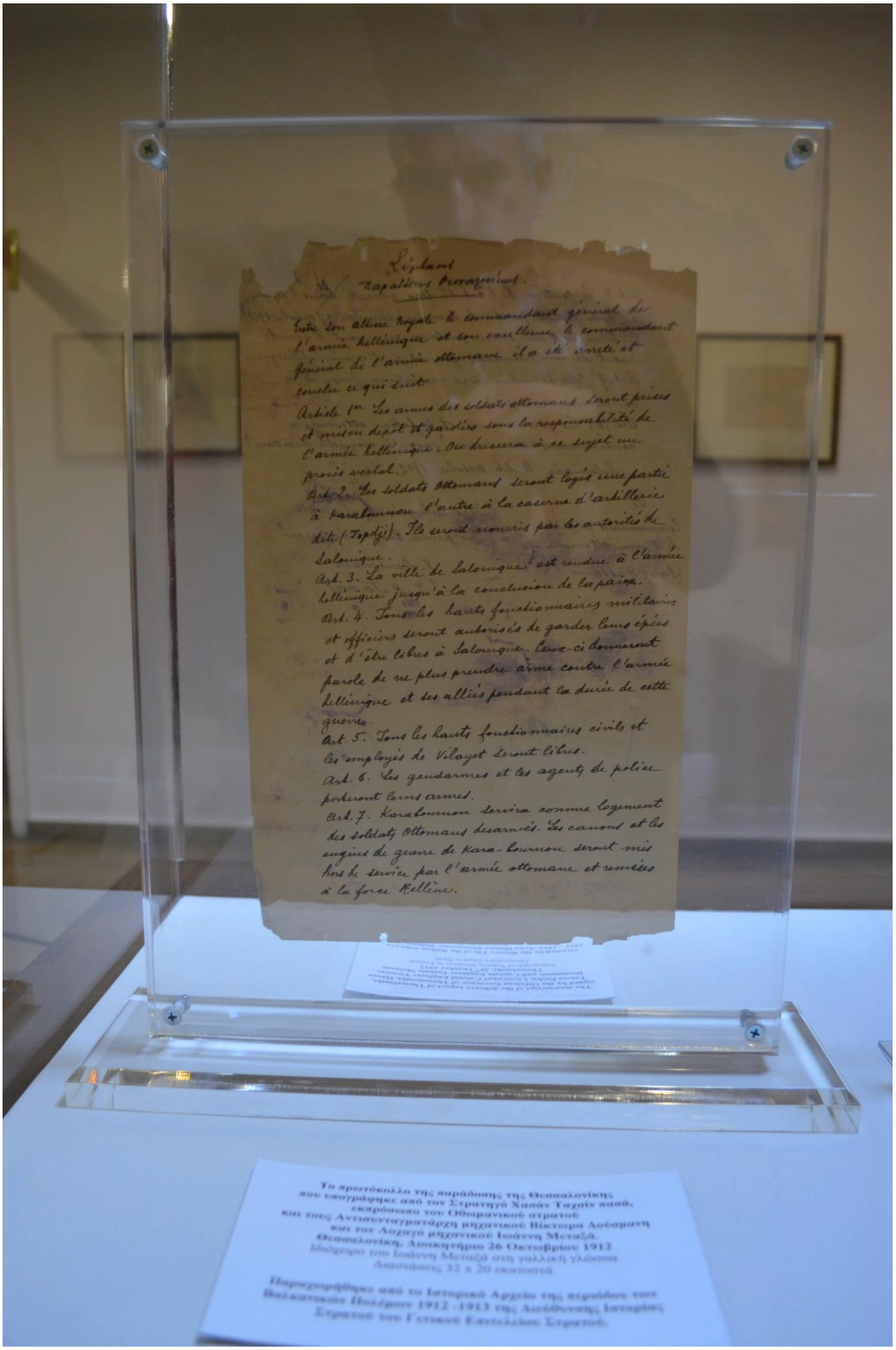

Foto: 37. Selanik Teslim Antlaşması. Orjinal Metin. Ön Yüzü (Selanik Askeri Müzesi)

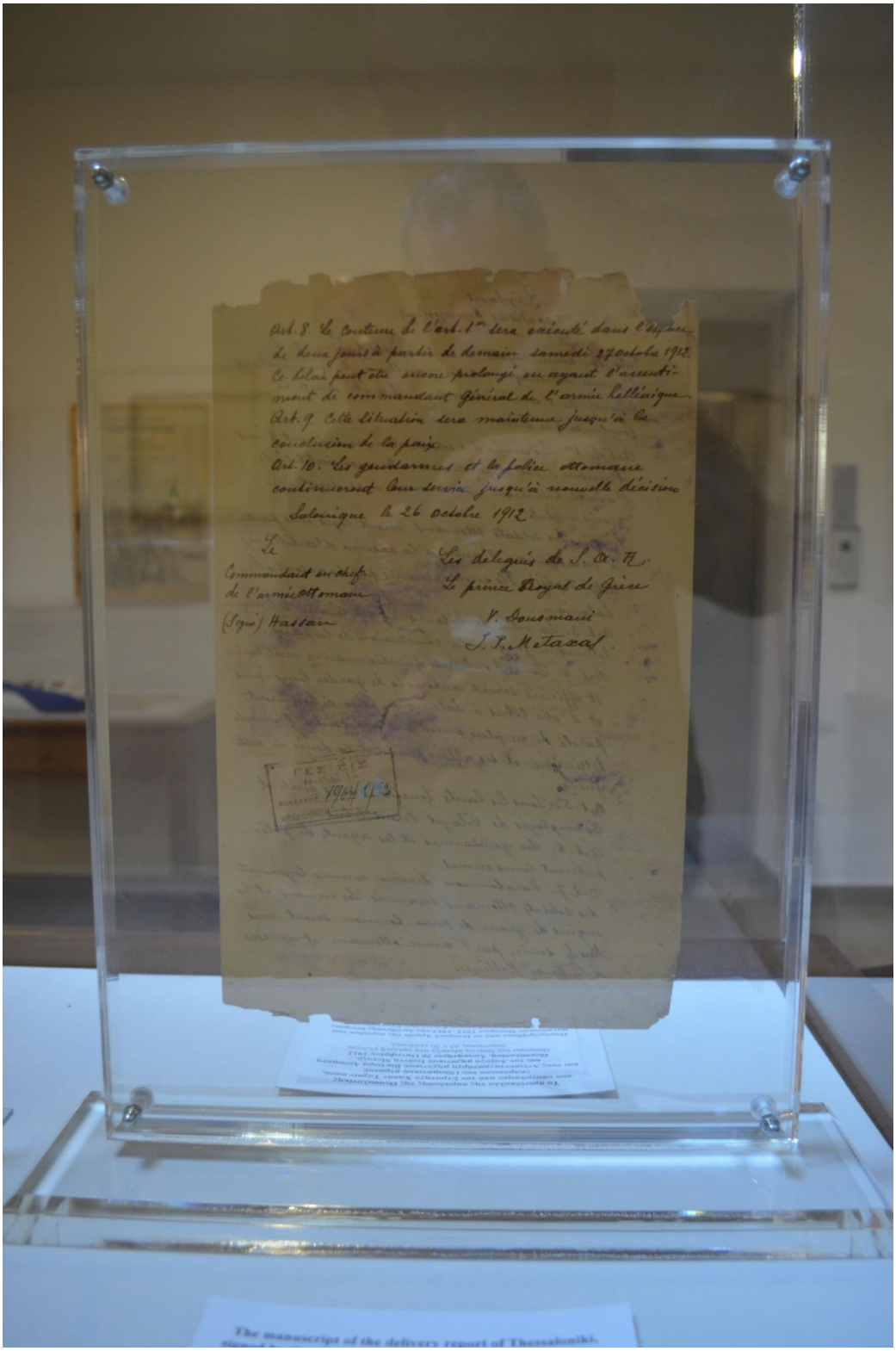

Foto: 38. Selanik Teslim Antlaşması. Orijinal Metin. Arka Yüzü (Selanik Askeri Müzesi)

Foto: 39. Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof (Selanik Limanı'nda yılın belirli zamanlarında müze olarak hizmet vermektedir)

Foto: 40. Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof (Selanik Limanı'nda yılın belirli zamanlarında müze olarak hizmet vermektedir)

Foto: 41. Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof (Selanik Limanı'nda yılın belirli zamanlarında müze olarak hizmet vermektedir)

Foto: 42. Deniz Savaşlarının Kazanılmasında Büyük Rolü Olan Yunan Savaş Gemisi Averof (Selanik Limanı'nda yılın belirli zamanlarında müze olarak hizmet vermektedir)

Foto: 43. Yanya Kalesi'nin Ana GİriŞ Kapısının İçeriden Görünümü

Foto: 44. Yanya Kalesi Kitabesi

Foto: 45. Yanya Kalesi'nde Bulunan Aslan Paşa Cami. Günümüzde Etnografya Müzesi Olarak Hizmet Vermektedir

Foto: 46. Yanya Kalesi İçerisinde Top Gülleri

Foto: 47. Yanya Kalesi İçerisinde Tepedelenli Ali Paşa Konağı Önünde Balkan Savaşı'ndan Kalma Toplar

Foto: 48. Yanya Kalesi İçerisinde Top Gülleri

Foto: 49. Yanya Kalesi İçerisinde Top Gülleri

Foto: 50. Yanya Kalesi içerisinde Toplar

Foto: 51. Yanya Savaşı Kahramanlarından Şair - Milletvekili. Doriskos'ta Savaş Sırasında Ölen Yüzbaşı Lorencos Mavilis (Yanya Aslan Paşa Cami Müzesi)

Foto: 52. Yanya Savaşı Kahramanlarından Şair - Milletvekili. Doriskos'ta savaş sırasında ölen Yüzbaşı Lorencos Mavilis'e Ait Eşyalar (Yanya Aslan Paşa Cami Müzesi)

Foto: 53. Yanya Savaşı Kahramanlarından Şair - Milletvekili. Doriskos'ta Savaş sırasında Ölen Yüzbaşı Lorencos Mavilis'e Ait Eşyalar (Yanya Aslan Paşa Cami Müzesi)

Foto: 54. Yanya Savaşı Sırasında Yunan Ordusu Karargâhı Olarak Kullanılan Dodoni Köyündeki Hacı Emin Ağa Hanı

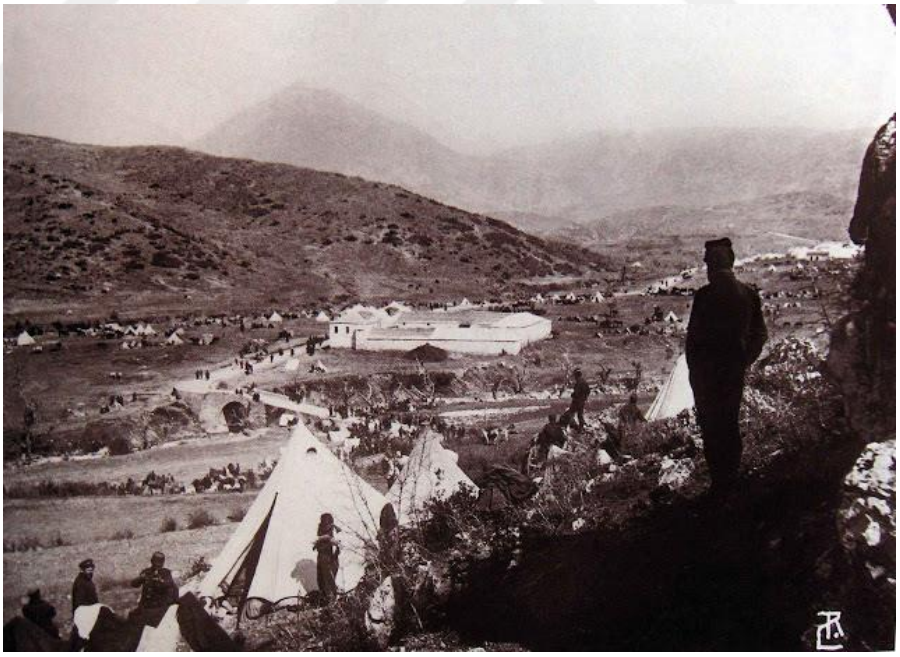

Foto: 55. Yanya Savaşı Sırasında Yunan Ordusu Karargâhı Olarak Kullanılan Dodoni Köyündeki Hacı Emin Ağa Hanı'nın Savaş Sırasındaki Görünümü.[284]

[284]http://eliaserver.elia.org.gr:8080/lselia/listres.aspx?lsid=155046&fcode=f210a&ftext=%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A3%20%CE%A6%CE%91&fval=%CE%9C%CF%80%CE%B9%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B9&form=300007

Foto: 56. Yanya Savaşı Sırasında Dinlenen Yunan Askerleri (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 57. Yanya Savaşı Sırasında Yunan Sıhhiye Askerleri (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 58. Selanik Teslim Alınınca Toplanan Osmanlı Askerilerinin Silahları. Yunan Askerleri Kahramanca Poz Verirken (Yunanistan Genelkurmay Arşivi)

Foto: 59. Balkan Savaşlarına Girit'ten Katılan Gönüllü Askerler (Net Tv Balkan Savaşları Belgeselinden)

Foto: 60. Balkan Savaşlarına Amerika'dan Katılan Yunanlı Gönüllüler (Net Tv Balkan Savaşları Belgeselinden)

Foto: 61. Balkan Savaşlarına Amerika'dan Katılan Yunanlı Gönüllüler (Net Tv Balkan Savaşları Belgeseli'nden)

Foto: 62. Balkan Savaşları Sırasında Bulgar Ordusunun Selanik Şehrine Yaklaştığını Bildiren Yunan Ajanı Dr. Filipos Nikoğlu

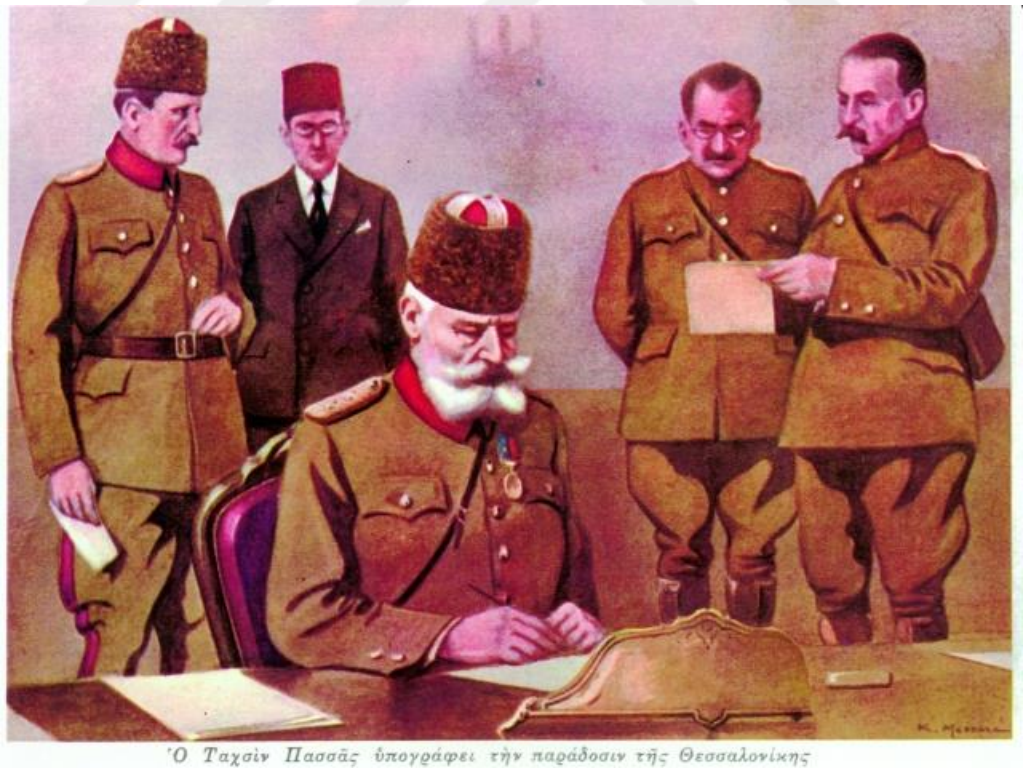

Foto: 63. Hasan Tahsin Paşa'nın Selanik Şehrinin Teslim Antlaşmasını İmzalama Anı. Oğlu Kenan Mesare tarafından çizilmiş.

Foto: 64. Türk Askerleri Yaralılarını Taşırken.[285]

Foto: 65. Esir Düşmüş Türk Askerleri (yer belirtilmemiş)[286]

[285]http://eliaserver.elia.org.gr:8080/lselia/listres.aspx?lsid=155046&fcode=f210a&ftext=%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A3%20%CE%A6%CE%91&fval=%CE%9C%CF%80%CE%B9%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B9&form=300007

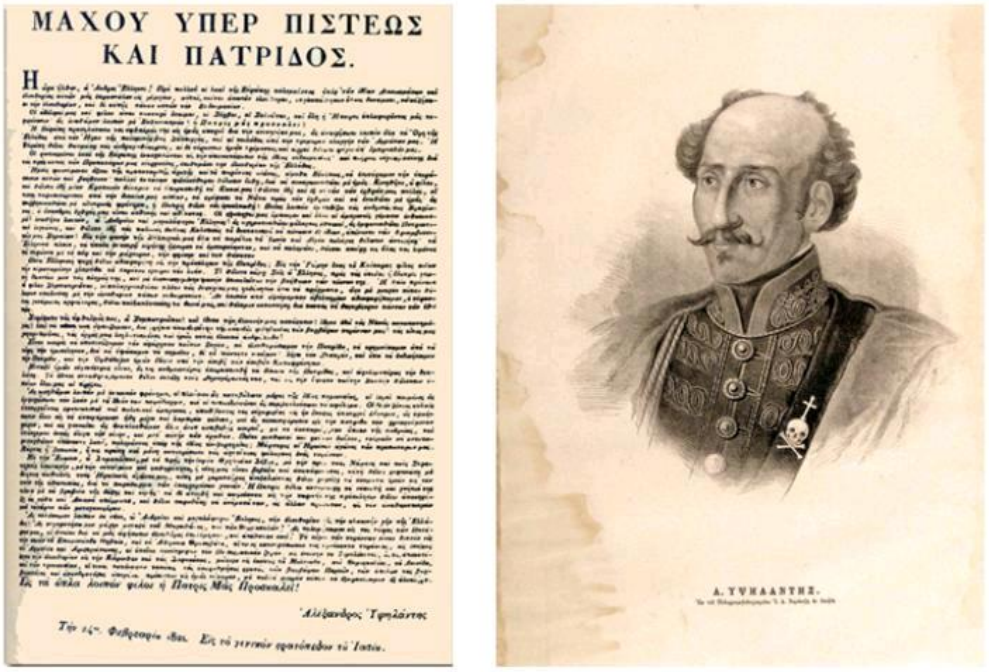
BİRİNCİ BALKAN SAVAŞI'NDA YUNAN HÜKÜMETİNİN CEPHELERLE YAPTIĞI YAZIŞMA BELGELERİ

Belge No:1. Filiki Eterya'nın Çıkarmış Olduğu Bir Broşür: Bayraklarda HEA ve ΗΘΣ özgürlüğü ve ölümü simgeleyen kelimeler, orta yerinde dinsel simgeler ile Filiki Eterya'nın simgeleri belirtilmiştir. Hemen altındaki metinde ise Filiki Eterya'nın kendine özgü mistik alfabesi ile yemin metni yer almaktadır.

(Atina Benaki Müzesi Tarih Arşivi)

[286]http://eliaserver.elia.org.gr:8080/lselia/listres.aspx?lsid=155046&fcode=f210a&ftext=%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%A3%20%CE%A6%CE%91&fval=%CE%9C%CF%80%CE%B9%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B9&form=300007

ΜΑΧΟΥ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.

Η

Τὴν 14ην Φεβρουαρίου 1821. Ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης

Α. ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

Belge No:2. Din ve Vatan İçin Mücadeleye Çağıran Bildiri

Belge No:3. Filiki Eterya'nın Yemin Töreni[287]

[287] Theofilou D. Tsoukou'nun 1849 Yınında Yaptığı Tasfir (Atina Milli Tarih Müzesi)

Belge No:4. Filiki Eterya'nın yayınladığı bildiri

Yunanca Metin:

«Να συστηθώσιν εφορείαι εις εκάστην από τας εικοσιτέσσερας επαρχίας.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΦΟΡΩΝ

Να εκλεχθώστν πέντα έφοροι εκ των εγκριτοτέρων και φρονιμότερων εις τους

οποίους οι εκΜκταί να δίδωσιν ενυπόγραφον γράμμα πληρεξουσιότητας, δυνάμει

του οποίου να ενεργώσιν- ούτοι δε να δίδωσιν έγγραφον υπόσχεσιν εις τον

υψηλότατον πληρεξούσιο περί της εκπληρώσεως των χρεών των.

Οι εκλεκτοί να συνίστανται εκ των προκρίτων εκάστης πόλεως, και συνερχόμενοι

εις την πρωτεύουσαν πόλιν της επαρχίας να κάμωσιν την εκλογήν των εφόρων με

ψήφους.

Αφού εκλεχθώσιν οι έφοροι της επαρχίας να εκλέγωσιν από τα μέλη της εφορείας

των ένα, τον αξιώτερον, και να τον στέλλωσι μέλος της Γενικής Βουλής με

πληρεξουσιότητα, το οποίον να επικυρούται από τον πληρεξούσιον.

Οι λοιποί τέσσερις έφοροι να διαμοιράζωνται τας κοινάς υπουργίας • ο εις να

είναι επιστάτης εις τας ζωοτροφίας των στρατευμάτων και εις τα άλλα αναγκαία

της ζωής των, ήγουν υποδήματα και λοιπά, και να έχη υποεφόρους εις εκάστην

από τας άλλας πόλεις και χωρία της επαρχίας οι οποίοι να εκτελώσι τας διαταγάς

του όσαι αποβλέπουν την ζωοτροφίαν και τα άλλα αναγκαία της ζωής των

στρατευμάτων. Ο δεύτερος έφορος να στρατολογή και να προβλέπη να έχη έτοιμα

του πολέμου τα αναγκαία εφόδια , ήγουν βαρούτην, φισέκια και πέτρας , και

ούτος ομοίως να έχη τους αναγκαίους υποεφόρους εις εκάστην από τας άλλας

πόλεις και χωρία δια τους διαβαίνοντας ή πλησίον στρατοπεδεύοντας στρατιώτας.

Ο τρίτος έφορος να έχη την πρόνοιαν των αναγκαίων ζώων εις τας διαφόρους

δουλέυσεις του πολέμου, ήγουν αποστολήν ζωοτροφιών, όπλων,γραμματοφόρων και των λοιπών, να έχη δε και ούτος τους αναγκαίους υποεφόρους. Ο τέταρτος έφορος να κρατή την δημόσιον Κάσσαν, να συνάγη τας επουσίους φιλογενείς προσφοράς και τα διοριζόμενα από την Βουλήν δωσίματα. Ο πέμπτος να επιστάτη εις την ευταξίαν της πολιτείας και ούτος αυτός να έχη υποεφόρους.

Όλοι οι υποέφοροι να υποτάσσωνται εις τα διαταγάς της Βουλής όσαι αναφέρονται εις το υπούργημα εκάστου , να κρατώσι σημείωσην των έργων της εφορείας των, και να δίδωσιν περί πάντων τούτων λόγον, όσα απαιτούν την κοινή σκέψιν της.

Εκάστην γενική εφορεία, να έχη πεντήκοντα ανθρώπους ενόπλους, δια να εκτελώσι τας προσταγάς της , ομοίως και εκάστη υποεφορεία να έχη 5 εώς 10.

Ούτοι δε να είναι εκ των πολιτών, αλλ 'ουχί εκ των στρατιωτών και να εκλέγωνται και να υποτάσσωνται εις τας υποεφορείας, καθώς και οι πεντήκοντα εις τους γενικούς εφόρους.

ΒΟΥΛΗ

Οι εκλεγόμενοι από τους γενικούς εφόρους ως ανωτέρω και επικυρούμενοι από τον πληρεξούσιον να είναι μέλη της Εθνικής Βουλής.

Ο πρόεδρος της Βουλής είναι ο Πληρεξούσιος.

Οι Βουλευταί σκέπτονται πρώτον περί των γενικών της πατρίδος συμφερόντων και δεύτερον περί των αναφερομένων πραγμάτων εις τας εφορείας των επαρχιών των.

Αι περί των γενικών συμφερόντων αποφάσεις της Βουλής γίνονται με ψήφους, όλοι δε οι Βουλευταί είναι ισόψηφοι. Εάν αι εναντίαι ψήφοι είναι ισάριθμοι , η ψήφος του Προέδρου επικρατεί.

Εκ των Βουλευτών άλλοι μεν διορίζονται κατ 'εκλογήν γενικοί θησαυροφύλακες οι οποίοι να δίδωσι λόγον εις το σώμα της Βουλής καθ ' έκαστον μήνα, και οι μεν να

φροντίζωσιν την σύνταξιν των δοσιμάτων, οι δε να έχουσι τα έξοδα, άλλοι δε να επιστατώσι και να προνοώσι τα αναγκαία εις τα στρατεύματα, εξετάζοντες αν οι εις τας επαρχίας έφοροι εκπληρώσιν ακριβώς τα σχεικά των χρέη έκαστος- άλλοι δε να προνοώσι περί της συντάξεως των γεννημάτων από τα Τουρκικά κτήματα, και των άλλων τακτικών δοσιμάτων εις προϊόντα γης.

ΚΡΙΤΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

Το ανώτατον Κριτήριον θέλει είναι η Εθνική Βουλή • Δεύτερον οι γενικοί έφοροι εκάστης επαρχίας μετά των τεσσάρων άλλων εκλεγομένων με ψήφους μεταξύ των προκρίτων. Τρίτον, αι υποεφορείαι.

Οι κριταί κρίνουν περί των πολιτικών αμαρτημάτων κατά τους διωρισμένους νόμους.

Η φιλανθρωπία του Πληρεξουσίου αν δεν κινδυνεύει το κοινόν συμφέρον, έχει το δικαίωμα να ελευθερώνει τον κατάδικον από την αποφασισθείσαν από τον νόμον κεφαλικήν τιμωρίαν, ή να την μετριάζει.

Εάν ο κρινόμενος υπό των εφόρων δεν ευχαριστείται εις την κρίσιν των, αναφέρεται εις τους εφόρους της επαρχίας του, και τελευταίον εις την Εθνικήν Βουλήν».

Türkçe Metin:

«Yirmidört ilde İdare Kurulu oluşturulacak

İDARECİLER KURULU

Bu illere beş kişilik idareci kurulu kurulacaktır. Bunlara rahat çalışabilmeleri için tam yetki verilecektir ve yazılı olarak bu görevlerini yerine getireceklerinin teminatlarını vereceklerdir. Bu seçilenler her şehrin ileri gelenlerinden oluşturulacak ve bu ileri gelenler. İlin merkezinde oluşturulacak olan idare kurulun üyelerini seçimle belirleyeceklerdir. İl idarecileri belirlenerek kurul oluşturulacak bu

kurul bir başkan seçerek meclise gönderecektir. Geri kalan 4 kişiden oluşan idare kurulu ilin yöneticileri olacaktır. Bir tanesi bölgedeki orudunun hayvansal ihtiyaçlarını karşılayacak ve yaşamları için gerekli diğer ihityaçları giderecek. Mesela ayakkabı giysi… Aynı kişi etraf köylerdeki ihtiyaşlarıda denetleyecektir. İkinci kişi asker toplama görevini üstlenecek ve savaş için erli mallzemelerin karşılanması, silah barut fişek taş, vs.. aynı zamanda etraf kırsal alanda kalan köylerin denetimini ve ihtiyaçlarının giderilmesi…Üçüncüsü hayvanlardan sorumlu olacak mesela hayvan yemi, silah ve posta işlemlerini gerçekleştirecektir. Dördüncü kişi ise devlet hazinesinden sorumlu kişi olacaktır. Gelen yardımlardan ve devletin gönderiği paraları kontrol edecektir.

Beşinci kişi ise ilin asayişinden sorumlu kişi olacaktır.

Bu kişilere yardımcılar atanacaktır.

Bu kişiler meclise bağlı çalışacaktır. Ve yaptıkları faaliyetlerin yazılı raporlarını tutacaklardır.

Her idare kulunun 50 kişiden oluşacak silahlı muhafızları olacaktır. Yardımcılarının ise 5 ila 10 kişilik silahlı korumalrı olacaktır. Bunlar sivil halktan oluşacaktır. Askerler bu oluşumlarda yer almayacaktır. Bu kişiler genel idarecilere başlı çalışacaklardır.

MECLİS

Bu idarecilerin seçtiği kişiler tam yetkili olacaklardır. Meclisin başındaki kişide tam yetkili olacaktır. Milletvekilleri vatanın çıkarları doğrultusunda hareket ederek bu illerdeki ordunun ve halkın ihtiyaçları doğrultusunda çaba harcamaktadır. Milletin bekası için mecliste alınacak kararlar oy çokluğu ile alınacak her vekilin oyu tek bir oy sayılacaktır. Yapılan oylamada eşitlik oluşursa kararı başkanın oyu ile belirlenecektir.

Milletvekillerinin bazıları atama yolu ile hazineden sorumlu olacaktır. Bu hazine sorumluları aylık raporlar halinde meclise sunacaklardır. Bunlar gelir gider işlerine bakacak, orduya gerekli malzemelerin temini ile ilgilenecekler. Vergilerin

toplanıp toplamadığını kontrol edecekler. Türklere ait gayrimenkullerin kayıt işlemlerinin gerçekleştireceklerdir.

DENETLEME KURULU

En üst denetleyici milli meclistir. İkinci denetleyiciler il idarecileri kurulu ve il ileri gelenlerinden 4 tanesi ve bunların yardımcılarından oluşur.

Bu denetleyiciler politika ve kanunlar ile ilgili her şeyin düzenlenmesinden sorumlu olacaklardır. Bu kişiler ortak menfaatler için gerektiğinde bir kişiyi hapisten çıkarma yetkisine sahiptir. Herhangi bir durumdan dolayı halktan birisi hapse atıldığında ili idare kurulu ve meclise bu konuyu taşıma hakkına sahiptir.

Belge No: 5. Yunanistan ile Bulgaristan arasında yapılan antlaşmanın maddeleri:

Yunanca Metin:

Η Α.Μ. ο Βασιλεύς των Ελλήνων την Α.Ε. τον κ. Δ. Πανάν κλπ. και τον Λοχαγόν του Μηχανικού κ. Ιωάννην Μεταξάν, οίτινες αφού αντήλλαξαν τα πληρεξούσια αυτών έγγραφα ευρεθέντα εν τάξει, συνεφώνησαν τα επόμενα:

Άρθρον.1ον

Εις περίπτωσιν καθ' ην συμφώνως προς τα υποχρεώσεις τας απορρεούσας εκ της συνθήκης αμυντικής συμμαχίας της συνομολογηθείσης εν Σόφια την 16ην Μαΐου 1912 μεταξύ Βουλγαρίας και της Ελλάδος, η Ελλάς ήθελεν επέμβη στρατιωτικώς κατά της Τουρκίας εν περιπτώσει Βουλγαροτουρκικού πολέμου ή η Βουλγαρία κατά της Τουρκίας εν περιπτώσει Ελληνοτουρκικού πολέμου, τα δύο Κράτη, Βουλγαρικόν και Ελληνικόν, υποχρεούνται να παράσχωσιν αλλήλοις αμοιβαίαν συνδρομήν ήτοι: η μεν Ελλάς κατ' ελάχιστον όρον δια δυνάμεως εκατόν είκοσιν χιλιάδων ανδρών, η δε Βουλγαρία δια δυνάμεως τριακοσίων χιλιάδων τουλάχιστον ανδρών. αι δυνάμεις αύται πρέπει να είναι ικαναί τόσον να διεξαγάγωσιν πόλεμον

επί των συνόρων, όσον και να συμετάσχωσιν εις Στρατιωτικάς επιχειρήσεις πέραν των ορίων του εθνικού εδάφους.

Αι προμνησθείσαι δυνάμεις, οφείλουσι να συγκεντρωθώσιν εις τα σύνορα και να διαβώσι μάλιστα ταύτα το βραδύτερον την εικοστήν ημέραν από της επιστρατεύσεως ή από της αναγγελίας υφ' ενός των συμβαλλομένων μερών περί της υπάρξεως του συμμαχικού όρου. (casusfoederis).

Άρθρον.2ον

Εις περίπτωσιν καθ' ην η Ελλάς ήθελεν προσβληθή υπό της Τουρκίας η Βουλγαρία υποχρεούται να κηρύξη τον πόλεμον προς την δύναμιν ταύτην και να εκστρατεύση κατ' αυτής δια του συνόλου των δυνάμεων των ορισθεισών υπό των διατάξεων του πρώτου άρθρου, ανερχομένων εις 300.000 ανδρών, κατ' ελάχιστον όριον προσαρμόζουσα τας στρατιωτικάς επιχειρήσεις αυτής προς το υπό του Ελληνικού Γενικού Επιτελείου, συνταχθέν σχέδιον.

Εις περίπτωσιν καθ' ην η Βουλγαρία ήθελεν προσβληθή υπό της Τουρκίας η Ελλάς υποχρεούται να κηρύξη τον πόλεμον προς την δύναμιν ταύτην και να εκστρατεύση κατ' αυτής δια του συνόλου των δυνάμεων των ορισθεισών υπό των διατάξεων του πρώτου άρθρου, ανερχομένων εις εκατόν είκοσι χιλιάδων ανδρών τουλάχιστον, προσαρμόζουσα τας στρατιωτικάς επιχειρήσεις της προς το σχέδιον το συνταχθέν υπό του Βουλγαρικού Γενικού Επιτελείου. Ο πρώτιστος σκοπός του Ελληνικού στόλου, πρέπει οπωσδήποτε να είναι το να καταστή κύριος του Αιγαίου Πελάγους και να διακόψη τας θαλασσίας συγκοινωνίας μεταξύ της μικράς Ασίας και της Ευρωπαϊκής Τουρκίας.

Εις τας υπό των προηγουμένων παραγράφων προβλεπόμενας περιπτώσεις, η Βουλγαρία υποχρεούται να ενεργήση επιθετικώς δια σπουδαιοτάτου τμήματος του

στρατού αυτής κατά των Τουρκικών δυνάμεων των συγκεντρωθησομένων εις την περιοχήν των Βιλαετίων του Κοσσόβου, του Μοναστηρίου και της Θεσσαλονίκης.

Εάν η Σερβία, δυνάμει των μετά της Βουλγαρίας συμφωνιών αυτής, μετάσχη εις τον πόλεμον, η Βουλγαρία θα δυνηθή να διαθέση το σύνολον των δυνάμεων αυτής εις την Θράκην. εις την περίπτωσιν απέναντι της Ελλάδος όπως Σερβικά Στρατεύματα δυνάμεως τουλάχιστον 120.000 μαχητών ενεργήσωσιν επιθετικώς κατά των συγκεντρωθησομένων Τουρκικών Δυνάμεων εις την περιοχήν των προμνησθέντων τριών Βιλαετίων.

Άρθρον 3ον

Εάν η Βουλγαρία και η Ελλάς επί τη βάσει διατάξεων προηγουμένης τινός συνεννοήσεως, κηρύξωσι τον πόλεμον κατά της Τουρκίας, υποχρεούνται αμφότεροι -πλην διαφοροτρόπου κανονισμού υπό ειδικής συμφωνίας- να διαθέσωσι δια την εκστρατείαν, τας υπό του πρώτου άρθρου της παρούσης συμβάσεως προβλεπομένας δυνάμεις.

Αι διατάξεις των δύο τελευταίων παραγράφων του 2ου άρθρου έχουσιν επίσης ισχύν εις την περίπτωσιν ταύτην.

Άρθρον 4ον

Εις την περίπτωσιν καθ' ην η μία των συμβαλλομένων Κυβερνήσεων ήθελεν κηρύξη τον πόλεμον εις έτερον Κράτος και ουχί την Τουρκίαν άνευ προηγουμένης συνεννοήσεως και άνευ της συγκαταθέσεως της ετέρας Κυβερνήσεως η τελευταία αύτη λύεται των υποχρεώσεων των εκτεθεισών εις το 1ον άρθρον υποχρεούται όμως να τηρήση, καθ' άπασαν την διάρκειαν του πολέμου, φιλικήν ουδετερότητα προς την σύμμαχον αυτής

Άρθρον 5ον

Εν περιπτώσει ομαδικού πολέμου ουδέν των συμμάχων Κρατών δύναται να

συνομολογήση ανακωχήν, διαρκείας μεγαλειτέρας των είκοσι τεσσάρων ωρών, άνευ προηγούμενης συνεννοήσεως και άνευ της συγκαταθέσεως του ετέρου συμμάχου Κράτους.

Η συνεννόησις των δύο συμβαλλομένων μερών, περιλαμβανομένη εις έγγραφον συμφωνίαν, θα είναι ομοίως απαραίτητος ίνα το έτερον δυνηθή να αναλάβη διαπραγματεύσεις ειρήνης ή να συνομολογήση συνθήκην ειρήνης.

Άρθρον 6ον

Εις ην περίπτωσιν, καθ' όν χρόνον η Βουλγαρία και η Ελλάς θα ευρίσκονται εν επιστρατεύσει των ενόπλων αυτών δυνάμεων ή θα ήρχιζον τας επιχειρήσεις, η Ελλάς ήθελεν υποχρεωθή να κανονίση το Κρητικόν ζήτημα, κατά τους πόθους του πληθυσμού της νήσου και ένεκεν τούτου ήθελεν προσβληθή υπό της Τουρκίας, η Βουλγαρία υποχρεούται να συνδράμη αυτήν συμφώνως προς το άρθρον 1ον της παρούσης συμβάσεως.

Άρθρον 7ον

Οι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων του Βουλγαρικού και του Ελληνικού Στρατού, οφείλουσιν, εν περιπτώσει πολέμου, να ανακοινώσωσιν αμοιβαίως και εν ευθέτω χρόνω τα σχετικά σχέδια επιχειρήσεων. Οφείλουσιν επίσης να γνωστοποιώσιν κατ' έτος τας επιφερομένας εις τα σχέδια ταύτα, ένεκα νέων περιστατικών τροποποιήσεις.

Άρθρον 8ον

Η παρούσα σύμβασις κατασταθήσεται υποχρεωτική δι' αμφοτέρα τα συμβαλλόμενα μέρη, αμέσως μετά την υπογραφήν αυτής, θέλει δε ισχύει καθ' όλην την διάρκειαν της ισχύος της αμυντικής συνθήκης συμμαχίας της 16ης Μαΐου 1912, εις ην αύτη θέλει προσαρτηθή ως αποτελούσα μέρος αυτής.

Εγένετο εν Σόφια εις διπλούν τη 22α Σεπτεμβρίου 1912.

Γκέσωφ Δ. Πανάς

Στρατηγός Φίτσερ Λοχαγός Ι. Μεταξάς

Türkçe Metin:

A.M. Yunan Kralı A.E. D. Panan ve Mekanize Yüzbaşı Ioannis Metaksas toplanarak aşağıdaki maddeleri karara bağlamışlardır.

Madde 1.

Bulgaristan'ın Sofya şehirinde 16 Mayıs 1912 tarihinde gerçekleşen antlaşma doğrultusunda, Osmanlı hangi ülkeye saldırırsa o ülke birbirinin yardımına gidecektir: Bu durumda Yunanistan 120.000 askeri ile Bulgaristan'nın yardımına gidecek, Bulgaristan ise 300.000 askeri ile Yunanistan'ın yardımına gelecektir. Bu yollanılacak askerler gerek kendi ülke sınırları içerisinde gerekse yardıma gittikleri ülke sınırları içerisinde görev yapabilecek durumda olmalıdır. Bu güçler gerektiğinde sınırda toplanacak, (en geç seferberlik ilanından 20 gün sonra .) (Casus Foederis 'ittifak Vakası)

Madde 2.

Eğer Yunanistan türkiyeden bir tehdid alırsa Bulgaristan Osmanlı'ya mecburi savaş ilan edecek ve 300.000 asker gönderecek ve bu kuvvetler Yunan Genelkurmayına bağlıdır. Eğer Bulgaristan Osmanlı'dan bir tehdit alırsa Yunanistan mecburi savaş ilan edecek ve 120.000 asker gönderecek bu askerlerde Bulgaristan Genel Kurmayına göre hareket edecektir. Yunan donanmasının ilk amacı bu durumda Ege'de hâkimiyetini sağlamak ve Anadolu ile olan bağlantısını kesmektir. Buna boğazlar ve Rumeli dâhildir. Yukarıdaki durumda Bulgaristan Osmanlı'yı saldırıya geçtiğinde Kosova Manastır ve Selanik şehirlerini vuracaktır. Eğer Sırbistan'da savaşa katılırsa Bulgaristan'la yaptığı antlaşmaya göre savaşa katılma

durumunda bu üç bölgede mücadele verecek Bulgaristan ise Trakya'da mücadele verecektir. Sırbistan'da bu savaşa 120.000 askerle katılacaktır.

Madde 3.

Eğer Bulgaristan ve Yunanistan bu düzenlemeye göre Türkiye'ye savaş ilan ederse yukarıdaki maddeler geçerli olacaktır. İkinci madde burada da geçerli olacaktır.

Madde 4.

Eğer bu iki devlet Osmanlı'ya değil de birbirlerini savaş ilan etme durumunda diğer devlet 1. maddedeki yükümlülüklerinden kurtuluyor ve diğer müttefik devletlere karşı nötr oluyorlar.

Madde 5.

Eğer herhangi bir saldırı durumu gerçekleşirse 24 saatten uzun bir antlaşma imzalayamıyor. Bu durumda barış antlaşması imzalanabilmesi için her iki devletinde onayı gerekmektedir.

Madde 6.

Eğer bu iki devlet Osmanlı'ya savaş ilan ederse birbirlerine yardım edecekler ve eğer Yunanistan Girit meselesini halletmek istese ve Osmanlı buna karşı çıkarsa Bulgaristan madde 1'deki Yükümlülüklerini yerine getirecektir.

Madde 7.

İki ülkenin de genelkurmay başkanı savaş durumunda iken birbirleriyle savaş planlarını paylaşmakla yükümlüdür. Savaş planlarında gerçekleşecek olan herhangi bir değişikliği birbirleriyle paylaşmakla yükümlüdürler.

Madde 8.

Bu antlaşma imzalandıktan sonra yürürlüğe girerek, bu maddelere ek olarak daha önce 16 Mayıs 1912 tarihinde imzalanan antlaşmanın devamı niteliğindedir.

Sofya 22-Eylül-1912

Bulgaristan Adına

Gesof

General Fitser

Yunanistan Adına

D.Panas

Yüzbaşı I. Metaksas

Belge No: 6. Balkan Savaşı'nın Başladığının İlan Edilmesi

Yunanca Metin:

Έκρηξις του Πρώτου Βαλκανικού Πολέμου

«Πρός τόν λαό μου,

Αι ιεραί υποχρεώσεις πρός τήν φιλτάτην πατρίδα, πρός τούς υποδούλους αδελφούς μας καί πρός τήν ανθρωπότητα επιβάλλουσιν εις τό Κράτος, μετά τήν αποτυχίαν των ειρηνικών προσπαθειών του πρός επίτευξιν καί εξασφάλισιν των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των υπό τόν τουρκικόν ζυγόν Χριστιανών, όπως διά των όπλων θέση τέρμα εις τήν δυστυχίαν ήν ούτοι υφίστανται από τόσων αιώνων.

Η Ελλάς πάνοπλος μετά των συμμάχων αυτής εμπνεομένων υπό των αυτών αισθημάτων καί συνδεομένων διά κοινών υποχρεώσεων, αναλαμβάνει τόν ιερόν αγώνα του δικαίου καί της ελευθερίας των καταδυναστευομένων λαών της Ανατολής.

Ο κατά ξηράν καί θάλασσαν στρατός ημών εν πλήρει συναισθήσει του καθήκοντος αυτού πρός τό έθνος καί τήν Χριστιανοσύνην, μνήμων των εθνικών αυτού

παραδόσεων καί υπερήφανος διά τήν ηθικήν αυτού υπεροχήν κατ' αξίαν αποδύεται μετά πίστεως εις τόν αγώνα όπως διά του τιμίου αυτού αίματος αποδώση τήν ελευθερίαν εις τούς τυραννουμένους.

Η Ελλάς μετά των αδελφών συμμάχων κρατών θά επιδιώξη πάση θυσία τόν ιερόν αυτόν σκοπόν.

Επικαλούμεθα δέ τήν αρωγήν του Υψίστου εν τω δικαιωτάτω τούτω αγώνι του πολιτισμού καί ανακράζομεν

Ζήτω η Ελλάς!

Ζήτω τό Εθνος!»

Αθήναι 5 Οκτωβρίου 1912

Γεώργιος Α΄ Βασιλεύς της Ελλάδος

Το Υπουργικόν Συμβούλιον

Ελευθέριος Βενιζέλος

Λ.Α. Κορομηλάς

Κ.Δ. Ρακτιβάν

Εμμ. Ρεπούλης

Ιω.Δ. Τσιριμώκος

Αλ.Ν. Διομήδης

Ανδρ. Μιχαλακόπουλος [288]

Türkçe Metin:

«Birinci Balkan Savaşının başlangıcı»

Halkıma,

Vatana karşı olan kutsal görevlerimiz ve esaretteki kardeşlerimize ve tüm insanlığın kurtarılması için Türk hâkimiyetinde yaşayan tüm Hristiyanların kurtulması için. Türklerle yapılan bütün barış çabalarının boşa çıkması sonucunda,

Müttefiklerinin olduğu gibi Yunanistan'da bu durumdan doğan sorumluluklarını yerine getirmesi için bu kutsal görevi bütün esaret altındaki doğu halkları için yerine getirecektir.

Kara kuvvetleri ve deniz kuvvetleri millete ve Hristiyanlığa olan bu kutsal görevin farkındadır. Geçmişimizden gelen töre ve adetlerimizde olduğu gibi bu geleneği devam ettirecektir. Kutsal kanımızla inancımızla bu görevi yerine getireceğimize inanıyorum.

Yunanistan müttefik devletlerle beraber bu kutsal amaç için savaşacaktır.

Bu haklı savaşımız için yüce tanrıdan yardım diliyoruz.

Ve şunu diyoruz.

Yaşasın Yunanistan

Yaşasın Yunan halkı Atina 5 Ekim 1912

Yunanistan Kralı A. Geogios.

[288] İntu P. Hristu.

Bakanlar Kurulu

Elefteros Benizeleos

L.A Koromilas

K.D Raktivan

M. Repulis

İO. D. Çirimokos

Al. N. Diominis

Andr. Mihalekopulos»

Belge No: 7. Seferberlik Kararnamesi

Yunanca Metin:

Διάταγμα Επιστρατεύσεως

Γεώργιος Α' Βασιλεύς των Ελλήνων

Προτάσει του Υμετέρου Υπουργικού Συμβουλίου και έχοντες υπόψιν το άρθρο 35 του νόμου ΓΦΝΣΤ περί του Οργανισμού του Στρατού, απεφασίσαμεν και διατάσομεν

Άρθρον 1ον

Τίθεμεν εις επιστράτευσιν τον εν ειρήνη Στρατόν.

Άρθρον 2ον

Καλούμεν υπό τα όπλα:

1ον Τους διαθεσίμους των απογραφών του 1910 και 1911.

2ον Πάντας τας κλάσεις της εφεδρείας του ενεργού Στρατού πλην των διατελούντων εν αναβολή κατατάξι ως και των απαλλαγέντων των κλάσεων 1900, 1901, 1902, 1910 και 1911.

3ον Εκ της Εθνοφρουράς τους επιλοχίας και λοχίας του πεζικού, των ευζώνων και του πυροβολικού πασών των κλάσεων, μόνιν δε τους δεκανείς των κλάσεων 1896, 1897, 1898 και 1899 των αυτών όπλων.

4ον Τους οπλίτας των κλάσεων της Εθνοφρουράς 1896, 1897, 1898 και 1899 των διαμερισμάτων 1ου 2ου 3ου 7ου και 8ου παραρτήματος, πλην των κριθέντων ικανών δια τας βοηθητικάς υπηρεσίας του Στρατού.
Εις τον Ημέτερον επί των Στρατιωτικών Υπουργόν, ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνησι τη 16 Σεπτεμβρίου 1912

Εν ονόματι του Βασιλέως
Ο Αντιβασιλεύς
Κωνσταντίνος Διάδοχος

Το υπουργικόν Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος Τα μέλη
Ε. Βενιζέλος (υπογραφές των μελώνΥπουργικού Συμβουλίου)[289]

Türkçe Metin:

«Seferberlik Kararnamesi»

[289] http://greekworldhistory.blogspot.gr/2013/10/1912.html

Yunanistan Kralı A. Georgios

Bakanlar kurulunun önerisi ve GFNST kanunun 35. maddesinide göz önünde bulundurarak bu kanun doğrultusunda ordunun düzenlenmesi konusunda karar alınımıştır.

Madde 1.

Barış halindeki ordu seferber olacaktır.

Madde 2.

Silahaltına alınma çağrısı:

1. 1910-11 yıllarında askeri yoklamada olanlar.

2. Redif askerlerinin orduya çağrılması. 1900,1901,1902, 1910 ve 1911 yıllarında çürük raporu olan askerin dışındakilerin orduya katılması.

3. Milli muhafızlardan Piyade çavuş ve uzaman çavuşların Evzoni askerleri topçu birliklerinin tamamı.

4. 1896,1897,1898 ve 1899 yıllarında 1,2,3, 7 ve sekizinci ek bölüklerde yardımcı olabilecek askerlerin göreve çağrılması.

Bu kararnamesin yayınlanması için Savaş bakanlığına gönderilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Atina 16 Eylül 1912

Yunan kralı adına Kral veliahtı

Prens Konstandinos.

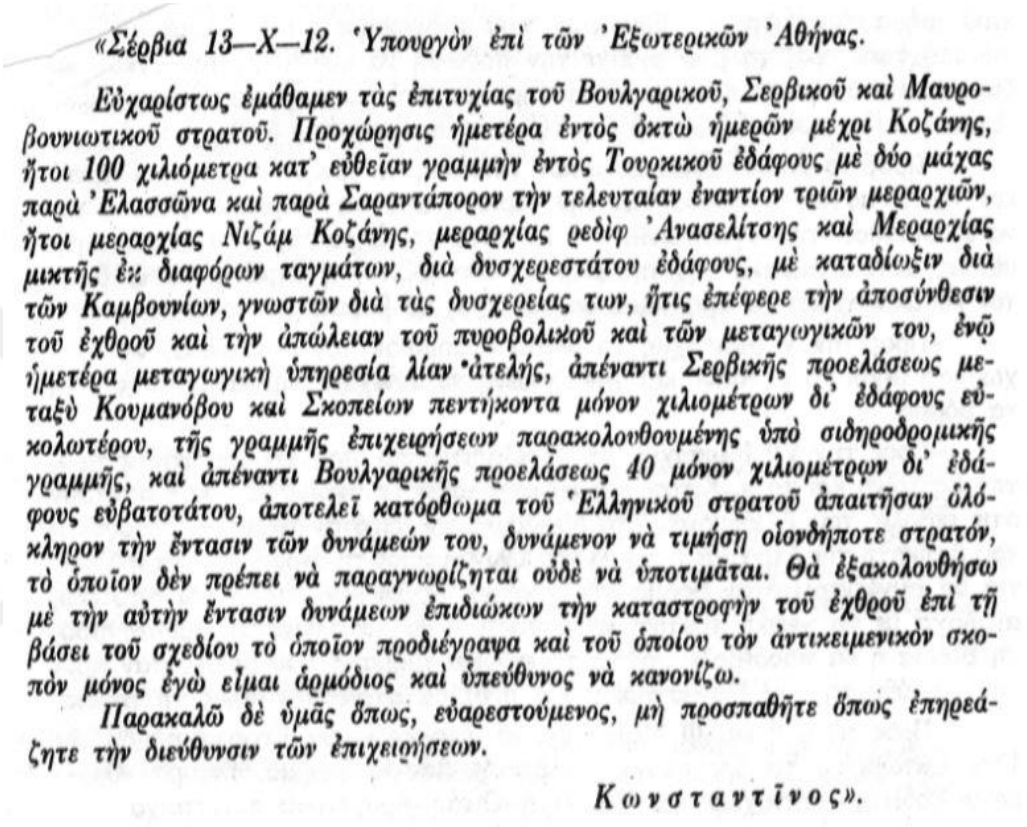
Bakanlar Kurulu Başkan Üyeler

Elefterios Venizelos

Ve kurul üyelerinin imzaları»

Belge No:8. Servia cephesinden dış işleri bakanlığına gönderilmiş bildiri

Yunanca Metin:

«Σέρβια 13—X—12. Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἀθήνας.

Εὐχαρίστως ἐμάθαμεν τὰς ἐπιτυχίας τοῦ Βουλγαρικοῦ, Σερβικοῦ καὶ Μαυροβουνιωτικοῦ στρατοῦ. Προχώρησις ἡμετέρα ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν μέχρι Κοζάνης, ἤτοι 100 χιλιόμετρα κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἐντὸς Τουρκικοῦ ἐδάφους μὲ δύο μάχας παρὰ Ἐλασσῶνα καὶ παρὰ Σαραντάπορον τὴν τελευταίαν ἐναντίον τριῶν μεραρχιῶν, ἤτοι μεραρχίας Νιζάμ Κοζάνης, μεραρχίας ρεδὶφ Ἀνασελίτσης καὶ Μεραρχίας μικτῆς ἐκ διαφόρων ταγμάτων, διὰ δυσχερεστάτου ἐδάφους, μὲ καταδίωξιν διὰ τῶν Καμβουνίων, γνωστῶν διὰ τὰς δυσχερείας των, ἥτις ἐπέφερε τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν ἀπώλειαν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν μεταγωγικῶν του, ἐνῷ ἡμετέρα μεταγωγικὴ ὑπηρεσία λίαν ἀτελής, ἀπέναντι Σερβικῆς προελάσεως μεταξὺ Κουμανόβου καὶ Σκοπείων πεντήκοντα μόνον χιλιομέτρων δι' ἐδάφους εὐκολωτέρου, τῆς γραμμῆς ἐπιχειρήσεων παρακολουθουμένης ὑπὸ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, καὶ ἀπέναντι Βουλγαρικῆς προελάσεως 40 μόνον χιλιομέτρων δι' ἐδάφους εὐβατοτάτου, ἀποτελεῖ κατόρθωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπαιτῆσαν ὁλόκληρον τὴν ἔντασιν τῶν δυνάμεών του, δυνάμενον νὰ τιμήσῃ οἱονδήποτε στρατόν, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζηται οὐδὲ νὰ ὑποτιμᾶται. Θὰ ἐξακολουθήσω μὲ τὴν αὐτὴν ἔντασιν δυνάμεων ἐπιδιώκων τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου τὸ ὁποῖον προδιέγραψα καὶ τοῦ ὁποίου τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν μόνος ἐγὼ εἶμαι ἁρμόδιος καὶ ὑπεύθυνος νὰ κανονίζω.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ὅπως, εὐαρεστούμενος, μὴ προσπαθῆτε ὅπως ἐπηρεάζητε τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Κωνσταντῖνος».

Türkçe Metin:

Serbia-13-X-12 Atina Dışişleri Bakanlığı

Bulgaristan Sırbistan Karadağ ordularının başarısını büyük bir memnuniyetle öğrendim,8 gün içerisinde Kozani bölgesine kadar ilerlemeyi başarmışlardır, yani 100 km civarında ki Osmanlı ordusunu aşıp, iki savaşa rağmen Elassona, Sarandopodaro ve son 3 tümen, nizam kozanis tümeni Redif Anaselistsis tümeni ve farklı taburlardan bir araya gelmiş olan bir tümen, çok zor bir bölge, Kammounion zulmüne rağmen, tüm bu belirtilen zorluklara rağmen düşman ordusuna ve yoğun topçu ateşine rağmen oradan kurtulmayı başarmışlardır. Sırp ordusunun Koumanova

ve Skopıoy arasında 50 km'ik mesafeyi çok kolay kat etmişlerdir. Demir yollarını takip etmişlerdir ve ayrıca Bulgar askeride 40 km mesafe kat etmiştir. Yunan ordusu da küçümsenmemesi gereken orduya karşı başarılı bir zafer elde etmiştir. Ordunun sahip olduğu bu güçle yolumuza devam edeceğiz ve gerçekleşecek olan yıkımdan ve ya başarıdan tamamen ben sorumluyum.

Ordunun bu durumundan çok memnun ve ordunun bu çizgisinden çıkmamasını rüca ediyorum.

Konstandinos.

Belge No:9. Atina Genel Merkezden Selanik Ordu komutanlığına gönderilmiş bildiri

Yunanca Metin:

«Ἀρχηγὸν Στρατοῦ Θεσσαλίας

Ταύτην τὴν στιγμὴν μανθάνω ὅτι, κατὰ πληροφορίας Στρατιωτικοῦ Ἀκολούθου Ἰταλίας ἐνταῦθα, καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα διευθύνοντο πρὸς Θράκην μὲν τέσσαρα τραῖνα καθ' ἑκάστην, πρὸς Θεσσαλονίκην δὲ δύο τραῖνα στρατοῦ, δηλ. 12.000 ἀνδρῶν περίπου διὰ Θεσ/κην. Ἀγνοεῖται πόσοι αὐτῶν προορίζοντο κατὰ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καὶ πόσοι κατὰ τοῦ Σερβικοῦ ἢ τοῦ Βουλγαρικοῦ. Κατάληψις Ἰστίπ, ἐὰν εἶναι ἀληθής, θὰ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Σώματος Στρατοῦ τοῦ Κιουστενδὴλ τοῦ συγκειμένου ἐκ δύο Μεραρχιῶν Σερβικῶν καὶ μιᾶς Βουλγαρικῆς. Προφανῶς ἡ κίνησις σκοπεύει νὰ ἀποκόψῃ τὸν Τουρκικὸν Στρατὸν καταλαμβάνουσα τὸ Δεμὶρ Καποῦ ὅτε κατάστασις ὅλων τῶν ἐντεῦθεν τοῦ Δεμὶρ Καποῦ μέχρι Περλεπὲ Τουρκικῶν Σωμάτων καθίσταται ἀπελπιστική. Εἰς τοῦτο ἴσως ἀποδοτέα ἡ ἐγκατάλειψις τῶν Σκοπείων. Οἱ ἐνταῦθα Πρεσβευταὶ Σερβίας καὶ Βουλγαρίας προσπαθοῦσι νὰ μάθωσι διὰ τρίτου προσώπου ποῦ θὰ κατευθυνθῇ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός. Ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἤθελον νὰ βεβαιωθῶσιν ὅτι βαίνομεν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ Μοναστήριον. Βεβαίως καὶ δι' ἡμᾶς ἐπιβάλλεται νὰ καταλάβετε ὅσον τάχιστα Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ πρέπει νὰ φθάσητε πρὸ αὐτῶν Μοναστήριον. Καθησυχάζω λέγων ὅτι ἀγνοῶ τὸ σχέδιον τοῦ Ἀρχιστρατήγου ἀλλὰ ὅτι φαίνεται ὅτι βαίνομεν εἰς Θεσσαλονίκην. Τὸ καταλαβὸν τὸ Νευροκόπιον Βουλγαρικὸν Σῶμα σπεύδει πρὸς τὴν Δράμα καὶ τὰς Σέρρας.

Ἀθῆναι 15—X—12 ὥρα 1.40' π.μ. Κορομηλᾶς».

Türkçe Metin:

Thessalya Ordu Komutanlığına

Şu anda öğreniyorum ki, İtalyan askeri komutandan almış olduğum istihbarata göre geçtiğimiz haftalarda Trakya ya doğru askerilerin ilerlediğini öğrenmiş bulunuyorum. 4 tane trenle Selanik'e doğru iki tren ordu ki bunlar 12000 askerden oluşmaktadır. Fakat bunların kaçının Yunan, Sırp ve Bulgar askeri olduğu bilinmemektedir. Bu hareketin amacı Demirkapı'dan Perlepe'ye kadar olan Osmanlı ordusunu bölmektir. Sırbistan ve Bulgaristan elçilikleri Yunan ordusun ileri süreceği üçüncü ismi öğrenmeye çalışıyorlar, tabi ki de Selanik ve Manastır'a yapılan Harekâttan yapılan olan hareketten emin olmak istemektedirler ve bize düşende bir an önce Selanik'e ulaşıp Selanik'i ve Manastır'ı ele geçirmektir. Her ne nadar başkomutanın emrine uymuyor gibi görünsem de Selanik'e karşı hareket etmekte iktiza etmem gerekmektedir. Nerokop'taki Bulgar ordusu Drama ve Serres'e doğru ilerlemektedir.

Atina 15-X-12 Saat sabah 1:40 Koromilas

Belge No:10. Başbakanın Halef Prens ve Yunan Orduları komutanı Konstantin'e göndermiş olduğu bildiri

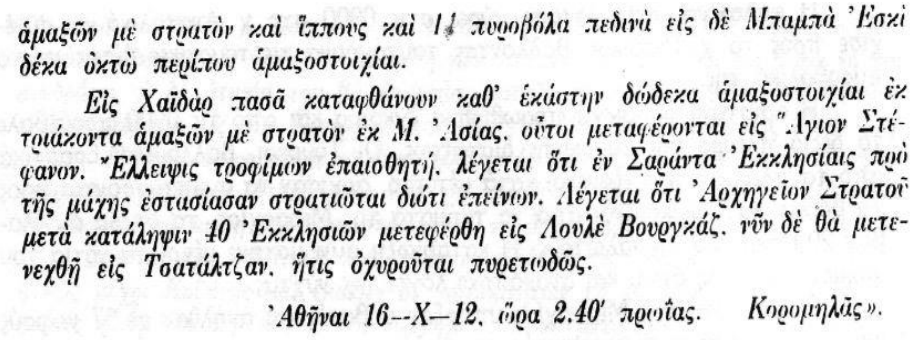
Yunanca Metin:

«A.B.Y. Διάδοχον.

Τηλεγραφοῦν ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἀποχωροῦν καὶ ἐκ Μπαμπᾶ 'Εσκὶ συγκεντρούμενοι πρὸς Κων/πολιν. Ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, τότε συγκοινωνία Κων/πόλεως πρὸς Μακεδονίαν κόπτεται.

Βουλγαρικὸν Πρακτορεῖον τηλεγραφεῖ ὅτι Βουλγαρικὸν Ἱππικὸν κατέλαβε καὶ σταθμὸν Μπαμπᾶ 'Εσκὶ συλλαβὸν καὶ τραῖνον ὁλόκληρον, ὅτι Βούλγαροι κατέλαβον Μπουνὰρ Χισάρ. Τηλεγραφοῦν ὅτι ἤρξατο ἡ μεταφορὰ τῆς πρώτης πρὸς Θράκην διὰ Βουλγαρίας διευθυνομένων δύο Σερβικῶν ἐφεδρικῶν Μεραρχιῶν, θὰ τελειώσῃ δὲ αὔριον Τρίτην. Αἱ δύο Μεραρχίαι ἔχουν, λέγει, δύναμιν ἑβδομήκοντα χιλιάδων.

Βουλγαρικὸν Πρακτορεῖον τηλ/φεῖ ὅτι τὸ τῆς Τζουμαγιᾶς Σῶμα Βουλγαρικοῦ στρατοῦ κατέλαβε τὰ στενὰ τῆς Κρέσνας. 'Εκ Σερβίας ἀγγέλεται ὅτι τὰ ἐκ Σκοπίων ἀποχωρήσαντα ἐν ἀταξίᾳ Τουρκικὰ στρατεύματα καταλείποντα πολεμοφόδια καὶ ὅπλα διευθύνθησαν πρὸς τὰ Βελεσσὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς Καλκανδελὲν ἀφ' ἑτέρου καὶ κατέρχονται εἰς Μοναστήριον. Σέρβοι κατέλαβον τὴν μεταξὺ τοῦ 'Ιστὶπ χώραν. Οἱ Σέρβοι λέγουν ὅτι θὰ προχωρήσουν πρὸς Νότον ἀπωθοῦντες τοὺς Τούρκους καὶ ὅτι θὰ φθάσουν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς Θεσσαλονίκην. Πληροφορίαι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μέχρι 13 Οκτωβρίου : ἀπὸ τῆς .... μέχρι τῆς 10 'Οκτωβρίου ἀνεχώρησαν εἰς Θεσσαλονίκην ὀκτὼ ἁμαξοστοιχίαι ἐκ τριάκοντα

ἁμαξῶν μὲ στρατὸν καὶ ἵππους καὶ 14 πυροβόλα πεδινὰ εἰς δὲ Μπαμπὰ Ἐσκὶ δέκα ὀκτὼ περίπου ἁμαξοστοιχίαι.

Εἰς Χαϊδὰρ πασᾶ καταφθάνουν καθ' ἑκάστην δώδεκα ἁμαξοστοιχίαι ἐκ τριάκοντα ἁμαξῶν μὲ στρατὸν ἐκ Μ. Ἀσίας. οὗτοι μεταφέρονται εἰς Ἅγιον Στέφανον. Ἔλλειψις τροφίμων ἐπαισθητή. λέγεται ὅτι ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις πρὸ τῆς μάχης ἐστασίασαν στρατιῶται διότι ἐπείνων. Λέγεται ὅτι Ἀρχηγεῖον Στρατοῦ μετὰ κατάληψιν 40 Ἐκκλησιῶν μετεφέρθη εἰς Λουλὲ Βουργκάζ. νῦν δὲ θὰ μετενεχθῇ εἰς Τσατάλτζαν. ἥτις ὀχυροῦται πυρετωδῶς.

Ἀθῆναι 16--Χ—12. ὥρα 2.40' πρωΐας. Κορομηλᾶς».

Türkçe Metin:

A.B.Y (autou Basilion İpsomaton) Yüksek krallık Helefi

Gelen telgrafa göre Osmanlı ordusu Babaeski'den İstanbul'a doğru toplu halde hareket etmektedirler. Eğer bu doğru ise İstanbul'dan bir kesimde Makedonya'ya doğru ilerlemektedir. Bulgar ajanından alınan bilgiye göre Bulgar süvarileri Babaeski'de toplanmışlardır. Ayrıca bir grupta Pınarhisar'da toplanmıştır. İki Sırp tümeni Bulgaristan aracılığıyla Trakya'ya doğru ilerlemektedir. Yarın, salı günü bu yolculuk bitecektir. Bu tümende 70.000 askeri güç vardır.

Bulgar ajanı çektiği telgrafta bildirmektedir ki, Bulgar birlikleri Kresnas bölgesini ele geçirmişlerdir. Sırbistan'ın bilgisine göre Skopia üzerinden Osmanlı ordusu geçiş yapmıştır. Bunların bir bölümü Velessa' ya doğru diğer bir bölümü ise Kalandelen'e doğru ilerlemiştir. Sırbistan İspit'e doğru ilerlermiştir. Sırplar ordusu güneye doğru ilerleyip Osmanlı ordusuna saldıracağını belirtmişler ve kısa bir sürede Selanik'e varacağını belirtmişlerdir. 13 Ekime kadar İstanbul'dan gelen bilgiler , Baradan…….. 10 Ekim' de Selanik'ten sekiz tren 30 araba ordusu ve süvari ve 11 topçu ile Babaeski'ye doğru 18 trenle ilerlemişlerdir.

Haydarpaşa'dan 12 tren 30 araba ve ordusu ile Anadolu'ya doğru ilerlemişlerdir. Anadolu ordusu ile birlikte Agios Stefanos'ta taşınmıştır. Kırklareli savaşından önce yiyecek eksikliği çekmişlerdir, ordu komutanı bu savaştan sonra Lüleburgaz'a geçmiştir. Oradan da Çatalça'ya geçmiştir.

Atina 16-X-12 Saat sabah 2:[40] Koromilas

Belge No:11. V. Tümenin Yaptığı hatayı fark eden Halef Prens Konstantin'in V. Tümene gönderidiği bildiri

Yunanca Metin:

«V Μεραρχίαν.

Ἡ Στρατιὰ ὑπερνικήσασα τὰς μικρὰς ἀντιστάσεις τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Βερμίου ὄρους ἀνεπτύχθη σήμερον μετὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς γραμμῆς Βαρβάρες (Ἁγία Βαρβάρα)—Βέροια—Τουρκοχῶρι. Λύριον θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν της πρὸς Θεσσαλονίκην. Ἡ Ταξιαρχία τοῦ Ἱππικοῦ ἀνεκλήθη πρὸς τὴν Στρατιάν. δέον δὲ νὰ εὑρίσκηται αὔριον ἑσπέρας ἐν Βερροίᾳ.

Ἡ ἐντολὴ τῆς V Μεραρχίας μένει ἡ αὐτή, δηλαδὴ νὰ καλύπτῃ τὸ ἀριστερὸν καὶ τὰ νῶτα τῆς Στρατιᾶς. Ἀφοῦ ὅμως ἡ Στρατιὰ ἐξῆλθεν ἤδη εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Γιαννιτσῶν, δὲν εἶναι πλέον ἀναγκαῖον νὰ μὴ ὑπερβῇ τὸ Ναλμπάνκιοϊ (Περδίκας). Τοὐναντίον ἐπιτυχὴς ἐπιθετικὴ ἐνέργεια τῆς Μεραρχίας πρὸς Βορρᾶν ἐξασφαλίζει καλλίτερον τὸ ἀριστερὸν καὶ τὰ νῶτα τῆς Στρατιᾶς. Συνεπῶς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Διοικητοῦ τῆς V Μεραρχίας ἐναπόκειται τὸ ἐὰν θὰ προχωρήσῃ μέχρι Σόροβιτς (Ἀμύνταιον) καὶ τῶν βορείως αὐτοῦ στενῶν, ἢ καὶ μέχρι Μοναστηρίου.

Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ὁ Διοικητὴς τῆς V Μεραρχίας δέον νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν του εἶναι τὸ νὰ μὴ ἐκτεθῇ εἰς ἧτταν, καθόσον ἡ μὲν Στρατιὰ δὲν θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸν συνδράμῃ, ἡ δὲ ἀτυχία του θὰ ἐπηρεάσῃ κακῶς τὸ σύνολον τῶν ἐπιχειρήσεων. Αἱ ἀπομείνασαι εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Μακεδονίαν δυνάμεις εἶναι ἀσήμαντοι. Πιθανὸν ὅμως αὗται νὰ ἐπαυξηθῶσιν ἐκ τῶν ὑποχωρησάντων ἐκ Σκοπίων ἐχθρικῶν τμημάτων, ἡττηθέντων ὑπὸ τοῦ Σερβικοῦ Στρατοῦ. Εἰς τὸν Μέραρχον ἐναπόκειται νὰ κρίνῃ τὴν κατάστασιν καὶ νὰ ἀποφασίζῃ.

Δέον νὰ ἔχω τακτικῶς καθ' ἑκάστην εἰδήσεις τῆς Μεραρχίας εἴτε τηλεγραφικῶς μέχρι Κοζάνης καὶ ἐκεῖθεν δι' αὐτοκινήτων τῇ φροντίδι μου, εἴτε ἐκ Σόροβιτς (Ἀμύνταιον) καὶ ἐκ Μοναστηρίου, ὅταν μεταβῆτε ἐκεῖ. τηλεγραφικῶς διὰ Βερροίας.

Βέρροια 16—X—12 ὥρα 4 ἑσπέρας
Κωνσταντῖνος».

Türkçe Metin:

V. Tümen

Düşmanla gerçekleşen küçük bir çarpışmadan sonra ordu zafer kazanmıştır. Bu savaş Vermio'da gerçekleşmiştir. Selanik'e karşı verilecek olan savaşa katılacaktır. Süvari tugayları Beria'ya doğru hareket etmişlerdir. V. tümenin emri budur, yani savunma hattı kurarak ordunun güney ve sol kanadını korumaktır. Ordu Yenice-Vardar sınırına geldiğinden dolayı, Nalbantio'ya baskı uygulamak zorunda değildir (Perdikas). Vorranlara karşı tümenin başarılı saldırısı ordunun güney ve sol bölgesini

başarıyla korumasını sağlamıştır. Komutanla yaşanan krizin gecesinde V. tümenin Soroviç (Amindio) ve bu bölgenin kuzeyine ve ya Manastır'a doğru ilerleyeceği bilinmemektedir. V. tümen komutanının bu tutumu zaferi her ne kadar etkilemese de bu tutumu genel durumu etkileyecektir. Merkez ve Batı Makedonya'da ki güçler önemsizdir. Fakat yine de bu düşman ordu Skopia'ya doğru ilerlemektedir ve bu tümene karşı olan tutumu belirleyecektir.

Kozani, Soroviç ve manastıra kadar ordunun hareket bilgilerini Beria'daki telgraf merkezinden bana bildirin.

Beria 16-X12 saat akşam 4 Konstandinios.

Belge No:12. Venizelos'un Bulgarların Lüleburgaz'da kazandıkları zaferi Ordu Genel Merkezine Bildirisi

Yunanca Metin:

«Ἀρχηγὸν Στρατοῦ

Μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τῶν Τούρκων εἰς Λουλὲ Μπουργκάς, οἱ Βούλγαροι προελαύνουν ἀκράτητοι εἰς Τσατάλτζαν. Πιστεύεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἥττας καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ στρατοῦ των εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἀντιτάξουν σοβαρὰν ἀντίστασιν οὐδὲ εἰς Τσατάλτζαν. Ἐπικειμένης οὕτω πιθανώτατα εὐρωπαϊκῆς ἐπεμβάσεως νὰ ἐπισπευθῶσι πάσῃ δυνάμει ἡμέτεραι στρατιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις.

Ἀθῆναι 19—X—1912 ὥρα 11 μ.μ.

Βενιζέλος»

Türkçe Metin:

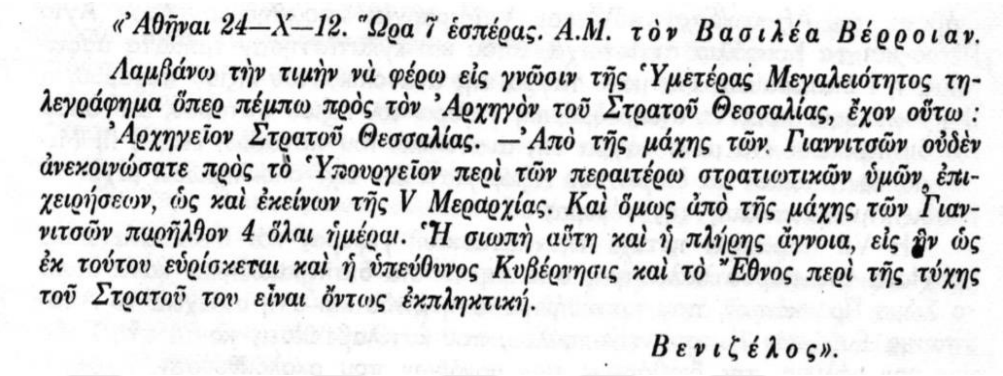
Askeri Komutana

Lüleburgaz'da Osmanlı ordusunun Bulgarlara yenilmesiyle Bulgar ordusu Çatalca'ya doğru ilerlemiştir. Vermiş oldukları kayıpladan ötürü Çatalca'da güçlü bir savunma hattı oluşturmakta zorluk çekmektedirler. Avrupa ordusunun bu orduya destek olması muhtemel seçenekler içindedir.

Atina 19-X1912 Sabah 11. Venizelos

Belge No:13. Venizelos'un Yenice - Vardar zaferini bildiren telgrafı

Yunanca Metin:

«Ἀθῆναι 24—X—12. Ὥρα 7 ἑσπέρας. Α.Μ. τὸν Βασιλέα Βέρροιαν.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ φέρω εἰς γνῶσιν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος τηλεγράφημα ὅπερ πέμπω πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας, ἔχον οὕτω: Ἀρχηγεῖον Στρατοῦ Θεσσαλίας. —Ἀπὸ τῆς μάχης τῶν Γιαννιτσῶν οὐδὲν ἀνεκοινώσατε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον περὶ τῶν περαιτέρω στρατιωτικῶν ὑμῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς καὶ ἐκείνων τῆς V Μεραρχίας. Καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς μάχης τῶν Γιαννιτσῶν παρῆλθον 4 ὅλαι ἡμέραι. Ἡ σιωπὴ αὕτη καὶ ἡ πλήρης ἄγνοια, εἰς ἣν ὡς ἐκ τούτου εὑρίσκεται καὶ ἡ ὑπεύθυνος Κυβέρνησις καὶ τὸ Ἔθνος περὶ τῆς τύχης τοῦ Στρατοῦ του εἶναι ὄντως ἐκπληκτική.

Βενιζέλος».

Türkçe Metin:

Atina 24-X12 saat akşam 7. A.M. Beria Krallığı

Tessalia ordu komutanına büyük bir gururla bu büyük gurulandırıcı telgrafı gönderiyorum: Thessaliya ordu komutanı Yanya Savaşı'nda bakanlık olarak ordu stratejisinden aynı V. tümende olduğu gibi çok memnun kaldığımızı ve 4 günlük Yenice-Vardar Savaşı'ndan sonra Bakanlık sorumlusu ve halk bu zaferden çok gururlu ve fevkalade etki yaratmıştır.

Venizselos.

Vilayet
Napolitains Protocoles.

Entre son altesse Royale le commandant général de l'armée hellénique et son excellence le commandant Général de l'armée ottomane il a été arrêté et conclu ce qui suit

Article 1er Les armes des soldats ottomans seront prises et mises en dépôt et gardées sous la responsabilité de l'armée hellénique. On dressera à ce sujet un procès verbal.

Art 2. Les soldats ottomans seront logés une partie à Karabournou l'autre à la caserne d'artillerie dite (Topdji). Ils seront nourris par les autorités de Salonique.

Art. 3. La ville de Salonique est rendue à l'armée hellénique jusqu'à la conclusion de la paix.

Art. 4. Tous les hauts fonctionnaires militaires et officiers seront autorisés de garder leurs épées et d'être libres à Salonique. Ceux-ci donneront parole de ne plus prendre arme contre l'armée hellénique et ses alliés pendant la durée de cette guerre.

Art. 5. Tous les hauts fonctionnaires civils et les employés de Vilayet seront libres.

Art. 6. Les gendarmes et les agents de police porteront leurs armes.

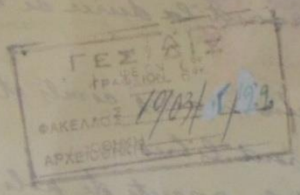
Art. 7. Karabournou servira comme logement des soldats ottomans désarmés. Les canons et les engins de guerre de Kara-bournou seront mis hors de service par l'armée ottomane et remises à la force Hellène.

Art. 8. Le contenu de l'art. 1er sera exécuté dans l'espace de deux jours à partir de demain samedi 27 octobre 1912. Ce délai peut être encore prolongé en ayant l'assentiment de commandant Général de l'armée hellénique.
Art. 9. Cette situation sera maintenue jusqu'à la conclusion de la paix.
Art. 10. Les gendarmes et la police ottomane continueront leur service jusqu'à nouvelle décision.

Salonique le 26 octobre 1912.

Le
Commandant en chef
de l'armée ottomane
(Signé) Hassan

Les delegués de S. M. H.
Le prince Royal de Grèce
V. Dousmani
I. P. Metaxas.

Belge No:14. Selanik Şehrinin Teslim Antlaşmasının Fransızca metni. Günümüzde Selanik Asekri Müzesinde sergilenmektedir. Metin Bizzat Hasan Tahsin Paşa'nın oğlu Kenan Mesare tarafından kaleme alınmıştır.

Türkçe Metin:

1- Osmanlı Devleti'nin silahları kendileri tarafından alınıp ve bir depoya konarak Yunan ordusunun mesuliyeti altında muhafaza edilecektir ve bu konuda bir tutanak tanzim olunacaktır.

2- Osmanlı askeri kısmen Karaburun'da ve kısmen Topçu Kışlası'nda ikamet edecek ve Selanik idaresi tarafından iaşe edilecektir.

3- Selanik şehri barışın imzalanmasına kadar Yunan ordusu tarafından işgal edilecektir.

4- Bütün askeri erkân, amirler ve subaylar kılıçlarını muhafaza etme ve Selanik'te serbest kalma iznine sahiptirler.
Söz konusu askeri amierler ve subaylar harp devam ettiği müddetçe ne Yunan ordusuna ve ne de onun müttefiklerine karşı silah kullanmayacaklarına söz vermişlerdir.

5- Vilayetin mülki erkânı ve saire memurları serbest olacaktır.

6- Jandarma ve polisler silahlarını taşıyacaktır.

7- Karaburun, silahları depoya konmuş, Osmanlı askerlerinin ikamet mahalli olacaktır. Karaburun toplarıyla mühimmatı Osmanlı ordusu tarafından imha olunduktan sonra Yunan ordusu muhafaza edecektir.

8- Birinci maddenin muhteviyatı ekimin yirmi yedinci cumartesi gününden itibaren iki gün zarfında icra olunacaktır. Mezkûr süre Yunan ordusu başkumandanının muvafakati ile uzatılabilecektir.

9- Bu durum barışın imzalanmasına kadar devam edecektir.

10- Osmanlı jandarma ve polis memurları yeni karara kadar vazifelerine devam edecektir.

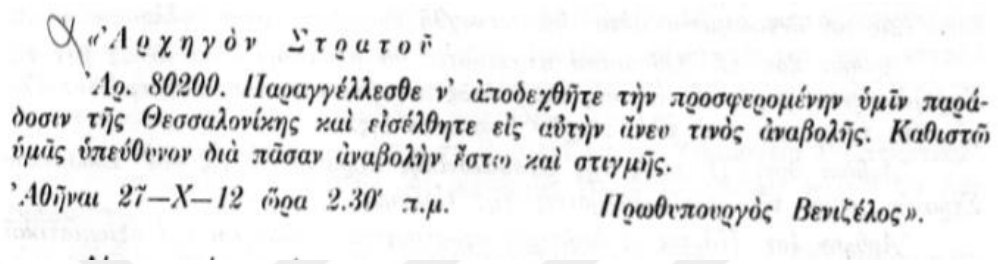
Selanik: 26- Ekim-1912

Yunan Prensinin Delegeleri — Osmanlı Ordusu Komutanı

V. Dusmanis, I. Metaksas — Hasan Tahsin

Belge No:15. Başbakan Venizelos'un Ordu Genel Merkezine Selanik Şehrini teslim almak için gelmelerini bildirdiği telgrafı

Yunanca Metin:

«Ἀρχηγὸν Στρατοῦ

Ἀρ. 80200. Παραγγέλλεσθε ν' ἀποδεχθῆτε τὴν προσφερομένην ὑμῖν παράδοσιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ εἰσέλθητε εἰς αὐτὴν ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς. Καθιστῶ ὑμᾶς ὑπεύθυνον διὰ πᾶσαν ἀναβολὴν ἔστω καὶ στιγμῆς.

Ἀθῆναι 27—X—12 ὥρα 2.30' π.μ. Πρωθυπουργὸς Βενιζέλος».

Türkçe Metin:

Ordu Komutanına

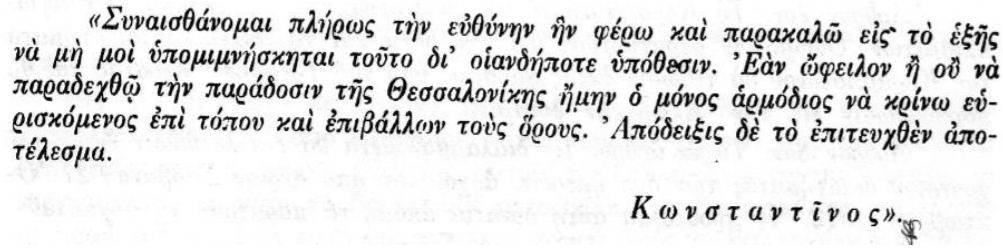
No: 80200. Selanik'in teslimini kabul etmenizi ve ertelemeden gelip teslim alınmasını rica ederim.

Atina 27-X-12, Saat sabah 2.30

Başbakan Venizelos.

Belge No:16. Venizelos'un telgrafına karşılık Prens Konstantin'in teşekkür telgrafı

Yunanca Metin:

«Συναισθάνομαι πλήρως τὴν εὐθύνην ἣν φέρω καὶ παρακαλῶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μὴ μοὶ ὑπομιμνήσκηται τοῦτο δι' οἱανδήποτε ὑπόθεσιν. Ἐὰν ὤφειλον ἢ οὐ νὰ παραδεχθῶ τὴν παράδοσιν τῆς Θεσσαλονίκης ἤμην ὁ μόνος ἁρμόδιος νὰ κρίνω εὑρισκόμενος ἐπὶ τόπου καὶ ἐπιβάλλων τοὺς ὅρους. Ἀπόδειξις δὲ τὸ ἐπιτευχθὲν ἀποτέλεσμα.

Κωνσταντῖνος».

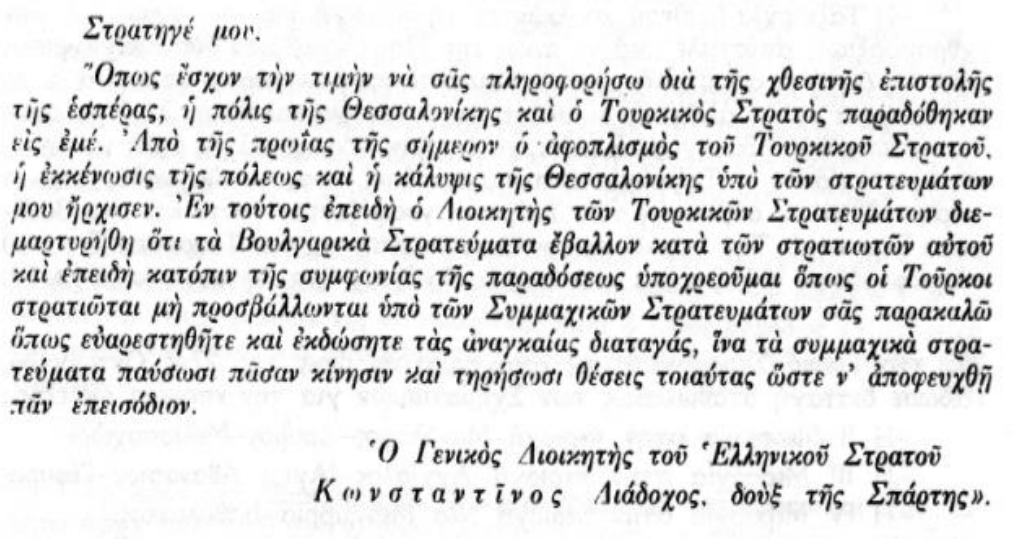
Türkçe Metin:

Kararlarımdan dolayı meydana gelecek tüm sorumluluğu tamamen üstleniyorum. Mademki Selanik şehrini ben üstleniyorum bu ülke üzerindeki tüm kararları alma sorumluluğu benim olmalı.

Konstandinos.

Belge No:17. Selanik Şehrinin teslim alındığını Genelkurmaya bildiren telgraf

Yunanca Metin:

Στρατηγέ μου.

Ὅπως ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσω διὰ τῆς χθεσινῆς ἐπιστολῆς τῆς ἑσπέρας, ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Τουρκικὸς Στρατὸς παραδόθηκαν εἰς ἐμέ. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς σήμερον ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ, ἡ ἐκκένωσις τῆς πόλεως καὶ ἡ κάλυψις τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν στρατευμάτων μου ἤρχισεν. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ ὁ Λιοικητὴς τῶν Τουρκικῶν Στρατευμάτων διεμαρτυρήθη ὅτι τὰ Βουλγαρικὰ Στρατεύματα ἔβαλλον κατὰ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ καὶ ἐπειδὴ κατόπιν τῆς συμφωνίας τῆς παραδόσεως ὑποχρεοῦμαι ὅπως οἱ Τοῦρκοι στρατιῶται μὴ προσβάλλωνται ὑπὸ τῶν Συμμαχικῶν Στρατευμάτων σᾶς παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστηθῆτε καὶ ἐκδώσητε τὰς ἀναγκαίας διαταγάς, ἵνα τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα παύσωσι πᾶσαν κίνησιν καὶ τηρήσωσι θέσεις τοιαύτας ὥστε ν' ἀποφευχθῇ πᾶν ἐπεισόδιον.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ
Κωνσταντῖνος Διάδοχος. δοὺξ τῆς Σπάρτης».

Türkçe Metin:

Yunan Umumi askeri karargâhı 27-X1912

Bulgar askeri komutanına Giou Vesnan'a (Assiro)

Komutanım

Sizlere gururla bildiririm ki, dün akşam üzeri Osmanlı ordusu Selanik şehrini bizlere devretmiştir. Bugün sabah saatlerinde Osmanlı ordusu geri çekildi ve bizim ordularımız Selanik şehrini koruma altına aldı. Osmanlı ordu komutanını Bulgar askeri istihbaratına göre Selanik'e doğru ilerlemekte olduğu haberi verilmiştir.

Osmanlı ordusu ile yapmış olduğumuz antlaşmadan ötürü, lütfen bir an önce buraya doğru ilerlemekte olan ordunuza geri çekilme emrini verin.

Yunan orduları başkomutanı Konstandinos Sparta halefi

Belge No:18

Genelkurmay Başkanı Daglis'in Telgrafı

Yunanca Metin:

«Φλώρινα 18—XI—12

A.B.Y. Διάδοχον Θεσσαλονίκην.

Ἐκ τῆς γενικῆς πολεμικῆς καταστάσεως προκύπτει ὅτι ἤδη ἡ πρωτεύουσα ἐπιχείρησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἶναι ἡ πρὸς κατάληψιν τοῦ στενοῦ Ἑλλησπόντου. Διὰ ταύτης ἐπιτυγχανούσης δύναται νὰ θραυσθῇ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ στόλου ἡ πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀντίστασις τοῦ ἐχθροῦ. Δεδομένου ὅτι ὁ ἐχθρὸς δύναται νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὴν Χερσόνησον ταύτην περὶ τὰς 30 χιλιάδας στρατοῦ, ἡ κατ' αὐτοῦ ἐπιχείρησις δέον νὰ διεξαχθῇ διὰ δυνάμεων ἀνωτέρων, τοὐλάχιστον δὲ ἴσων ὁπότε ἡ ἀποβίβασις δέον νὰ γίνῃ εἰς τοιοῦτον σημεῖον καὶ ἡ ἐνέργεια νὰ διεξαχθῇ οὕτως, ὥστε ὁ στόλος νὰ δύναται νὰ συμπράττῃ διὰ τῶν πυρῶν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτῆς. Π.χ. ἡ ἀποβίβασις νὰ γίνῃ εἰς νοτιοδυτικὸν τμῆμα τῆς Χερσονήσου, ἐὰν δὲν ἀπαγορεύωσι ταύτην τεχνικοὶ λόγοι. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ συνέτρεχε μεγάλως τὴν ἐπιχείρησιν ἡμῶν ἐνέργεια τοῦ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ πρὸς Ραιδεστὸν καὶ πρὸς τὸ στενὸν τοῦ Μπουλαίρ, ἥτις θὰ συνεκράτει μέρος τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων μακρὰν τῆς κυρίας ἐνεργείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Αἱ δυνάμεις τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ διαθέσῃ τώρα εἶναι αἱ ἀπομένουσαι ἐκ στρατοῦ τῆς Μακεδονίας μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὅσων δέον νὰ μείνωσιν ἀπέναντι τοῦ εἰς Κορυτσᾶν καὶ Ἀλβανίαν καταφυγόντος ἐχθροῦ. Διότι ἐπιχείρησις πρὸς καταστροφὴν τοῦ τελευταίου τούτου ἵνα ἐλευθερωθῶσιν αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις ἃς οὗτος συγκρατεῖ θὰ ἀπορροφήσῃ ἕνεκα τοῦ ἐδάφους, τῶν καιρικῶν περιστάσεων, τοῦ μικροπολέμου τὸν ὁποῖον οὗτος δύναται καὶ πιθανότατα θὰ διεξαγάγῃ, δυνάμεις τοιαύτας καὶ χρόνον τοσοῦτον, ὥστε ἡ ἐπιχείρησις κατὰ Καλλιπόλεως νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἐπὶ μέγα χρονικὸν διάστημα καὶ συνεπῶς ἡ κρίσις τοῦ ὅλου ἀγῶνος δὲν θὰ δύναται νὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸν δέοντα χρόνον. Ἀφ' ἑτέρου αἱ διατιθέμεναι πρὸς κατοχὴν τῆς χώρας διὰ πολιτικοὺς σκοποὺς πρὸς ἀντιστάθμευσιν ὁμοίων ἐνεργειῶν τῶν συμμάχων, πρέπει νὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ μείνωσι διαθέσιμοι διὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς Καλλιπόλεως.

Πρὸς τοῦτο ἐκ τῶν προτέρων ἡ Κυβέρνησις δέον νὰ λύσῃ ὁριστικῶς τὰ χωρίζοντα ἡμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους πολιτικὰ ζητήματα τῶν ὁποίων ἄλλως τε ἡ

πολιτική) λύσις δέον νὰ προηγηθῇ τῆς κατὰ Καλλιπόλεως ἐπιχειρήσεως ἀποσβήποτε, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀπερροφῶντο ἐν Μακεδονίᾳ διὰ πολιτικοὺς σκοποὺς δυνάμεις, δι' οὓς λόγους ἐξηγήσαμεν ἤδη. Ἤδη τὸ ἐλάχιστον τῶν δυνάμεων τῶν ἀπαιτουμένων νὰ μείνωσι κατὰ τοῦ εἰς Κορυτσᾶν καὶ Ἀλβανίαν ἐχθροῦ, εἶναι ἡ VI Μεραρχία, ἡ III Μεραρχία καὶ ἡ V Μεραρχία καὶ τὸ Σύνταγμα Ἱππικοῦ, κυρίως αἱ δύο πρῶται, διότι ἡ V Μεραρχία ἕνεκα τῆς συγκροτήσεως καὶ τοῦ ἠθικοῦ της, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωτεύων παράγων τοῦ τμήματος τούτου στρατιᾶς —οὔτε δι' ἄλλην ἐπιχείρησιν—κυρίως δὲ θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἀριστεροῦ πλευροῦ καὶ τῶν νώτων τοῦ τμήματος στρατοῦ ἀπὸ ἐπιχειρήσεων μικροπολέμου. Συνεπῶς αἱ δυνάμεις τῆς VI καὶ τῆς III Μεραρχίας περίπου 15 χιλιάδες τυφέκια, 24 πυροβόλα (Ὀρειβατικά) καὶ 300 σπάθαι εἶναι ἐπαρκεῖς διὰ τὸν εἰς Κορυτσᾶν ἐχθρόν.

Ἀπομένουσι διὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς Καλλιπόλεως ἡ I Μεραρχία, ἡ IV Μεραρχία, ἡ VII Μεραρχία, τὸ ἀπόσπασμα Κωνσταντινοπούλου καὶ τὸ 3ον Σύνταγμα Ἱππικοῦ ἤτοι 25 χιλ. τυφέκια, 48 πυροβόλα καὶ 300 σπάθαι. Ἡ δύναμις αὕτη συνεπῶς δὲν ἐπαρκεῖ ἀριθμητικῶς. Πλὴν τούτου εἶναι ἀκαταλλήλως συγκεκροτημένη καὶ ὑπὸ ἄποψιν Πεζοβολικοῦ. Διότι διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ Καλλιπόλεως ἀπαιτεῖται ὀρειβατικὸν Πυροβολικόν. Τοιοῦτον ὅμως ἀπαιτεῖται καὶ διὰ τὸ τμῆμα Στρατιᾶς κατὰ Κορυτσᾶς. Ἕπεται ὅτι τῆς κατὰ Καλλιπόλεως ἐπιχειρήσεως δέον νὰ προηγηθῇ ἡ καταστροφὴ τοῦ εἰς Ἰωάννινα ἐχθροῦ. Τότε δύναται νὰ προστεθῇ εἰς τὴν κατὰ Καλλιπόλεως ἐπιχείρησιν, τοὐλάχιστον ἡ II Μεραρχία ἀποσυρομένων καὶ τῶν εἰς τὰς νήσους τμημάτων της, ἡ εἰς Ἤπειρον ὀρειβατικὴ Μοῖρα καὶ δεδομένου ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ εἰς Ἰωάννινα ἐχθροῦ μειοῦται καὶ ἡ σημασία τοῦ εἰς Κορυτσᾶν τοιούτου, θὰ δύνανται νὰ διατεθῶσι καὶ 2 ὀρειβατικαὶ Πυροβολαρχίαι ἐκ τῶν 6 τοιούτων τοῦ τμήματος Στρατιᾶς III καὶ VI Μεραρχιῶν. Ἐὰν μάλιστα δι' ἀκριβῶν ἀναγνωρίσεων πιστοποιηθῇ ὅτι διὰ μικρῶν ἐπισκευῶν τῶν ἐκ Φλωρίνης καὶ Καστοριᾶς ὁδῶν πρὸς Μπίγλισταν δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ καὶ πεδινοῦ Πυρ/κοῦ τότε ἐκ τῶν ἄνω ρηθεισῶν 6 πυροβολαρχιῶν δύνανται νὰ διατεθῶσιν αἱ 4 εἰς τὴν ἐπιχείρησιν Καλλιπόλεως. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ὁ κατὰ Καλλιπόλεως Στρατὸς θὰ ἔχῃ δύναμιν 32 χιλ. τυφεκίων, 20 τοὐλάχιστον ἢ 28 τὸ πολὺ ὀρειβατικῶν πυροβόλων, καὶ 300 σπαθῶν.

Συνεπῶς δέον πρῶτον νὰ ἀναμείνωμεν τὸ τέλος τῶν ἐν Ἠπείρῳ ἐπιχειρήσεων ἐν τῷ μεταξὺ δέ:

1ον: Νὰ συγκροτήσωμεν τὸ τμῆμα Στρατιᾶς ἐκ τῆς VI, III καὶ V Μεραρχίας μετὰ τῶν δύο μοιρῶν Ὀρειβατικοῦ Πυρ/κοῦ, τοῦ Πεδινοῦ Πυρ/κοῦ τῆς IV καὶ τοῦ Πεδινοῦ τῆς V. 2ον: Νὰ ἐπισκευάσωμεν τὰς ἐκ Καστορίας καὶ Φλωρίνης πρὸς Μπίγλισταν ὁδοὺς διὰ τὸ Πεδινὸν Πυρ/κόν. 3ον: Νὰ μεταφέρωμεν τὴν IV Μεραρχίαν ἄνευ Πυρ/κοῦ εἰς Θεσσαλονίκην. 4ον: Νὰ συγκροτήσωμεν καὶ ἀνεφοδιάσωμεν τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ στρατὸν διὰ τὴν ἐπιχείρησιν τῆς Καλλιπόλεως. 5ον: Νὰ παρασκευάσωμεν τὴν ἐπιχείρησιν ὑπὸ ἔποψιν μέσων ταχείας ἀποβιβάσεως.

Ἡ μελέτη τῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ τακτικὴν ἔποψιν θ' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦδε, ἀπὸ τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας. Ἀπὸ τοῦδε ὅμως νὰ λυθῶσι καὶ τὰ χωρίζοντα ἡμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους πολιτικὰ ζητήματα. Ἐὰν ἡ Υ.Β.Υ. ἐγκρίνῃ μελέτην ταύτην παρακαλοῦμεν ὅπως διατάξῃ τὴν διαβίβασίν της εἰς προθυπουργόν.

Ἀρχηγὸς Ἐπιτελείου Δ α γ κ λ ῆ ς»

Türkçe Metin:

Florina 18-XI-12 A.B.Y Selanik halefi.

Savaş halinden ötürü Yunan ordusunun merkezi Ellispondoy olması gerekmektedir. İstanbul'daki asekerlerin karşı koymasından dolayı, bu filonun etkisi bölünmektedir. Düşman ordu Hersonisos'ta 30.000 asker toplamaktadır. Bu toplanan askeri güce karşı koyabilmemiz için bizim daha güçlü bir ordu kurmamız gerekmektedir. Örneğin; Saldırının Hersonisos'un güney batısından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bulgar askerinin Redeston(Tekirdağ) ve Bolayır'a doğru yapacağı bir saldırı düşman ordusunun Yunan ordusuna gerçekleştirecek olduğu saldırıyı hafifletecektir.

Yunan ordusunun şu an da savaşa müsait olan ordusu Makedonya ordusudur. Koniça ve Arnavutluk gerçekleşen küçük çarpışmalardan ötürü bölge çok hasar görmüştür. Yunan ordusu tüm gücüyle bu bölgenin özgürleştirilmesini sağlamıştır. Gelibolu'nun politik sebeplerden dolayı bir an önce ticarete hazır hale getirilmesi gerekmektedir.

Meclisten bir an önce Gelibolu'daki politik sorunların çözülmesi ve gerekli işbirlikçi ülkelere haber verilmesini talep edilmektedir. Eğer ki Makedonya buna karşı gelirse biraz önce açıkladığımız sebeplerden ötürü ticaret zorlaşacaktır. Arnavuluk- Koniça'da VI., III. Ve V. tümenlerin ve de süvari tugaylarının oradaki baskıyı azaltması gerekmektedir. Buradaki askerin rolü sadece milli duyguları değil bunun yanı sıra ülkenin geleceği için önemli olan ticaretinde güvenliğini sağlamaktır. Bu kadar küçük çaplı bir savaş için ordunun bu kadar çok mühimmata gerek duymaması gerekmektedir. VI. Ve III. tümenlerde yaklaşık 15.000 tüfek 21 makinalı tüket, 300 kılıç, bu birliklere verilen mühimmattır.

Gelibolu yönetiminin I. , IV., VII. Kontandınopoulou birliklerinden III. Süvari tugaylarından 25.000 tüfek, 48 makinalı tüfek, 300 kılıç bulunmaktadır. Sayıca çok büyük bir üstünlük yoktur fakat topçu askeri çok iyi durumdadır. Gelibolu bölgesinde de dağcı topçuları gerekmektedir. Fakat yine de Koniça için güçlü bir ordu gerekmektedir. Gelibolu'ya nazaran Yanya'nın özgürleştirilmesi daha

önemlidir. Bu özgürleştirilmeden sonra II. Tümenin destek amaçlı olarak Gelibolu'ya gönderilmesi, III. Ve VI. Tümenlerden de iki tane dağcı topçu çavuşu istenmektedir. Folorina ve Kastoria eğer bize ilhakını garantilerse bu bölgeye de altı tane dağcı topçusu göndererek bu bölgedeki ticaretin güvenliğini sağlamlaştırmak amaçlanmaktadır. Tüm bu ricalarım gerçekleşirse Gelibolu ordusunda sonuç olarak 32.000 tüfek, 20 ve ya 28 dağcı topçusu ve 300 kılıç olacaktır.

Tabi ki de ilk önce İpiros bölgesinin resmi olarak alınması gereklidir. Fakat yine de: 1) VI. III. ve V. tümenlerin ordularını toplaması ve iki dağcı topçusunu, iki ova topçusunu ve V. tümenin ova topçusunu IV. tümene verilmesi. 2)Kastoria ve Florina'dan Biglistan' doğru ova topçularının hareket edeceği bir yol inşa edilmesi. 3) IV. tümenin topçularının Selanik'e geçmesi. 4) Selanik'in Gelibolu ile ticarete hazır hale getirilmesi. 5) Bu iki şehir arasında ticaretin hızlı bir şekilde yapılmasını sağlayacak planlamaların yapılması.

Yöneticilerin seçilmesi Thessalya ordusu tarafında gerçekleşecektir. Bundan önce müttefiklerle politik konuların konuşularak kararlaştırılması gerekmektedir. Eğer Y.B.Y tüm çalışmayı onaylarsa başbakana bir an önce sunularak onaylatılmalıdır.

Genelkurmay Başkanı Daglis

Belge No: 19

17 Kasım 1912'de Venizelos ile Halef prens arasındaki telgraflaşma saat öğlenden sonra 5:15

Yunanca Metin:

Βενιζέλος. Ἐλήφθη σήμερον τὸ πρῶτον τηλεγράφημα κ. Πανᾶ φθάσαντος εἰς Καυδίκιοϊ ἑσπέραν Πέμπτης. Κατὰ τὸν κ. Πανᾶν οἱ Τοῦρκοι θεωροῦντες ἀπαραδέκτους τοὺς διὰ τῆς Βουλγαρίας προταθέντας ὑπὸ τῶν Συμμάχων ὅρους τῆς ἀνακωχῆς ἀντεπρότειναν τοὺς ἑπομένους. Νὰ συνομολογηθῇ ἀνακωχὴ δι' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν διαπραγματεύσεων τῆς εἰρήνης. Ἐὰν αἱ διαπραγματεύσεις ναναγήσουν, αἱ ἐχθροπραξίαι δὲν δύνανται ν' ἀρχίσουν παρὰ μετὰ παρέλευσιν 48 ὡρῶν ἀφ' ἧς ὁ ἕτερος τῶν ἐμπολέμων προειδοποιήσῃ. Τὰ στρατεύματα νὰ διατηρήσουν τὰς θέσεις των. Ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν παραλίων τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης ν' ἀρθῇ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὁ τῶν παραλίων τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Τουρκία δικαιοῦται, νὰ διατηρήσῃ διαρκούσης τῆς ἀνακωχῆς, τὰ φρούρια Ἀνδριανουπόλεως, Ἰωαννίνων, Σκόδρας καὶ τὰς κατὰ τόπους φρουράς της, αἱ ἐφοδιοπομπαὶ δὲ αὐτῆς δικαιοῦνται νὰ διέρχωνται διὰ μέσου τῶν γραμμῶν τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων ἀναλαμβανόντων τῶν τελευταίων τούτων ν' ἀσφαλίζουν τὴν ἐλευθέραν διέλευσίν των. Ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν προταθέντων ὅρων ὁ κ. Πανᾶς λέγει ὅτι γίνεται δεκτὸς ὁ ἀφορῶν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν κατασχεθέντων πλοίων μας καὶ τὴν ἐλευθέραν ἔξοδον τῶν ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἀποκλεισθέντων. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν διατήρησιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὃν ἀσκοῦμεν εἰς τὰ παράλια Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς νηοψίας οἱ Βούλγαροι πληρεξούσιοι φαίνονται διατεθειμένοι, ὅπως ἐπιτευχθῶσι ταῦτα, νὰ παραιτηθῶσι τῆς ἀξιώσεώς των ὅπως ἄρῃ ἡ Τουρκία τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου. Κατὰ τὰ λοιπὰ προσθέτει ὁ κ. Πανᾶς ὅτι οἱ Βούλγαροι ὄντες λίαν καταπεπονημένοι καὶ μολυνθέντες ὑπὸ χολέρας θεωροῦντες δὲ τὴν γραμμὴν τῆς Τσατάλτζας ἰσχυρὰν δὲν θέλουν νὰ διακινδυνεύσουν νέαν μάχην ἥτις δύναται νὰ ἔχῃ δυσάρεστον δι' αὐτοὺς ἔκβασιν διὰ τοῦτο εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ συνάψουν ἀνακωχὴν ἀποδεχόμενοι τοὺς Τουρκικοὺς ὅρους μὲ ἐλαφρὰς τροποποιήσεις δευτερευούσης σπουδαιότητος. Ὁ κ. Πανᾶς προσθέτει ὅτι ἡ ἀδυναμία αὕτη τῶν Βουλγάρων ἐννοηθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων δύναται ἴσως νὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα ἥκιστα ἱκανοποιητικὰ διὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης τῶν Συμμάχων. Αὐτὸ εἶναι τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Πανᾶ ὅστις ζητεῖ ὁδηγίας διὰ τὴν νέαν συνεδρίασιν ἥτις ὡρίσθη

αὔριον τὸ ἀπόγευμα. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον νομίζει ὅτι οὐδαμῶς πρέπει ν' ἀποδεχθῶμεν τοὺς ὅρους οὓς ζητεῖ νὰ ἐπιβάλῃ διὰ τὴν ἀνακωχὴν ἡ Τουρκία. Ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὅρων τούτων θὰ ἀπετέλει καθ' ἑαυτὴν μίαν ἥτταν τῶν Συμμάχων ἧς αἱ συνέπειαι θὰ ἦσαν βεβαίως λίαν ἐπιζήμιοι. Ὅσον καὶ ἂν εἶναι καταπονημένος ὁ Βουλγαρικὸς στρατὸς ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἀναλάβῃ μόνος ἐπίθεσιν κατὰ Τσατάλτζας φρονοῦμεν ὅτι οἱ τέσσαρες σύμμαχοι συμπράττοντες εἰλικρινῶς διαθέτουσιν ἐπαρκεῖς δυνάμεις διὰ νὰ ἐπιβάλωσι τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἡ Σερβία μὴ ἔχουσα πρὸ αὐτῆς ἐχθρικὴν πλέον δύναμιν, δύναται νὰ διαθέσῃ 50 χιλιάδας ἄνδρας τοὐλάχιστον ἀκόμη, ὡς πιστεύει ὁ Μποϊκοβὶτς (Πρέσβυς) διὰ τὸ Θρακικὸν Θέατρον τοῦ πολέμου. Ἐὰν δὲ συμφωνήσωμεν μετὰ Βουλγάρων νὰ παύσῃ ἡ διπλῆ κατοχὴ πολλῶν ἐκ τῶν καταληφθέντων μερῶν καὶ νὰ περιορισθῇ ἕκαστος κατέχων τὰ μέρη τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον κατέλαβε ἐπιφυλαττομένης τῆς διανομῆς αὐτῶν θὰ ἠδύναντο καὶ οἱ Βούλγαροι ν' ἀποστείλουν ἐκ Μακεδονίας εἰς Θράκην ἐκτὸς τῆς ἤδη ἀποσταλείσης εἰς Δεδεαγὰτς (Ἀλεξανδρούπολις) δυνάμεως ἑτέρας 15 χιλιάδας ἄνδρας, ἡμεῖς δὲ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διαθέσωμεν μόνον 3 Μεραρχίας διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Καλλιπόλεως ἥτις ἐπιτρέπουσα τὴν εἴσοδον τοῦ στόλου μας εἰς τὴν Προποντίδα, θὰ μᾶς καταστήσῃ ἱκανοὺς νὰ ὑπαγορεύσωμεν τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης εἰς τὴν Τουρκίαν. Φρονεῖ ἑπομένως τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὅτι ταῦτα πρέπει νὰ προτείνωμεν εἰς τοὺς Συμμάχους μας καὶ ἀναλόγως νὰ δώσωμεν ὁδηγίας εἰς τὸν κ. Πανᾶν. Τὸ πολὺ δυνάμεθα διὰ νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Βουλγαρίας νὰ δεχθῶμεν ὅπως ἄνευ συνάψεως ἀνακωχῆς ἀρχίσουν ἀμέσως αἱ διαπραγματεύσεις τῆς εἰρήνης. Τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας ἠρνούμεθα μέχρι τοῦδε ν' ἀρχίσωμεν πρὶν κανονίσωμεν μετὰ τῆς Βουλγαρίας τὰ τῆς διανομῆς ἀλλ' ἤδη ὅπως διευκολυνθῇ ἡ συνεννόησις θὰ ἠδυνάμεθα νὰ δηλώσωμεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὅτι δεχόμεθα ν' ἀρχίσωμεν τὰς διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης μετὰ τῆς Τουρκίας, ἐπιφυλάσσοντες τὸν κανονισμὸν τῆς διανομῆς ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ὅτι θὰ συμφωνηθῇ ἀπὸ τοῦδε ὑπὸ τῶν συμμάχων ὅτι πᾶσα κατὰ τὴν διανομὴν διαφωνία αὐτῶν θὰ λυθῇ διαιτητικῶς, ὑπὸ Ἀρχηγῶν τῶν Κρατῶν τῆς Τριπλῆς συνεννοήσεως Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσσίας. Τοῦ ὅρου δεκτοῦ γενομένου δὲν θὰ διατρέχωμεν τὸν κίνδυνον μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης πρὸς τὴν Τουρκίαν ν' ἀντιμετωπίσωμεν ρῆξιν πρὸς τὴν Βουλγαρίαν. Τὰς σκέψεις ταύτας τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀνακοινῶν εἰς τὴν Υ.Β. Ὑψηλότητα παρακαλῶ αὐτὴν ν' ἀνακοινώσῃ αὐτὰς περαιτέρω καὶ πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα καὶ μοὶ γνωρίσῃ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ἢ δυνατὸν τὴν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων γνώμην αὐτοῦ ὡς καὶ τοῦ Βασιλέως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῶσιν ἐγκαίρως ὁδηγίαι εἰς τὸν κ. Πανᾶν διὰ τὴν αὐριανὴν συνεδρίασιν.

Διάδοχος. —Θὰ μεταβῶ ἀμέσως εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα καὶ μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἐπιστρέψω.

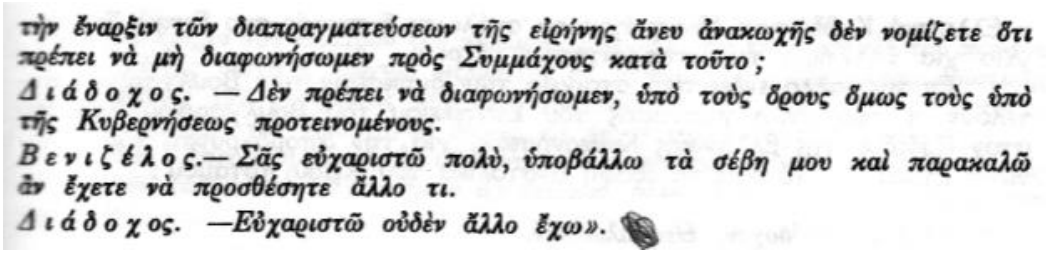
Βενιζέλος. —Μάλιστα.

Διάδοχος (ὥρα 7.35′ μ.μ.). —Ὁ Βασιλεὺς εἶναι πληρέστατα σύμφωνος μὲ τὴν γνώμην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐγὼ τολμῶ νὰ συμμερίζωμαι τὴν γνώμην τῆς Α.Μ. Ἔχετε τίποτε ἄλλο κύριε Πρόεδρε;

Βενιζέλος. —Ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω εἰδικῶς καὶ τὴν γνώμην τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως ἐπὶ τῆς προτεινομένης ἐπιχειρήσεως κατὰ Καλλιπόλεως.

Διάδοχος. —Συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀλλὰ φρονῶ ὅτι ἐὰν δὲν δεχθοῦν τὰς προτάσεις μας, πάντως πρέπει τὰ Ἰωάννινα νὰ παραδοθοῦν εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς ἀνακωχῆς.

Βενιζέλος. —Ἐὰν οἱ Τοῦρκοι ἀρνοῦνται καὶ οἱ Σύμμαχοι ὑποτηροίζσυν

τὴν ἔναρξιν τῶν διαπραγματεύσεων τῆς εἰρήνης ἄνευ ἀνακωχῆς δὲν νομίζετε ὅτι πρέπει νὰ μὴ διαφωνήσωμεν πρὸς Συμμάχους κατὰ τοῦτο;

Διάδοχος. —Δὲν πρέπει νὰ διαφωνήσωμεν, ὑπὸ τοὺς ὅρους ὅμως τοὺς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως προτεινομένους.

Βενιζέλος.—Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ, ὑποβάλλω τὰ σέβη μου καὶ παρακαλῶ ἂν ἔχετε νὰ προσθέσητε ἄλλο τι.

Διάδοχος. —Εὐχαριστῶ οὐδὲν ἄλλο ἔχω».

Türkçe Metin:

Sayın Pana, bugün, perşembe akşam saatlerinde telgrafınız bana ulaşmıştır. Sayın Pana'na göre Osmanlılar Bulgarların ittifakçı olmalarını kabul edilemez buluyorlar. Bu barış sürecinin herkese duyurulmasını istemekteyiz. Hiçbir işgal 48 saat önceden bildirilmeden başlatılamaz, ordular yerlerini korusun. Adriyatik Denizi'ndeki güçlerin Yunanistan yönetiminde Osmanlı güçlerine karşı Karadeniz'e gelmesi, Osmanlı'nın hakkıdır ki Edirne'de Yanya'da Skodra'da nöbet kulübelerinde beklemek haklarıdır. Sayın Panas der ki ele geçirilmiş olan gemilerin serbest bırakılmaları. Aynı şekilde Arnavultuk'ta İpiros sahillerindeki bölgelerini koruma hakkına sahiptir. Bulgar ordusunda Çatalca'dayken başgösteren Kolera salgınından dolayı yeni bir savaşa girebilecek durumda değildir, bu durumdan dolayı elde ettikleri bölgelerin bu ülkenin sayılmasını kabul edilmesini istemektedir. Sayın Panas Bulgarların bu zayıf yönüne ve sınırlarının korunmasına saygı duyulması gerektiğini söylemektedir. Sayın Panas'ın bu talepleri yarın akşamki toplantıya kadar gerçekleşsin. Bakanlık konseyi bunun onaylanmasını istemektedir Osmanlı'da ateşkesi onaylamaktadır. Bu koşulların onaylanması ittifak dayanışmasından ötürü gerçekleşmiştir. Bulgaristan bu kötü durumdayken Çatalca'ya karşı tek başına bir savaş gerçekleştiremezdi ve Osmanlı'ya karşı dört müttefikin dayanışması burada ortaya çıktı. Sırpların her ne kadar olası bir düşmanı olmasa da en az 50.000 kişilik bir ordusu vardır. (Büyükelçi) Boikoviç buna inanmaktadır. Bulgaristan'ın bu sözleşmeye uymaması halinde bütün güçlerini geri çekmesi ve orada bulunan üç tümenimizle orada kalmamız ve Gelibolu ticaret yolunu koruma altında tutmamız gerekmektedir. Bakanlık konseyi İttifak Devletlerine Sayın Pana'nın emirlerini iletmesi gerekmektedir. Bulgaristan'la irtibata geçerek barış antlaşmasının işlemlerinin bir önce hayata gerilmesi gerekmektedir. Bu antlaşma sonucunda Osmanlı'nın sınırlarını koruması, bu antlaşma üçlü konsey tarafından olacaktır.

İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından bu sözleşme ile Bulgaristan'ın Osmanlı'dan herhangi bir saldırı beklememesi gerekmektedir. Meclis konseyi bu konuyu Y.B.Y.'ye göndererek A.M. Kralında deneyimi ile gerekli talimatları yarın Sayın Pana düzenlenecek olan toplantıya hazır hale getirilmesini rica ediyor.

Halef: Bu yazılanları krallık piskoposuna gönderip bir saat sonra size geri döneceğim.

Venizelos: Tamam.

Halef: (Saat akşam üzeri 7:35) Kral bakanlık konseyiyile tamamen hem fikirdir. Başka bir isteğiniz var mıdır sayın başkan.

Venizelos: A.B.Y. halefin Gelibolu hakkındaki stratejik düşüncelerini talep etmketeyim.

Halef: Bakanlık konseyiyle hemfikirim fakat eğer taleplerimizi kabul etmezlerse Yanya teslim edilsin.

Venizelos: Eğer Osmanlılar olumsuz cevap verirlerse ve müttefikler de bunu onaylarsa bizim müttefiklerimize karşı itiraz etmemiz gerekmez mi?

Halef: Meclisin durumuna göre itiraz etmememiz gerekmektedir.

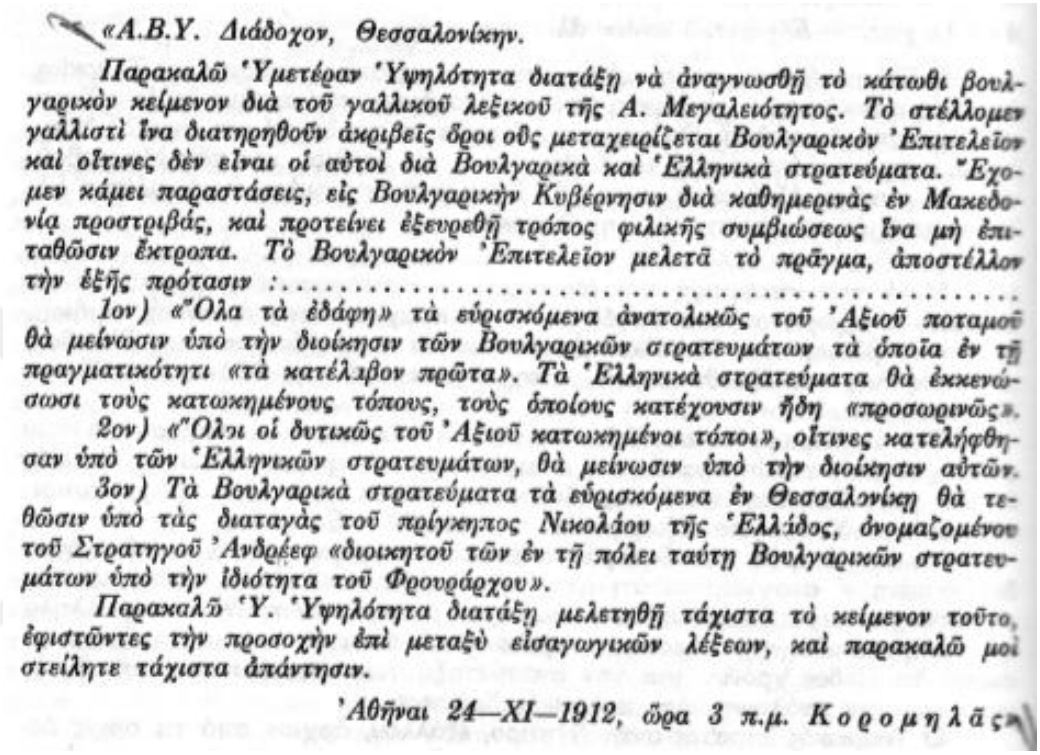
Venizelos: Teşekkür ederim ve saygılarımı sunarım başka bir arzunuz var rmı?

Halef: Teşekkür ederim, hayır yok.

Belge No:20

Halef Prens Konstantin'e Başbakan Bulgar Ordusun teklifini bildiriyor.

Yunanca Metin:

«Α.Β.Υ. Διάδοχον, Θεσσαλονίκην.

Παρακαλῶ Ὑμετέραν Ὑψηλότητα διατάξῃ νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ κάτωθι βουλγαρικὸν κείμενον διὰ τοῦ γαλλικοῦ λεξικοῦ τῆς Α. Μεγαλειότητος. Τὸ στέλλομεν γαλλιστὶ ἵνα διατηρηθοῦν ἀκριβεῖς ὅροι οὓς μεταχειρίζεται Βουλγαρικὸν Ἐπιτελεῖον καὶ οἵτινες δὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ διὰ Βουλγαρικὰ καὶ Ἑλληνικὰ στρατεύματα. Ἔχομεν κάμει παραστάσεις, εἰς Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν διὰ καθημερινὰς ἐν Μακεδονίᾳ προστριβάς, καὶ προτείνει ἐξευρεθῇ τρόπος φιλικῆς συμβιώσεως ἵνα μὴ ἐπιταθῶσιν ἔκτροπα. Τὸ Βουλγαρικὸν Ἐπιτελεῖον μελετᾷ τὸ πρᾶγμα, ἀποστέλλον τὴν ἑξῆς πρότασιν : .....

1ον) «Ὅλα τὰ ἐδάφη» τὰ εὑρισκόμενα ἀνατολικῶς τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ θὰ μείνωσιν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν Βουλγαρικῶν στρατευμάτων τὰ ὁποῖα ἐν τῇ πραγματικότητι «τὰ κατέλιβον πρῶτα». Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα θὰ ἐκκενώσωσι τοὺς κατωκημένους τόπους, τοὺς ὁποίους κατέχουσιν ἤδη «προσωρινῶς».

2ον) «Ὅλοι οἱ δυτικῶς τοῦ Ἀξιοῦ κατωκημένοι τόποι», οἵτινες κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, θὰ μείνωσιν ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῶν.

3ον) Τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα τὰ εὑρισκόμενα ἐν Θεσσαλονίκῃ θὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πρίγκηπος Νικολάου τῆς Ἑλλάδος, ὀνομαζομένου τοῦ Στρατηγοῦ Ἀνδρέεφ «διοικητοῦ τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Βουλγαρικῶν στρατευμάτων ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Φρουράρχου».

Παρακαλῶ Υ. Ὑψηλότητα διατάξῃ μελετηθῇ τάχιστα τὸ κείμενον τοῦτο, ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν ἐπὶ μεταξὺ εἰσαγωγικῶν λέξεων, καὶ παρακαλῶ μοὶ στείλητε τάχιστα ἀπάντησιν.

Ἀθῆναι 24—XI—1912, ὥρα 3 π.μ. Κορομηλᾶς

Türkçe Metin:

A.B.Y. Halef. Selanik.

Bulgarca yazılı metni Fransızcaya çevirerek lütfen kabul edin A. M. Bulgaristan ve Yunan sınırlarının sözleşmeye göre korunmasını talep ediyoruz. Bulgar sınırında yaşanan zorluların giderilmesini arzulamaktayız. Bulgaristan aşağıda belirtilen maddeleri teklif etmektedir:

1. Aksion Nehri'ne kadar olan tüm bölgelerin tamamen Bulgar yönetimine verilmesini ki ilk olarak bu bölgeyi Bulgar güçleri işgal etmiştir. Yunan askerlerini geçici olarak koruma altına aldıkları bölgeleri terk etmeleri.

2. Aksio Nehri'nin tüm Batı bölgesi Yunan ordusuna aitmiş gibi davranmasının durdurulması

3. Selanik'te bulunan Bulgar ordusu Yunan prensi Nikolaos'un emrine Bulgar komuran Andreft komutasında verilmesini talep etmektedir.

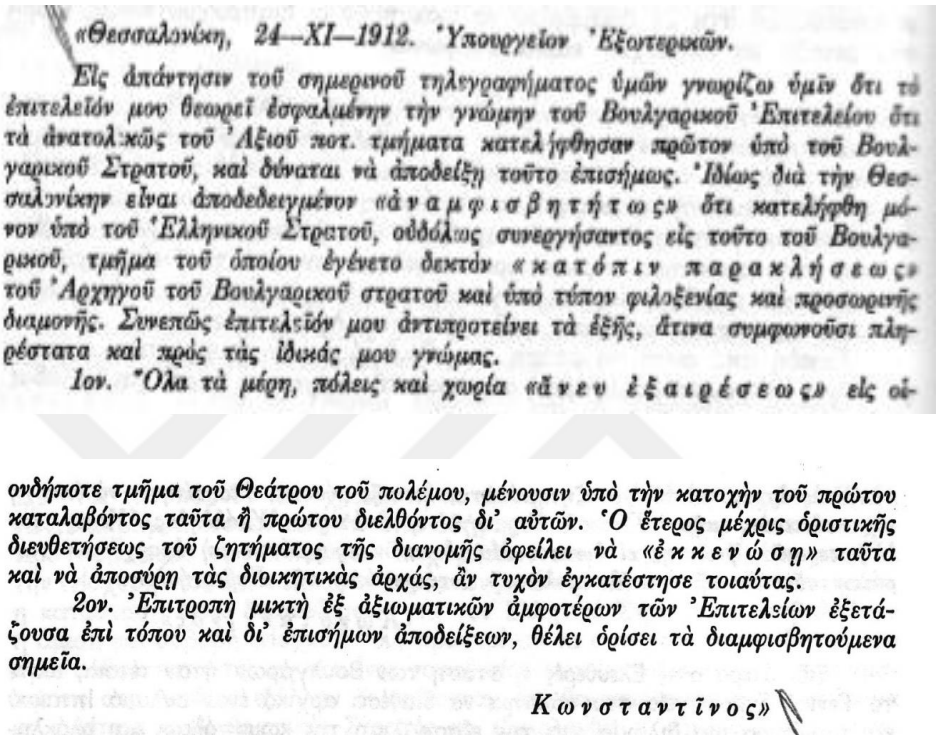
Bu taleplerin değerlendirilmesi ve bir an önce cevaplandırılmasını talep etmektedir.

Atina 24-XI-1912 saat sabah 3. Koromilas.

Belge No:21

Halef Prens Konstantin'in Genel Merkeze verdiği cevap

Yunanca Metin:

«Θεσσαλονίκη, 24—XI—1912. Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν.

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ σημερινοῦ τηλεγραφήματος ὑμῶν γνωρίζω ὑμῖν ὅτι τὸ ἐπιτελεῖόν μου θεωρεῖ ἐσφαλμένην τὴν γνώμην τοῦ Βουλγαρικοῦ Ἐπιτελείου ὅτι τὰ ἀνατολικῶς τοῦ Ἀξιοῦ ποτ. τμήματα κατελήφθησαν πρῶτον ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ, καὶ δύναται νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο ἐπισήμως. Ἰδίως διὰ τὴν Θεσσαλονίκην εἶναι ἀποδεδειγμένον «ἀναμφισβητήτως» ὅτι κατελήφθη μόνον ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, οὐδόλως συνεργήσαντος εἰς τοῦτο τοῦ Βουλγαρικοῦ, τμῆμα τοῦ ὁποίου ἐγένετο δεκτὸν «κατόπιν παρακλήσεως» τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ καὶ ὑπὸ τύπον φιλοξενίας καὶ προσωρινῆς διαμονῆς. Συνεπῶς ἐπιτελεῖόν μου ἀντιπροτείνει τὰ ἑξῆς, ἅτινα συμφωνοῦσι πληρέστατα καὶ πρὸς τὰς ἰδικάς μου γνώμας.

1ον. Ὅλα τὰ μέρη, πόλεις καὶ χωρία «ἄνευ ἐξαιρέσεως» εἰς οὐδήποτε τμῆμα τοῦ Θεάτρου τοῦ πολέμου, μένουσιν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ πρώτου καταλαβόντος ταῦτα ἢ πρώτου διελθόντος δι' αὐτῶν. Ὁ ἕτερος μέχρις ὁριστικῆς διευθετήσεως τοῦ ζητήματος τῆς διανομῆς ὀφείλει νὰ «ἐκκενώσῃ» ταῦτα καὶ νὰ ἀποσύρῃ τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, ἂν τυχὸν ἐγκατέστησε τοιαύτας.

2ον. Ἐπιτροπὴ μικτὴ ἐξ ἀξιωματικῶν ἀμφοτέρων τῶν Ἐπιτελείων ἐξετάζουσα ἐπὶ τόπου καὶ δι' ἐπισήμων ἀποδείξεων, θέλει ὁρίσει τὰ διαμφισβητούμενα σημεῖα.

Κωνσταντῖνος»

Türkçe Metin:

Selanik 24-XI-1912 Diş İşleri Bakanlığı

Göndermiş olduğunuz yazıyı okuduk, bu yazıda Aksion Nehri'nin işgal ettiğinizi dile getirmişsiniz, bunu resmi olarak kanıtlamanızı istiyoruz. Selanik tamamen Yunan ordusunun yönetimindedir. Burada bulunan Bulgar askerleriyle de işbirliği içerisinde bulunmaktadır ve bizim yönetimde şunları tavsiye etmektedir:

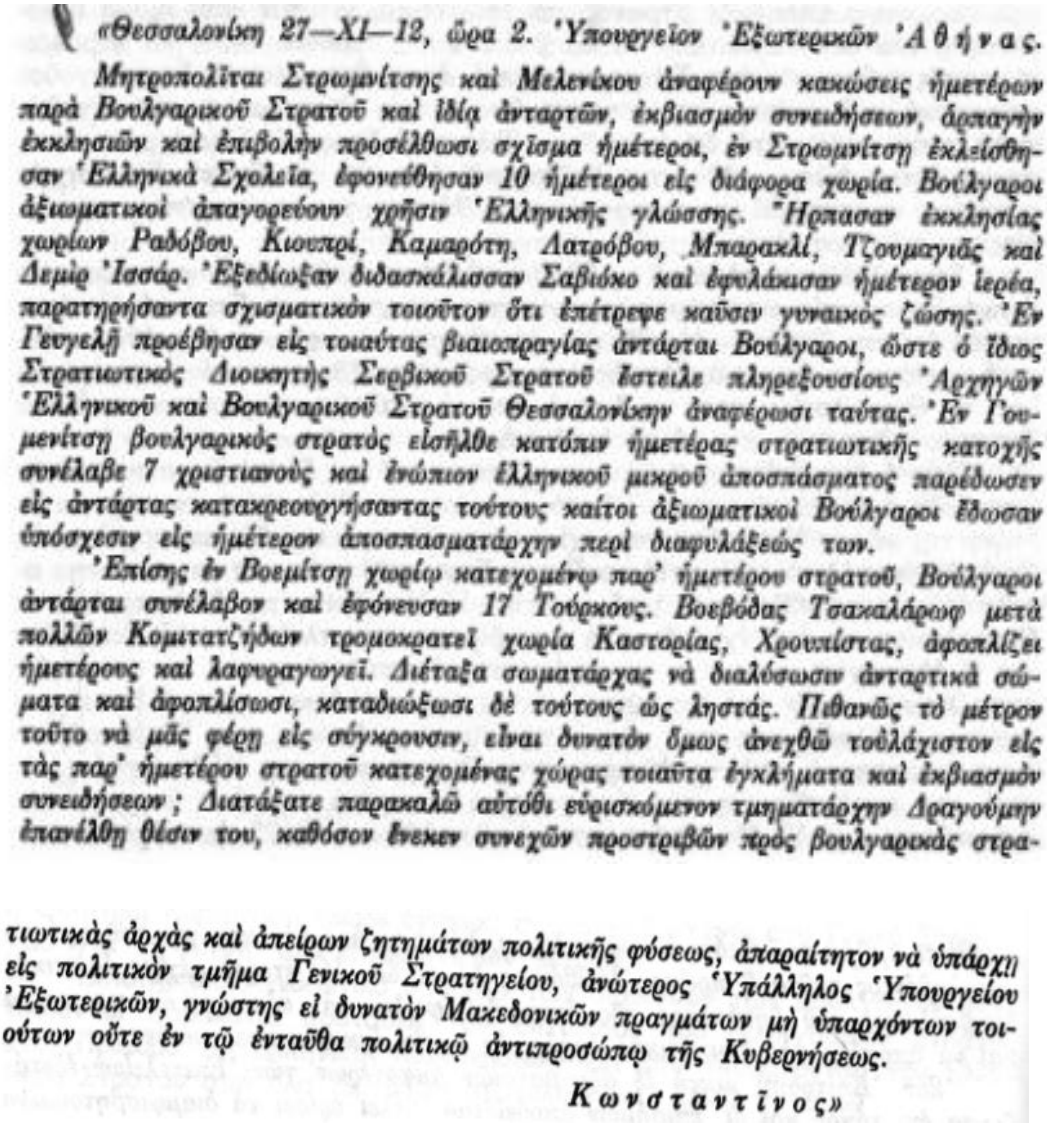
1. Şu anda herkes bulundukları bölgelerde kalsın ta ki ilk olarak kimin bu bölgeleri ele geçirdiği resmi olarak kanıtlanana kadar.
2. Komutanlardan oluşan bir yönetim resmi olmayan evrakların araştırmasını yapacaktır.

Konstandinos.

Belge No:22

Halef Prens Konstantinos Bulgar askerlerinin yaptığı baskıları Dış İşleri Bakanlığına bildirdiği telgrafı

Yunanca Metin:

«Θεσσαλονίκη 27—XI—12, ὥρα 2. Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν Ἀθήνας.

Μητροπολῖται Στρωμνίτσης καὶ Μελενίκου ἀναφέρουν κακώσεις ἡμετέρων παρὰ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ καὶ ἰδίᾳ ἀνταρτῶν, ἐκβιασμὸν συνειδήσεων, ἁρπαγὴν ἐκκλησιῶν καὶ ἐπιβολὴν προσέλθωσι σχῖσμα ἡμέτεροι, ἐν Στρωμνίτσῃ ἐκλείσθησαν Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ἐφονεύθησαν 10 ἡμέτεροι εἰς διάφορα χωρία. Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ ἀπαγορεύουν χρῆσιν Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἥρπασαν ἐκκλησίας χωρίων Ραδόβου, Κιουπρί, Καμαρότη, Λατρόβου, Μπαρακλί, Τζουμαγιᾶς καὶ Δεμὶρ Ἰσσάρ. Ἐξεδίωξαν διδασκάλισσαν Σαβιόκο καὶ ἐφυλάκισαν ἡμέτερον ἱερέα, παρατηρήσαντα σχισματικὸν τοιοῦτον ὅτι ἐπέτρεψε καῦσιν γυναικὸς ζώσης. Ἐν Γευγελῇ προέβησαν εἰς τοιαύτας βιαιοπραγίας ἀντάρται Βούλγαροι, ὥστε ὁ ἴδιος Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Σερβικοῦ Στρατοῦ ἔστειλε πληρεξουσίους Ἀρχηγῶν Ἑλληνικοῦ καὶ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ Θεσσαλονίκην ἀναφέρωσι ταύτας. Ἐν Γουμενίτσῃ βουλγαρικὸς στρατὸς εἰσῆλθε κατόπιν ἡμετέρας στρατιωτικῆς κατοχῆς συνέλαβε 7 χριστιανοὺς καὶ ἐνώπιον ἑλληνικοῦ μικροῦ ἀποσπάσματος παρέδωσεν εἰς ἀντάρτας κατακρεουργήσαντας τούτους καίτοι ἀξιωματικοὶ Βούλγαροι ἔδωσαν ὑπόσχεσιν εἰς ἡμέτερον ἀποσπασματάρχην περὶ διαφυλάξεώς των.

Ἐπίσης ἐν Βοεμίτσῃ χωρίῳ κατεχομένῳ παρ' ἡμετέρου στρατοῦ, Βούλγαροι ἀντάρται συνέλαβον καὶ ἐφόνευσαν 17 Τούρκους. Βοεβόδας Τσακαλάρωφ μετὰ πολλῶν Κομιτατζήδων τρομοκρατεῖ χωρία Καστορίας, Χρουπίστας, ἁρπαλίζει ἡμετέρους καὶ λαφυραγωγεῖ. Διέταξα σωματάρχας νὰ διαλύσωσιν ἀνταρτικὰ σώματα καὶ ἁρπαλίσωσι, καταδιώξωσι δὲ τούτους ὡς ληστάς. Πιθανῶς τὸ μέτρον τοῦτο νὰ μᾶς φέρῃ εἰς σύγκρουσιν, εἶναι δυνατὸν ὅμως ἀνεχθῶ τοὐλάχιστον εἰς τὰς παρ' ἡμετέρου στρατοῦ κατεχομένας χώρας τοιαῦτα ἐγκλήματα καὶ ἐκβιασμὸν συνειδήσεων; Διατάξατε παρακαλῶ αὐτόθι εὑρισκόμενον τμηματάρχην Δραγούμην ἐπανέλθῃ θέσιν του, καθόσον ἕνεκεν συνεχῶν προστριβῶν πρὸς βουλγαρικὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς καὶ ἀπείρων ζητημάτων πολιτικῆς φύσεως, ἀπαραίτητον νὰ ὑπάρχῃ εἰς πολιτικὸν τμῆμα Γενικοῦ Στρατηγείου, ἀνώτερος Ὑπάλληλος Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, γνώστης εἰ δυνατὸν Μακεδονικῶν πραγμάτων μὴ ὑπαρχόντων τοιούτων οὔτε ἐν τῷ ἐνταῦθα πολιτικῷ ἀντιπροσώπῳ τῆς Κυβερνήσεως.

Κωνσταντῖνος»

Türkçe Metin:

Selanik 27-XI-12 saat 2. Dışişleri Bakanlığı Atina.

Stromiçis ve Meleniko metropolitliğine bildiririm ki, Bulgar ordusu Yunan kliselerine büyük baskılarla Bulgar kilisesine çevirmeye çalışıyor. Bunu 10 farklı köyde yapmıştır. Bulgar komutanı Yunan dilinin kullanılmasını yasaklamıştır. Şu köylerdeki kiliseleri yağmalamıştır: Radovou, Kioubri, Kamaroti, Latrobou, Barakli, Cumagias ve Demirhissar. Bulgar askerleri ve komutanları bu köylerdeki halka özellikle kadınlar çok fazla zulüm uygulamaktadırlar. Selanik'teki Yunan ve Bulgar ordularına bildiririm ki onların elinde şu an da 7 tane Hristiyan mahkûm bulunmaktadır bunların bir an önce salınmasını istiyorum.

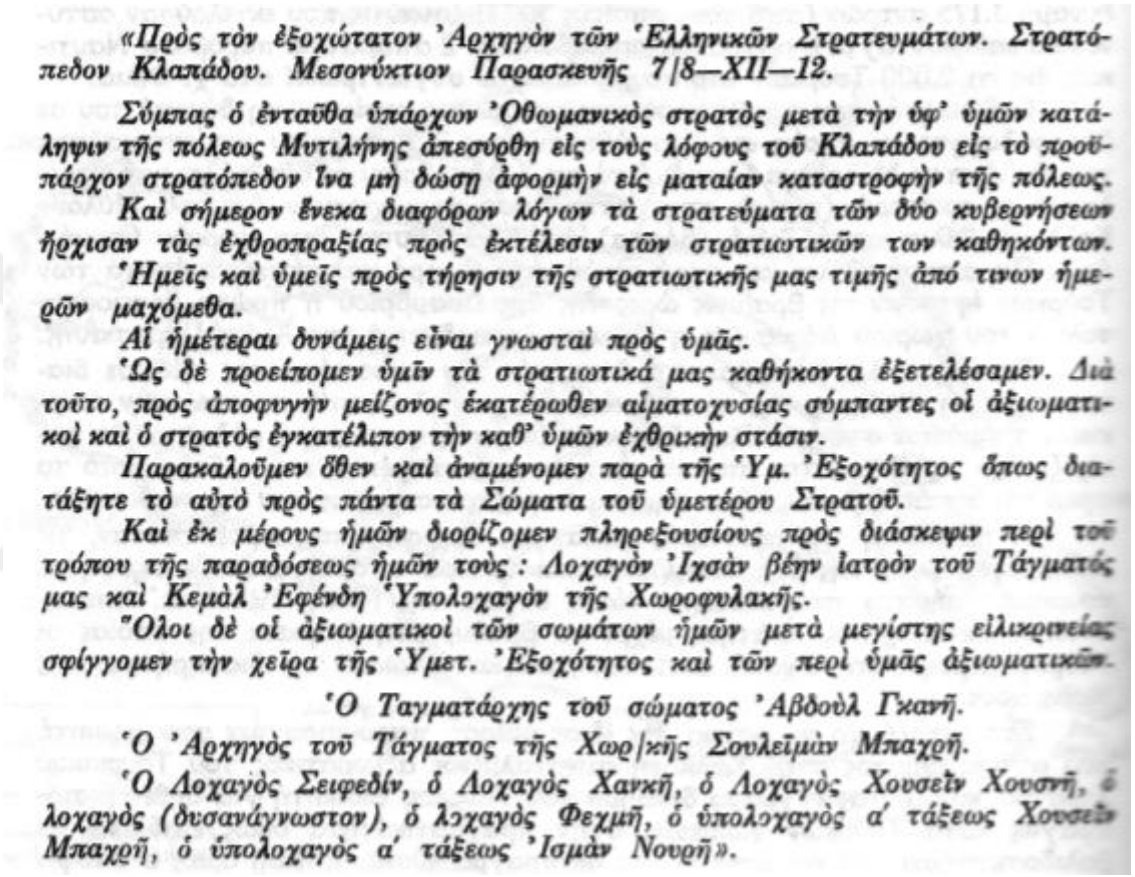
Boemitçi köyünde Bulgar askerleri 17 Türkü esir almıştır. Boevodas, Çakararof, Komitacılardan sonra Kastoria ve Hroupistas köylerinde terör olayları yaşanmaktadır. Bu komitacı güçlerinin bir an önce dağıtılması için emir verilmesini istiyorum. Bulgar askerlerinin gerçekleştirmiş oldukları bu katlıamların, bu zulümlerin durdurulmasını aksi takdirde bu durumun genel askeri merkeze, dışişlerine ve yönetimlere bildirilerek politik bir krizin çıkmasına kadar ilerlemesi mümkündür.

Konstandinos.

Belge No:23

Yunan Ordusu Komutanlığına: Mitilini Kalapadou orduevine Osmanlı Askerlerinin saldırı ihtimalini bildiren telgraf.

Yunanca Metin:

«Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Ἀρχηγὸν τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων. Στρατόπεδον Κλαπάδου. Μεσονύκτιον Παρασκευῆς 7/8—XII—12.

Σύμπας ὁ ἐνταῦθα ὑπάρχων Ὀθωμανικὸς στρατὸς μετὰ τὴν ὑφ' ὑμῶν κατάληψιν τῆς πόλεως Μυτιλήνης ἀπεσύρθη εἰς τοὺς λόφους τοῦ Κλαπάδου εἰς τὸ προϋπάρχον στρατόπεδον ἵνα μὴ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς ματαίαν καταστροφὴν τῆς πόλεως.

Καὶ σήμερον ἕνεκα διαφόρων λόγων τὰ στρατεύματα τῶν δύο κυβερνήσεων ἤρχισαν τὰς ἐχθροπραξίας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν στρατιωτικῶν των καθηκόντων.

Ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς πρὸς τήρησιν τῆς στρατιωτικῆς μας τιμῆς ἀπό τινων ἡμερῶν μαχόμεθα.

Αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις εἶναι γνωσταὶ πρὸς ὑμᾶς.

Ὡς δὲ προείπομεν ὑμῖν τὰ στρατιωτικά μας καθήκοντα ἐξετελέσαμεν. Διὰ τοῦτο, πρὸς ἀποφυγὴν μείζονος ἑκατέρωθεν αἱματοχυσίας σύμπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὁ στρατὸς ἐγκατέλιπον τὴν καθ' ὑμῶν ἐχθρικὴν στάσιν.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν καὶ ἀναμένομεν παρὰ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος ὅπως διατάξητε τὸ αὐτὸ πρὸς πάντα τὰ Σώματα τοῦ ὑμετέρου Στρατοῦ.

Καὶ ἐκ μέρους ἡμῶν διορίζομεν πληρεξουσίους πρὸς διάσκεψιν περὶ τοῦ τρόπου τῆς παραδόσεως ἡμῶν τοὺς: Λοχαγὸν Ἰχσὰν βέην Ἰατρὸν τοῦ Τάγματός μας καὶ Κεμὰλ Ἐφένδη Ὑπολοχαγὸν τῆς Χωροφυλακῆς.

Ὅλοι δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν μετὰ μεγίστης εἰλικρινείας σφίγγομεν τὴν χεῖρα τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος καὶ τῶν περὶ ὑμᾶς ἀξιωματικῶν.

Ὁ Ταγματάρχης τοῦ σώματος Ἀβδοὺλ Γκανῆ.

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Τάγματος τῆς Χωρ/κῆς Σουλεϊμὰν Μπαχρῆ.

Ὁ Λοχαγὸς Σειφεδίν, ὁ Λοχαγὸς Χανκῆ, ὁ Λοχαγὸς Χουσεΐν Χουσνῆ, ὁ λοχαγὸς (δυσανάγνωστον), ὁ λοχαγὸς Φεχμῆ, ὁ ὑπολοχαγὸς α' τάξεως Χουσεΐν Μπαχρῆ, ὁ ὑπολοχαγὸς α' τάξεως Ἰσμὰν Νουρῆ».

Εὐαρεστηθῆτε νὰ πιστεύσητε, ὅτι ἀναγνωρίζοντες πλήρως τὴν ἀνδρείαν μετὰ τῆς ὁποίας ὁ στρατός σας ἐπολέμησε, τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ σᾶς σφίγγομεν εἰλικρινῶς τὴν χεῖρα τὴν ὁποίαν μᾶς προτείνετε.

Διοικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων Συρμακέζης»

Türkçe Metin:

Yunan Ordusu Komutanlığına: Kalapadou ordu evine, cuma geceyarısı 7-8-XII-12.

Mitilini'de Klapados'ta bulunan Osmanlı askerleri burada gerçekleşecek bir yıkımı yapabilirler. Askeri ordu içerisinde iki farklı yönetimin varlığı gözlenmiştir. Biz ordumuzla savaşa hazırız, bu karşı güçleri tanıyoruz, bilindik bir düşman. Düşman ordusu tanıdık olduğu için bu orduyu etkisiz hale getirebiliriz. Lütfen diğer ordulara da savaşa hazır olmalarını iletiniz. Bu orduda görevli kişiler Yüzbaşı İhsan Bey, Teğmen Kemal Efendi komutasındadır.

Ordu komutanını saygıyla selamlarım.

'Binbaşı Apdul Gani'

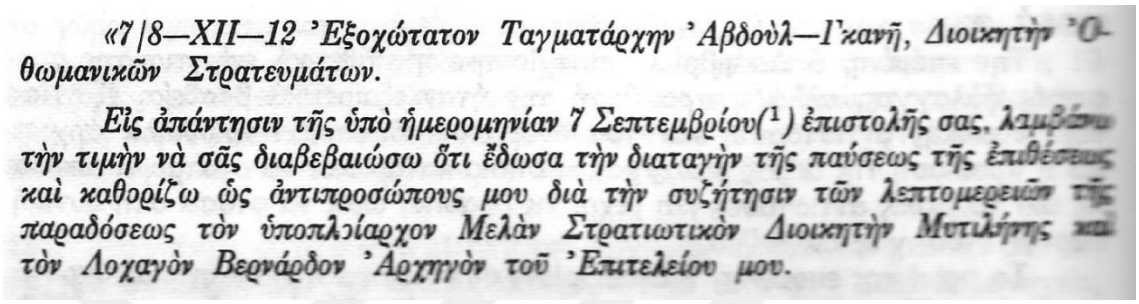
Tabur komutanı Süleyman Bahri'

Yüzbaşı Sefettin, Yüzbaşı Hangi, Yüzbaşı Hüseyin Hüsni, Yüzbaşı ……..,Yüzbaşı Fehmi, Teğmen A. Hüzeyin Bahri, Teğmen A. İsmail Nuri.

Belge No:24

Abdul Gani paşanın telgrafına cevap.

Yunanca Metin:

«7/8—XII—12 Ἐξοχώτατον Ταγματάρχην Ἀβδοὺλ—Γ'κανῆ, Διοικητὴν Ὀθωμανικῶν Στρατευμάτων.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Σεπτεμβρίου(1) ἐπιστολῆς σας, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἔδωσα τὴν διαταγὴν τῆς παύσεως τῆς ἐπιθέσεως καὶ καθορίζω ὡς ἀντιπροσώπους μου διὰ τὴν συζήτησιν τῶν λεπτομερειῶν τῆς παραδόσεως τὸν ὑποπλοίαρχον Μελὰν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Μυτιλήνης καὶ τὸν Λοχαγὸν Βερνάρδον Ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου μου.

Εὐαρεστηθῆτε νὰ πιστεύσητε, ὅτι ἀναγνωρίζοντες πλήρως τὴν ἀνδρείαν μετὰ τῆς ὁποίας ὁ στρατός σας ἐπολέμησε, τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ σᾶς σφίγγομεν εἰλικρινῶς τὴν χεῖρα τὴν ὁποίαν μᾶς προτείνετε.

Διοικητὴς τῶν Ἑλληνικῶν Στρατευμάτων Συρμακέζης»

Türkçe Metin:

7-8-XII-12 Binbaşı Ekselansları Abdul Gani Osmanlı ordusu komutanlığı,

7 Eylül'de göndermiş olduğunuz talimattan sonra ateşkes emri verdim. Mitilini askeri karargâhına Melan askeri gemisinin verilmesi ile ilgili tüm kararları gözden geçirdim. Bana inanın ki vermiş olduğunuz özverili mücadeleyi takdir ediyorum, askerin ve ordu komutanlarının ellerini sıkarım.

Sirmakezi Yunan ordu komutanı.

Belge No:25

Hios(Sakız) adası teslim Antlaşması

Yunanca Metin:

«Πρωτόκολλον

Μεταξὺ τοῦ Ταγματάρχου τῆς Χωροφυλακῆς Χουσεὶν Μπέη ἀντιπροσώπου τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ Χίου καὶ τοῦ Λοχαγοῦ τοῦ Ἐπιτελείου Βερνάρδου ἀντιπροσώπου τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ συνετάχθη τὸ κάτωθι πρωτόκολλον :

1ον) Ὁ Ὀθωμανικὸς στρατὸς τῆς Χίου θὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα καὶ θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Νῆσον. Θὰ ἐπιβιβασθῇ εἰς ἕνα λιμένα, οἱονδήποτε καὶ θὰ εἶναι αἰχμάλωτος εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

2ον) Οἱ κ.κ. ἀξιωματικοὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ θὰ διατηρήσωσι τὰ ξίφη των καὶ θὰ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ζῶσιν ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας οἵας καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ.

3ον) Τὸ παντὸς εἴδους ὑλικὸν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ θὰ συγκεντρωθῇ εἰς οἱονδήποτε μέρος τῆς Νήσου, διὰ νὰ μεταφερθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα συμφώνως πρὸς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

4ον) Οἱ τραυματίαι καὶ οἱ ἀσθενεῖς τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ θὰ τύχωσι περιποιήσεως ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τῆς Χίου, οἱ βαρέως ἀσθενεῖς καὶ τραυματίαι τῶν ὁποίων ἡ ὑγεία δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ πλέον τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν θὰ μεταφερθῶσιν εἰς Τσεσμὲ μερίμνῃ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

5ον) Αἱ οἰκογένειαι τῶν Τούρκων στρατιωτῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων εἶναι ἐλεύθεραι ν' ἀναχωρήσωσι δι' οἱονδήποτε μέρος ἐπιθυμοῦσι καὶ δύνανται νὰ συνοδευθῶσι παρά τινων πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἢ ἀστυνομικῶν.

6ον) Τὸ παρὸν πρωτόκολλον ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Τουρκικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἐγένετο εἰς διπλοῦν δι' ἕκαστον τῶν μερῶν.

Καρυὲς 21—XII—12

Ὁ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ
Ταγματάρχης Χουσεὶν Λοὺτ

Ὁ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ
Ε. Βερνάρδος Λοχαγὸς Πεζικοῦ»

Türkçe Metin:

Protokol

Hios Osmanlı ordusu Binbaşısı Hüseyin Bey ve Yunan ordusu temsilcisi Yüzbaşı Vernardou aralarında imzalanan protokol:

1. Hios Osmanlı ordusu silahlarını teslim edecek ve adayı terk edeceklerdir. Limanı Yunan yönetimine bırakacaktır.

2. Diğer ordu komutanları da, Bu karalara uyarak adayı terk edeceklerdir.

3. Adanın her bir bölgesinde oluşan Osmanlı yapılanmaları Yunan ordusuna teslim edilecektir.

4. Osmanlı ordusunda bulunan yaralılar Hios Yunan askeri tarafından tedavi edilecek, tedavileri tamamlanınca adayı terk edeceklerdir.

5. Burada ailesi olan ordu komutanları istedikleri yere gitmekte serbesttirler. Bu kişiler gidecekleri yere Yunan polisinin gözetiminde gideceklerdir.

6. Bu protolü Türk ve Yunan komutanları hiçbir baskı altında kalmadan imzalamışlardır.

7. Karies 21-XII-12

Türk Ordu komutanı temsilcisi — Yunan ordu temsilcisi

Binbaşı Hüseyin Lut — Piyade Yüzbaşı E.

Belge No:26

Sabuncakis'in askerlere teşekkür telgrafı

Yunanca Metin:

«Ἀξιωματικοὶ καὶ Ὁπλῖται

Εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ σᾶς. Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας σχεδὸν διαρκῶς πολεμοῦντες ὑπέστητε ὅλοι πλὴν ὀλίγων εὐτυχῶς ἐξαιρέσεων, μετὰ ζηλευτῆς ἀντοχῆς καὶ ἐγκαρτερήσεως ὄχι μόνον τὰς καταπονήσεις τῶν πορειῶν καὶ τοῦ ἀγῶνος ἐνάντιον τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀθλιότητος τοῦ καιροῦ βασάνους καὶ κακουχίας. Ἐντὸς 8 ἡμερῶν κατεκτήσατε μέγα μέρος τῆς ἀπὸ Πρεβέζης μέχρι Ἰωαννίνων ὑπαίθρου χώρας, εἰσήλθατε νικηταὶ εἰς Φιλιππιάδα, εἰς Λοῦρον καὶ Στρεβίναν (Καμπὴ) καὶ εἰς πλεῖστα χωρία καὶ ἐδώσατε τὴν ἐλευθερίαν εἰς χιλιάδας ὑποδούλων ἀδελφῶν. Εἶμαι ὑπερήφανος διοικῶν Στρατιώτας τοιούτων αἰσθημάτων καὶ τόσης ἀντοχῆς.

Εἶμαι εὐχαριστημένος ἀπὸ σᾶς διότι δὲν ὑστερήσατε τοῦ στρατοῦ τῆς Θεσσαλίας, ὅστις ἐπίσης προοδεύει μὲ γοργὸν βῆμα κατακτητοῦ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἐπὶ τετρακόσια ἔτη ὑποδούλου χώρας.

Ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρὸς διὰ νέας δοκιμασίας εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλετε ὑποστῇ καὶ ταύτας μετὰ τῆς αὐτῆς ἐγκαρτερήσεως καὶ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, διότι γνωρίζετε πᾶν ὅ,τι κάμνετε τὸ κάμνετε διὰ τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς ἀγαπητῆς Πατρίδος μας.

Ἄρτα 14–10–12 Σαπουντζάκης»

Türkçe Metin:

Subaylar ve Askerler

Sizden memnunum, sekiz günden beri tüm kötü hava şartlarına rağmen düşman ordusuyla vermiş olduğunuz savaşı ve mücadeleyi büyük bir mutlulukla izlemekteyim. Sekiz gün içerisinde Preveze'den Yanya'ya kadar büyük bir mesafe kat ettiniz. Fillipiada, Louro ve Strevina'da sürekli galip geldiniz. Bir sürü kardeşinize vaat ettiğiniz özgürlüğe kavuşturdunuz. Bu ordunun komutanı olduğum için çok gururluyum.

Thessalia ordusuna destek sağladığınız ve orasının özgürleştirilmesine katkıda bulunduğunuz için sizlere teşekkür ederim.

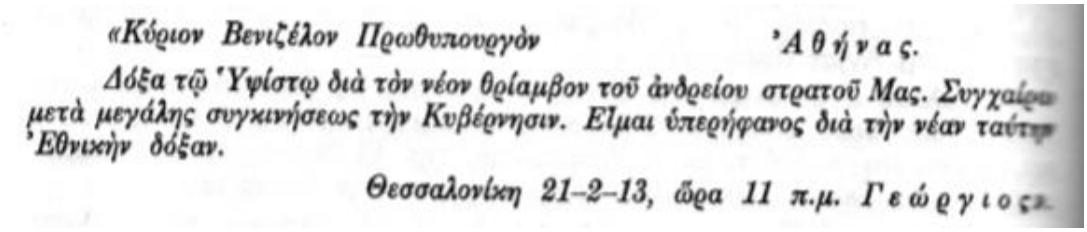
Bir daha böyle bir savaş zamanı geldiğinde tekrar sizleri böyle vatanınızı korumak için savaşacağınızdan eminim.

Arta 14-10-12 Sabouncakis.

Belge No:27

Georgios'tan Başbakan Venizelos'a

Yunanca Metin:

«Κύριον Βενιζέλον Πρωθυπουργὸν Ἀθήνας.

Δόξα τῷ Ὑψίστῳ διὰ τὸν νέον θρίαμβον τοῦ ἀνδρείου στρατοῦ Μας. Συγχαίρω μετὰ μεγάλης συγκινήσεως τὴν Κυβέρνησιν. Εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὴν νέαν ταύτην Ἐθνικὴν δόξαν.

Θεσσαλονίκη 21–2–13, ὥρα 11 π.μ. Γεώργιος.

Türkçe Metin:

Sayın Başbakan Venizelos Atina

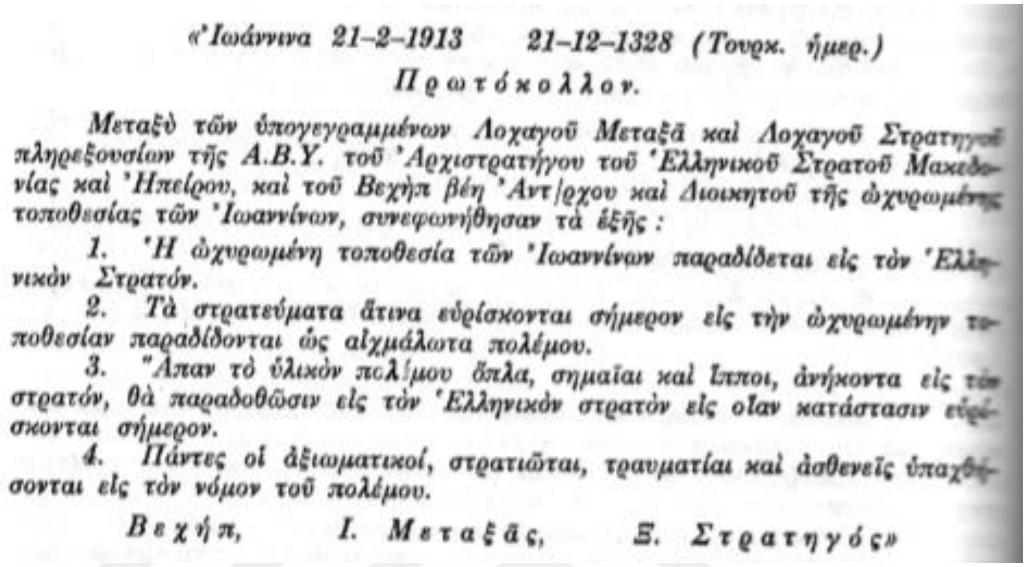
Askerimizin zaferine şükürler olsun. Meclisin bu başarısına çok duygulandım. Bu vatan zaferine karşı çok gururluyum.

Selanik 21-2-13 saat sabah 11 Georgios

Belge No:28

Yanya Şehrinin Teslimi Antlaşması

Yunanca Metin:

«Ἰωάννινα 21–2–1913 21–12–1328 (Τουρκ. ἡμερ.)

Πρωτόκολλον.

Μεταξὺ τῶν ὑπογεγραμμένων Λοχαγοῦ Μεταξᾶ καὶ Λοχαγοῦ Στρατηγοῦ πληρεξουσίων τῆς A.B.Y. τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ Μακεδονίας καὶ Ἠπείρου, καὶ τοῦ Βεχὴπ βέη Ἀντ/ρχου καὶ Διοικητοῦ τῆς ὠχυρωμένης τοποθεσίας τῶν Ἰωαννίνων, συνεφωνήθησαν τὰ ἑξῆς :

1. Ἡ ὠχυρωμένη τοποθεσία τῶν Ἰωαννίνων παραδίδεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν.

2. Τὰ στρατεύματα ἅτινα εὑρίσκονται σήμερον εἰς τὴν ὠχυρωμένην τοποθεσίαν παραδίδονται ὡς αἰχμάλωτα πολέμου.

3. Ἅπαν τὸ ὑλικὸν πολέμου ὅπλα, σημαῖαι καὶ ἵπποι, ἀνήκοντα εἰς τὸν στρατόν, θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν εἰς οἵαν κατάστασιν εὑρίσκονται σήμερον.

4. Πάντες οἱ ἀξιωματικοί, στρατιῶται, τραυματίαι καὶ ἀσθενεῖς ὑπαχθήσονται εἰς τὸν νόμον τοῦ πολέμου.

Βεχήπ, Ι. Μεταξᾶς, Ξ. Στρατηγός»

Türkçe Metin:

Yanya 21-2-1913 -21-12-1328 hicri takvim

Protokol

Makedonya ve İpiros ordu komutanı Yüzbaşı Metaksas, A.B.Y. Ordu Yüzbaşısı Ks. Stratigos Yanya bölge komutanı Behim Bey ile imzalana teslim protokolü

1. Yanya bölgesinin Yunan ordusuna teslim edilmesi.
2. Yanya'da bulunan esir askerler Yunan ordusuna teslim edilecek.
3. Yanya'da bulunan silahlar atlar ve tüm mühimmat Yunan ordusuna teslim edilecek.
4. Burada bulunan yaralı subay ve askerlere savaş hali yasaları uygulanacaktır.

Vehip I. Metaksas Ks. Stratigos

I. BALKAN SAVAŞINDA YAYINLANMIŞ BAZI GAZETE ÖRNEKLERİ:

ΕΜΠΡΟΣ

Η ΕΛΛΑΣ ΕΚΗΡΥΞΕ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ

Ο ΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ΑΠΟΠΛΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΒΑΤΟΡΙΔΑΚΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

Η ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ

Η ΝΕΟΤΗΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

1.Empos gazetesi 5-Ekim-1912 basımında savaşın dün gece başladığını bildiriyor.

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΗΜΕΡΑ ΛΑΜΠΡΥΝΘΩΜΕΝ, ΙΙΑΝΕΛΛΗΝΕΣ

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΕΠΙ ΚΕΦΑΛΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΙΣΗΛΘΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΕΧΩΡΗΣΕ ΜΕΤΑΒΑΙΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΝ

ΚΑΤΕΛΗΦΘΗ Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

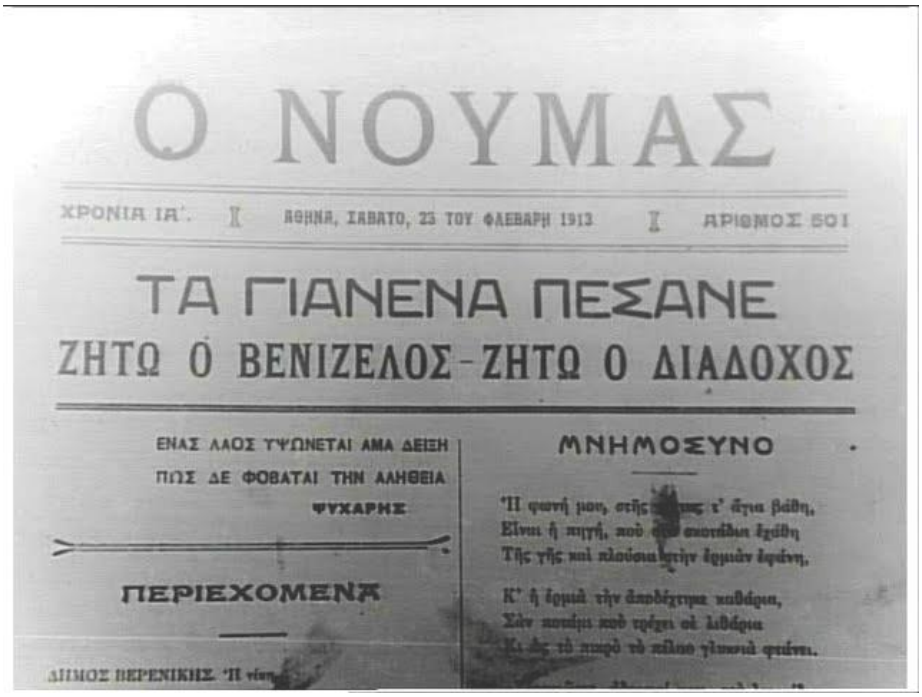
Η ΔΟΞΑ ΚΥΡΙΟΥ ΑΝΕΤΕΙΛΕΝ ΕΠΙ ΣΕ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ

Ο ε. ΡΑΚΤΙΒΑΝ

ΓΕΝ. ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2.Akropolis Gazetesi Selanik Şehrine Yunan Ordusunun girdiğini manşetten vermiş.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΑ'. | ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 23 ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1913 | ΑΡΙΘΜΟΣ 501

ΤΑ ΓΙΑΝΕΝΑ ΠΕΣΑΝΕ

ΖΗΤΩ Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ - ΖΗΤΩ Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΤΥΦΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ. Η νέα

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Η φωνή μου, στής [illegible] τ' άγια βάθη,
Είναι ή πηγή, πού [illegible] δροσιάδων δχθη
Της γης και πλούσια άγνην δρμιάν δφαίνη.

Κ' ή δρμιά την άπαθέχτηκε καθάρια,
Σάν πουλάρι πού τρέχει σε λιβάδια
Κι άς τό πυρπό το πέλαο γίνουνε φτάνει.

3.O Numas Gazetesi 23-Şubat-1913 tarihli baskısında Yanya Şehrinin Düştüğünü, Yaşa Venizelos,Yaşa Prens şeklinde manşet atmış.

ΕΜΠΡΟΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΤΕΛΑΒΕ ΤΑ ΣΕΡΒΙΑ

ΠΑΝΩΛΕΘΡΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΓΡΑΜΜΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΙΚΗ
ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟΝ ΑΥΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Η ΑΓΩΝΙΑ ΜΙΑΣ ΝΥΚΤΟΣ

ΑΠΟ ΗΜΕΡΑΣ ΕΙΣ ΗΜΕΡΑΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑΝ

ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ

4.Emros Gazetesi 11-Ekim-1912 tarihindeki baskısında Seria'nın düştüğünü manşet olarak atmış.

ΕΣΠΕΡΙΝΗ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ ΡΟΥΒΛΙΑ 15

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ 5 ΛΕΠΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΡΟΥ

Η ΡΩΣΣΙΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ - Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΘΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟΝ

ΕΚ ΡΩΜΗΣ

ΠΡΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΤΗΣ

Η ΡΩΣΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ

ΘΑ ΜΕΤΑΔΟΣΟΥΝ ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ

ΜΕΧΡΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

5.Esperini Gazetesi 18-Ekim-1912 tarihli baskısında Sarandapora savaşını değerlendirmiş ve Rusya'nın Balkanlarda güçlü olduğu, Türklerin ise Asyada toplandığını manşet olarak atmış.

6.Esperini Gazetesi 8-Şubat-1913 tarihli başkısında Osmanlı'nın savaşı kaybettiğini ve komutanın kılıcını teslim ettiği bir karikatürü tam sayfa kapak yapmış.